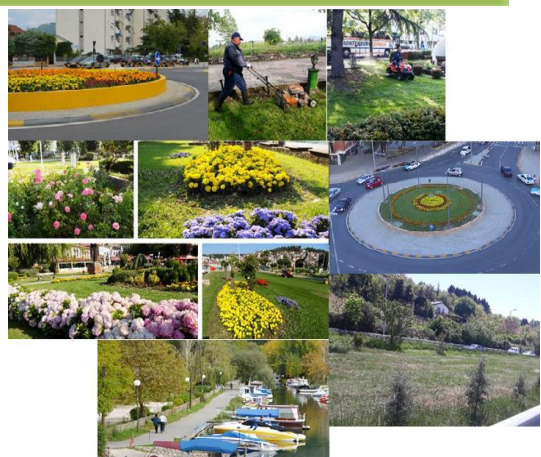

ДЕКОНС-ЕМА | Друштво за Еколошки Консалтинг

**ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА
СРЕДИНА
ЗА
СТРАТЕГИЈА ЗА РАЗВОЈ НА ЗЕЛЕНИЛО НА ОПШТИНА
ОХРИД
2023-2032**

НАЦРТ ВЕРЗИЈА

Септември, 2023

Друштво за еколошки консалтинг
ДЕКОНС-ЕМА ДООЕЛ увоз-извоз Скопје

Бр. 0302-94/1
26.09.2023 год.

ДЕКОНС-ЕМА | Друштво за Еколошки Консалтинг

„Стефан Јакимов Дедов“ бр. 4-1/10 Скопје
тел./факс: 02/3246-402
e-mail: office@ema.com.mk
web: www.ema.com.mk

Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Документ:

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за
Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Клиент:

Општина Охрид

Статус:

Нацрт верзија

Подготвено од:

Менка Спировска, Дипл. биолог и овластен експерт за СОЖС
Јулијана Никова, Дипл. инж. технолог и овластен експерт за СОЖС
Јована Бејкоска, Дипл. еколог
Сара Јовановска, Дипл. еколог

Потписник на Извештајот
за СОЖС

Јулијана Никова

„ДЕКОНС ЕМА“ ДООЕЛ Скопје
Управител

Менка Спировска

Датум:

Септември, 2023

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА
И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Број 12-3461/3
Датум: 30-05-2022 година

УВЕРЕНИЕ

за положен стручен испит за стекнување на
статус експерт за стратегиска оцена на животната средина

Спировска Аритон Менка родена на 28.12.1951 година во Скопје, дипломирала на ден 02.11.1976 година на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје на Биолошки факултет, го положи **стручниот испит за стратегиска оцена на животната средина** на ден 04.06.2009 година, се стекна со **статус на експерт за стратегиска оцена на животната средина**, ги исполнува условите утврдени во член 23 став (3), член 72 став (1), а во врска со член 27 став (2) и (3) од измените и дополнувањето на Законот за животна средина („Службен весник на РСМ“ бр. 89/22), и се стекна со правото да биде вклучена во Листата на експерти за стратегиска оцена на животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Министерство за животна средина и
просторно планирање

Министер
Naser Nuredini

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА
И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Број 12-3462/3
Датум: 30-05-2022 година

УВЕРЕНИЕ

за положен стручен испит за стекнување на
статус експерт за стратегиска оцена на животната средина

Никова Љубомир Јулијана родена на 27.11.1971 година во Кочани, дипломирала на ден 10.12.1999 година на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје на Технолошко-металуршки факултет, го положи **стручниот испит за стратегиска оцена на животната средина** на ден 28.03.2013 година, се стекна со **статус на експерт за стратегиска оцена на животната средина**, ги исполнува условите утврдени во член 23 став (3), член 72 став (1), а во врска со член 27 став (2) и (3) од измените и дополнувањето на Законот за животна средина („Службен весник на РСМ“ бр. 89/22), и се стекна со правото да биде вклучена во Листата на експерти за стратегиска оцена на животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Министерство за животна средина и
просторно планирање

Министер
Naser Nuredini

**ЦЕНТРАЛЕН
РЕГИСТАР**

НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА лица

Трговски регистар и регистар на други правни

www.crm.com.mk

Дигитално потпишан од: CRRSM
Централен Регистар на Република Северна Македонија
Датум и час на потпишување: 23.09.2021 во 13:30:27
Издавач на сертификатот: KIBSTrust Issuing CA for e-
Seals
Сертификатот е валиден до: 20.04.2024
Документот е дигитално потпишан и е правно валиден

Број: 0818-50/150020210397415

Датум и време: 23.9.2021 г. 13:30:18

/Електронски издаден документ/

ПОТВРДА
за регистрирана дејност

ТЕКОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА СУБЈЕКТОТ	
ЕМБС:	6247717
Назив:	Друштво за еколошки консалтинг ДЕКОНС-ЕМА ДООЕЛ увоз-извоз Скопје
Седиште:	СТЕФАН ЈАКИМОВ - ДЕДОВ бр.4-1/10 СКОПЈЕ - ЦЕНТАР, ЦЕНТАР

ПОДАТОЦИ ЗА РЕГИСТРИРАНА ДЕЈНОСТ	
Предмет на работење:	Регистрирана е општа клаузула за бизнис
Приоритетна дејност/ главна приходна шифра:	74.90 - Останати стручни, научни и технички дејности, неспомнати на друго место
Други дејности во внатрешниот промет:	Нема
Евидентирани дејности во надворешниот промет:	Има
Одобренија, дозволи, лиценци, согласности:	Нема

Правна поука: Против овој реален акт може да се изјави приговор до Централниот регистар на Република Северна Македонија во рок од 8 дена од денот на приемот.

Број: 0818-50/150020210397415

Страна 1 од 1

СОДРЖИНА

1	ВОВЕД	11
2	ВОВЕД ВО СТРАТЕГИСКАТА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА (СОЖС)	12
2.1	ЦЕЛИ НА СТРАТЕГИСКАТА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА	12
2.2	ПРИДОБИВКИ ОД СПРОВЕДУВАЊЕ НА СОЖС	12
2.3	ПРАВНА РАМКА СО КОЈА СЕ РЕГУЛИРА СОЖС ПОСТАПКАТА	12
2.4	ИНТЕГРИРАЊЕ НА ПОСТАПКИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА НА СОЖС И СТРАТЕГИЈА ЗА РАЗВОЈ НА ЗЕЛЕНИЛО НА ОПШТИНА ОХРИД 13	
2.5	МЕТОДОЛОГИЈА ЗА СОЖС	14
2.5.1	Постапка за СОЖС	14
2.5.2	Определување на потребата и обемот на СОЖС и учество на јавноста	15
2.5.2.1	Учество на јавноста.....	16
2.5.3	Клучни елементи/информации во Извештајот за стратегиска оцена на животната средина 17	
2.6	СПРОВЕДЕНИ СОЖС АКТИВНОСТИ	17
3	РЕЗИМЕ/КРАТОК ПРЕГЛЕД НА СОДРЖИНАТА, ГЛАВНИ ЦЕЛИ НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ И ВРСКАТА СО ДРУГИ РЕЛЕВАНТНИ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ/ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ	18
3.1	КРАТОК ПРЕГЛЕД НА СОДРЖИНАТА НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ	18
3.1.1	Анализа на состојбата и потенцијалите за развој на урбаното зеленило	18
3.1.1.1	Урбано зеленило	18
3.1.1.2	Зеленило во Охрид согласно зелениот катастар	20
3.1.1.3	Студенчишко блато	30
3.1.2	Јавни консултации	31
3.1.3	SWOT анализа	32
3.1.4	Стратешки развојни правци и приоритети.....	32
3.1.5	Планови.....	38
3.1.6	Имплементација и надзор	38
3.1.7	Акциски план за унапредување на зеленилото	39
3.2	КОРЕЛАЦИЈА НА ЦЕЛИТЕ НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ СО ДРУГИ РЕЛЕВАНТНИ ПЛАНОВИ, ПРОГРАМИ/ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ.....	39
4	РЕЛЕВАНТНИ АСПЕКТИ ЗА МОМЕНТАЛНАТА СОСТОЈБА ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА	74
4.1	ОПШТИ И ДЕМОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ	74
4.2	ЗДРАВЈЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО	76
4.3	ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И СТОПАНСКИ ДЕЈНОСТИ.....	78
4.4	КОРИСТЕЊЕ НА ЗЕМЈИШТЕТО И УРБАН РАЗВОЈ	79
4.5	КОРИСТЕЊЕ НА ПОДРАЧЈЕТО ЗА РЕКРЕАТИВНИ И ТУРИСТИЧКИ АКТИВНОСТИ	81
4.5.1	Туризам	81
4.5.2	Спорт и рекреација	81
4.6	КЛИМАТСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ, КВАЛИТЕТ НА ВОЗДУХОТ И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ	82
4.6.1	Климатски карактеристики	82
4.6.2	Квалитет на воздухот.....	83
4.6.3	Климатски промени.....	87
4.7	БУЧАВА	93
4.8	ВОДА.....	93
4.8.1	Хидрографија и хидрологија.....	93
4.8.2	Квалитет на површинските води	97
4.9	ПОЧВА	100
4.9.1	Релјефни карактеристики	100
4.9.2	Геолошки карактеристики	100
4.9.3	Сеизмички карактеристики	101
4.9.4	Квалитет на почвата.....	101
4.10	БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ И ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО.....	102
4.11	ПРЕДЕЛСКА РАЗНОВИДНОСТ.....	102

4.12	КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	105
4.13	МАТЕРИЈАЛНИ ДОБРА	111
4.13.1	Сообраќајна инфраструктура	111
4.13.2	Енергетска инфраструктура.....	113
4.13.2.1	Енергетска ефикасност.....	114
4.13.1	Водоснабдување, наводнување и управување со отпадни води	114
4.13.1.1	Водоснабдување	114
4.13.1.2	Наводнување	116
4.13.1.3	Управување со отпадни води	116
4.13.1.4	Управување со отпад.....	118
5	КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ВО ПОДРАЧЈАТА КОИ БИ БИЛЕ ЗНАЧАЈНО ЗАСЕГНАТИ И СОСТОЈБА БЕЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА ЗА РАЗВОЈ НА ЗЕЛЕНИЛО НА ОПШТИНА ОХРИД	121
5.1	СОСТОЈБА ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА БЕЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА.....	132
6	ОБЛАСТИ КОИ СЕ ОД ПОСЕБНО ЗНАЧЕЊЕ ЗА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА, ОД АСПЕКТ НА ЗАШТИТА НА ДИВИТЕ ПТИЦИ И ХАБИТАТИТЕ	133
6.1	СВЕТСКО ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО НА ОХРИДСКИОТ РЕГИОН ПОД ЗАШТИТА НА УНЕСКО	133
6.2	ЗАШТИТЕНИ ПОДРАЧЈА СПОРЕД ПРОСТОРЕН ПЛАН И НАЦИОНАЛНОТО ЗАКОНОДАВСТВО.....	139
6.2.1	Национален парк Галичица.....	139
6.2.2	ОХРИДСКО ЕЗЕРО СП (споменик на природата-заштитен)	143
6.2.3	МАКЕДОНСКИ ДАБ СП (споменик на природата-заштитен)	144
6.2.4	СП Платаново дрво.....	144
6.2.5	СП – Дувало	144
6.2.6	СП – Пештера Самоска Дупка.....	144
6.2.7	СП – Острово	144
6.2.8	СП – Пештера Војла	144
6.2.9	ЧИНАРИ - Природа реткост Охрид	145
6.2.10	Студенчишко Блато (Предлог подрачје за заштита)	145
6.3	РЕПРЕЗЕНТАТИВНА МРЕЖА НА ЗАШТИТЕНИ ПОДРАЧЈА.....	147
6.3.1	Емералд Подрачја	147
6.3.2	Рамсар Подрачје	147
6.3.3	Национална еколошка мрежа (МАК-НЕН).....	148
6.3.4	Еколошка мрежа Натура 2000	149
6.3.5	Значајни подрачја за растенија (ЗПР)	150
6.3.6	Значајни подрачја за птици	150
6.3.7	Клучно подрачје за биодиверзитет (КВAs)	151
6.3.8	Прекуграничен Биосферен резерват Охрид – Преспа	152
7	ЦЕЛИ ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА УТВРДЕНИ НА НАЦИОНАЛНО И МЕЃУНАРОДНО НИВО.....	154
7.1	ЗАШТИТА НА ПРИРОДНОТО И КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА ОХРИДСКИОТ РЕГИОН	156
7.2	ЦЕЛИ НА СТРАТЕГИСКАТА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА	158
8	ВЕРОЈАТНИ ЗНАЧАЈНИ ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И МЕРКИ ЗА НАМАЛУВАЊЕ	167
8.1	ВЛИЈАНИЈА ПРЕДИЗВИКАНИ ОД ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА ЗА РАЗВОЈ НА ЗЕЛЕНИЛО И МЕРКИ ЗА НАМАЛУВАЊЕ	168
9	АНАЛИЗА НА АЛТЕРНАТИВИ.....	183
10	ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ ВРЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА ЗА РАЗВОЈ НА ЗЕЛЕНИЛО	185
11	ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ	192
11.1	ЗАКЛУЧОЦИ И СОГЛЕДУВАЊА.....	192
11.2	ПРЕПОРАКИ	193
12	НЕТЕХНИЧКО РЕЗИМЕ	196

12.1	ВОВЕД	196
12.2	ВОВЕД ВО СТРАТЕГИСКАТА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА (СОЖС)	197
12.2.1	Цели на Стратегиската оцена на животната средина	197
12.2.2	Правна рамка со која се регулира СОЖС постапката	197
12.2.3	Интегрирање на постапките за подготовка на планскиот документ и СОЖС, Определување на потребата и обемот на СОЖС и учество на јавноста	198
12.2.4	Краток преглед на содржината на Стратегијата	198
12.2.5	Корелација на целите на планскиот документ со други релевантни планови, програми/плански документи	199
12.3	РЕЛЕВАНТНИ АСПЕКТИ ЗА МОМЕНТАЛНАТА СОСТОЈБА ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА	199
12.4	КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ВО ПОДРАЧАЈАТА КОИ БИ БИЛЕ ЗНАЧИТЕЛНО ЗАСЕГНАТИ И СОСТОЈБА БЕЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА	202
12.5	ОБЛАСТИ КОИ СЕ ОД ОСОБЕНО ЗНАЧЕЊЕ ЗА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ОД АСПЕКТ НА ЗАШТИТА НА ДИВИТЕ ПТИЦИ И ХАБИТАТИТЕ	202
12.6	ЦЕЛИ НА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА, УТВРДЕНИ НА НАЦИОНАЛНО И МЕЃУНАРОДНО НИВО	202
12.7	АНАЛИЗА НА АЛТЕРНАТИВИ	203
12.8	ВЕРОЈАТНИ ЗНАЧАЈНИ ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И МЕРКИ ЗА НАМАЛУВАЊЕ	204
12.9	ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ ВРЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА НА СТРАТЕГИЈАТА ОД АСПЕКТ НА ЖИВОТНА СРЕДИНА	205
12.10	ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ	205
12.10.1	Заклучоци и согледувања	205
12.10.2	Препораки	207
13	КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА	210

ЛИСТА НА ТАБЕЛИ

Табела 1	Клучни учесници и корисници за спроведување на постапките за подготовка на Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид и СОЖС	13
Табела 2	Површини на градско урбано зеленило	19
Табела 3	Дрвореди во Општина Охрид	19
Табела 4	Површини на градско и вонградско зеленило кои се одржуваат	19
Табела 5	Ентитет Дрвја	25
Табела 6	Ентитет Грмушки	26
Табела 7	Зелена површина	27
Табела 8	Ентитет Дрворед	28
Табела 9	Зелен коридор	28
Табела 10	Зелен плоштад	29
Табела 11	Корелација на целите на Стратегијата со целите на релевантните национални/регионални и локални стратешки и плански документи	42
Табела 12	Површина на општината, број на жители, густина на населението	75
Табела 13	Вкупно резидентно население, домаќинства и станови во Општина Охрид	75
Табела 14	Вкупно попишани, вкупно резидентно население и вкупно нерезидентно население, според етничката припадност и пол	75
Табела 15	Вкупно работоспособно и активно население на возраст од 15+ години според возраста и активност, по пол	75
Табела 16	Вкупно работоспособно население на возраст од 15+ години според возраста и економска активност, по пол	76
Табела 17	Вкупно доселени и отселени граѓани во општина Охрид	76
Табела 18	Здравствени работници со висока стручна подготовка во примарна здравствена заштита по дејности во здравствен регион Охрид во 2021 година	77
Табела 19	Пријавени заразни заболувања (стапка на 100.000 жители) со приоритетно значење во здравствен регион Охрид во 2021 година	77
Табела 20	Најчести причини за смрт во здравствен регион Охрид за 2021 година	77
Табела 21	Активни деловни субјекти по големина во општина Охрид	78
Табела 22	Активни деловни субјекти по сектори на дејност според НКД Рев.2 во Општина Охрид	78
Табела 23	Вкупно расположливо земјиште и површини за земјоделство	79
Табела 24	Измерени концентрации на аероседимент 2016 - 2018 година	84
Табела 25	Емисии од деловни субјекти	85
Табела 26	Емисии од домашни ложишта	85
Табела 27	Емисии од мобилни извори	85

Табела 28 Фугитивна емисија од бензински пумпи	85
Табела 29 Фугитивна емисија од испарувања од возила	85
Табела 30 Емисии и отстранување на стакленички гасови по сектори (во Gg CO ₂ -eq)	89
Табела 31 Слив на Охридско Езеро.....	94
Табела 32 Процентни резерви на подземни води по Водостопанско подрачје	97
Табела 33 Еколошка состојба/потенцијал на речни водни тела	98
Табела 34 Валоризација на предел	104
Табела 35 Културни добра во Општина Охрид кои се под заштита	106
Табела 36 Електроенергетска инфраструктура на Општина Охрид	113
Табела 37 Водоснабување во деловни субјекти.....	115
Табела 38 Процентуално учество на санитарната и технолошката вода во водоснабдувањето	115
Табела 39 Отпадни води од деловните субјекти	117
Табела 40 Процентуална застапеност на санитарна и технолошка отпадна вода кај производните и непроизводните деловни субјекти.....	117
Табела 41 Количини на рециклабилни фракции од комуналниот цврст отпад кои се генерираат во општина Охрид на годишно ниво	118
Табела 42 Преглед на заштитени подрачја во Општина Охрид	139
Табела 43 Површини на предложените зони за заштита	146
Табела 44 Врска меѓу целите на СОЖС и целите на „Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид“	159
Табела 45 План за мониторинг	186

ЛИСТА НА СЛИКИ

Слика 1 Чекори/фази на СОЖС	15
Слика 2 Преглед на зелен катастар со своите функционалности.....	22
Слика 3 Приказ на дрвореди.....	23
Слика 4 Приказ на останато зеленило.....	23
Слика 5 Приказ на категорија зелен плоштад	23
Слика 6 Приказ на дрвја и грмушки.....	23
Слика 7 Неуредено земјиште.....	24
Слика 8 Дигитализиран ентитет – Дрвја.....	26
Слика 9 Дигитализиран ентитет – Грмушки	27
Слика 10 Дигитализиран ентитет – Зелена површина (останато)	27
Слика 11 Дигитализиран ентитет - Дрворед	28
Слика 12 Дигитализиран ентитет – Зелен коридор	29
Слика 13 Дигитализиран ентитет – Зелен плоштад.....	30
Слика 14 Студенчишко блато (предлог зони за заштита)	30
Слика 15 Предлог за парк, поранешна касарна.....	33
Слика 16 Даљан, поранешна Градинар.....	33
Слика 17 Депонија Буково.....	34
Слика 18 Кеј Македонија позади спортско рекреативни терени.....	35
Слика 19 ул. Јане Сандански	35
Слика 20 ОУ Братство Единство, ул. Бекир Али Риза, крст Џамија	35
Слика 21 ул. Карпош Војвода Слика 22 ул. АСНОМ.....	35
Слика 23 ул. Никола Карев околу Трудбеник Мол	36
Слика 24 Кеј покрај езеро.....	36
Слика 25 Паркинг Гранит (поранешен полигон).....	37
Слика 26 Околина на Беј бунар згради Слика 27 Факултет за туризам	37
Слика 28 Плаошник.....	37
Слика 29 ОУ „Братство-Единство“ – Охрид Слика 30 ОСУ “Св. Климент Охридски” – Охрид	38
Слика 31 Местоположба и граници на Општина Охрид	74
Слика 32 Генерален Урбанистички План на Охрид (2002 – 2012 година) и легенда	80
Слика 33 Средногодишни температури на воздухот во Општина Охрид	82
Слика 34 Средногодишни количини на врнежи во Општина Охрид	83
Слика 35 Локации на мерните места во Општина Охрид	84
Слика 36 Карти на загаденост на воздухот.....	87
Слика 37 Емисии и понирање на стакленички гасови по сектори (во Gg CO ₂ -eq).....	88
Слика 38 Вкупни емисии на стакленички гасови по сектори, без Шумарство и други употреби на	88
Слика 39 Слив на Охридско Езеро	94
Слика 40 Места за земање примероци за Програмата за надзор и мониторинг и Класификација на површински водни тела	99
Слика 41 Сеизмолошка карта на Р.С. Македонија	101

Слика 42 Пределски типови во општина Охрид	104
Слика 43 Старото урбано јадро на Охрид	107
Слика 44 Заштитни зони во границите на ГУП на Охрид (културно наследство)	108
Слика 45 Категоризација на заштитеното јадро и поединечни објекти, според загрозеност	108
Слика 46 Постоечки државни и регионални патишта во Општина Охрид	111
Слика 47 Шематски приказ на сообраќајната мрежа во Охрид	112
Слика 48 Велосипедска патека во центарот на Охрид	113
Слика 49 Карта на емисионо оптоварување: санитарна и технолошка отпадна вода	118
Слика 50 Граници на заштитена зона под УНЕСКО	133
Слика 51 Локалитети со атрибути на природни вредности („жаришта“ на биолошката разновидност) во Охридскиот Регион	136
Слика 52 Заштитни зони во границите на природното наследство на Охридското Езеро	138
Слика 53 Зонирање на НП Галичица	142
Слика 54 Предложени граници и зонирање на СП Охридско Езеро	143
Слика 55 Чинарот на плоштадот Чинар	145
Слика 56 Предложени зони за заштита во заштитеното подрачје	147
Слика 57 Емералд подрачја во Република Македонија	147
Слика 58 Карта на Рамсар подрачје	148
Слика 59 МАК-НЕН мрежа	149
Слика 60 Значајно растително подрачје Охридско Езеро	150
Слика 61 Мапа на Значајно подрачје за птици Охридско Езеро	151
Слика 62 Прекуграничен Биосферен резерват Охрид – Преспа	152

КОРИСТЕНИ КРАТЕНКИ

ГУП	Генерален Урбанистички План
СОЖС	Стратегиска оцена на животната средина
МЖСПП	Министерство за животна средина и просторно планирање
ЈП	Јавно претпријатие
ЈКП	Јавно Комунално Претпријатие
ЈУ	Јавна установа
НП	Национален Парк
РМ	Република Македонија
СРМ	Северна Република Македонија
ЛЕАП	Локален Еколошки Акционен План
ОУ	Основно Училиште
ГИС	Географски информациски систем
ЕУ	Европска Унија
ОИЕ	Обновливи извори на енергија
ЕЕ	Енергетска ефикасност
НОП	Национално Определен Придонес
UNFCCC	Рамковна Конвенцијата на Обединетите нации за климатски промени
НАП	Национален акциски план за борба против опустинување
РДВ	Рамковна Директива за Води
РММ	Реактивна мониторинг мисија
ПУ	План за управување
УП	Урбанистички План
УЗ	Урбана Зона
ИУВ	Исклучителна универзална вредност
ДЗП	Добри земјоделски практики
ДУП	Детален Урбанистички План
СОЕ	Слив на Охридско Езеро
ВТ	Водно Тело
ВВТ	Вештачко Водно Тело
ХМС	Хидро Мелиоративен Систем
КП	Катастарска Парцела
СП	Споменик на Природата
ПЗО	Посебно заштитени области
ППЗ	Посебни подрачја на зачувување
ЗПР	Значајни подрачја за растенија

1 ВОВЕД

Во согласност со член 1, став 2 од Законот за урбано зеленило („Сл. весник на РС Македонија“ бр.11/18 и 42/20), под урбано зеленило се подразбираат зелените површини во границите на планскиот опфат на урбанистички план, урбанистичко-планска документација, регулациски план на генерален урбанистички план, архитектонско-урбанистички проект, како и зелените површини во непосредна близина на градот, надвор од планскиот опфат, кои со посебен акт се дадени под надлежност на општините со седиште во градот, како парк-шуми, спортско-рекреативни центри и друго (во натамошниот текст: зеленило).

Во согласност со член 12 од истиот закон, Управувањето со зеленилото, што подразбира подигање, одржување, заштита и реконструкција на зеленилото, е во надлежност на општината, општините во градот Скопје, градот Скопје и Министерството за животна средина и просторно планирање.

Во согласност со истиот член, секоја општина има обврска да подготви и предложи до Советот на единицата на локална самоуправа Стратегија за развој на зеленилото (во понатамошниот текст: Стратегија), која ги дава насоките за креирање на планските решенија во делот на зеленилото при изработката на сите планови и проекти од членот 1 став (2) од овој закон и ја следи неговата реализација во поглед на заштита и унапредување на системот на зеленило.

Врз основа на обврската која потекнува од Законот за урбано зеленило, Општина Охрид ја ангажирала компанијата СЕГ Ходлинг, да подготви Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид, за период од 2023-2032 (јули, 2023).

Стратегијата за однесува на просторот во рамките на постојниот ГУП на град Охрид (2002 – 2012), како и најблиските делови надвор од ГУП, со исклучок на локацијата на депонијата Буково која се наоѓа на оддалеченост од 25 km од Охрид.

Подготвената Стратегија треба да даде насоки за планирање на урбаното зеленило при изработка на новиот ГУП за град Охрид, како и при изработка на друг вид документација од областа на планирање и уредување на просторот и заштита на животната средина. Со стратешкиот документ, кој ќе биде донесен од страна Советот на општината на Општина Охрид, ќе се добие јасно дефиниран, остварлив долгорочен и одржлив план за управување со зелената инфраструктура.

Директивата за стратегиска оцена на животната средина (2001/42/ЕС) и Законот за животната средина („Сл. весник на РС Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 99/18, 89/22), пропишуваат дека одредени планови, програми и стратегии, за кои постои веројатност дека би можеле да имаат значително влијание врз животната средина, треба бидат предмет на Стратегиска оцена на животната средина (СОЖС).

Врз основа на ова, Градоначалникот на општина Охрид подготви Одлука за спроведување на СОЖС и пропратна документација, врз основа на што МЖСПП издаде позитивно Мислење.

Локалната самоуправа на Општина Охрид и Друштвото за еколошки консалтинг „ДЕКОНС ЕМА“ ДООЕЛ склучија договор за деловна соработка за изработка на Извештај за стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид, за период од 2023-2032.

2 ВОВЕД ВО СТРАТЕГИСКАТА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА (СОЖС)

Стратегиската оцена на животната средина е систематски процес во кој се земаат предвид одредени превентивни мерки, што овозможуваат заштита на животната средина од сите можни аспекти, во процесот на планирање или донесување на одлуки на ниво на „стратегиски акции“ или политики, планови и програми. Тоа е алатка која ќе треба да го подобри севкупниот квалитет на планирањето и програмирањето на идните активности со прифаќање на концептот за одржлив развој. Компонентите на СОЖС, односно нејзините цели се различни, но во оваа декада се препорачува и очекува дека климатските промени и биолошката разновидност се две силни компоненти кои треба да имаат предност при употреба на земјиштето и планирање на просторот во Република Северна Македонија.

2.1 Цели на Стратегиската оцена на животната средина

Главни цели на СОЖС се:

- Да обезбеди механизам за идентификација, опис, оценување и известување за влијанијата/ефектите на планскиот документ врз животната средина;
- Одговорните органи (донесувачите на планскиот документ) да подготват извештај за можните значајни влијанија на планскиот документ врз животната средина и анализа на реални алтернативи;
- Да се спречат, намалат и неутрализираат негативните влијанија врз животната средина. Зголемувањето на позитивните влијанија може, исто така, да биде придобивка од СОЖС процесот;
- Да се обезбедат пообемни консултации и ангажирање на заинтересираните страни, други одговорни тела, органи на власта и јавноста уште во раната и ефективна фаза на подготовка на планскиот документ;
- Да се обезбеди мислење од јавноста (извештаи од консултации со јавноста) со која ќе се прикаже како резултатите од оцената на животната средина и мислењата, презентирани за време на постапката за СОЖС, се земени предвид во конечната верзија на планскиот документ;
- Да обезбеди следење на значајните влијанија врз животната средина од имплементацијата на планскиот документ од страна на надлежните органи, обезбедувајќи на тој начин идентификација на непредвидените негативни влијанија во рана фаза на имплементација на планскиот документ и преземање мерки за подобрување на состојбата, кога тоа е потребно.

2.2 Придобивки од спроведување на СОЖС

- Придобивките од спроведување на стратегиската оцена на животната средина се:
- Флексибилност и консензус во процесот на планирање;
- Интегрирање на социјалните, економските и аспектите на животната средина;
- Меѓусекторска соработка;
- Земање предвид на националните, регионалните и локалните потреби и цели;
- Земање предвид на целите за заштита на животната средина;
- Конзистентност со стратешките определби за одржлив развој;
- Добивање вистинити и реални информации, кои ќе им помогнат на носителите на одлуки на повисоко ниво во донесување на истите.

2.3 Правна рамка со која се регулира СОЖС постапката

Постапката за спроведување стратегиска оцена на животната средина е дефинирана во **поглавје X од Законот за животната средина** („Сл. весник на РС Македонија“ бр. 53/05,

81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 99/18 и 89/22), при што стратегиска оцена се спроведува на плански документи кои се подготвуваат во областа на земјоделството, шумарството, рибарството, енергетиката, индустријата, рударството, транспортот, регионалниот развој, телекомуникациите, управувањето со отпадот, управувањето со водите, туризмот, просторното и урбанистичкото планирање и користење на земјиштето, на Националниот акционен план за животната средина и на локалните акциони планови за животната средина, како и врз сите стратегиски, плански и програмски документи со кои се планира изведување на проекти за кои се врши оцена на влијанието од проектот врз животната средина.

Подзаконски акти кои ја регулираат постапката за СОЖС се:

- Уредба за стратегиите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапка за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето („Сл. весник на РМ“ бр. 153/07 и 45/11);
- Уредба за критериумите врз основа на кои се донесуваат одлуките дали определени плански документи би можеле да имаат значително влијание врз животната средина и здравјето на луѓето („Сл. весник на РМ“ бр. 144/07);
- Уредба за содржината на извештајот за стратегиска оцена на животната средина („Сл. весник на РМ“ бр. 153/07);
- Уредба за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. весник на РМ“ бр. 147/08 и 45/11);
- Правилник за формата, содржината и образецот на Одлуката за спроведување, односно неспроведување на стратегиска оцена и на формуларите за потребата од спроведување, односно неспроведување на стратегиска оцена („Сл. весник на РМ“ бр.122/11).

При подготовка на Извештајот за стратегиска оцена на животната средина, земена е предвид и Директивата 2001/42/ЕС на Европскиот Парламент и Советот од 27 јуни, 2001 година за оцена на влијанијата на одредени планови и програми врз животната средина (во понатамошниот текст: Директива за СОЖС), која е транспонирана во македонското законодавство, како и искуствата на некои од земјите членки на ЕУ.

2.4 Интегрирање на постапките за подготовка на СОЖС и Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

СОЖС постапката се спроведуваше паралелно со постапката за подобрување на Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид, за период од 2023-2032. Интегрирањето на двата процеси се постигна преку блиска соработка на проектните тимови (СОЖС и Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид, за период од 2023-2032), преку преглед на подготвената нацрт стратегија, состаноци и сл.

Во табелата подолу се идентификувани клучните учесници во постапката за подготовка на Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид, за период од 2023-2032 и спроведувањето на СОЖС.

Табела 1 Клучни учесници и корисници за спроведување на постапките за подготовка на Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид и СОЖС

Целни групи	Министерство за животна средина и просторно планирање, - Сектор за Природа, Сектор за Просторно планирање, Сектор за Води, Сектор за отпад, Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, - Сектор за земјоделство, Сектор за шумарство и ловство, Министерство за култура (Комисија за УНЕСКО),
--------------------	--

Министерство за образование и наука,
 Министерство за транспорт и врски,
 Министерство за труд и социјални работи,
 Министерство за локална самоуправа,
 Министерство за здравство,
 Локална самоуправа на општина Охрид,
 Дирекција за заштита и спасување,
 Центар за управување со кризи,
 ЈП Национални шуми,
 АД „Водостопанство на РСМ“,
 ЈКП „Комуналец“ Охрид,
 Научни институции: „Хидробиолошки завод“ Охрид, Природно-математички факултет, Скопје; Шумарски факултет, Скопје; Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје, Завод за заштита на спомениците на културата и музеј – Охрид,
 Национален комитет формиран за следење на имплементација на Рамсар Конвенцијата,
 Национален комитет за биолошка разновидност,
 Национален совет за заштита на природата,
 Национален совет за одржлив развој,
 ЈУ НП Галичица,
 Царинска управа на Република Македонија,
 Управа за хидрометеоролошки работи,
 Концесионери и корисници на земјиште во границите на подрачјето;
 Месни заедници;
 Останати национални комитети, совети, здруженија на граѓани, институти, организации, бизнис секторот и сл.

2.5 Методологија за СОЖС

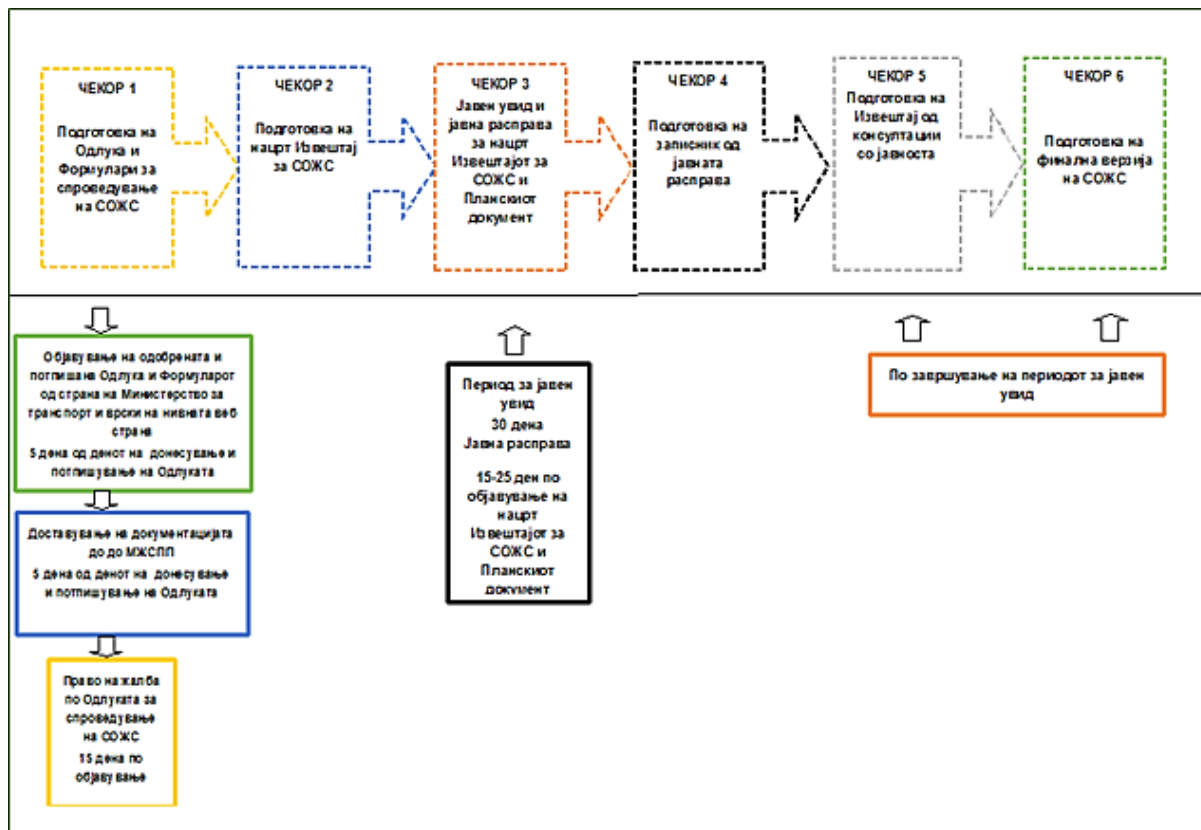
2.5.1 Постапка за СОЖС

Постапката за СОЖС се спроведува во неколку фази/чекори:

Фази на СОЖС	Опис	Консултации	
		Засегнати органи	Јавност
Проверка	Се утврдува дали Стратегијата ќе има значителни влијанија врз животната средина и дали е потребно спроведување на СОЖС	√	√
Определување на обемот	Се определува обемот на информации и нивото на детали кои ќе бидат содржани во Извештајот за СОЖС	√	√
Извештај за СОЖС	Се обезбедуваат детални информации за резултатите од СОЖС, вклучувајќи информации за аспектите кои биле предмет на оцена, како и очекуваните влијанија (позитивни и негативни) врз животната средина и социјалните аспекти од имплементација на планскиот документ. Извештајот идентификува и активности за спречување, намалување и колку што е можно повеќе, неутрализирање на значителните негативни влијанија.	√	√
Консултации со јавноста	Консултација со страните и засегнатата јавност во текот на определувањето на обемот на СОЖС, Извештајот за СОЖС и обезбедување јавен увид (објавување) за истите.	√	√
Прифаќање	Се обезбедуваат информации за одобрениот плански	√	√

	документ, односно колку од коментарите добиени во текот на консултациите биле земени предвид и методите за мониторинг на значителните влијанија од имплементацијата на планскиот документ.		
Мониторинг	Се овозможува следење на имплементацијата на активностите, можните влијанија врз животната средина и социјалните аспекти, со цел одговорните власти да преземат мерки за намалување на негативните влијанија и подобрување во текот на имплементацијата на планските документи.	✓	✓

Чекорите/фазите на постапката за СОЖС се презентирани во следниот дијаграм.

Слика 1 Чекори/фази на СОЖС

2.5.2 Определување на потребата и обемот на СОЖС и учество на јавноста

Имајќи ја предвид основата за донесување на Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид и видот на документот, се пристапи кон утврдување на потребата за спроведување на СОЖС.

По фазата на определувањето на потребата за спроведување СОЖС, следуваеше фаза на подготовка на Одлука за спроведување СОЖС и пропратна документација (26.06.2023) од страна на Градоначалникот на општина Охрид, врз основа на што МЖСПП донесе Мислење за прифаќање на Одлуката за спроведување СОЖС по планскиот документ и утврдување на обемот на СОЖС (УП1-151464 од 10.07.2023, прикажано во Прилог 1).

Целта на фазата за определување на обемот е идентификација на клучните прашања за животната средина, кои треба да бидат опфатени со оцена на влијанијата на планскиот документ врз животната средина. Оваа фаза од постапката за СОЖС вклучува преглед на други релевантни планови, програми и цели на животната средина, основни информации за

животната средина и предложени активности и политики разработени во планскиот документ. Сите споменати информации овозможуваат утврдување на обемот на СОЖС и идентификување на прашања од областа на животната средина кои треба да бидат опфатени со планскиот документ.

Нивото на детали содржано во СОЖС е определено од:

- Местото на планскиот документ во хиерархијата на планирање и донесување одлуки, како и нивото на детали на политиките утврдени со истата;
- Степенот на влијание на планскиот документ врз животната средина;
- Достапноста на постоечки информации при подготовката на СОЖС.

Обемот на Извештајот за СОЖС ги опфаќа сите теми на животната средина, дефинирани со Директивата за СОЖС, односно население и човечко здравје, биолошка разновидност, предел, воздух и климатски промени, води, почви, културно и природно наследство и материјални добра.

2.5.2.1 Учество на јавноста

Во согласност со барањата, дефинирани со Законот за животната средина и Уредбата за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми кои се однесуваат на животната средина, постапката за СОЖС започнува со подготовка на Формулари и Одлука за спроведување на СОЖС, постапка во која се вклучуваат засегнатите органи.

Во фазата на определување на потребата за спроведување СОЖС, беа идентификувани органите засегнати од имплементација на Стратегијата кои ќе бидат известувани за текот на СОЖС постапката и вклучени во истата.

Коментарите и препораките од овие консултации ќе се земат предвид при подготовка на Извештајот за СОЖС.

Подготвената Одлука за спроведување на постапката за СОЖС и Формуларот беа објавени на веб страната на Општина Охрид¹ и беа јавно достапни за увид во период од 15 дена. Во овој период, не беа поднесени коментари, предлози, ниту жалби на објавената одлука и придружните документи.

Соодветно, Нацрт Извештајот за СОЖС ќе биде достапен за увид на јавноста на веб страната на Министерството за животна средина и просторно планирање, во период од 30 календарски дена. Во согласност со законските барања, а со цел да се постигне поголема транспарентност и вклученост на јавноста во процесот на донесување одлуки во однос на Стратегијата за развој на зеленилото ќе се одржи јавна расправа по нацрт Стратегијата и нацрт Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина.

Од одржаната јавна расправа ќе биде подготвен записник, кој ќе биде приложен во Финалниот Извештај за СОЖС и во Извештајот од консултации со јавноста, кој се изработува во согласност со член 69, став 5 од Законот за животната средина и Уредбата за учество на јавноста во текот на изработка на прописи и други акти како и планови и програми од областа на животната средина.

¹ <https://ohrid.gov.mk/wp-content/uploads/2017/08/SEA-formular-za-Strategijata-za-razvoj-na-zelenilo.pdf>

2.5.3 Клучни елементи/информации во Извештајот за стратегиска оцена на животната средина

Во согласност со барањата на Уредбата за содржината на извештајот за СОЖС и Директивата за СОЖС, овој Извештај содржи:

- Краток преглед на содржината, главни цели на Планот за управување и поврзаност со други релевантни планови или програми;
- Информации за моменталната состојба на животната средина и што најверојатно би се случило без имплементација на Планот за управување;
- Карактеристики на животната средина во областите кои би биле значително засегнати;
- Постојни проблеми во животната средина, кои се релевантни за Планот за управување, вклучувајќи ги оние кои се од особено значење за животната средина од аспект на заштита на дивите птици и живеалиштата;
- Целите на заштита на животната средина одредени на национално или меѓународно ниво, релевантни за Планот за управување и начинот на кој тие цели се земени предвид при неговата изработка;
- Веројатни значајни влијанија врз животната средина, вклучувајќи и прашања, како што се биолошка разновидност, население, човеково здравје, фауна, флора, климатски фактори, материјални добра, културно наследство, вклучувајќи архитектонско и археолошко наследство, предел, како и меѓузависност на овие фактори;
- Мерки за заштита, намалување и колку што е можно повеќе, неутрализирање на значајните негативни влијанија врз животната средина од имплементацијата на Планот за управување;
- Анализа на алтернативи;
- Опис на предвидените мерки во врска со мониторингот, а во согласност со законските обврски.

2.6 Спроведени СОЖС активности

Период	Степен на подготовка/фаза
Јуни, 2023	Подготовка на Формулари и Одлука за спроведување постапка за СОЖС
Јуни, 2023	Донесување Одлука за спроведување СОЖС и нејзино објавување на веб страната на Општина Охрид (26.06.2023)
Јули, 2023	Издадено позитивно мислење по Одлуката за спроведување на постапка за СОЖС, издадена од Секторот за просторно планирање при МЖСПП (10.07.2023)
Септември, 2023	Објавување на нацрт Извештајот за СОЖС на веб страната на Општина Охрид
Октомври, 2023	Консултации со јавноста и заинтересираните страни во однос на нацрт Извештајот за СОЖС
	Одржана јавна расправа за нацрт Извештајот за СОЖС
	Мислење од МЖСПП за усогласеност на нацрт Извештајот за СОЖС со барањата на националното законодавство
	Завршени консултации со јавноста
	Анализа на пристигнатите забелешки од јавноста
	Финализирање на Извештајот за СОЖС
	Финално мислење по Извештајот за СОЖС - негово објавување
	Прифаќање на Планскиот документ

3 РЕЗИМЕ/КРАТОК ПРЕГЛЕД НА СОДРЖИНАТА, ГЛАВНИ ЦЕЛИ НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ И ВРСКАТА СО ДРУГИ РЕЛЕВАНТНИ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ/ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ

3.1 Краток преглед на содржината на планскиот документ

Стратегијата за развој на зеленило на општина Охрид, дава преглед на состојбите со зеленилото во Охрид, податоци од зелениот катастар, како и можностите за развој на урбаното зеленило.

Стратегијата ги следи дефинициите на типови на зеленило согласно закон, како што се: Зелен катастар, Парк, Парк-шума, Зелен плоштад, Дрворед, Зелен коридор, Заштитно зеленило, Неуредено зеленило и Оштетено дрво, како и насоките од Правилникот за планирање, проектирање, подигање и одржување на зеленилото („Сл. весник на РС Македонија“ бр. 205/19).

Врз основа на анкетата на терен и разговорите со различни чинители, направена е SWOT анализа. Од SWOT анализата и од искуствата од други градови, како и плановите на носителите на одлуките во општината, дефинирани се стратешките развојни правци и приоритети. При тоа, групирани се по два критериуми, согласно законските дефиниции за тип на урбано зеленило, по локација, односно објекти пред кои се интервенира со урбаното зеленило.

Стратегијата ги истакнува плановите за реализација на стратешките цели, како и предлози за типови на урбано зеленило кое не е строго дефинирано со законот, но се покажало како исклучително корисно во други средини.

За набљудување на имплементацијата на стратегијата дефинирани се показатели и предложени ГИС алатки за подобро и поефикасно спроведување и надзор.

Составен дел на Стратегијата, е Акциониот план кој дава детални информации и ќе придонесе за конкретизирање на мерките што треба да се спроведат. Акциониот план ги содржи приоритетите, очекуваните резултати, планирање и координацијата на работата на градската управа, јавните претпријатија, како и јавните комунални претпријатија во следните 10 години.

3.1.1 Анализа на состојбата и потенцијалите за развој на урбаното зеленило

3.1.1.1 Урбано зеленило

Градското-урбано зеленило² на Општината опфаќа паркови, скверови, зеленило на сообраќајници, дрвореди и др. Неговата вкупна површина изнесува 80.226 m².

Градското зеленило се одржува на површина од 56.325 m² која е во центарот на градот, на површина од 3.500 m² кај пешачка патека пред нас. Рача и на површина од 3.000 m² кај каналот на Билјанини извори.

Вонградското зеленило го опфаќа локалитетот „Кале“ со површина од 340.000 m² која исто така редовно се одржува.

Табела 2 Површини на градско урбано зеленило³

Градско урбано зеленило	Површина (m ²)/Број
Паркови	49.965 m ²
Скверови	6.360 m ²
Зеленило по должина на сообраќајници	13.340 m ²
Зеленило кај пешачка патека канал Билјанини Извори	3.000 m ²
Зеленило во жардинјери на рекреативна патека од канал на Билјанини извори до канал кај ресторан „Парк“	112 m ²
Кружни текови	1.109 m ²
Парк кај н. Рача	3.500 m ²
Парк шуми вонградско зеленило	340.000 m ²
Жардинјери бул. „Туристичка“	3.500
Жардинјери ул. „Железничка“	4.000

Дрворедите по должина на сообраќајниците се одржуваат со навремено преку нивно окопување, чистење од трева, полевање преку сезона и кроење.

Табела 3 Дрвореди во Општина Охрид

Дрвореди	Број
Бул. „Туристичка“	968
Ул. „Јане Сандански“	90
Ул. „Партизанска“	80
Ул. „Димитар Влахов“	80
Ул. „Македонски Просветители“	80
Кеј „Македонија“	146
Канал Билјанини Извори	32
Ул. „Марко Цепенков“	30
Ул. „АСНОМ“	30
Пешачка патека Билјанини Извори	28

Површините редовно се одржуваат со косење, полевање, засадување сезонско цвеќе и негово одржување, како и одржување на постоечкиот саден материјал во парковите. Површините на градско и вонградско зеленило, кои се одржуваат, се прикажани во следната табела:

Табела 4 Површини на градско и вонградско зеленило кои се одржуваат

Подрачје	Површина (m ²)/Број
Стара бана	100
Плоштад	2.500
„Дом на култура“ – спрема езеро	1.665
„Дом на култура“ – западна страна	3.300
„Кеј Македонија“ – прелази, тротоари	18.900
Сквер ул. „Јане Сандански“ и „Питу Гули“	3.160
Парк „Мазија“	23.00
Ул. „7-ми Ноември“	3.200
Бул. „Туристичка“	13.340

2, 3 <https://ohrid.gov.mk/wp-content/uploads/2017/08/%D0%9B%D0%9E%D0%9A%D0%90%D0%9B%D0%95%D0%9D-%D0%95%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%A8%D0%9A%D0%98-%D0%90%D0%9A%D0%A6%D0%98%D0%9E%D0%9D%D0%95%D0%9D-%D0%9F%D0%9B%D0%90%D0%9D-%D0%97%D0%A6%D0%9F%D0%A8%D0%A2%D0%98%D0%98%D0%9D%D0%90-%D0%9E%D0%A5%D0%A0%D0%98%D0%94-2019-%E2%80%93-2025-%D0%9E%D0%9F%D0%A8%D0%A2%D0%98%D0%9D%D0%90-%D0%9E%D0%A5%D0%A0%D0%98%D0%94-LEAP-2019-2025.pdf>

Жардинјера бул. „Туристичка“	1.350
Жардинјера ул. „Железничка“	2.000
Парк пред нас. Рача	3.500
Кружни текови на бул. „Туристичка“ со „АСНОМ“	314
Кружни текови на бул. „Туристичка“ со „Бистрица“, „М. Просветители“, „С. Наумов“, „А. Емин“, „Ј. Сандански“	795
Жардинјери кај рекреативна патека	112
Зеленило кај пешачка патека канал Билјанини извори	3.000

Услуги за одржување на зеленилото и хортикултурата: Секторот Паркови и зеленило, во рамки на ЈП Охридски Комуналец, е задолжен за одржување на површините на јавното зеленило во Градот; одржување на парк-шумите, градското „Кале“, „Св. Стефан“ и „Паркот на револуцијата“, вршење на земјоделски активности во расадникот; производство на цвеќе; продажба на саден материјал; извршување на услуги на надворешни лица и др. Ценовникот за вршење на хортикултурни услуги се одредени со одлука на Советот на општина Охрид.

Секторот е организиран во одделенија „Хортикултура“ и „Паркови и зеленило“. Новиот Расадник за производство на декоративни растенија е лоциран во месноста „Блато“, во населбата „Рача“ на површина од околу 70.000 m² од која во моментот за користење се оспособени околу 18.000 m².

Во расадникот се произведуваат околу 70 вида декоративни садници и околу 10 видови сезонско цвеќе. Освен одржувањето на јавните парковски површини, се врши и проектирање на хортикултурни решенија на приватни дворни места, како и нивно изведување и одржување. Зеленилото во Охрид се уредува и одржува преку програмата Ј7-ЈМ, за подигање и одржување на паркови и зеленило за 2023 година⁴. Програмата ги користи податоците од ЛЕАП-от од 2019 година, и во однос на тие параметри се прават и проценките во рамки на оваа Стратегија.

Дополнително, како предност е одлуката која Советот на Општина Охрид ја има донесено за утврдување на начинот на применување на минимален процент на зеленило во рамки на градежните парцели и е дадена во Прилог 2, од овој документ.

Во општина Охрид, постои традиција за одгледување и украсување со цвеќиња. Манифестацијата е подржана од страна на Општината, под мотото: „Цветни балкони – Цветен Охрид“. Во рамки на манифестацијата, Општината обезбедува 400 жардинјери со саксиско цвеќе. Затоа во Стратегијата, се посветува посебен дел и на насадување цвеќиња во жардинјери и големи саксии.

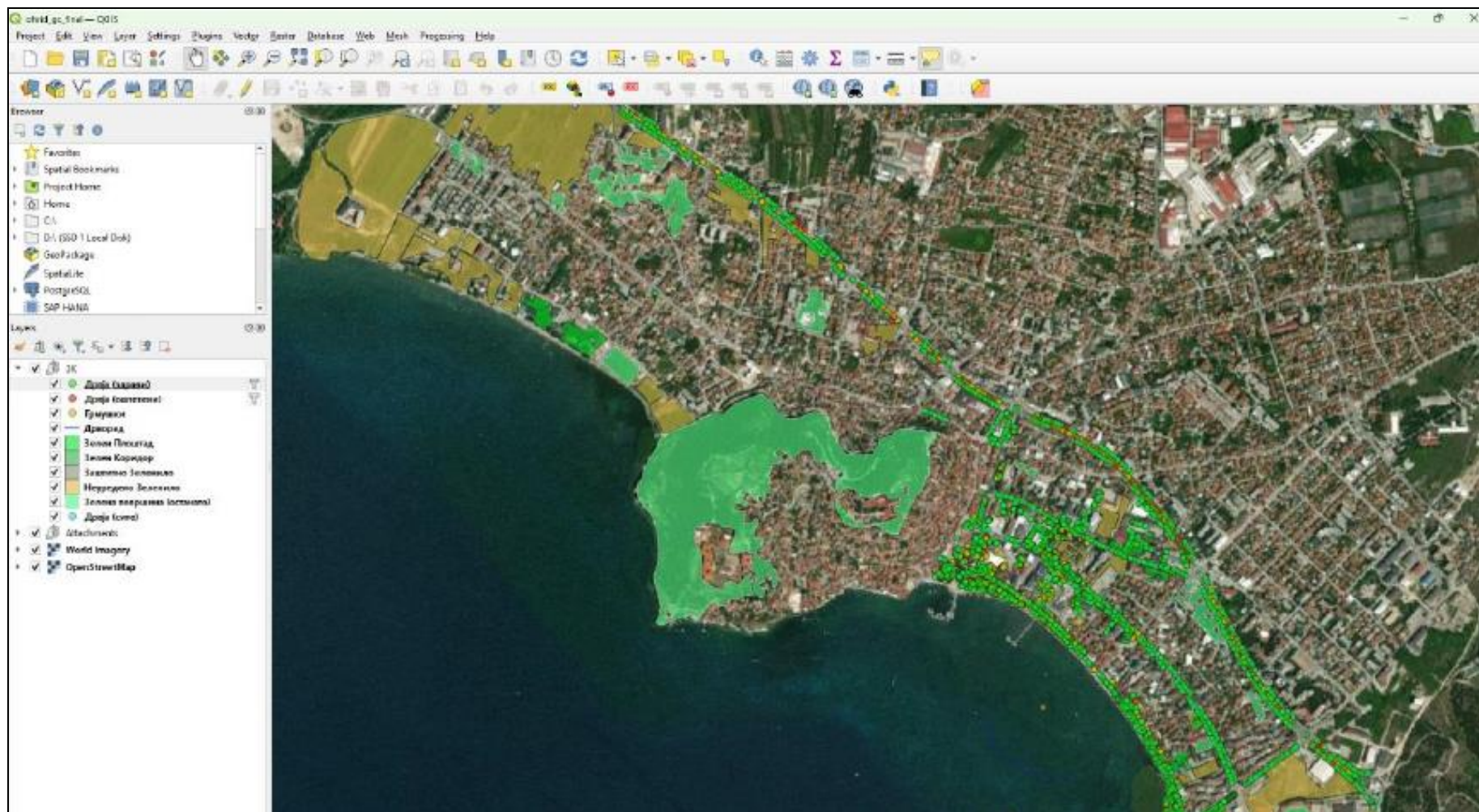
3.1.1.2 Зеленило во Охрид согласно зелениот катастар

Согласно Законот за урбано зеленило, заради заштита на зеленилото, општините или градот Скопје имаат обврска да формираат зелен катастар. Во зелениот катастар се евидентираат: дрвјата, грмушките и другите повеќегодишни растенија, и тоа според бројот, видот, возраста, состојбата и локацијата. Катастарот ги евидентира сите зелени површини, дрвја, останати насади, инфраструктура во функција на зеленилото, ретки, ендемични, реликтни видови, како и капитални примероци од дрва кои подлежат на посебна заштита како природно и културно наследство, независно од нивната сопственост, но и придружните содржини на зелените површини (парковски, градинарско-урбанистички и други содржини) и претставува нивна лична карта.

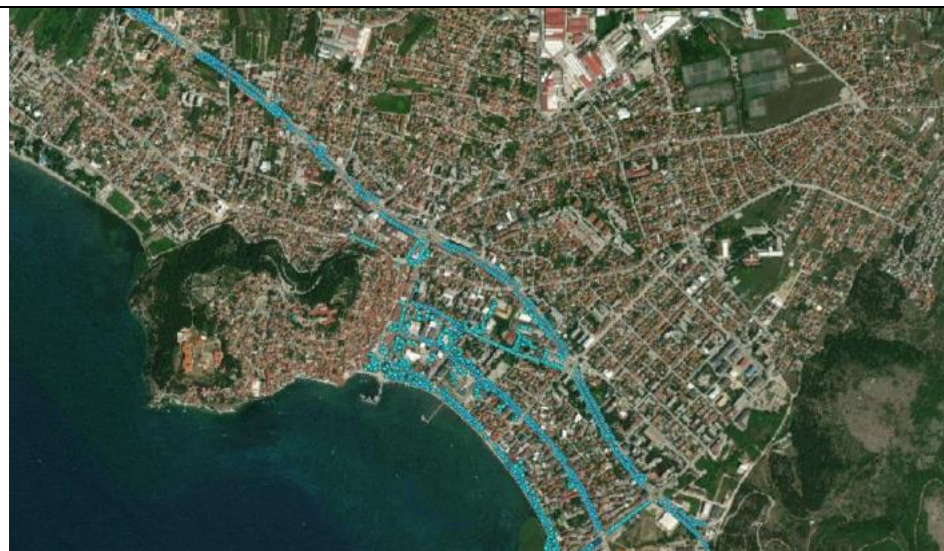
⁴ <https://ohrid.gov.mk/wp-content/uploads/2017/08/4-%D0%A0.pdf>

Општина Охрид е една од првите општини, кои согласно закон го изработија зелениот катастар, преку проект кој реализирал снимање, гео референцирање и ажурирање на атрибутните податоци, како и изработка на просторно лоцирани реални ГИС бази на податоци. Достапни се податоци за Зелен катастар во општина Охрид, во различни нивоа, подготвени за едноставно прегледување, и логичка анализа, со што им се помага на релевантните институции не само да ја исполнат законската обврска, туку и да имаат можност за носење брзи и ефикасни одлуки.

Податоците за зеленилото во Охрид, согласно зелениот катастар се прикажани на следните слики:

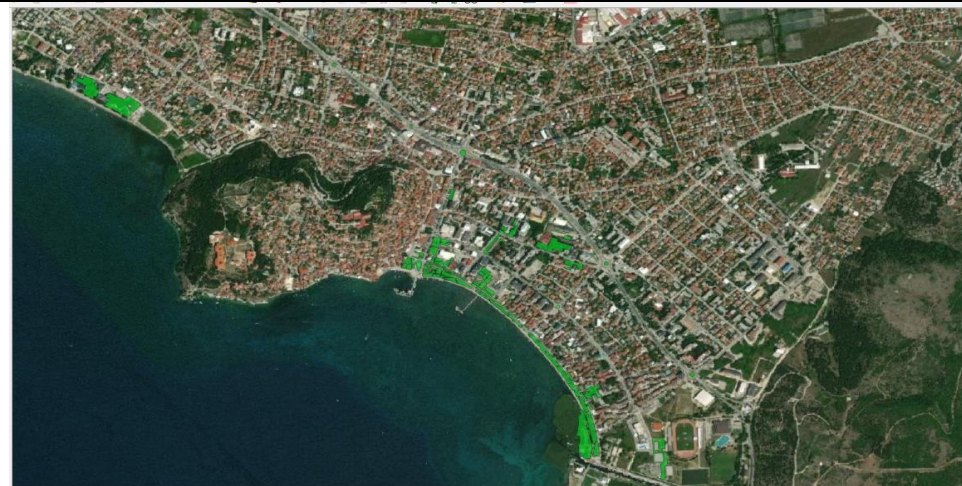
Слика 2 Преглед на зелен катастар со своите функционалности

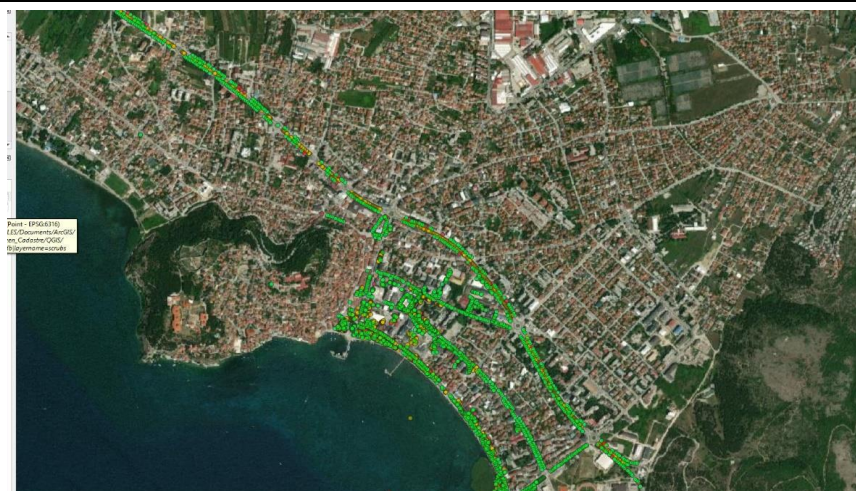
Слика 3 Приказ на дрвореди

Слика 4 Приказ на останато зеленило

Слика 5 Приказ на категорија зелен плоштад

Слика 6 Приказ на дрвја и грмушки

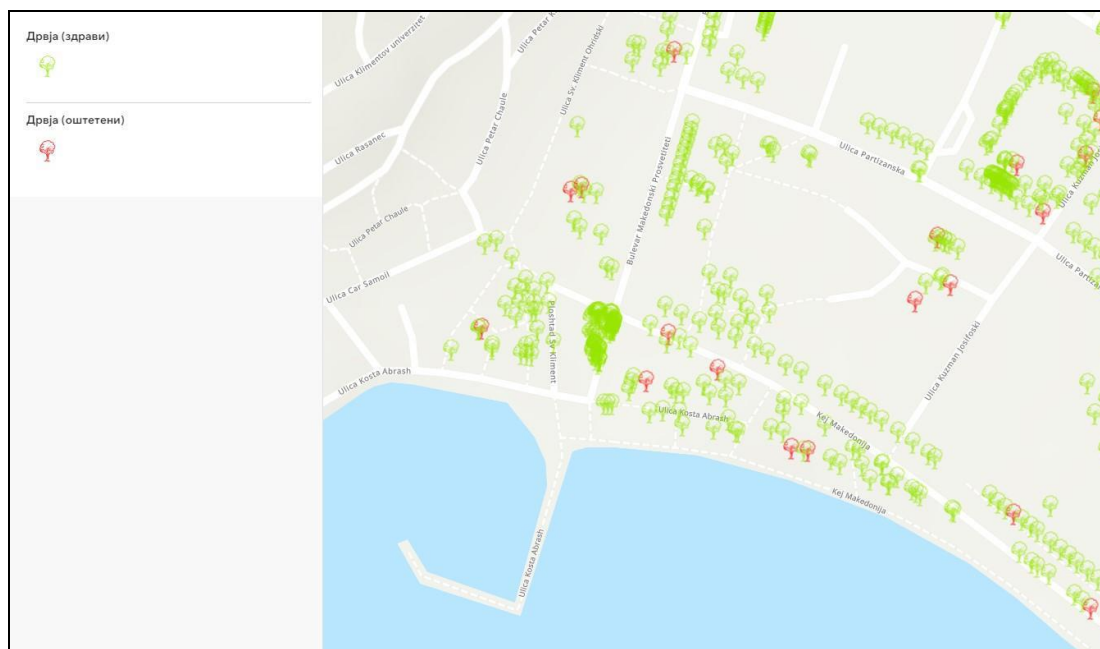

Слика 7 Неуредено земјиште

Геодатабазата на зелениот катастар е подесена и креирана како QGIS проект со симбологија, позадинска мапа и слоеви. Дополнително е подесено сликите да бидат видливи при пребарување и гледање на мапа со клик на одредениот ентитет на мапа. Во рамки на зелениот катастар, од работата на терен се дигитализирани следните ентитети:

Табела 5 Ентитет Дрвја

Локалитет	Фаза	Број
Библиотека	1	6
Бул. Македонски Просветители Охрид	1	25
Дворно место на Охридска Пошта	1	9
Дворно место на Охридски Суд	1	3
Дворно место на Студентски Дом Охрид (депанданс Палас)	1	33
Дворно место на Факултет за информатички науки Охрид	1	102
Дворно место на Хотел Палас	1	20
Дворно место на згради Улица Кузман Јосифовски	1	4
Дворно место на згради Улица Партизанска меѓу полигонот и Факултет за информатика	1	53
Кеј Македонија Охрид	1	268
Кино, Белведере	1	14
Плоштад Охрид	1	111
Плоштад Стар Чинар	1	22
Ривиера, Белведере	1	11
Улица АСНОМ реон од кружен тек охридати до Хотел Грин-Гарден	1	91
Улица Димитар Влахов реон од ул. Македонски Просветители до Општина Охрид	1	39
Улица Партизанска реон од кружен тек комерцијална банка до охридати	1	116
Улица Партизанска реон од пошта до комерцијална банка	1	95
Харбор	1	4
Чаршија до амам	1	9
Богородица Перивлепта	2	1
Булевар Македонски Просветители Охрид	2	29
Булевар Туристичка реон Пазар, Монтенегрин ин, Скај-корнер меѓу двата кружни текови	2	26
Булевар Туристичка реон Хотел Фламенго меѓу двата кружни текови	2	92
Булевар Туристичка реон маркет Тамаро меѓу двата кружни текови	2	37
Булевар Туристичка реон од бензинска Окта до кружен тек	2	49
Булевар Туристичка реон од кружен тек Гимназија до кружен тек Охридати	2	110
Булевар Туристичка реон од кружен тек охридати до кружен тек бензинска Макпетрол Бејбунар	2	49
Булевар Туристичка реон од кружен тек скалести згради до кружен тек Гимназија	2	98
Воска	2	1
Дворно место на Гимназија Охрид	2	25
Дворно место на Економско Средно Училиште Охрид	2	14
Дворно место на ОУ Григор Прличев	2	45
Дворно место на градинка Јасна Ристеска	2	11
Кружен тек (Туристичка - Стив Наумов)	2	1
Општина	2	12
Улица АСНОМ реон од кружен тек охридати до Хотел Грин-Гарден	2	33
Улица Димитар Влахов реон од Општина Охрид до кружен тек Булевар Туристичка	2	47
Улица Димитар Влахов реон од ул. Македонски Просветители до Општина Охрид	2	9
Улица Мите Богоески	2	8
Стара чаршија	2	11

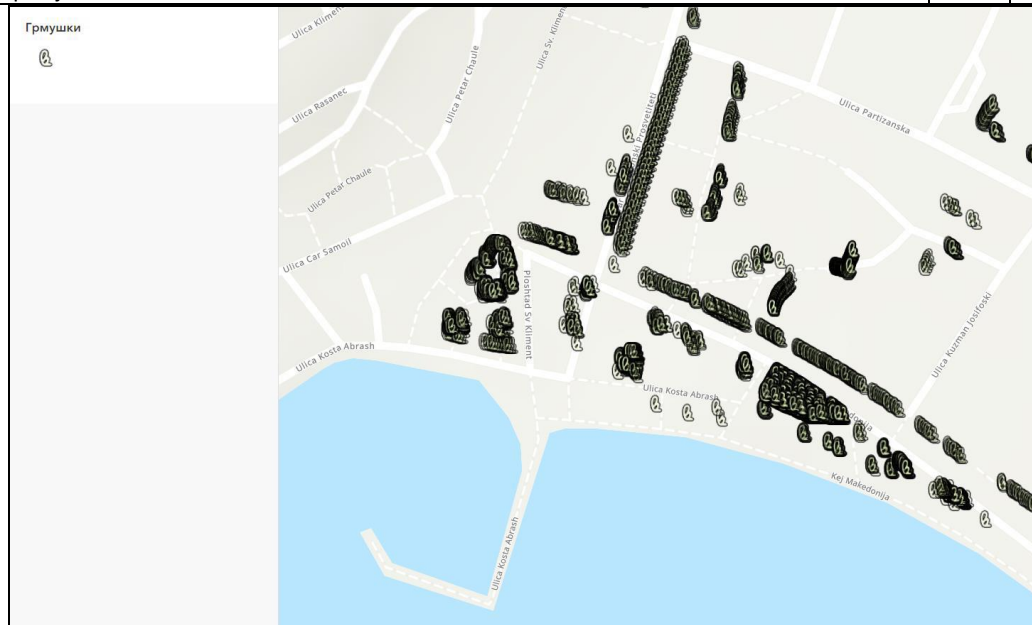
Слика 8 Дигитализиран ентитет – Дрвја

Табела 6 Ентитет Грмушки

Локалитет	Фаза	Број
Библиотека	1	56
Бул. Македонски Просветители Охрид	1	25
Дворно место на Охридски Суд	1	99
Дворно место на Студентски Дом Охрид (депанданс Палас)	1	165
Дворно место на Факултет за информатички науки Охрид	1	255
Дворно место на Хотел Палас	1	69
Дворно место на згради Улица Кузман Јосифовски	1	146
Дворно место на згради Улица Партизанска меѓу полигонот и Факултет за информатика	1	130
Кеј Македонија Охрид	1	2192
Кино, Белведере	1	282
Плоштад Охрид	1	729
Ривиера, Белведере	1	99
Улица Димитар Влахов реон од Општина Охрид до кружен тек Булевар Туристичка	1	66
Улица Димитар Влахов реон од ул. Македонски Просветители до Општина Охрид	1	301
Улица Партизанска реон од кружен тек комерцијална банка до Охридати	1	19
Улица Партизанска реон од пошта до комерцијална банка	1	109
Харбор	1	28
Чаршија до амам	1	24
Булевар Туристичка реон Пазар, Монтенегрин ин, Скај-корнер меѓу двата кружни текови	2	74
Булевар Туристичка реон Хотел Фламенго меѓу двата кружни текови	2	75
Булевар Туристичка реон маркет Тамаро меѓу двата кружни текови	2	81
Булевар Туристичка реон од бензинска Окта до кружен тек	2	48
Булевар Туристичка реон од кружен тек Гимназија до кружен тек охридати	2	183
Булевар Туристичка реон од кружен тек охридати до кружен тек бензинска Макпетрол Бејбунар	2	54
Булевар Туристичка реон од кружен тек скалести згради до кружен тек Гимназија	2	341
Дворно место на Гимназија Охрид	2	15
Дворно место на Економско Средно Училиште Охрид	2	2
Дворно место на ОУ Григор Прличев	2	10
Кружен тек (Туристичка - Бистрица)	2	46
Кружен тек (Туристичка - Стив Наумов)	2	15
Кружен тек Булевар Туристичка со улица Јане Сандански (гимназија, минимаркет)	2	82
Кружен тек Булевар Туристичка со улица АСНОМ	2	106
Кружен тек Мини Маркет	2	36
Кружен тек Шпаркасе банка	2	50
Општина	2	5

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

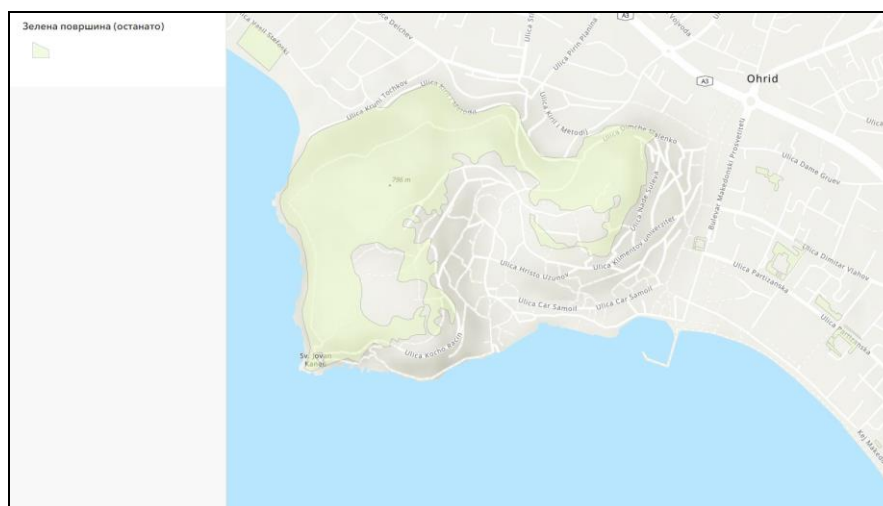
Пред Гимназија	2	5
Улица Македонски Просветители	2	881
Улица Димитар Влахов реон од Општина Охрид до кружен тек Булевар Туристичка	2	47
Улица Димитар Влахов реон од ул. Македонски Просветители до Општина Охрид	2	9
Улица Мите Богоески	2	8
Стара Чаршија	2	11

Слика 9 Дигитализиран ентитет – Грмушки

Табела 7 Зелена површина

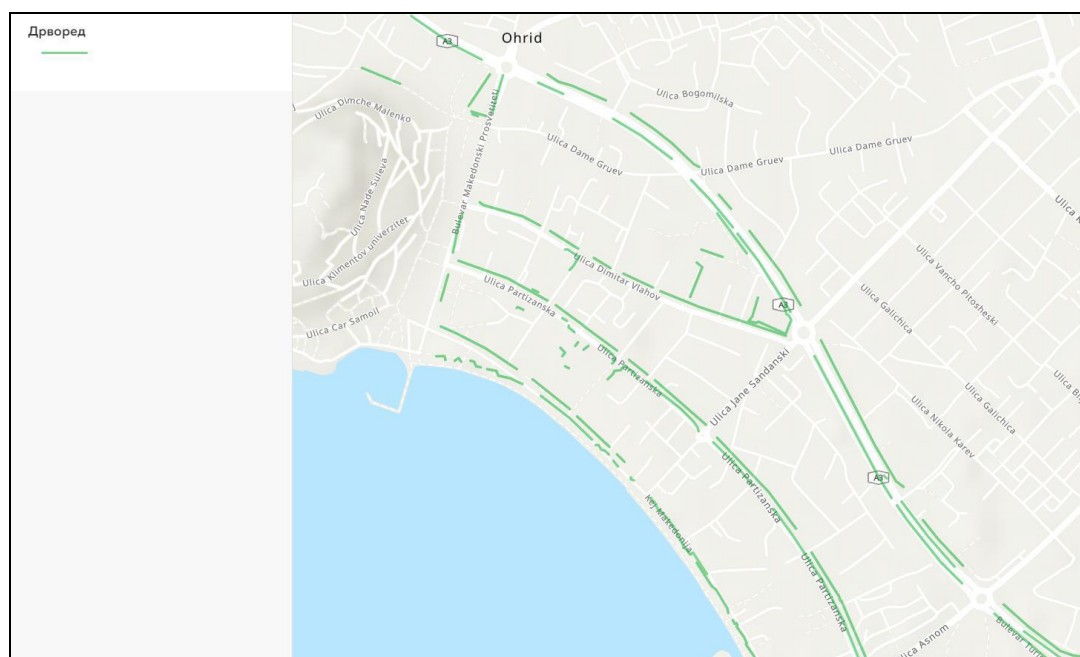
Локалитет	Број
Билјанини Извори	3
Варош шума	1
Воска	1
Гимназија	1
Дворно место на Студентски Дом Охрид (депанданс Палас)	3
Дворно место на згради Улица Партизанска меѓу полигонот и Факултет за информатика	1
Парк пред Амам	3
Ројал	1
Спроти Музичко	1
Универзитет Св.Апостол Павле	19

Слика 10 Дигитализиран ентитет – Зелена површина (останато)

Табела 8 Ентитет Дрворед

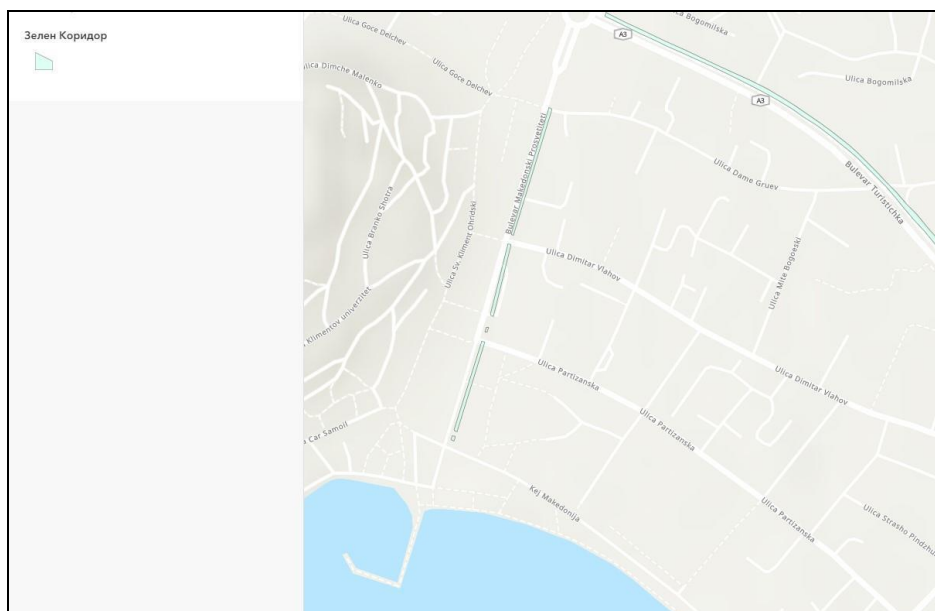
Локалитет	Број
Бул. Македонски Просветители Охрид	3
Булевар Туристичка реон Пазар, Монтенегрин ин, Скај-корнер меѓу двата кружни текови	1
Булевар Туристичка реон Хотел Фламенго меѓу двата кружни текови	6
Булевар Туристичка реон маркет Тамаро меѓу двата кружни текови	6
Булевар Туристичка реон од бензинска Окта до кружен тек	3
Булевар Туристичка реон од кружен тек Гимназија до кружен тек Охридати	6
Булевар Туристичка реон од кружен тек охридати до кружен тек бензинска Макпетрол Бејбунар	4
Булевар Туристичка реон од кружен тек скалести згради до кружен тек Гимназија	8
Дворно место на Гимназија Охрид	1
Дворно место на ОУ Григор Прличев	2
Дворно место на Факултет за информатички науки Охрид	1
Дворно место на градинка Јасна Ристеска	1
Кеј Македонија Охрид	14
Плоштад Стар Чинар	3
Ривиера, Белведере	1
Улица Димитар Влахов реон од Општина Охрид до кружен тек Булевар Туристичка	3
Улица Димитар Влахов реон од ул. Македонски Просветители до Општина Охрид	3
Улица Партизанска реон од кружен тек комерцијална банка до Охридати	4
Улица Партизанска реон од пошта до комерцијална банка	7

Слика 11 Дигитализиран ентитет - Дрворед

Табела 9 Зелен коридор

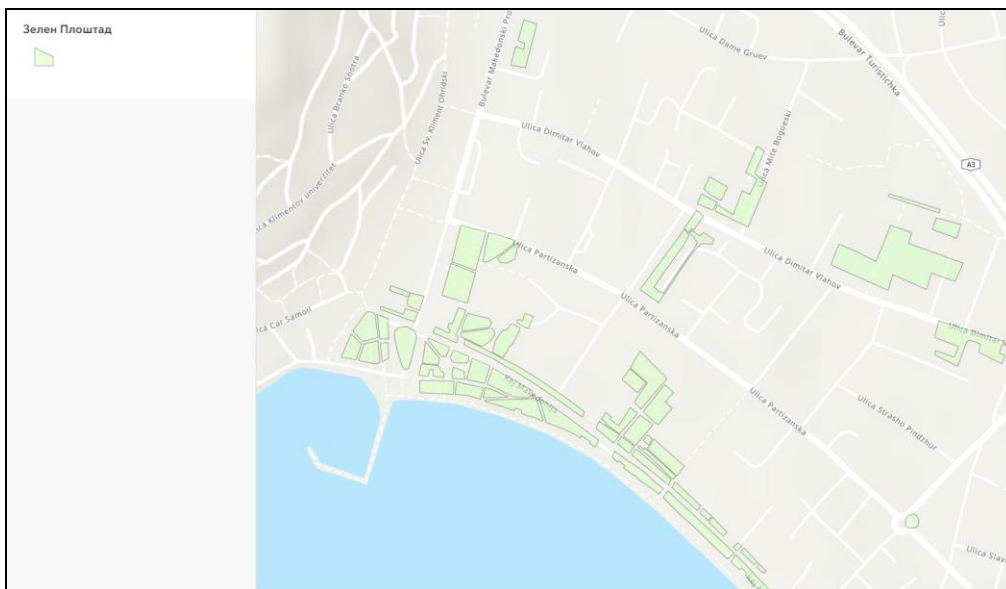
Локалитет	Број
Бул. Македонски Просветители Охрид	5
Булевар Туристичка реон Пазар, Монтенегрин ин, Скај-корнер меѓу двата кружни текови	1
Булевар Туристичка реон Хотел Фламенго меѓу двата кружни текови	2
Булевар Туристичка реон маркет Тамаро меѓу двата кружни текови	2
Булевар Туристичка реон од бензинска Окта до кружен тек	1
Булевар Туристичка реон од кружен тек Гимназија до кружен тек Охридати	1
Булевар Туристичка реон од кружен тек Охридати до кружен тек бензинска Макпетрол Бејбунар	1
Булевар Туристичка реон од кружен тек скалести згради до кружен тек Гимназија	1
Кеј Македонија Охрид	3

Слика 12 Дигитализиран ентитет – Зелен коридор

Табела 10 Зелен плоштад

Локалитет	Број	Локалитет	Број
Јане Сандански, Партизанска кружен тек	1	ПТТ	1
Белведере	2	Палас	3
Библиотека	1	Плоштад	3
Вила Делфин	1	Плоштад Охрид	9
Гарден	1	Пред Телеком	1
Гимназија	1	Пред Трудбеник	2
Градинка, ОУ Григор Прличев 1	1	Ривиера	3
Градска плажа	1	Ривиера	1
ДЕА	1	Сити Палас	1
Дворно место на Хотел Палас	8	Спроти Тинекс	1
Дворно место на згради Улица Кузман Јосифовски	1	Белведере	1
Дворно место на згради Улица Партизанска меѓу полигонот и Факултет за информатика	1	Стадион Билјанини Извори	1
Жиголо	1	Стационе	2
Кеј	2	Тино	1
Кеј Македонија	4	Топ Маркет	3
Кино	5	ФТУ	1
Кружен Асном	1	Хавана	1
Лесковачка	1	Харбор	1
Мизо	1	Црвен Крст	1
Милениум	1	Мини маркет	1
Мр.И	2	Општина	3
ОУ Григор Прличев	1		
Октава	1		
Основен Суд	1		
ОУ Григор Прличев	1		
Охридска Банка	1		

Слика 13 Дигитализиран ентитет – Зелен плоштад

3.1.1.3 Студенчишко блато

Стратегијата ја нагласува оваа област како огромен потенцијал, за која уште нема урбанистички план или законска рамка, а се одликува со исклучителна вредност. Согласно Нацрт Законот за прогласување на Студенчишко Блато за парк на природата, Студенчишкото Блато се прогласува за заштитено подрачје од IV категорија - Парк на природа. Во Акциониот план од Стратегијата, вклопен е предлог за заживување и зачувување на оваа област, согласно предлозите од Студијата за валоризација на Студенчишко Блато (Нацрт Законот е во постапка на усвојување од Собрание на РСМ).

Слика 14 Студенчишко блато (предлог зони за заштита)

3.1.2 Јавни консултации

Во рамки на подготовка на Стратегијата, била спроведена јавна анкета, при што биле изработени два прашалника, еден за граѓани, а друг за деловни субјекти, со цел да се добијат повеќе информации за потребите на граѓаните, како и плановите на одредени деловни субјекти. Дополнително на 15.02.2023 била организирана јавна расправа во однос на содржината на Стратегијата со граѓанските организации.

Во спроведената анкета во 2023 година, како и одржаната јавна расправа со граѓанските организации, граѓаните на Охрид, најмногу посакуваат нови паркови површини (46% од анкетираниите). Во однос на локацијата, потребите и приоритетите се распределени најчесто околу објектите за домување (27%); граѓаните делумно се задоволни од зеленилото во градот (46%); во однос на одржувањето на зеленилото делумно се задоволни (42%). Во однос на намената на урбаните зелени површини, отскокнува желбата да биде тоа и место за детски игри, што упатува на инвестиции не само во зеленило туку и во урбана опрема за детски игри (26%). За жал, сеуште е слаба свесноста за инвестирање во локални фарми и бенефитите од истите (12 % се изјаснуваат позитивно). За учество на самите во граѓани во т.н. зелен фонд, се изјасниле позитивно 76%.

Врз основа на јавните консултации, **приоритетни предлози** за озеленување од граѓаните се однесуваат на:

- Локации:
- Градинар Даљан – намена парк;
- Касарна – намена парк;
- Околина на ОУ Братство Единство, крст Џамија, ул. Бекир Алириза;
- Околина на ОУ Христо Узунов (ул. Марко Несторовски);
- Влезот во Охрид од ул. Железничка на кај Туристичка, во околината на бензинската пумпа Лукоил;
- Ул. Марко Цепенков по потегот на Пошта и Болницата;
- Околина на Факултетот за туризам;
- Улица Никола Карев, Трудбеник мол;
- Депонија Буково;
- Паркинг Гранит (во близина на Општината);
- Улица Јане Сандански, во близина на зградите;
- Ул. Карпош Војвода;
- Ул. Илинденска во близина на црквата Света Софија;
- Околина на зградите во Бејбунар;
- Околина на Детската градинка Лихнида;
- Кеј Македонија;
- Студенчишко плато;
- Расадник/Стакленик (Предлог од граѓанска организација за деца со посебни потреби);
- Континуирани акции за подигнување на јавната свест;

- Раздвојување на велосипедските патеки и микро зеленило со жива ограда од сообраќајниците;
- Посебен простор во кој секое новороденче ќе добие свое дрво;
- Акции за чистење на бршленот.

3.1.3 SWOT анализа

Една од најважните компоненти на секој стратешкиот план е креирањето на SWOT анализа. Стратегијата преку SWOT анализа ги дефинира внатрешните и надворешните фактори кои влијаат на развојот, во овој случај на урбаното зеленило. Тука јасно се идентификувани силните страни (предности), слабости, можности и закани. Таа анализа помага да бидат идентификувани внатрешни и надворешни фактори кои можат да помогнат за успешна имплементацијата на Стратегијата.

Јаки страни / Предности	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> • Местоположба; • Постоечки временски услови; • Охридско езеро; • Тековно зеленило; • Активни граѓански организации; • УНЕСКО мониторинг; • Подготвеност на општината за развој на урбано зеленило; • НП Галичица. 	<ul style="list-style-type: none"> • Немање соодветна планска документација; • Немање интерни регулативи; • Неадекватно одржување на зелени површини; • Предност на сива градба на наспроти зеленило; • Непостоење на одредени типови на зеленило; • Непочитување на генералните планови; • Уништување на природата од бизнис интереси; • Немање свест за животна средина; • Слаба едукација за животна средина.
Потенцијал	Ризици
<ul style="list-style-type: none"> • Спроведување на акцискиот план во рамки на Стратегијата; • Формирање ново урбано зеленило; • Формирање на мрежа од зеленило; • Подобрување на здравјето на граѓаните; • Намалување на загадувањето; • Намалување на просечните температури во деловите со многу згради; • Подобра туристичка понуда; • Зголемен број на туристи; • Зелени сидови и кровови се секојдневие; • Зголемување на вредноста на недвижностите. 	<ul style="list-style-type: none"> • Недоволна примена на законската регулатива; • Неможност за пренамена на одредена површина; • Недоволна брзина и ефикасност во реализација на плановите; • Недостаток на финансиски средства, особено за одржување; • Мешање на надлежности и ингеренции врз одредени површини; • Неадекватен избор на материјалот кој се сади или применува; • Политички промени.

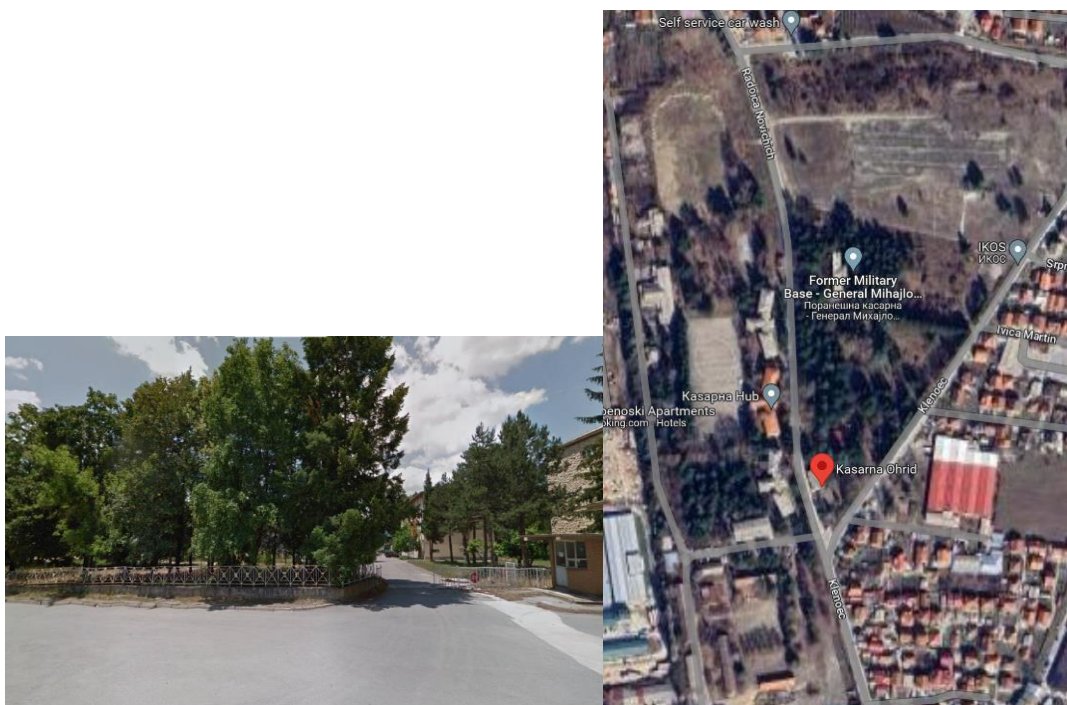
3.1.4 Стратешки развојни правци и приоритети

Иако постои континуирана заложба за зазеленување на општина Охрид, Општината сеуште не ги исполнува законски пропишаните 25m² урбано зеленило по глава на жител. Затоа Стратегија, дефинирањето на стратешките развојни правци и приоритети ги разработува преку:

- категории на зелени површини согласно Законот;
- местоположба на зелените површини.

Паркови, јавни градини и отворени зелени површини

За жал, општина Охрид нема парк кој ќе го препознаваат и користат граѓаните. Тоа е видно од сите анкети и интервјуа, каде граѓаните бараат посебна паркова површина. Во постојниот ГУП, кој е со измината важност, исто така нема предвидено локација со намена парк. Површина со намена парк, создава услови за зголемување на биолошката разновидност и би се создала повољна клима во парковите, а со тоа ќе се подигне нивото на нивната привлечност. За да се задоволат овие параметри, неопходно е да се спроведе анализа на постоечката состојба (дефинирано се насоки во Стратегијата). Најчесто споменувана локација за намена Парк е дел од т.н. Касарна, која со одлука на Владата е дадена на користење на општина Охрид⁵, прикажана на сликата подолу.

Слика 15 Предлог за парк, поранешна касарна

Друга предлог локација за парк е Даљан, поранешен Градинар.

Слика 16 Даљан, поранешна Градинар

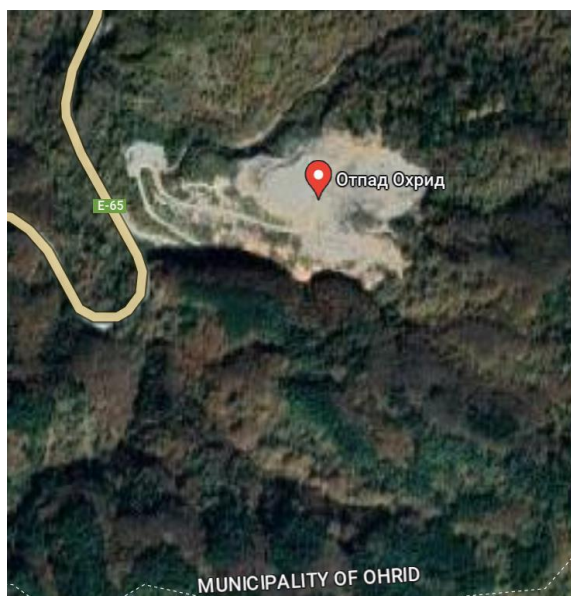
⁵ <https://www.slvesnik.com.mk/Issues/9339d4d2a5724a359fa7f13d1e757b82.pdf>

Зелени површини во области со посебна намена

Кога се зборува за зелени површини околу области со посебна намена, може да се издвојат:

- Спортско-рекреативните комплекси (обично се развиваат на работ на градот, затоа што така тие стануваат заштитна зелена зона кај постојните или новоформираните шуми, и им овозможува на жителите на Градот да се рекреираат и опуштат во природа;
- Ревитализацијата и уредувањето на гробишта;
- Комуналните депонии во урбаната средина;
- Воспоставувањето урбани градини базирана на потребите на локалното население и расположливите парцели во Градот;
- Внесување на декоративни дендрофлори, заради создавање хармонија со природната средина.

Иако не припаѓа во урбаниот дел и е надвор од ГУП, Стратегијата укажува на изработка на план за ревитализација и подигање заштитен појас околу депонијата Буково, по отпочнување на регионалниот систем за управување со отпад, отворање на депонија во Новаци, со цел да се заштити градот од негативни штетни емисии.

Слика 17 Депонија Буково

Дрвореди - Зеленило покрај сообраќајници

Главната задача на зелените површини, покрај улиците, е да ги изолираат пешачките патеки и периферните објекти од сообраќајот на возила, создавање поволни санитарно-хигиенски и микроклиматски услови за жителите, а исто така и зголемување на естетските квалитети на градскиот пејзаж. Пример за приоритетни локации, каде се препорачува подигнување дрвореди, се:

Приоритетна активност е подигнување на дрворед и велосипедска патека на потегот на кеј Македонија, позади спортско рекреативниот комплекс до просторот на Билјанини извори.

Слика 18 Кеј Македонија позади спортско рекреативни терени

Слика 19 ул. Јане Сандански

Слика 20 ОУ Братство Единство, ул. Бекир Али Риза, крст Џамија

Слика 21 ул. Карпош Војвода

Слика 22 ул. АСНОМ

Слика 23 ул. Никола Карев околу Трудбеник Мол

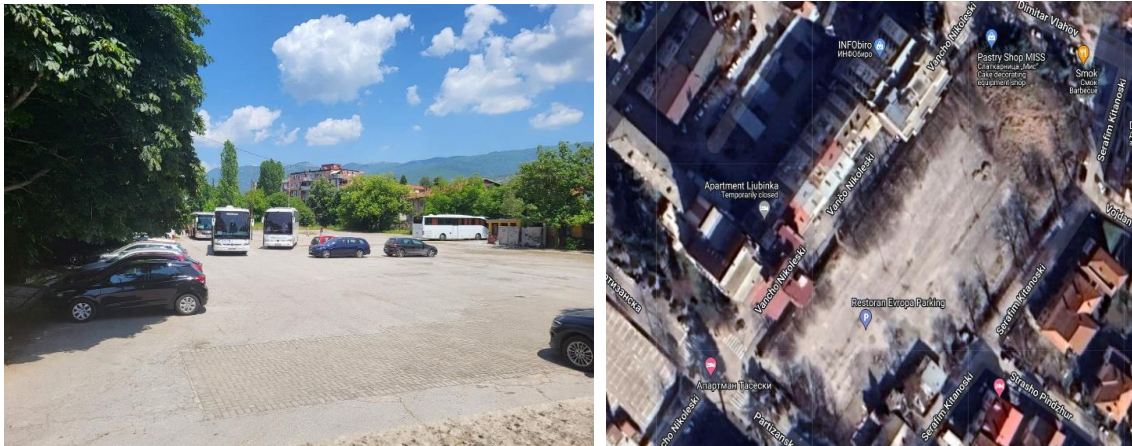
Зеленило за раздвојување на сообраќајници, со што би се зголемило урбаното зеленило, но и безбедноста на велосипедистите се препорачува на Кеј покрај езерото, прикажано на следната слика:

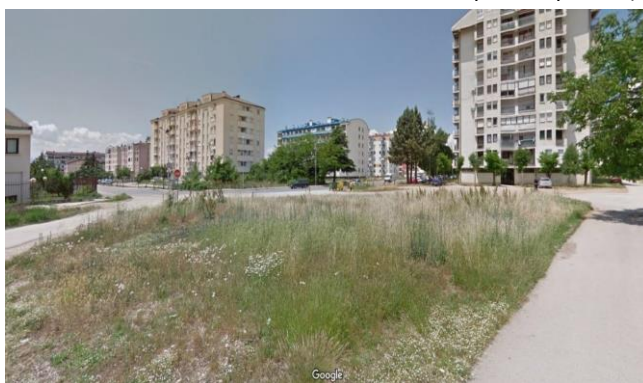
Слика 24 Кеј покрај езеро

Зелени плоштади, зелени површини меѓу станбени површини

Зелените површини помеѓу зградите во општина Охрид, се со ограничена употреба. Основната функција на овој простор треба да биде социјализација на жителите во рамките на блок структурата од згради. Во подигнувањето на овие површини треба да ги исполнуваат минималните стандарди и нормативи за овој тип градски простори. Различната сопственост наметнува различни форми на надлежности над овие области за нивното одржување. Затоа е исклучително важно планирањето и подигнувањето нови зелени површини да биде во синергија со месното население. Приоритетни простори за зелени површини меѓу станбени површини:

Слика 25 Паркинг Гранит (поранешен полигон)

Слика 26 Околина на Беј бунар зградата

Слика 27 Факултет за туризам

Зелени површини околу објекти со културно-историско значење

Охрид изобилува со културно историски спомен обележја и особено внимание треба да се даде како на зачувувањето на зелените површини околу обележјата, така и на подигнување на нови зелени површини. Заштитата е особено значајна, бидејќи зеленилото се под постојано влијание од голем број туристи.

Слика 28 Плаошник

Зелени површини околу јавни објекти

Поимот зелени површини околу јавните објекти ги опфаќаат: зелените површини околу образовни институции (градинки, училишта, факултети...), зеленило во зоната на деловни објекти, зеленило околу здравствените установи, зеленило во рамки на индустриските комплекси во урбана средина, зеленило на градски институции, градини на крововите,

вертикално зеленило и подвижно зеленило. Приоритетни локации со претпоставен изглед се дадени на следните слики:

Слика 29 ОУ „Братство-Единство“ – Охрид

Слика 30 ОСУ „Св. Климент Охридски“ – Охрид

Авторите на Стратегијата, силно ја поддржуваат идејата и предлогот на Здружението на родители на деца со посебни потреби „Тајната на моето срце“ за подигнување зелен простор каде децата со посебни потреби, ќе можат да поминуваат дел од денот во садење и негување на мали садници или растенија, согласно светските добри практики.

3.1.5 Планови

Стратегијата обезбедува податоци за изработка на Основен план за планирање, проектирање, подигање, одржување, заштита и реконструкција на зеленилото на подрачјето на општина Охрид. Ова поглавје ќе се користи од страна на Општината и во реализирањето на обврските согласно Правилникот, член 9, за дефинирање основен план за подигање и развој на зеленилото. Планирањето е структурирано во два сегменти: според категорија на зеленило и според локација. Притоа, и во двата сегменти, покрај препораките, дадени се и придобивките од нивната примена. Кај сегментот локација, специфицирани се местата каде би се подигнало урбаното зеленило, како на пример пред јавни установи или културно историски споменици, дефинирани во поглавјето за стратешки приоритети.

3.1.6 Имплементација и надзор

Од витално значење за успешно имплементирање на Стратегијата е надзор на нејзиното спроведување. Ефективното следење и евалуација на успешноста се имплементира преку:

- одредување на индикаторите кои треба да се користи за документирање на резултатите од проектот и
- со инкорпорирање на активности за мониторинг и евалуација во временската рамка и буџетот на проектот.

Особено е важно, Општината да осигура, дека мониторингот е земен предвид од самиот почеток и дека е доделен соодветен буџет согласно акциониот план на Стратегијата. При тоа, исклучително е важно да се користат постоечки податоци (од зелениот катастар) за да се намали потребата за ново собирање податоци. Во рамки на мониторингот, мора да се земе предвид и временската рамка за реализација на резултатите од проектот.

Препорака на Стратегијата е да се користат мешани/различни методи за мониторинг, како на пример:

- Квантитативните податоци собрани преку анкети, набљудувања или мерења, за обезбедување валидни и споредливи информации за употребата и влијанијата на урбаните зелени површини;
- Квалитативните податоци собрани преку интервјуа, за да се истражи значењето на урбаните зелени површини за поединецот и да се разберат личните приоритети и грижи;

Дополнителни аспекти што треба да се земат предвид при набљудувањето и евалуацијата е на пример здравјето, зошто истото е под влијание на широк спектар на фактори, и затоа потребни се сложени методи за да се процени и следи влијанието на изградените урбани зелени површини врз здравјето. За таа цел во Стратегијата е предложен прашалник за одредување на влијанието на урбаните зелени површини, кој е даден во Анекс 5 од Стратегијата. За мониторинг на имплементацијата на Стратегијата се предлага користење на ГИС технологија. При тоа, исклучително е важно, редовно ажурирање на податоците во рамки на зелениот катастар, за да преку наменски контролни табли, се има постојан преглед на состојбите. На тој начин ќе се зголеми транспарентноста на работата на Општината, а граѓаните би биле позадоволни. Контролните табли, во реално време ја отсликуваат состојбата, и истите не се корисни само за зголемување на видливоста, а со тоа и на транспарентноста на општината, туку дополнително служат како алатка за носителите на одлуки во идните планови.

3.1.7 Акциски план за унапредување на зеленилото

Во Акцискиот план од Стратегијата дефинирани се целите, а за секоја цел предвидена е мерка/активност, индикатори, носител на активноста, вредност за имплементација на активноста⁶, како и временски рок за имплементација на секоја поединечна активност.

3.2 Корелација на целите на планскиот документ со други релевантни планови, програми/плански документи

Стратегијата за развој на зеленилото има за цел да ја надмине сегашната ситуација на недостаток на доволен број зелени простори, која зависи од непланското градење од една страна и идната колективна зелена визија и цели, од друга страна. Таа ги опфаќа сите аспекти и предмети кои се занимаваат со зелено управување и развој на простори. Како резултат на тоа обезбедува основни и трајни развојни предлози, задачи и акции за спроведување кои се потребни за да се постигнување на зададените визии и цели.

Визија на Стратегијата:

До крајот на имплементацијата на Стратегијата, преку имплементација на акциони планови, Охрид треба да стане одржлив „зелен град“, со мрежа висококвалитетни и атрактивни зелени површини, што ќе придонесе за благосостојбата и здравјето на сите граѓани и посетители, притоа зачувувајќи ја животната средина и биодиверзитетот.

Стратешки цели на Стратегијата:

- Да се претвори сивото во зелено;
- Зеленило за сите;
- Зелени кровови и ѕидови;

⁶ Не се предвидени вредности за ниту една активност

- Да ја донесеме природата во градот;
- Да зазеленуваме заедно.

Дополнително, за исполнување на стратешките цели, потребно е:

- *Искористување на потенцијалите на зелениот катастар*
 - Анализа на постоечката состојба на зелените површини по категории;
 - Пресек на постоечката состојба и насоки за подобрување на веќе постоечките простори како и потребата од создавање нови;
 - Утврдување на важноста на поединечните дрвја како и амбиенталните единици, ставајќи ги под законска рамка за заштита на природните ресурси.
- *Утврдување на категоризација на зелените површини*
 - Поделба на сите зелени површини согласно нивната функција, а во согласност со Законот за урбано зеленило.
- *Утврдување на стандарди и нормативи за категоризираните површини*
 - Обезбедување соодветна примена на усвоените норми при анализата и реконструкцијата на постојните и планирање на нови зелени површини.
- *Унапредување на системот за заштита на зелените површини*
 - Обезбедување одлуки во рамки на Советот на Општина Охрид за континуирано менаџирање со урбаното зеленило;
 - Подобрување на естетските вредности и дизајнирање на нови зелени површини;
 - Користење современи материјали и технологии како и избор на егзотични растителни видови кој би создал нов идентитет за идните генерации;
 - Обука на стручен кадар за управување, проектирање, одржување за урбаното зеленило.
- *Заштита на природни добра и амбиентални целини*
 - Зачувување на природните добра и културно-историските субјекти од значење за локално подрачје и да се зголеми овој фонд;
 - Зачувување на автохтоните видови и биодиверзитетот.

Напомена: Општина Охрид, има законска рамка за заштитените чинари и Коџечик⁷.

Имплементацијата на Стратегијата ќе допринесе општина Охрид:

- Да ги зајакне своите долгорочни перспективи и промовира одржливост;
- Да промовира посеопфатен преглед и подобро разбирање за состојбата со урбаното зелено, како и потребите и приоритетите на нејзините жители;
- Да изгради колективна визија за развој на сопственото урбано зеленило;

⁷<https://ohrid.gov.mk/wp-content/uploads/2017/08/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8-%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8-%D0%BD%D0%B0-%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%80%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%9E%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%9E%D1%85%D1%80%D0%B8%D0%B4.pdf>

- Да изнајде ефективни начини за решавање на урбаните проблеми со зелените површини и да развие сопствени потенцијали за урбаните зелени површини;
- Да го подобри квалитетот на животот, односно ја подобри животната средина, заедно со нови капацитети за рекреација, одмор и социјални активности;
- Да го инкорпорира прашањето за урбаниот зелен простор во системот на Општината за планирање и носење одлуки;
- Да ја подигне јавната и политичката свест за урбаните зелени површини и овозможување активно учество на јавноста;
- Да генерира соработка со засегнатите страни и овозможи меѓуресорска соработка;
- Да развива систем за долгорочно финансирање и можности за менаџирање на целиот процес.

Дополнително, ефектите од реализација на стратешките цели би биле:

- Подобрено здравје на жителите;
- Подобрена социјализација;
- Подобрување на економските параметри на градот и жителите;
- Подобрување на знаењето;
- Зголемување на бројот на туристи;
- Зголемување на цената на недвижностите;
- Прилагодување на климатските промени и митигација;
- Намалување на CO₂;
- Производство на дендроматеријали.

Во РС Македонија изработени се низа национални, регионални, локални стратешки и плански документи, кои главно се фокусирани на проблематиката на заштита на животната средина, природата и биолошката разновидност, покрај останатите и на подрачјето каде што се планира реализација на мерките предложени во Стратегијата.

Во табелите подолу даден е приказ на корелацијата (усогласеност/неусогласеност) на целите за развој и целите за заштита на животната средина со постојните национални, регионални и локални стратешки и плански документи, со целите и активностите од Стратегијата за развој на зеленилото.

Под усогласеност на целите се подразбира дека имплементацијата на целите и активностите, предвидени во Стратегијата ќе придонесат за постигнување на целите на веќе донесените стратешки и плански документи.

Под неусогласеност на целите се подразбира дека имплементацијата на дел од мерките и активностите дефинирани во Стратегијата, заради нивната природа и трендови за развој, не може во целост да се усогласат на ниво на стратешки документ, туку тоа ќе се постигне на пониско ниво во процесот на имплементација на Планот на ниво на планска/проектна документација. Исто така, неусогласеност може да се дефинира за цели и активности, доколку истите не се земени предвид во Стратегијата.

Табела 11 Корелација на целите на Стратегијата со целите на релевантните национални/регионални и локални стратешки и плански документи

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
Национални стратешки/плански документи		
<p>Просторен план на Република Македонија (2002-2020), 2004</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Зголемување на вработеноста и постојано подобрување на материјалните, културните, општествените и другите услови за живот и работата на граѓаните; • Остварување на рационално користење, организирање и уредување на просторот со рационално разместување на производните сили; • Зачувување и заштита на сите простори (места) со исклучиви и неповторливи природни вредности од значење за научната, културно образовната, воспитната, рекреативната и други функции; • Зачувување, заштита и унапредување на сите карактеристични претставници на одделни еко-системи и изразити биогеографски подрачја; • Предност да се даде на заштита и унапредувањето на природните добра кои се користат со поголем интензитет (покрај населени места, сообраќајни коридори, туристички центри и сл.); • Целосна заштита на флората и фауната преку заштита на поголеми просторни единици и насочено користење на природните потенцијали во склад со еколошките услови; • Зачувување на генетскиот и екосистемскиот биодиверзитет врз основа на проучување на геофондот, инвентаризација и формирање база на податоци и категоризација на елементите и компонентите на биолошка разновидност; • Обезбедување на заштита на природните предели, амбиент и пејзажи околу културно-историските споменици; • Воспоставување на екомрежа на заштитените природни добра како подрачја со посебна намена и зелени коридори од аспект на заштита на квалитетот на животната средина. <p>Во точка 2.2. <i>Шуми и шумско земјиште, табела 8</i> Пошумување во шума и вон шума во ља по региони, за Охрид е предвидено до 2020 година да бидат</p>	<p>Усогласеност: Стратегијата за развој на зеленилото се темели на основните принципи, развојни цели и одредби, дефинирани во Просторниот план на Република Македонија, во однос на просторниот и социо-економскиот развој, користењето и намената на земјиштето, искористувањето на ресурсите, заштита на просторите кои располагаат со природни вредности, заштита на животната средина и сл. Имплементацијата на Планот ќе придонесе за исполнување на законските обврски за планирање при управувањето со заштитени простори, создавање услови за реализација на националните, регионалните и локалните интереси во заштитеното подрачје, во областа на заштита и зачувување на посебните природни вредности, значајните природни ресурси и споменичкото наследство, како и нивно уредување и користење, подобрување на условите за живот и работа на граѓаните и сл.</p>

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>засадени 3250 ha.</p> <p><i>Во Табела 36: Санација и рекултивација на деградирани простори:</i> Приоритетни подрачја и локалитети за заштита: До 2010 се планира рекултивација на комуналните депонии во Охрид, Струга, довршување на колекторот за Охридско Езеро и приклучување на околните населби на него. Враќање на р.Сатеска во поранешно корито и реализација на антиерозивни мерки. До реализација на колекторите за Охридското и Преспанското Езеро за целосно приклучување на туристичките капацитети, перманентно следење на квалитетот на водите и интервентни мерки во случај на отстапувања од МДК.</p> <p><i>Во точка 5.2. Природно наследство:</i> Заштитата на природното наследство во Република Македонија е регулирана со Законот за заштита на природните реткости, со Законот за заштита на Охридското, Преспанското и Дојранското Езеро и со Законот за заштита на националните паркови како и со други закони и подзаконски акти кои ја регулираат оваа област. Во <i>табела 38</i> даден е Преглед на подрачја и објекти по заштитни групи табела во Општина Охрид (заштитени и предлог за заштита), каде вредноста на Студенчишкото Блато е препознаена. Истото е предложено за заштита во категорија Посебен природен резерват.</p> <p><i>Во точка 5.3. Културно-историско наследство:</i> Како споменично подрачје се смета: историско и меморијално подрачје, населба или дел од населба, комплекс или група историски градби како споменични целини, подрачје од научен интерес и подрачје со мешовити вредности. Во таа група на културното наследство се вбројува: Охридското природно и културно-историско подрачје со стариот дел на градот Охрид, заштитеното Охридско Езеро и Националниот парк “Галичица”, како подрачје со мешовита вредност, со особените природни, историски, културни и уметнички вредности создадени од човекот низ вековите.</p>	
<p>Национална стратегија за биолошка разновидност со акционен план (2018 – 2023), 2018</p>	<p>Главни цел на Стратегијата се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да се надминат основните причини за загуба на биолошката разновидност преку нејзино интегрирање во целото општество; • Да се намалат директните притисоци врз биолошката разновидност и да се промовира нејзиното одржливо користење; • Да се подобри статусот на биолошката разновидност преку заштита на 	<p>Усогласеност: Стратегијата за развој на зеленилото во Охрид е документ кој има за цел зголемување и заштита на зелените површини во Градот, а исто така предвидува мерки кои директно или индиректно ќе допринесат за подобрување на статусот на биолошката разновидност и</p>

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>екосистемите, видовите и генетската разновидност;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да се зголемат придобивките од биолошката разновидност и екосистемските услуги за сите; • Да се подобри спроведувањето преку планирање со активно учество, управување со знаењето и градење капацитети. <p>Стратегијата предлага Номинирање на Охридското Езеро за водно живеалиште од меѓународно значење согласно критериумите на Рамсарска конвенција, како дел од Националната цел бр. 11 „Да се зголеми површината на заштитени подрачја до 15% и да се обезбеди нивно функционално поврзување како еколошка мрежа, и да се воспостави ефективно управување со заштитените подрачја во соработка со локалните заедници“.</p> <p>Изработка на план за управување со прекуграничниот биосферен резерват Охрид-Преспа, како дел од Националната цел бр.15 „Да се унапреди заштитата на видовите и екосистемите во прекуграничен контекст преку преземање на заеднички мерки/акции“.</p> <p>Националната Стратегија за биолошка разновидност со Акционен план вредностите на Студенчишко Блато и потребата од негова заштита го разработува во Стратешката цел В, поточно во Националната цел бр. 10, „Да се спречи загубата, деградацијата и фрагментацијата на природните живеалишта од национално и европско значење“ со акциите предвидени во Точка 4.</p>	<p>екосистемите, адаптација кон климатските промени, природните и културните вредности. Притоа треба да се земат предвид и почитуваат законските обврски за заштита на подрачјето, како и насоките и препораките дадени во изработените документи за заштита на Охридскиот регион.</p> <p>Неусогласеност: Предложени локации за поставување и уредување зелени површини во крајбрежниот појас на езерото, како и активности за уредување на Студенчишко Блато и др. Локации, како и во старото градско јадро, за чија заштита дополнително треба да се изработуваат урбанистички планови, планови за управување, проекти, во кои детално ќе се дефинираат активности за уредување и одржување. Во Поглавје VIII. Стратегиски цели и приоритети за имплементацијата на Стратегијата, за Цел 1 – Да го претвориме сивото во зелено при изборот на урбаното зеленило, меѓу останатите принципи се наведува: <i>Дрејата треба да бидат многу разновидни, вклучувајќи автохтони и неавтохтони видови, но да се избегнуваат инвазивни видови.</i></p>
<p>Национална стратегија за заштита на природата (2017-2027), 2018,</p>	<p>Во Националната стратегија за заштита на природата, дефинирани се следните национални цели за заштита на природата:</p> <p>Национална цел 1: Геодиверзитетот и геонаследството и другите компоненти на природата (биолошката и пределската разновидност) соодветно да се идентификуваат, истражуваат, мониторираат и инвентаризираат.</p> <p>Национална цел 2: Да се заштитат, зачуваат и мониторираат компонентите на геодиверзитетот, геонаследството, биолошката и пределската разновидност.</p> <p>Национална цел 3: До 2022 година да се вгради политиката за заштита на природата во стратегиите, плановите и програмите во другите сектори.</p> <p>Национална цел 4: Да се воспостави и практикува одржливо користење на геодиверзитетот, геонаследството и другите компоненти на природата</p>	

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>(биолошката и пределската разновидност) преку употреба на традиционални знаења, иновации, најдобри практики и позитивни стимулации за зачувување и одржливо користење на природата.</p> <p>Национална цел 5: Да се унапреди законодавната рамка, согласно ЕУ легислативата и релевантните ратификувани меѓународни договори за заштита на природата и да се обезбеди соодветна институционална рамка преку зајакнување на административните капацитети.</p> <p>Национална цел 6: Да се подигне нивото на информираност, едукација и промоција за вредностите и значењето на геодиверзитетот и геонаследството и другите компоненти на природата (биолошката и пределската разновидност).</p> <p>Национална цел 7: Да се обезбеди континуирано и зголемено финансирање на заштитата на природата од буџетски средства на централно и локално ниво, од инвестиции и други извори на финансирање, преку воспоставување на соодветни одржливи и ефикасни модели на финансирање на заштитата и одржливото користење на природата.</p> <p>Во Стратегијата се нагласува важноста на Охридското Езеро како едно од најзначајните водни екосистеми во Европа чија старост се проценува на 2-3 милиони години, како и присуството на значајни видови биолошка разновидност во Езерото и Градот Охрид. Во 1980 година Охридското Езеро и градот Охрид се прогласени за Светско културно наследство и е под заштита на УНЕСКО. Во Листа на издвоени локалитети на значајно геонаследство од сферата на хидрологија кои треба да се земат во предвид при изработка на новиот Просторен План на Република Македонија се издвоени: Билјанини Извори и Извори Свети Наум, Студенчишко Блато-Мочуриште, крај Охридско Езеро, Охрид, Охридско Езеро,</p>	
<p>Национална Стратегија за води (2011-2041)</p>	<p>Главна цел на Стратегијата е зачувување на добра состојба на водата, спречување на загадувањето на водата, спречување на хидро-морфолошките промени и рехабилитација на статусот на водата каде што е нарушен. Посебните цели кои треба да се постигнат со интегрираното управување со водите во Република Македонија се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Доволен квалитет на водата за пиење за јавно снабдување; 	<p>Усогласеност: Во Стратегијата не се предвидени директни мерки за заштита на водите. Имплементацијата на мерките за поставување зелени кровови и зелени фасади може да допринесат за задржување на водата, односно минимално да го намалат волуменот на</p>

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<ul style="list-style-type: none"> • Потребни количини на вода со соодветен квалитет за разни комерцијални цели; • Заштита на луѓето и материјалните добра од штетните ефекти на водата; • Да се постигне и да се зачува добар статус на водата на површинските и подземните водни тела; • Заштита на водата и екосистемите зависни од вода; • Усогласување на мерките на управување со водите со корисниците на просторот од другите сектори; • Одржливо управување со водите со рационално и одржливо користење на водните ресурси. 	<p>површинскиот истек, да допринесат за намалување на оптоварувањето на атмосферската вода која завршува во Охридското Езеро.</p> <p>Неусогласеност: Изградбата на расадник кој може да се вброи во категоријата стопански објект од областа на земјоделието, може негативно да влијае врз квалитетот на подземните и атмосферските води, како резултат на прихранување и дренажа на зеленилото во садниците. Исто така за раст и одржување на зелените паркови површини може да се користат разни прихранувачи и пестициди кои може да предизвикаат нарушување на квалитетот на водите. Начинот и техниките на наводнување на зеленилото не се анализирани во Стратегијата. Доколку не се применуваат современи техники за наводнување, зголемувањето на зелените површини во градот ќе допринесат за потрошувачката на вода за наводнување, која се обезбедува од Охридското Езеро.</p> <p>Дел од активностите се планирани да се имплементираат во крајбрежјето на Охридското езеро. Имплементацијата на овие мерки може да биде во конфликт со целите на стратегијата за заштита на езерото.</p>
<p>Национална стратегија за развој на културата (2018-2022)</p>	<p>Приоритет 3: Заштита на културното наследство</p> <p>Цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Адекватен третман на недвижното културно наследство во смисла на зачувувањето на оригинална содржина и форма; • Ревитализација и промоција на споменичните добра во насока нивна самоодржливост како туристички и економски потенцијал; 	<p>Усогласеност: Во Стратегијата не се предвидени директни мерки за заштита на културното наследство. При имплементацијата на мерките предложени во стратегијата и почитување на законските обврски за заштита на подрачјето, како и насоките и препораките дадени во изработените</p>

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<ul style="list-style-type: none"> Запазување на мултикултурната димензија во заштитата на културното наследство како одраз на мултикултурниот карактер на општеството. <p>Во Стратегијата е наведено дека дејноста на заштитата на културното наследство е регулирана со Законот за заштита на културното наследство, Законот за управување со светското природно и културно наследство во Охридскиот регион, Законот за прогласување на старото градско јадро на Охрид за културно наследство од особено значење.</p>	<p>документи за заштита на Охридскиот регион ќе се обезбеди заштита на културното наследство.</p> <p>Неусогласеност: Дел од предвидените мерки од Стратегијата влегуваат во рамките на старото градско јадро или се дел од крајбрежјето на Охридското Езеро, кои се дел од УНЕСКО заштитеното културно и природно богатство.</p>
<p>Стратегија за Регионален развој на Република Северна Македонија (2021-2031), 2021</p>	<p>Главните стратешки цели на Стратегијата се:</p> <ul style="list-style-type: none"> Порамномерно економски развиени, еколошки одржливи и конкуренти плански региони низ доследно спроведена паметна специјализација и посилено стимулирање на приватните инвестиции во синергија со јавните инвестиции; Атрактивни плански региони со унапредени локални услуги, ефективен пристап до пазарот на труд, обезбеден повисок степен на родова еднаквост и ефективна социјална заштита на најранливите групи од населението; Значително зајакната политика за регионален развој, подобрени финансиски инструменти за нејзино спроведување и изградени административни капацитети на централно, регионално и локално ниво. <p>За постигнување на овие цели дефинирани се приоритети, од кои од особена важност е Приоритет 1.7: Намалување на негативните влијанија и подобрена заштита на животната средина во планските региони, постигнување поголема отпорност на климатските промени и водење на подинамичен и повеќекратно зголемен инвестициски циклус.</p>	<p>Усогласеност: Предложените мерки во Стратегијата ќе допринесат за ублажување и адаптација на климатските промени. Со поставување на планираните зелени површини, особено со поставување паркови ќе се спречи идна бетонска урбанизација на градот.</p> <p>Неусогласеност: Како резултат на зголемување на зелените површини во Градот и нивното одржување, изградба на расадник и сл. ќе се зголеми количината на биоразградлив отпад кој преставува еден од главните извори на стакленички гасови, доколку со истиот соодветно не се управува.</p>
<p>Национална стратегија за одржлив развој (2009-2030)</p>	<p>Основни цели на Стратегијата за одржлив развој се:</p> <ul style="list-style-type: none"> Да се користи механизмот за чист развој според протоколот од Кјото како дополнителна алатка за спроведување на проекти за намалени емисии на стакленички гасови и поттик на руралниот развој. <p>Во Стратегијата е ставен акцент на:</p> <ul style="list-style-type: none"> Обезбедување заштита на природата во Македонија базирана на принципите на „Натура 2000“ мрежата преку засилена имплементација на 	<p>Усогласеност: Предложените мерки во Стратегијата ќе допринесат за ублажување и адаптација на климатските промени. Со поставување на планираните зелени површини, особено со поставување паркови ќе се спречи идна бетонска урбанизација на градот.</p> <p>Стратегијата за развој на зеленилото во Охрид е</p>

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>Стратегијата за биолошка разновидност и Акциониот План;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Промовирање нова мрежа за мониторинг на животната средина; • Да се поддржат шумскиот, земјоделскиот и руралниот развој, како основни економски активности во синергија со Планот за зачувување и управување на природните ресурси; • Да се воведат управување со водните ресурси и да се намали загубата на вода и влијанието од загадувањето, како основа за развој на планови за управување со речни корита. 	<p>документ кој има за цел зголемување, заштита и одржување на зелените површини во Градот, а исто така предвидува мерки кои директно или индиректно ќе допринесат за подобрување на статусот на биолошката разновидност и екосистемите, природните и културните вредности. Притоа треба да се земат предвид и почитуваат законските обврски за заштита на подрачјето, како и насоките и препораките дадени во изработените документи за заштита на Охридскиот регион.</p> <p>Неусогласеност: Како резултат на зголемување на зелените површини во градот, изградба на расадник, паркови и сл. ќе се зголеми количината на биоразградлив отпад кој преставува еден од главните извори на стакленички гасови, доколку со истиот не се соодветно управува.</p> <p>Зголемувањето на зелените површини ќе ја зголеми потрошувачката на вода за наводнување, која се обезбедува од Охридското Езеро.</p> <p>Предложени локации за поставување и уредување зелени површини во крајбрежниот појас на Езерото, како и активности за уредување на Студенчишко Блато и др. локации, за чија заштита дополнително треба да се изработуваат урбанистички планови, планови за управување, проекти, во кои детално ќе се дефинираат активности за уредување и одржување. Во Поглавје VIII. Стратегиски цели и приоритети за имплементацијата на Стратегијата, за Цел 1 – Да го претвориме сивото во зелено при изборот на урбаните дрвја, меѓу останатите принципи за</p>

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
		избор на дрвја се наведува: <i>Дрвјата треба да бидат многу разновидни, вклучувајќи автохтони и неавтохтони видови, но да се избегнуваат инвазивни видови.</i>
Национална Стратегија за земјоделство и рурален развој (2021-2027), 2021	Стратешки цели на Стратегијата се: <ul style="list-style-type: none"> • Подобрување на конкурентноста на земјоделско-прехранбениот сектор, економската одржливост и приходот на земјоделските стопанства, • Примена на еколошки практики во производството кои водат кон намалување на влијанието на климатските промени и прилагодување кон истите и • Обезбедување на одржлив развој на руралните средини. 	Усогласеност: Предложените мерки во Стратегијата, како изградба на расадник/стакленик, поставување хотел за пчели одат во насока на развој на земјоделието, зголемување на понудата со садници, додека хотелот за пчели е една од мерките за адаптација кон климатските промени. Неусогласеност: Зголемувањето на зелените површини во Градот ќе ја зголеми потрошувачката на вода за наводнување, која се обезбедува од Охридското Езеро, а истото се соочува со променлив водостој.
Националната стратегија за туризам на Република Македонија (2016 - 2021 год)	Осум клучни стратегии/стратешки цели се дефинирани за поддржување на професионалниот туристички развој на Македонија: <ul style="list-style-type: none"> • Подигнување на свеста за Македонија како привлечна туристичка дестинација; • Подобрување на привлечноста на Македонија како туристичка дестинација; • Подобрување на организациските структури во туризмот; • Подобрување на инвестициската клима за македонските претприемачи во однос на развојот на дополнителни објекти за сместување; • Подобрување на квалитетот и квантитетот на достапни податоци за туризмот; • Подобрување на рамковни услови за развој на туризмот; • Подобрување на туристичкото знаење и квалитетот на услугите; • Подобрување на свесноста на локалното население во однос на туризмот. <p>Охридско Езеро Охридското Езеро е едно од туристичките знаменитости на Македонија под заштита на УНЕСКО и веќе развиена туристичка дестинација. 46</p>	Усогласеност: Предвидените мерки во Стратегијата ќе допринесат за зголемување и подобрување на состојбата со урбаното зеленило, така што новоизградените паркови и зелени површини ќе претставуваат одлична можност за одмор и рекреација на посетителите на Градот.

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>% од сите регистрирани нокевања во Македонија се на Охридското Езеро (општини Струга и Охрид). Во стратегијата како најдобро рангирани туристички атракции во Македонија меѓу останатите се: Охридско Езеро; Св. Јован Канео; Манастир Св. Наум; Света Софија; Тврдината на Цар Самуил; Св. Климент Охридски; Национална работилница за рачно изработена хартија; Заливот на Коски; Црква Перивлента; Плаошник; Галицица.</p>	
<p>Стратегија за развој на енергетиката на Република Северна Македонија до 2040 година</p>	<p>Македонската стратегија за развој на енергетиката се потпира на релевантните глобални и ЕУ енергетски политики и трендови, а особено на aquis-от на Енергетската заедница. Конкретно, Македонија е подготвена да ја следи добрата практика на ЕУ политиките за ОИЕ и ЕЕ, како и декарбонизацијата, земајќи ги предвид целите и траекториите со реална динамика, кои се прилагодени на домашните специфики и приоритети на Владата на Република Македонија. Согласно Законот за енергетика Стратегијата за развој на енергетиката во Република Македонија до 2040 година треба да обезбеди:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Безбедно, сигурно и квалитетно снабдување на потрошувачите со сите видови на енергија; • Стабилност, конкурентност и економска функционалност на енергетскиот сектор; • Ефикасно извршување на услугите и заштита и унапредување на правата на потрошувачите; • Користење на енергетските извори на начин кој обезбедува одржлив енергетски развој; • Промовирање на енергетска ефикасност; • Намалување на употребата на фосилни горива за производство на енергија; • Промовирање на користењето на обновливи извори на енергија; • Заштита на јавното здравје, животната средина и ублажување на климатските промени предизвикани од штетните ефекти кои произлегуваат од извршувањето на енергетските активности и • Исполнување на обврските преземени од страна на Република Македонија кои произлегуваат од ратификуваните меѓународни договори. 	<p>Усогласеност: Во Стратегијата се предвидува мерка за поставување зелени кровови и зелени фасади, што може да имаат улога за термоизолатори, што ќе допринесат за заштеда енергија за загревање и ладење на објектите каде истите се поставени. Исто така, зголемување на површините со дрвја, особено дрвореди исто така ќе допринесе за намалување на температурата долж објектите каде истите се поставени.</p> <p>Неусогласеност: Со зголемување на површините за наводнување, доколку не се примени современ и контролиран начин на наводнување ќе се зголеми потрошувачката на енергија за пумпите на системите за наводнување.</p>

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
Стратегија за унапредување на енергетска ефикасност во Република Македонија	<p>Стратегијата за унапредување на енергетска ефикасност во Република Македонија до 2020 година превидува рамка за забрзано усвојување на практики за енергетска ефикасност на одржлив начин и преку намалување на зависноста од увозот, енергетската интензивност, непродуктивното користење на електричната енергија, подготовка на добра клима за да се максимизира вклученоста и можностите на приватниот сектор, обука и подигање на јавна свест.</p> <p>Финалниот резултат на постигнувањето на оваа цел треба да биде реализација на заштеди на енергија во 2018 година во износ од над 9% од просечната потрошувачка во петгодишниот период 2002-2006, со континуирана промоција на енергетската ефикасност и мониторинг и верификација до 2020 година.</p>	
Национална транспортна стратегија (2018-2030)	<p>Цели на Стратегијата се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Промоција на економскиот пораст со градење, подобрување, управување и одржување на транспортните служби, инфраструктура и мрежи за добивање на максимална ефикасност; • Подобрување на безбедноста на пешаците, велосипедистите, возачите, патниците и кадрите; • Промоција на социјалниот фактор со поврзување на далечните и неразвиени заедници и зголемување на пристапноста на транспортната мрежа; • Заштита на животната средина и подобрување на здравството со градење и инвестирање во јавниот транспорт и другите видови ефикасен и постојан транспорт кој ја намалува емисијата и потрошувачката на ресурси и енергија. 	Неусогласеност: Во Стратегијата се предвидени мерки за поставување зеленило долж сообраќајниците. Овие мерки може да предизвикаат ограничување на просторот за сообраќај/паркирање и движење на пешаци. Исто така предвидена е мерка поставување на големи саксии за одвојување на велосипедската патека и делот за возила. Оваа мерка може да предизвика стеснување на улицата и патеката за велосипеди, што е во спротивност со сообраќајните правила и прописи на непречен и безбеден сообраќај.
Национална стратегија за управување со отпад (2008-2020)	<p>Дел од општите и посебни стратешки цели во управувањето со отпадот се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Воведување стабилни финансиски ресурси и соодветни економски механизми за обезбедување на целосно покривање на трошоците за одржување на интегрираниот систем за управување со отпад; • Воспоставување систем за собирање податоци/информации за изворите, природата, количествата и судбината на тековите на отпадот, како и за капацитетите за обнова на материјали/енергија и за депонирање на 	Неусогласеност Во Стратегијата не е земено предвид генерирање на отпад, како резултат на имплементација на мерките од Стратегијата, особено биоразградливиот отпад.

**Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина
Охрид**

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>отпадот и обезбедување на потребниот пристап на јавноста до истиот;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Воспоставување на технички современ систем за управување со отпад; • Примена на ефикасни и исплатливи техники за управување со посебните текови отпад. 	
<p>План за управување со отпад на Република Северна Македонија 2021-2031</p>	<p>Управувањето со отпадот, заради поголема ефикасност на ресурсите има за цел:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Да се управува со отпадот како со ресурс, • Отпадот, кој се создава по глава на жител, да се намалува, • Да се изнајдат економски опции за повторна употреба и рециклирање, • Поголемо рециклирање на материјалите согласно висококвалитетни стандарди, • Преработката за добивање енергија да биде лимитирана на материјали кои не може да се рециклираат, • Депонирањето да биде сведено на минимум, и • Да нема повеќе незаконски пратки на отпад. <p>Во Планот е изготвена листа на приоритети на нестандардните депонии, со одредени 3 класи на ризик по животната средина - низок, среден и висок. Депонијата Буково е класифицирана како депонија со висок ризик на која има одложено 200.000 m³ отпад. Основната задача на Планот за овој период е да се основа одржливо функционирање на базичната инфраструктура за управување со комуналниот отпад, кој меѓу останатото вклучува: Техничка инфраструктура: Основање на регионални депонии; Затворање на нестандардните депонии (фазно); Проширување на организираното собирање на отпад (100%) и подобрување на транспортните системи; Воспоставување на инфраструктура за собирање и транспорт на посебните текови на отпад; Воспоставување инфраструктура за рециклирање и преработка на рециклабилните материјали од отпадот и Воспоставување на инфраструктура за производство на гориво од отпад.</p>	
<p>Национален план за заштита на амбиентниот воздух (2013-2019)</p>	<p>Главни цели на Планот се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Одржување на квалитетот на амбиентниот воздух во зоните каде што не се надминуваат граничните вредности на квалитет; • Подобрување на квалитетот на амбиентниот воздух во зоните каде што се 	<p>Усогласеност: Во Стратегијата предвидени се активности за зголемување на површините со урбано зеленило, кое ќе допринесе за подобрување на квалитетот на воздухот,</p>

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>надминуваат граничните вредности за квалитет;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Преземање на мерки за намалување на емисиите од определени стационарни извори на загадување; • Усвојување на неопходни мерки за минимизирање и целосно отстранување на негативните ефекти врз квалитетот на амбиентниот воздух. <p>Во однос на управувањето со загадувањето во животната средина, Планот вклучува:</p> <p>Отпад: Примарна цел во Република Македонија е да се воспостави систем на соодветно управување со сите видови отпад заради намалување на емисиите на стакленичките гасови од распаѓањето на отпадот, усвоена е технологија за собирање и согорување на метанот, така што метанот од депонијскиот гас се претвора во CO₂. Постојат планови за изградба на управувани депонии за цврст отпад во Македонија, кои ќе ја зголемат емисијата на метан од секторот отпад. Зголемување на емисиите на метан може да се очекува и со воведување на постројки за третман на резиденцијалните/комерцијални и индустриски отпадни води.</p> <p>Земјоделство: Во моментот во Република Македонија не постои политика за агро-екологија. Исто така, до сега нема пропишано ограничување на емисиите на амонијак од употребата на цврсти вештачки ѓубрива базирани на карбамид.</p>	<p>подбрување на микроклимата и адаптација кон климатските промени. Поставување на зелени кровови и зелени фасади, што може да имаат улога за термоизолатори, може да допринесат за заштеда енергија за загревање во зимскиот период каде истите се поставени.</p> <p>Неусогласеност: Зголемувањето на површините со зеленило ќе допринесе за зголемување на количините на биоразградлив отпад, кој доколку не се соодветно управува може да го наруши квалитетот на воздухот како резултат на генерирање метан, зголемување на количините на стакленички гасови и да даде придонес кон климатските промени. Во Стратегијата не се дадени насоки за управување со биоразградливиот отпад.</p>
<p>Долгорочна стратегија за климатска акција со Акциски план</p>	<p><i>Општа цел:</i> Намалување на националните нето емисии на стакленички гасови (вклучително Шумарство и друга употреба на земјиште и со исклучок на МЕМО) за 72% до 2050 година во споредба со нивото од 1990 година (или намалување на емисијата на стакленички гасови за 42% до 2050 година во споредба со 1990 година, со исклучок на секторите Шумарство и друга употреба на земјиштето и МЕМО) и зголемена отпорност на општеството, економијата и екосистемите на Република Северна Македонија кон влијанијата на климатските промени. Треба да се напомене дека МЕМО емисиите вклучуваат емисии на стакленички гасови од авијацијата и увоз на електрична енергија.</p> <p>Специфични цели за ублажување:</p> <p><i>Специфична цел 1:</i> Да се намалат емисиите на стакленички гасови од</p>	

**Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина
Охрид**

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>енергетскиот сектор за 64% (исклучувајќи ги MEMO емисиите) до 2050 година во споредба со 1990 година</p> <p><i>Специфична цел 2:</i> Да се намалат емисиите на стакленички гасови за 34% во земјоделскиот сектор до 2050 година во споредба со 1990 година.</p> <p><i>Специфична цел 3:</i> Да се зголемат понорите за јаглерод за 1733% во секторот за употреба на шуми и други земјишта до 2050 година во споредба со 1990 година.</p> <p><i>Специфична цел 4:</i> Да се намалат емисиите на стакленички гасови за 2% во секторот Отпад до 2050 година во споредба со 1990 година.</p> <p><i>Специфична цел 5:</i> Да се изградат цврсти системи за редовно и периодично собирање податоци за производство и распространување на научни и технички знаења.</p> <p><i>Специфична цел 6:</i> Да се зголеми отпорноста на влијанијата на климатските промени врз клучните социо-економски сектори и екосистеми.</p> <p><i>Специфична цел 7:</i> Да се воспостават сеопфатни инструменти за планирање, координација и спроведување на политиките за климатско дејствување.</p> <p><i>Специфична цел 8:</i> Главни аспекти поврзани со климатските промени во идните национални документи за стратешко планирање во врска со образованието, истражувањето, развојот и иновациите, социјална инклузија и еднакви можности на жените и мажите.</p> <p><i>Специфична цел 9:</i> Да се промовира зелената транзиција преку градење на капацитети, обука за нови вештини и зголемување на свеста.</p> <p>Во сценаријата за WEM и WAM се предложени четири мерки за секторот отпад, а за нивното моделирање беа направени следниве претпоставки: Постоечките („диви“) депонии со многу висок, висок и среден ризик ќе се рехабилитираат (покривање и вадење гас и запалување) и нови депонии ќе бидат отворени од регионите за управување со отпад по одреден редослед: Пелагонија и Југозапад – 2029 година. Механичкиот и биолошки третман ќе се изврши во новите регионални депонии со компостирање (од цврстиот градинарски отпад).</p>	
Четврт Национален План на Република Македонија кон	Преку својот национално определен придонес (НОП), РС Македонија се обврза „да ги намали емисиите на CO ₂ од согорувањето на фосилните горива за 30%, односно за 36% на повисоко ниво на амбиција, до 2030 година во споредба со	

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
<p>Рамковната конвенција на ОН за климатски промени (2020)</p>	<p>вообичаено сценарио (BAU).“ Засилениот НОП на Македонија ги зајакна своите цели за стакленички гасови до 2050 година на 53% намалување на емисиите во однос на 1990 година, што е 82% нето намалување на емисиите на стакленички гасови.</p> <p>Заложбата на Македонија за исполнување на нејзините меѓународни обврски според UNFCCC е претставена во овој четврт национален извештај. Овој извештај дава позадина на националните околности и политиката и институционалната рамка на земјата за климатските промени. Ги вклучува резултатите од новата евиденција на стакленички гасови за 2019 година и обезбедува планови и мерки за намалување на емисиите во клучните сектори.</p> <p>Овој национален извештај го прикажува и климатскиот профил на земјата, истакнувајќи ги секторите и регионите најранливи на влијанијата од климатските промени, истовремено обезбедувајќи анализа на потенцијалните мерки за адаптација.</p> <p>Просторното планирање исто така има клучна улога во префрлањето кон нискојаглеродна иднина и во прилагодувањето кон климатските промени. За сè ова, просторното планирање мора да развие и имплементира нови пристапи. Агенцијата за просторно планирање во Министерството за животна средина и просторно планирање има задолжение да развие просторни планови за Северна Македонија. Клучните цели на просторното планирање вклучуваат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Координација на просторните димензии и ефекти на другите секторски политики, • Воспоставување на интегрирана и функционална организација на употребите на земјиштето и нивна регулација, • Урамнотежување на потребата за социоекономски развој со потребата за заштита на животната средина. 	
<p>Национален акциски план за борба против опустинување во Република</p>	<p>Главната цел на НАП е борба против деградација на земјиштето и можното опустинување и ублажување на ефектите од сушите во Република Македонија, врз основа на принципите на одржливо управување и заштита на земјишните ресурси.</p>	<p>Усогласеност: Предложените мерки во Стратегијата ќе допринесат за одржливо управување со земјиштето, намалување на урбанизацијата која доведува до деградација и запечатување на земјиштето. Исто така Стратегијата</p>

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
Македонија, 2018-2024	<p>➤ Конкретни цели</p> <p>Конкретните цели на НАП-от вклучуваат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Развој на еколошки свесно и одговорно општество; • Мудро користење на националните природни ресурси за да се задоволат социо-економските потреби, без да се загрози квалитетот на земјишните ресурси; • Подобрување на знаењата за употребата на земјишните ресурси во согласност со одржливото управување со земјиштето; • Подобрување на регулаторната и законската рамка која ќе обезбеди соодветно користење, управување и заштита на базата на ресурсите на земјата; • Воспоставување на ефективни механизми за институционална соработка. <p>Покрај останатите мерки во НАП-от предложени се и следните мерки: Унапредување на планирањето на намената на земјиштето; Заштита на квалитетното земјиште од запечатување (пренамена).</p>	дава насоки за иден урбан развој на подрачјето на Охрид.
Стратегија за демографски развој на РМ, 2008-2015	<p>Целта на Стратегијата е обезбедување одржлив демографски развој на Република Македонија преку подобрување на квалитетот на човечкиот капитал и социјална кохезија.</p> <p>Специфични цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Забавување на стапката на намалување на населението и создавање услови за одржлив демографски развој на земјата; • Намалување на регионалните демографски нееднаквости и креирање одржлива територијална дистрибуција и квалитетен живот на населението; • Намалување на постоечките разлики и нееднаквости помеѓу населението, со цел зголемување на социјалната кохезија. 	Усогласеност: Мерките во Стратегијата предвидуваат активности кои ќе допринесат за активно учество на локалното население и експертски тимови од различни области што ќе допринесе за отворање можности за работни ангажмани и остварување приходи.
Национална стратегија за намалување на сиромаштијата и социјалната	Намалување на сиромаштијата и социјалната исклученост во Република Македонија, преку добро користење и зајакнување на расположливите човечки и материјални ресурси, подобрување на условите за живот, за работа и на општествените услови на сите граѓани, системско и институционално содејство во функција на побрз развој, повисок стандард, поквалитетно живеење	Усогласеност: Стратегијата предвидува активности кои ќе допринесат за активно учество на локалното население и зголемување на економските придобивки за локалната заедница, отворање можности за вработување на младото население,

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
исклученост во Република Македонија 2010-2020	и развојот на механизмите за социјално вклучување на ранливите категории граѓани во локален контекст.	социјална вклученост на различни возрасти, како и деца од предучилишна возраст и сл.
Национална стратегија за млади за периодот 2016-2025	Стратегијата ги поставува основните принципи и насоки за акција за сите чинители во општеството. Овие активности ќе доведат до подобрување на социјалната и економската состојба на младите и создавање средина која ќе им овозможи на младите да ги исполнат своите права, потреби и интереси. Со цел да се прифати структуриран пристап кон различните прашања поврзани со правата на младите, интервенциите предложени во оваа Стратегија се поделени во 9 клучни области, и тоа: учество на младите, информации за младите, локална младинска работа, образование, вработување и поддршка за пред вработување, културата, спортот, здравјето и квалитетот на животот. Националната стратегија се заснова на меѓународните документи ратификувани од Република Северна Македонија кои ги промовираат прашањата поврзани со младите. Исто така е во согласност со други стратешки документи од интерес што ги донесува Владата.	Усогласеност: Стратегијата предвидува активности кои ќе допринесат за активно учество на локалното население и зголемување на економските придобивки за локалната заедница, отворање можности за вработување на младото население, социјална вклученост, креирање простори за социјализација на младото население и сл.
Стратегија и акционен план за имплементација на Архуската конвенција (2005)	Владината политика за оваа Стратегија е да спроведе детална анализа за статусот на имплементација на Конвенцијата, да обезбеди насоки и препораки за надминување на проблемите кои произлегуваат од имплементацијата на Конвенцијата и да препорача акционен план за спроведување на предложените мерки и следење на дадените насоки.	Усогласеност: Во постапката на усвојување на Стратегијата и подготовката на Извештајот за СОЖС ќе биде обезбедено учество на јавноста што ќе придонесе во процесот на одлучување и донесување на одлуки.
Регионално ниво		
Просторен план за Охридско-преспанскиот Регион (2005 - 2020)	Со Просторниот план за Охридско-преспанскиот Регион се предвидува заштита на природното богатство и културно-историско наследство како најважен просторен капитал и запирање на урбанистичката деградација. Во однос на заштитата на природното и културното наследство применет е сличен концепт како во Просторниот план на РМ, односно природното и културното наследство во Охридскиот Регион впишано во Листата на светското наследство на УНЕСКО не е третирано како интегрална просторна целина. <i>2.10. Урбанизација и систем на населби</i> <i>Концепт на одржлив урбан развој: Обврската за воспоставување одржливи</i>	Усогласеност: Имплементацијата на Стратегијата за развој на зеленилото се темели на основните принципи, развојни цели и одредби, дефинирани во Просторниот план на Охридско-преспанскиот регион. При имплементација на мерките ќе се обезбеди заштита и унапредување на културното и природното наследство, унапредување на социјалниот интегритет на населбите, рационална

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>урбани населби произлегува од усвојување на програмата Хабитат II. Оваа програма налага развој и унапредување на населбите и ефикасно користење на ресурсите, согласно можностите на екосистемите. Основните цели на програмата Хабитат II се фокусирани на: планирање на населби кое обезбедува заштита и унапредување на културното и природното наследство, унапредување на социјалниот интегритет на населбите, рационална експлоатација и заштита на природните ресурси, особено необновливите и сл.</p> <p>Во т.н. “Зелен документ за урбаната средина” се налагаат активности кои имаат за цел амелиорирање на квалитетот на урбаната средина:</p> <ul style="list-style-type: none"> – урбанистичко и просторно планирање; – оптимално управување со индустрискиот и економскиот подем, потрошувачката на енергија и отпад; – рационализација на градскиот сообраќај, вклучувајќи јавен градски сообраќај; – заштита на историските вредности и зелените простори. <p><i>Основни принципи во планирањето на одржливиот урбан развој:</i> Основните елементи кои влијаат врз дефинирањето на принципите во планирањето на одржлив урбан развој, се базираат врз:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изборот и преоценката на локација на населбата и идентификација на регионалните карактеристики; • Големината и густината на населеност, изграденост на територијата; • Морфологијата на населбата (височина на објекти, широчина на улици, ориентација спрема инсолација, можности за проветрување), врската со природното окружување и процентот на зеленило (создадено и автохтоно) во населбата; • Типологијата на архитектонските објекти, употребата на материјали, енергетската ефикасност и чувањето на локалниот-регионалниот идентитет, како и врските со споменичкото богатство; • Односот помеѓу распоредот на урбаните функции и енергетскиот трошок за комуницирање и инфраструктурно сервисирање, процентот и дистрибуцијата на зелени и рекреативни површини во урбаниот модел, како и воведувањето на нова категорија, т.н. “урбано земјоделство”; 	<p>експлоатација и заштита на природните ресурси, а нивното планирање ќе се темели на основните принципи во планирањето на одржливиот урбан развој, како и насоките за изработка на урбанистички планови.</p>

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<ul style="list-style-type: none"> • Оценката на микро и мезометереолошките услови, кои може да се моделираат, т.е. рехабилитираат со помош на соодветна урбана реконструкција (промена на шемата на улици, височината на објекти, релокација, или ревитализација на индустријата, планирање на заштитни зелени појаси, биокоридори; подобрување на парковското и т.н. “мало” зеленило во централните зони, озеленување со “вертикалното зеленило” и изградба на “градежни озеленети бариери” на критичните точки кај сообраќајници и сл.); • Вградувањето на еколошките принципи на природните науки и урбаната метеорологија при дефинирањето на врските на градот со неговото природно-ресурсно окружување; • Зачувувањето на идентитетот на населбата изразен преку истакнување на неговите специјални топографски карактеристики, како и преку чување на урбаната меморија поврзана со споменичното богатство и типологијата на традиционалната регионална архитектура; • Обврска на планерите и урбаните менаџери да ги следат сите урбани циклуси, да го рационализираат прашањето на ресурсите и енергијата по прагови на развојот (кои во урбаниот модел се изразито асинхрони) и да ја оптимизираат рециклажата на секундарните сировини. <p><i>Население, населби и дејности:</i> Запазување и обновување на идентитетот на градските населби и квалитативно подобрување на условите за живеење и работа преку: оптимализација на густините во станбените и работните зони, респектирање на постојната урбанистичко-архитектонска матрица, интерполирање на неопходни содржини кои не се во колизија со основните функции, екипирање со елементи на комуналната инфраструктура, зголемување на зелените површини и елиминирање на колизионите фактори.</p> <p>3.3. Насоки и елементи за изработка на урбанистички планови за населбите Урбанистичките планови на населбите кои ќе се изработуваат, треба да бидат усогласени со планските насоки на Просторниот план на Регионот, особено во однос на: Намена на површините; Основите на долгорочната политика на урбанизација; Мрежата на големата инфраструктура; Определбите за заштита на</p>	

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>животната средина, природното и културното наследство.</p> <p>Во однос на намената на површините, определбите на Просторниот план на Регионот се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • При изработка на урбанистичките планови на населбите, површините за сите урбани содржини треба да се бараат исклучиво во рамките на постојните урбани опфати, а надвор од овие рамки за исклучително оправдани цели и потреби, на површини од послаби бонитетни класи (над IV категорија); • Изградбата на викенд зони, стопански зони, земјоделски и други објекти со специфични намени да се насочува кон подрачја кои со планови и програми на општините ќе бидат определени за тие цели; • Просторите во близина на пороите да се исклучуваат од зони за изградба на објекти и истите да се заштитуваат од можните излевања и наноси со предвидување на заштитни зелени површини. • Исто така, во рамките на коридорите на магистралната и регионалната инфраструктура, потребно е дефинирање на заштитни зелени површини и обезбедување услови за безбедно вкрстување со секундарната инфраструктура. 	
<p>План за управување со национален парк Галичица (2021 – 2030)</p>	<p>Основните цели на управувањето со Паркот произлегуваат од главните теми и изјави во Визијата. Тие се посебни изјави за ефектите кои треба да се постигнат преку спроведувањето на ПУ во наредните десет години. За секоја од основните цели предложени се посебни цели со кои поблиско се опишуваат резултатите што треба да се постигнат. Тие се срочени како мерливи стандарди, состојби, вредности, трендови или степени на промени и овозможуваат објективна оценка на напредокот кон остварување на општите цели, односно Визијата за Паркот. Основните цели се подредени во согласност со предвидените програми за управување, и тоа основни цели за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зачувување и мониторинг на природното наследство; - Одржливо користење на природните ресурси во подрачјето; - Управување со шумски живеалишта и екосистеми; - Развој на одржлив туризам и рекреација; 	<p><i>Во Стратегијата Националниот Парк Галичица не е предмет на анализа, заради фактот што истиот е надвор од опфатот на ГУП за Охрид.</i></p>

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
<p>План за управување со сливот на Охридското Езеро, 2020</p>	<p>- Локален развој; - Информирање, подигање на јавната свест и образование/едукација и - Раководење, управување, финансирање и администрација.</p> <p>Рамковната Директива за Води (РДВ) предвидува изискувачки еколошки цели за површинските и подземните води (член 4). Во РДВ се опфатени разни области од законодавството кои се однесуваат на различни и одделни директиви (Анекс VI). Исто така, во РДВ се бара целите и мерките за ПУРС да бидат усогласени со барања предвидени во тие директиви.</p> <p>Во Планот се воспоставени четири клучни еколошки цели кои генерално треба да се постигнат до 2031 година:</p> <p>✓ <i>Обновување на добрата состојба на површинските и подземните водни тела;</i> ✓ <i>Спречување на влошување на состојбата кај водните тела кои веќе имаат добар или висок статус;</i> ✓ <i>Намалување на хемиското загадување; и</i> ✓ <i>Постигнување на целите поврзани со водата за заштитените подрачја.</i></p> <p>Временскиот период кој се предвидува во планот за сливот на Охридското Езеро е следниот: (i) Фаза I: 2020 – 2025; и (ii) Фаза II: 2026 – 2031.</p> <p>Во овој план се поставени и алтернативни цели за одредени водни тела кои главно се однесуваат на продолжени рокови, т.е. рокови по истек на периодот од 12 години кој се анализира (2020 – 2031).</p> <p>Планот содржи Програма на мерки, меѓу кои:</p> <p><i>Управување со отпад:</i> Подобрување на активностите за собирање на отпадот и воспоставување на регионални центри за управување со отпад, коешто претставува генерално прифатена стратегија за управување со отпадот, но, и мерки за затворање и поправки на постоечките општински депонии и места за исфрлање отпад по селата кои не се усогласени со барањата, воведување на рециклирањето на отпад, итн.</p> <p><i>Контрола на земјоделски извори на загадување:</i> Предложените мерки во оваа група се однесуваат на контрола на дифузното загадување како резултат на</p>	<p>Усогласеност: Во Стратегијата не се предвидени директни мерки за заштита на водите. Имплементацијата на мерките за поставување зелени кровови и зелени фасади може да допринесат за задржување на водата, односно да го намалат волуменот на површинскиот истек, да допринесат за минимално оптоварувањето на атмосферската канализација, која завршува во Охридското Езеро.</p> <p>Неусогласеност: Изградбата на расадник кој може да се вброи во категоријата стопански објект од областа на земјоделието, може негативно да влијае врз квалитетот на подземните и атмосферските води, како резултат на прихрана на зеленлото во садниците. Исто така за раст и одржување на зелените паркови површини може да се користат разни прихранувачи и пестициди кои може да предизвикаат нарушување на квалитетот на водите. Начинот и техниките на наводнување на зеленлото не се анализирани во Стратегијата. Доколку не се применуваат современи техники за наводнување, зголемувањето на зелените површини во градот ќе допринесат за потрошувачката на вода за наводнување, која се обезбедува од Охридското Езеро.</p> <p>Дел од активностите се планирани да се имплементираат во крајбрежјето на Охридското</p>

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>земјоделска дејност. Идентификуваните мерки се поделени во неколку подгрупи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Мерки за контрола врз употребата на ѓубрива и пестициди, упатувајќи главно на примена на добри земјоделски практики (ДЗП) во одгледувањето култури и управувањето со фармите, со цел да се намали загадување со нутритивни (ѓубриво) и пестициди; и ✓ Мерки за управување со земјоделски отпад и опасни материјали, со цел управување со земјоделскиот отпад и отпадни материјали: отпад од амбалажа (опасна) од пестициди и ѓубрива; полиетиленски; органски (биоразградлив) отпад; и главно течен отпад од чистењето на земјоделската машинерија. <p><i>Контрола врз екстракцијата на вода:</i> Контрола врз екстракцијата на вода за наводнување, со оглед дека најголема потрошувачка на вода од басенот е за наводнување. Од друга страна, моменталните практики за наводнување се крајно неефикасни. Оттаму, посебен акцент се става на развој и имплементација на мерки насочени кон зголемено економично користење на водата за земјоделски цели. Предвидените мерки вклучуваат:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Надградба на постоечките шеми за наводнување, за да се овозможи примена на модерни техники за наводнување (на пр. наводнување со систем на капка); • Промовирање и примена на напредни технологии за наводнување и фертигација на поединечни фарми; • Промовирање на измена на шаблонот/комбинацијата во одгледувањето култури; и мерки за автоматизација на потрошувачката за наводнување. 	<p>езеро. Имплементацијата на овие мерки може да биде во конфликт со целите на Планот за заштита на сливот на Езерото.</p>
<p>План за управување со Светското природно и културното наследство на Охридскиот Регион (2020 - 2029)</p>	<p>Во Планот за управување со Светското природно и културното наследство на Охридскиот Регион (2020 - 2029) се дефинирани следните цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Зајакнување на управувањето со природното и културното наследство во Охридскиот Регион; • Минимизирање на влијанијата на водите во сливот на Охридското Езеро; • Примена на одржливо земјоделство и шумарство; • Развивање на одржлив туризам; • Контрола врз внесувањето на алохтони видови; 	<p>Усогласеност: Во Стратегијата предвидени се мерки кои директно се во корелацијата со целите на Планот или ќе се постигнат при нивна имплементација. Стратегијата за развој на зеленилото во Охрид е документ кој има за цел зголемување и заштита на зелените површини во градот, а исто така предвидува мерки кои директно или индиректно ќе допринесат за подобрување на</p>

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<ul style="list-style-type: none"> • Реставрација и ревитализација на живеалиштата; • Одржливо рибарство; • Заштита на пределот; • Ублажување и адаптација на климатските промени; • Обновување на урбанистичко-аритектонските вредности; • Зачувување и презентација на селектирани археолошки локалитети; • Подобрување на конзерваторскиот третман на заштитените добра; • Подигање на свеста за значењето на природното и културното наследство во Охридскиот Регион. <p>Во Планот се анализирани влијанијата од климатските промени. Во поглавје 10.9. <i>Ублажување и адаптација на климатските промени</i>: Во Планот мерката за реставрација и ревитализација на Студенчишко Блато, е предвидена со цел реставрација на клучните екосистеми за одржување на биолошката разновидност, е повторена за да се истакне уште еднаш важноста на овој екосистем за исклучителната универзална вредност на доброто заради спречување на деградација на ова предлог заштитено подрачје. По донесување на Планот за управување со природното и културното наследство на Охридскиот Регион, министерот за животна средина и просторно планирање ќе донесе решение за привремена заштита на деловите на природата за кои се води постапка за прогласување. Исто така, истакната е важноста од зачувување и унапредување на урбаното зеленило за амбиенталните вредности и спречување на појавата од топлотни острови со помош на изработка на стратегија, а урбаното зеленило во рамките на Генералниот урбанистички план за Охрид, којашто произлегува од Законот за урбанозеленило.</p> <p>Во Планот се предвидува мерка: <i>Зголемување на површините под зеленило во населбите и надвор од населените места</i>, за чија имплементација се предвидуваат следните активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изработка на Стратегија за урбанозеленило паралелно со изработката на ГУП за Охрид и Струга во согласност со Законот за урбанозеленило; • Изработка на Основен план за подигање, заштита и одржување на зеленилото во состав на урбанистичкиот план за I-а и I-б заштитна зона во 	<p>статусот на биолошката разновидност и екосистемите, природните и културните вредности. Притоа треба да се земат предвид и почитуваат законските обврски за заштита на подрачјето, како и насоките и препораките дадени во изработените документи за заштита на Охридскиот регион. Зголемувањето и рехабилитацијата на урбаното зеленило во градот, поставување на зелени кровови и зелени фасади, хотел за пчели и сл. ќе допринесе за исполнување на целите за ублажување и адаптација на климатските промени. Во Планот се става акцент на одржување на Студенчишко Блато.</p> <p>Изработката на Стратегијата за зеленило ќе даде насоки за идната изработка на ГУП за град Охрид, во кој треба да бидат вклучени сите релевантни локации со цел исполнување за законските барања од законот за урбанозеленило и урбанистичко планирање.</p> <p>Неусогласеност: Како резултат на зголемување на зелените површини во Градот, изградба на расадник и сл. ќе се зголеми количината на биоразградлив отпад кој преставува еден од изворите на стакленички гасови, доколку со истиот не се соодветно управува. Целта на Стратегијата е да даде насоки и согледувања на постојната состојба со зеленилото во Охрид, степенот на реализација на планираното зеленило со постојниот ГУП и предлози за озеленување кои треба да се земат предвид при изработка на новиот ГУП за град Охрид.</p>

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>согласност со Законот за урбано зеленило и Законот за заштита на природата.</p> <p>Во Планот е наведено: За првата - а и првата - б зона, односно за појасот со ширина од 50 m, сметано од границата на КП 1/1 „Охридско Езеро“, ќе се изработи урбанистички план за крајбрежјето. Мерките за зачувување на типовите живеалишта во поволна состојба на зачуваност, како и за реставрација/ревитализација на значајните екосистеми се вклучуваат во изработката на просторните и урбанистичките планови (акциски план). Заради заштита на биолошката и пределската разновидност на урбаното подрачје со изработката на урбанистичките планови, во зависност од видот на планот, се обезбедува меѓусебна поврзаност на истите типови живеалишта, зачувување на постојните и создавање зелени површини, дрвореди, водотеци и стагантни водни тела, како и други живеалишта, со давање предност на автохтоните видови и живеалишта.</p> <p>Во Прва – а зона не се дозволува изведба ниту на трајни ниту на временни објекти, додека во Прва – б зона се дозволува поставување на привременни објекти, односно на: типски монтажно-демонтажни објекти за продажба храна, весници, сувенири, цвеќиња, храна, сладолед, телефонски говорници, јавни санитарни јазли, покриени и непокриени шанкови, рекламни и информативни паноа, натстрешници кои се поставуваат на јавна површина, фонтани, чешми, клупи и корпи за отпадоци. Други видови привременни објекти дефинирани со Законот за градење не се дозволени. Препораки за материјалите од кои треба да се направени привремените објекти ќе се дефинираат со елаборат за заштита на животната средина и конзерваторска согласност.</p> <p>Мерка: Одржливо управување со отпад: За имплементација на оваа мерка се планирани следните активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изработка на Студија за опции за финансирање на интегрираниот регионален систем за управување со отпад во 4 плански региони и избор на нова локација за регионална постројка за отстранување на отпадот во Југозападниот плански регион; • Набавка на опрема за собирање и селектирање отпад за Југозападниот 	<p>Зголемувањето на зелените површини во градот ќе ја зголеми потрошувачката на вода за наводнување, која се обезбедува од Охридското езеро.</p> <p>Предложените локации за поставување и уредување зелени површини во крајбрежниот појас на езерото, дел и во старото градско јадро, како и активности за уредување на Студенчишко Блато и др. локации, за чија заштита дополнително треба да се изработуваат урбанистички планови, планови за управување, проекти, во кои детално ќе се дефинираат активности за уредување и одржување. Во Поглавје VIII. Стратегиски цели и приоритети за имплементацијата на Стратегијата, за Цел 1 – Да го претвориме сивото во зелено при изборот на урбаните дрвја, меѓу останатите принципи за избор на дрвја се наведува: <i>Дрвјата треба да бидат многу разновидни, вклучувајќи автохтони и неавтохтони видови, но да се избегнуваат инвазивни видови.</i></p>

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>плански регион;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Затворање на непрописните депонии (вклучително и на „Буково“); • Изградба на постројките за претовар и отстранување на отпад за Југозападниот плански регион. • Носител на активностите е МЖСПП. 	
<p>План за управување со Охридското Езеро-Споменик на природата за периодот 2022-2031 (нацрт)</p>	<p>Главни цели на заштитата се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Исклучителните природни вредности на споменикот на природата Охридско Езеро се валоризирани, заштитени, зачувани и континуирано следени. • Природните процеси и еколошките функции се одвиваат непречено. • Поволниот статус на зачувување на живеалиштата и на видовите се одржува со почитување на националното законодавство за заштита на природата и со режимите за зонирање и заштита на заштитените подрачја. • Природните ресурси се користат одржливо и во согласност со националното законодавство за заштита на природата, рибарство и земјоделство. Развиен е концепт на екосистемски услуги за Охридското Езеро и обезбедува одржливо користење на екосистемските услуги, што создава можности за локален економски развој. • Заштитата, валоризацијата и промоцијата на културните вредности на заштитеното подрачје доведува до зголемен интерес за посетители. • Природните вредности од национално, ЕУ и глобално значење се заштитени и промовирани пред локалните заедници и посетителите. • Поттикнување и поддршка на локалното вклучување во заштитените подрачја, што ќе придонесе за зајакнување и промовирање на одржливиот локален развој. • Ефективна инфраструктура за посетители, точни информации за кои јавноста е редовно известувана, едукативна програма. • Мотивирана, ефикасна и професионална администрација за заштитените подрачја. 	
<p>Стратегиски План за</p>	<p>Главни стратешки цели:</p>	

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
<p>Рехабилитација на природното и културно наследство на Охридски регион (2023-2030)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ефективен систем за заштита и управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион, • Контролирано просторно и урбанистичко планирање и одржлив развој, • Контролирано инфраструктурно планирање, • Планирање и развој на одржлив туризам. <p><u>Предложена мерка: 2.1 Измена / донесување на урбанистичка планска регулатива за Студенчишко Блато во согласност со неговото прогласување за заштитено подрачје како и одлуки кои директно влијаат на неговата заштита, ревитализација и управување.</u></p> <p>Активности:</p> <p>2.1.1 Прекин на примена на сите акти и плански инструменти со кои се дозволува каква било форма на развој, вклучително и зони за одмор и рекреација во УЗ 17, УБ 17.1 - Студенчишко Блато.</p> <p>2.1.2 Ревизија на ГУП за Охрид во однос на УЗ 17 и мерките за заштита, а во согласност со препораките на Реактивна мониторинг мисија (РММ) 2020, Рамсарскиот локалитет Охридско езеро, План за управување (ПУ) со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион, Студијата за валоризација на Студенчишко блато, Студијата за ревалоризација на Охридското Езеро и со Урбанистичкиот план од државно значење за крајбрежјето на Охридското Езеро.</p> <p>2.1.3 Донесување на одлука за забрана на изградба на трајни или времени објекти на плажите и на шеталиштето покрај Студенчишко Блато, како и забрана за капење, пловење, сидрење и пристанување на пловни објекти согласно зонирањето во Плановите за управување со Споменик на природа Охридско Езеро и Парк на Природа Студенчишко Блато.</p> <p><u>Предложена мерка: 2.4 Усогласување на сите просторни и развојни планови во Охридскиот регион со целите за зачувување на Исклучителна универзална вредност (ИУВ) на Светското наследство</u></p> <p>Активност:</p> <p>2.4.1 Изработка и донесување на Просторен план за Југозападен плански регион во насока на зачувување на Исклучителна универзална вредност (ИУВ) на</p>	

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>Светското наследство.</p> <p>2.4.2 Изработка и донесување на Просторен план за подрачје од посебно значење за регионот - Светско природно и културно наследство на Охридскиот регион, вклучувајќи го и просторот на контактната зона, со забрана за трансформација на неградежното земјиште во градежно и забрана за крајбрежна урбанизација во рамки на Рамсарскиот локалитет Охридско езеро, со цел заштита на ИУВ и карактеристичните својства на културниот предел.</p> <p>2.4.3 Изработка и донесување на Просторен План за општините кои се во границите на светското наследство и неговата контактна зона.</p> <p><u>Мерка 2.5: Усогласување на урбанистичко-планската документација во согласност со препораките на РММ 2020, заштитните зони и мерките за заштита од ПУ со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион, Студијата за валоризација на Студенчишко блато, Студијата за ревалоризација на Охридското Езеро, со Урбанистичкиот план од државно значење за крајбрежјето на Охридското Езеро и Рамсарското досие Охридско Езеро во насока на зачувување на ИУВ на Светското наследство и неговите атрибути.</u></p> <p>Активност:</p> <p>2.5.1 Забрана за било каква урбанизација во рамки на Рамсарскиот локалитет Охридско Езеро.</p> <p>2.5.2 Изработка на нови ГУП-ови за градовите Охрид и Струга во согласност со препораките на РММ 2020, Рамсарското досие Охридско Езеро, заштитните зони и мерките за заштита од ПУ со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион, Студијата за валоризација на Студенчишко блато, Студијата за ревалоризација на Охридското Езеро и Урбанистичкиот план од државно значење за крајбрежјето на Охридското Езеро, во насока на зачувување на ИУВ на Светското наследство и неговите атрибути.</p> <p>2.5.3 Донесување на нови или измена и дополна на постоечки ДУП-ови во рамките на ГУП за Струга и Охрид заради усогласување со заштитните зони и мерките за заштита од ПУ со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион во насока на зачувување на Исклучителна универзална</p>	

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>вредност (ИУВ) на Светското наследство и неговите атрибути. <u>Мерка 2.6: Усогласување на урбанистичко планска документација за крајбрежјето на Охридското Езеро во согласност со заштитните зони и мерките за заштита од ПУ со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион во насока на зачувување на ИУВ на Светското наследство и неговите атрибути, вклучувајќи и стандарди и параметри за изградба и поставување на времена урбана опрема во крајбрежниот појас.</u> Активности: 2.6.1 Прекин на примена на сите акти и плански инструменти со кои се овозможува урбана трансформација на крајбрежјето на Охридското Езеро. 2.6.2 Изработка на Физибилити студија (студија за оправданост) за Урбанистичкиот план за крајбрежјето на Охридското Езеро. 2.6.3 Изработка на Урбанистички план за подрачја и градби од државно значење за заштитена зона на крајбрежен појас на Охридско Езеро. <u>Предложена мерка: 1.A.8 Преземање на ефективни мерки за заштита на Старите градски јадра на Охрид и Струга.</u> Активност: 1.A.8.1 Зачувување на автентичноста и интегритетот (амбиенталната, визуелната, историската и типолошката вредност) на Старите градски јадра со строга контрола на доградби, надградби и реконструкции. <u>Предложена мерка: 1.A.7 Воспоставување на систем за управување со отпадот</u> Активности: 1.A.7.5 Расчистување и ремедијација на нестандартните депонии „Буково“ и „Струга“. 1.A.7.6 Затварање на нестандартните депонии „Буково“ и „Струга“. Надлежна институција: Општина Охрид, Општина Струга, МЖСПП. <u>Предложена мерка: 1.A Создавање на поволни услови за заштита и управување со природното и културното наследство</u> 1.A.1 Заштита и воспоставување на систем за управување со Студенчишко Блато Активности: 1.A.1.1 Донесување на Акт за прогласување на Студенчишко Блато за заштитено</p>	

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>подрачје и негово усогласување со добиените препораки од мисиите на ратификуваните меѓународни конвенции.</p> <p>1.А.1.3 Донесување на ПУ со заштитеното подрачје Студенчишко Блато.</p> <p>1.А.1.4 Дислокација на пловните објекти од Студенчишкиот Канал, негова рехабилитација и враќање во функција на блатото.</p> <p>1.А.1.5 Ревитализација на Студенчишко Блато со реставрација на хидролошка врска со Охридско Езеро.</p> <p>1.А.2.1 Дополнување на Студијата за ревалоризација на Охридско Езеро и Нацрт Планот за управување со споменик на природа Охридско Езеро (*поврзување со активност 3.2.1).</p>	
<p>Регионалниот план за управување со отпад на Југозападен плански регион , 2016</p>	<p>Регионалниот план за управување со отпад на Југозападен плански регион ја има следнава визија и цел:</p> <p>Визија: Да се обезбеди регионална планска рамка за одржливо управување со отпадот и преработка на ресурсите преку развивање на интегриран систем за управување со отпад со следниве општи цели:</p> <p>Цел А: Минимизирање на негативните влијанија на животната средина и на здравјето на луѓето предизвикани од создавањето и управувањето со отпад.</p> <p>Цел Б: Минимизирање на негативните општествени и економски влијанија и максимизирање на социјалните и економските можности,</p> <p>Цел В: Усогласеност на законските барања, целите, принципите и политиките поставени во европската и националната правна и регулаторна рамка.</p> <p>Согласно Регионалниот план за управување со отпад, собирањето на отпад во општината ќе треба да се прилагоди на препорачаниот начин, односно да има собирање на рециклабилниот отпад во една канта која ќе се носи во инсталација за рециклирање на материјалите, односно преработка на стакло, хартија, пластика, Fe и Al) и собирање на останатиот отпад во друга канта (канта за мешан отпад) кој ќе се носи во постројка за механичко – биолошки третман со анаеробна дигестија (производство на биогаз) проследено со аеробно компостирање на дигесторот и преработка на рециклабилен отпад. Исто така, предвидена е изградба на претоварна станица, за која е во тек постапка за донесување планска документација.</p>	<p>Усогласеноста и неусогласеноста на целите се опишани во Национална стратегија за управување со отпад (2008-2020) и План за управување со отпад на Република Северна Македонија 2021-2031.</p>

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
Локално ниво		
ГУП на град Охрид (2002 – 2012)	Во ГУП на град Охрид градот е третиран во системот на урбани населби - град со посебни амбиентални, културни, естетски, архитектонски и други вредности. Административно територијалната поделба на градот извршена е на урбани заедници. Во содржината на урбаните заедници доминира домувањето, но во некои од нив во голема мера присутни се и нестанбени содржини (индустрија, сервиси, хотелиерство, културно-историски споменици и др.). Во ГУП-от предвидена е површина за зеленило, спорт и рекреација со вкупна површина од 138,31 ha, поточно: заштитно зеленило-48.54 ha, јавно зеленило 21.75 ha, строго заштитена зона-Студенчишта 51.55 ha, спорт и рекреација-15,47 ha.	Неусогласеност: Во Стратегијата не е земен предвид степенот на реализација на зелени површини, предвидени со ГУП на град Охрид.
Локален еколошки акционен план на општина Охрид (2019 - 2025)	<p>Во ЛЕАП-от се дефинирани цели/ мерки и активности кои даваат насоки за развој на стратегијата за озеленување, односно:</p> <p>Цел: плански документи за одржлив развој и хумани услови за живеење, за која се препорачани следните мерки и активности:</p> <p>Мерка: Воспоставување систем на комуникација и соработка помеѓу надлежните институции на локално и национално ниво за усогласување на критериумите за планирање, проектирање и градба на објекти</p> <p>Активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подготовка на плански документи со вградени мерки за заштита на животната средина, природното и културно наследство, мерки за справување со климатските промени планиран простор за садови за отпад, урбана опрема, површина на зеленило по глава на жител и сите останати услови за обезбедување квалитетен живот на граѓаните и одржлив развој на Општината и др. <p>Цел: Урбанистички плански документи кои обезбедуваат одржлив развој на Општина Охрид</p> <p>Мерка: Во секоја планска документација да се обезбеден соодветен паркинг простор за автомобили и доволна површина урбано зеленило, усогласено со број на жители</p> <p>Активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Задолжително обезбедување паркинг простор за возила и застапеноста на 	<p>Усогласеност: Изработката на Стратегијата, дел од мерките за развој на зеленилото во град Охрид се темелат на препораките дефинирано во ЛЕАП-от.</p> <p>Неусогласеност: Во Поглавје VIII. Стратегиски цели и приоритети за имплементацијата на Стратегијата, за Цел 1 – Да го претвориме сивото во зелено при изборот на урбаните дрвја, меѓу останатите принципи за избор на дрвја се наведува: <i>Дрвјата треба да бидат многу разновидни, вклучувајќи автохтони и неавтохтони видови, но да се избегнуваат инвазивни видови.</i></p>

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>урбано зеленило по глава на жител при градба на нови објекти.</p> <ul style="list-style-type: none"> Редовен инспекциски надзор над спроведување на условите од Проектната документација во однос на обезбеден простор за возила и урбано зеленило. <p>Мерка: Иницијатива за промени во класификација на Д намените во Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање</p> <p>Активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> Покревање иницијатива на Општина Охрид за прецизно одредување на % на зеленило кое е потребно да биде засадено на парцела спрема број на жители, во рамки на планска документација (ДЗ можат да бидат и поплочени површини и објекти) <p>Мерка: Зголемување на процентот на зелени површини во Општина Охрид</p> <p>Активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> Изработка на Стратегија за озеленување на градот, Засадување на автохтони видови на растенија и креирање на нови парковски површини во Општината, Прецизно одредување на % на зеленило кое е потребно да биде засадено на парцела во рамки на урбанистички плански документи, Воспоставување на ИТ систем за интегрирање на податоци во врска со зеленилото со цел подобро донесување на соодветни мерки и одлуки Вклучување на граѓаните во планирање и управување со зелени површини. <p>Мерка: Ограничување на пренамена на обработливо земјиште и урбанизација на слободни јавни површини</p> <p>Активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> Донесување Правилник со услови за пренамена на обработливо земјиште и слободни јавни површини во градежно, Придржување кон Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање во однос на % на изграденост на парцелата и обезбеденост на функции за јавно зеленило и други јавни површини, и др. 	

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<p>Цел: Намалување на ризикот од загадување на медиумите во животната средина и намалување на потенцијалниот ризик по здравјето на луѓето</p> <p>Мерка: Затворање и ревитализација на депонија Буково и чистење на нелегални микро депонии</p> <p>Активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подготовка на План за расчистување и ремедијација на депонија Буково, • Физичко затворање на депонијата Буково и нејзина ремедијација, • Физичко расчистување и ревитализација на локациите на расчистените нелегални микро депонии и др. 	
<p>План за управување со отпад на општина Охрид за период (2021-2023)</p>	<p>Генерално, концептот на планскиот период треба да биде насочен во три правци:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Воспоставување на нов плански период преку регионален пристап; 2. Воведување на примарна селекција и рециклирање на комуналниот отпад; 3. Преземање мерки во соработка со државните органи околу селектирање на опасен отпад. <p>Дел од Предвидени активности за реализација на Планот се:</p> <p>Подобрување на собирањето и транспортот на отпадот (Набавка на опрема за собирање на материјали за рециклирање, мешан отпад, зелен отпад, домашно компостирање; Изработка на планска документација и изградба на претоварна станица, собирни центри).</p> <p>Подобрување на управувањето со депонијата за комунален отпад (Ремедијација на постоечките нестандартни депонии и дивите депонии).</p> <p>Биоразградлив отпад: Воведување на основен систем за примарна селекција и рециклажа до 50 %.</p>	<p>Усогласеноста и неусогласеноста на целите се опишани во Национална стратегија за управување со отпад (2008-2020) и План за управување со отпад на Република Северна Македонија 2021-2031.</p>
<p>Акционен план и Програма за управување со бучавата во Општина Охрид, 2011</p>	<p>Целите за подготовка на Акционен План и Програма за управување со бучавата во Општина Охрид и придобивките од имплементација на истата се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Намалување на нивото на бучава (во лимитите, пропишани со закон) на локации каде луѓето се изложени на високо ниво на бучава; • Избегнување на последиците по здравјето на луѓето и животната средина во целост, односно создавање услови за подобар квалитет на живеење; 	<p>Усогласеност: Во Стратегијата се предвидени мерки за поставување дрвореди долж сообраќајниците кои ќе допринесат за намалување на нивото на бучава и подобрување на квалитетот на живот на населението.</p>

**Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина
Охрид**

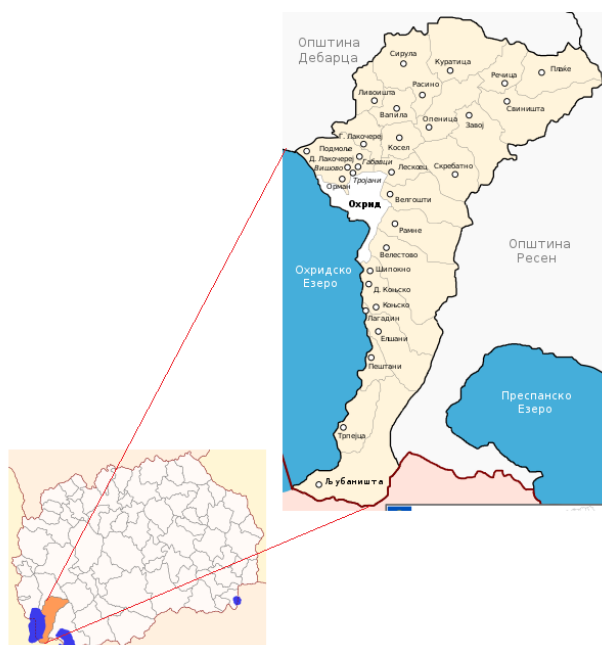
Релевантни национални/регионални/локални стратешки и плански документи	Цели или барања утврдени со стратешките и планските документи	Како целите на стратешкиот/планскиот документ се вградени Стратегијата или како истите ќе се постигнат со имплементација на истата
	<ul style="list-style-type: none">• Да направи квантитативни и квалитативни проценки и утврдување на жаришта на бучава и поставување на приоритети за интервенција и др. Во Програмата е наведено дека зелените површини со висока вегетација даваат допринос во намалување на бучавата. За таа цел се препорачува засадување и збогатување на вегетација покрај сообраќајниците, особено во населените места.	

4 РЕЛЕВАНТНИ АСПЕКТИ ЗА МОМЕНТАЛНАТА СОСТОЈБА ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

4.1 Општи и демографски карактеристики

Општина Охрид се наоѓа во југозападниот дел на РС Македонија, лоцирана на североисточниот брег на Охридското езеро со површина од 389,93 km² и на надморска височина од 695 m. Сместена е помеѓу високите планини Јабланица и Мокра Планина од западната и Галичица од источната страна.

Општина Охрид се граничи со општините Дебарца на запад и север, Демир Хисар на североисток, Ресен кон исток, а на југ Општината се граничи со Р. Албанија.

Слика 31 Местоположба и граници на Општина Охрид

Општината Охрид ја сочинуваат 29 населени места, односно градот Охрид и селата: Вапила, Велгошти, Велестово, Горно Лакочереј, Долно Коњско, Долно Лакочереј, Елшани, Завој, Коњско, Косел, Куратица, Лагадин, Лескоец, Ливоишта, Љубаништа, Опеница, Орман, Пештани, Плаќе, Подмоље, Рамне, Расино, Речица, Свињишта, Сирула, Скребатно, Трпејца и Шипокно. Населените места се организирани во 18 урбани и 26 месни заедници заедници.

Број на населени места во Општината:

- 14 населби (не се вклучени 5 приградски населби),
- 5 села со помалку од 300 жители,
- 6 села со средна големина,
- 4 населби со повеќе од 800 жители.

Административен центар на Општината е градот Охрид. Урбаната зона на Охрид е составена од Стариот Град, кој е лоциран на надморска височина од 740 m и во средината на урбаната зона, и него го сочинуваат маалата Варош, Месокастро и рибарската населба Канео.

Како составен дел на стариот Охрид се смета и градското пристаниште. Останатите делови од урбаната целина на Охрид, во најголем дел се новоизградени населби, а позначајни објекти и локалитети во пошироката урбана зона се Спортскиот центар „Билјанини Извори“,

Хидробиолошкиот завод (најстара научна институција од ваков вид на Балканот), самите Билјанини Извори, кои се во непосредна близина на заводот, каналот Студенчишта, и др.

На поширокото градско подрачје е лоцирана и индустриската зона на градот, која се протега на периферијата, во предградијата Косел и Лескоец каде се лоцирани најголемите фабрики во Охрид.

Површината на Општината Охрид, бројот на населени места, како и бројот на населението, од последниот редовен попис на населението во 2021 година, се дадени во следните табели:

Табела 12 Површина на општината, број на жители, густина на населението

Општина	Површина km ²	Број на населени места	Број на население
Охрид	389,93 km ²	28	51 428

Табела 13 Вкупно резидентно население, домаќинства и станови во Општина Охрид

Општина	Вкупно резидентно население	Домаќинства	Станови
Охрид	51 428	18 368	33 660

Табела 14 Вкупно попишани, вкупно резидентно население и вкупно нерезидентно население, според етничката припадност и пол

Општина	Вкупно попишани			Вкупно резидентно население			Вкупно нерезидентно население		
	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени
Охрид	56 365	27 946	28 419	51 428	25 231	26 197	4 937	2 715	2 222
Македонци	43 614	21 619	21 995	40 488	19 903	20 585	3 126	1 716	1 410
Албанци	3 242	1 620	1 622	1 942	921	1 021	1 300	699	601
Турци	2 065	1 026	1 039	1 831	890	941	234	136	98
Роми	238	102	136	232	100	132	6	2	4
Власи	327	165	162	314	157	157	13	8	5
Срби	326	154	172	281	131	150	45	23	22
Бошњаци	33	17	16	23	10	13	10	7	3
Други неспомнати	2 172	1 108	1 064	2 008	1 006	1 002	164	102	62
Не се изјасниле	14	10	4	13	9	4	1	1	-
Непознато	45	25	20	7	4	3	38	21	17
Лица за кои податоците се преземени од административни извори	4 289	2 100	2 189	4 289	2 100	2 189	-	-	-

Вкупното работоспособно и активно население на возраст од 15+ години, според возраста и активност, по пол, во општина Охрид е прикажано во следната табела:

Табела 15 Вкупно работоспособно и активно население на возраст од 15+ години според возраста и активност, по пол

Општина Охрид	Возрасна група	Работоспособно население			Активно население		
		Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени
		44 007	21 418	22 589	22 725	11 863	10 862
	15-19	2 606	1 374	1 232	295	177	118
	20-24	2 632	1 362	1 270	1 393	762	631
	25-29	2 957	1 474	1 483	2 375	1 196	1 179
	30-34	3 233	1 692	1 541	2 765	1 476	1 289
	35-39	3 690	1 785	1 905	3 125	1 509	1 616
	40-44	3 630	1 803	1 827	3 112	1 552	1 560
	45-49	3 551	1 716	1 835	2 957	1 483	1 474
	50-54	3 484	1 725	1 759	2 673	1 363	1 310
	55-59	3 661	1 749	1 912	2 441	1 294	1 147
	60-64	3 929	1 908	2 021	1 434	948	486

	65+	10 634	4 830	5 804	155	103	52
--	-----	--------	-------	-------	-----	-----	----

Бројот на активното население на возраст од 15+ години, според возраста и економската активност, по пол, во општина Охрид е прикажано во следната табела:

Табела 16 Вкупно работоспособно население на возраст од 15+ години според возраста и економска активност, по пол

Општина Охрид	Возрасна група	Активно население - вработени			Активно население - невработени		
		Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени
		19 863	10 293	9 570	2 862	1 570	1 292
15-19	209	119	90	86	58	28	
20-24	1 099	597	502	294	165	129	
25-29	2 043	1 031	1 012	332	165	167	
30-34	2 443	1 312	1 131	322	164	158	
35-39	2 799	1 358	1 441	326	151	175	
40-44	2 774	1 366	1 408	338	186	152	
45-49	2 630	1 309	1 321	327	174	153	
50-54	2 375	1 212	1 163	298	151	147	
55-59	2 114	1 105	1 009	327	189	138	
60-64	1 234	789	445	200	159	41	
65+	143	95	48	12	8	4	

Состојбата во миграцијата во Општина Охрид е прикажана во следната табела.

Табела 17 Вкупно доселени и отселени граѓани во општина Охрид⁸

Вкупно доселени	Доселени граѓани			Вкупно отселени	Отселени граѓани		
	Доселени од друга општина	Доселени од друго место во иста општина	Доселени граѓани во РМ од други држави		Отселени од друга општина	Отселени од друго место во иста општина	Отселени граѓани од РМ во други држави
391	287	102	2	289	187	102	-

Образовни институции во Општина Охрид се:

Градинки: Централната детска градинка ЈОУГД „Јасна Ристеска“ со четири објекти низ територијата на општината: „Развигорче“, „Билјана“, „Росица“ и „Лихнида“.

Училишта за основно образование: ОМУ „Методи Патче“, ОУ „Братство-единство“, ОУ „Ванчо Николески“, ОУ „Григор Прличев“, ОУ „Живко Чинго“, ОУ „Кочо Рацин“, ОУ „Св. Климент Охридски“, ОУ „Св. Наум Охридски“ и ОУ „Христо Узунов“.

Училишта за средно образование: СОС „Св. Климент Охридски“, ОЕМУЦ „Св. Наум Охридски“, ОУТУ „Ванчо Питошески“ и СОСУ „Св. Кирил и Методиј“.

Високообразовни и научни институции: Факултетот за туризам и организациони науки; Универзитетот за информатички науки и технологии „Св. Апостол Павле“; Хидробиолошки институт.

4.2 Здравје на населението

Здравствената заштита на подрачјето на Општина Охрид се реализира преку работата на јавни здравствени организации: ЈЗУ „Здравствен дом“, Општа болница, Завод за здравствена заштита, Специјална болница за ортопедија и трауматологија ЈЗО „Св. Еразмо“, Специјална детска болница, ЈЗО „Св. Стефан“ - Завод за превенција, лекување и рехабилитација на кардиоваскуларни заболувања, повеќе од дваесетина приватни ординации од примарната здравствена заштита, десетина приватни ординации за специјалистичка здравствена заштита, триесетина приватни стоматолошки ординации, итн.

⁸ Државен завод за статистика „Население и социјални статистики, Миграции“ 2017

Во согласност со податоците од Здравствена карта на РС Македонија 2021 година (iii дел специјален) Состојби во здравствени региони⁹ во здравствениот регион Охрид се евидентирани следните состојби во однос на регионот со здравствени услуги, здравствената состојба на населението, како и причини за смртност:

Табела 18 Здравствени работници со висока стручна подготовка во примарна здравствена заштита по дејности во здравствен регион Охрид во 2021 година

ДЕЈНОСТ	Број на жители*	КАДАР			
		ЛЕКАРИ		Стоматолози	Фармацевти
		Вкупно	Специјалисти		
Здравствен регион Охрид	54771	63	26	59	58
Општа медицина	43638	55	20		
Медицина на труд					
Здравствена заштита на деца од 0-6 години	3787	3	1		
Здравствена заштита на училишни деца и младина	7346				
Здравствена заштита на жени	22572	5	5		
Поливалентна патронажа					
Стоматолошка дејност	54771			59	
Аптекарска дејност	54771				58
Вонболничка дејност					

Табела 19 Пријавени заразни заболувања (стапка на 100.000 жители) со приоритетно значење во здравствен регион Охрид во 2021 година

Пријавени заразни заболувања	Број	МБ. 1:100.000	%
ВКУПНО	19	34,5	100,0
Salmoneloses	0	0,0	0,0
Alimentarni toksoinfekcii	0	0,0	0,0
Enterocolitis	0	0,0	0,0
Akuten hepatitis A	0	0,0	0,0
Akuten hepatitis B	0	0,0	0,0
Akuten hepatitis C	0	0,0	0,0
Neozn.hepatitis	0	0,0	0,0
Morbili	0	0,0	0,0
Parotitis epidemica	0	0,0	0,0
Varicella	13	23,6	68,4
Rubeola	0	0,0	0,0
Scarlatina	0	0,0	0,0
Brucelosis	0	0,0	0,0
Tetanus	0	0,0	0,0

Табела 20 Најчести причини за смрт во здравствен регион Охрид за 2021 година

ПРИЧИНИ ЗА СМРТ	БРОЈ	%	Мт на 100000 жители
ВКУПНО	928	100,0	1682,8
1. Болести на циркулаторниот систем	348	37,5	631,0
2. Симптоми, знаци и ненормални клинички и лаб наоди, неklasиф на др место	128	18,6	232,1
3. Неоплазми	76	11,0	137,8
4. Болести на респираторен систем	49	7,1	88,9
5. Ендокрини, нутритивни и метаболични болести	35	5,1	63,5
6. Болести на дигестивниот систем	22	3,2	39,9

⁹ <https://www.iph.mk/publikaciii/>

4.3 Економски развој и стопански дејности

Во општина Охрид главни стопански гранки кои што придонесуваат за локалниот економски развој се туризмот и угостителството, трговијата, лесната индустрија и др.

Активни деловни субјекти по класи на големина според бројот на вработени, на територијата на Општина Охрид, се прикажани во следната табела.

Табела 21 Активни деловни субјекти по големина во општина Охрид¹⁰

Број на вработени	0	1-9	10-19	20-49	50-249	250+	/
Број на претпријатија	194	2 096	128	74	42	7	Вк. 2 541

Доколку вкупните активни деловни субјекти се класифицираат согласно дејностите на Националната класификација на дејности (НКД Рев.2), истите може да се класифицираат како што е прикажано во следната табела:

Табела 22 Активни деловни субјекти по сектори на дејност според НКД Рев.2 во Општина Охрид¹¹

Деловни субјекти според НКД рев.2	Регистриран бр. на активни субјекти
Земјоделство, шумарство и рибарство	22
Рударство и вадење на камен	1
Преработувачка индустрија	299
Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација	4
Снабдување со вода, отстранување на отпадни води, управување со отпад и дејности за санација на околината	4
Градежништво	192
Трговија на големо и трговија на мало, поправка на моторни возила и мотоцикли	784
Транспорт и складирање	154
Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	299
Информации и комуникации	67
Финансиски дејности и дејности на осигурување	16
Дејности во врска со недвижен имот	40
Стручни, научни и технички дејности	280
Административни и помошни услужни дејности	68
Јавна управа и одбрана, задолжително социјално осигурување	5
Образование	43
Дејности на здравствена и социјална заштита	123
Уметност, забава и рекреација	28
Други услужни дејности	112
Вкупно регистриран број на деловни субјекти	2 541

Според податоците кои што се прикажани во табелата, може да се констатира дека на територијата на Општина Охрид во 2021 год., најзастапени стопански деловни субјекти се оние кои припаѓаат во трговија на големо, поправка на моторни возила и мотоцикли, потоа субјектите под категоријата - објекти за сместување и сервисни дејности со храна, стручни, научни и технички дејности итн.

На територијата на Општина Охрид, евидентирани се повеќе индустриски објекти/капацитети, чие работење е регулирано во согласност Законот за животна средина. Поголеми индустриски капацитети во Општината се: Бетонска база „Лавче“ с. Косел; ЛТХ „Леарница“ Охрид; Бетонска база „Гранит“ с. Косел, Експлоатација на минерална сировина - варовник - ГД ГРАНИТ АД СКОПЈЕ на локалитет Рашанец; Живинарска фарма „Вапилица“ С. Вапила; Живинарска фарма „Лита“ с. Горно Лакочереј.

¹⁰ Државен завод за статистика на РСМ од 2021

¹¹ Состојба 31 декември 2020

4.4 Користење на земјиштето и урбан развој

Земјоделство: Подрачјето на Општината располага со релативно голем фонд на обработлива земја во чија структура преовладува плодно земјиште. Во согласност со податоците од Пописот на земјоделско земјиште од 2007 година, вкупното расположливо земјиште и површини во Општина Охрид, кои се користат за земјоделство се прикажани во следната табела.

Табела 23 Вкупно расположливо земјиште и површини за земјоделство¹²

Број на индивидуални земјоделски стопанства	Вкупна расположива површина на земјиштето во хектари	Вкупно користено земјиште	Сопствено земјиште	Земено на користење од други	Дадено на користење од други	Бр. на одвоени делови на користено земјиште
3137	2395	1845	1764	126	27,8	8

Шумарство: Повеќе од 2/3 од територијата на Општина Охрид е под шумска вегетација, односно 19.123,9 ха. Вкупно 775 km² од сливното подрачје на Охридското Езеро се пошумени, со просечна био-маса од 100 до 450 m³ шума.

Од дрвјата застапени се: дабот со 55%, буката со 35% и американскиот бор со 10%. Околу 90% од шумите се во државна сопственост и со нив стопанисуваат државни претпријатија, кои се надлежни за сечење и пошумување на шумите, а останатите 10% се во приватна сопственост. Шумско - стопански единици во Општина Охрид се „Мазатар“, „Буково“ и „Галичица“-1.

Шумско - стопанската единица „Буково“ зафаќа површина под шума од 7.884 ха. Најголемиот дел се нискостеблести шуми. Шумските култури претежно се од црн бор, а се сретнуваат и култури од дуглазија, голема ела, бел бор, смрча и други видови.

Шумско - стопанската единица „Мазатар“, стопанисува со мал дел од шумските површини кои припаѓаат на Општина Охрид, а се протега најмногу во дабовиот и многу малку во буковиот шумски појас.

Шумско - стопанската единица „Галичица“-1 ги опфаќа шумите од западните падини на планината Галичица кои гравитираат кон Охридското Езеро, во границите на Националниот парк „Галичица“.

Шумите на Галичица се опфатени во Националниот парк Галичица и се регулирани со Законот за прогласување на дел од планината Галичица за Национален парк, Законот за заштита на природата, Законот за шуми, како и Планот за управување со Националниот Парк.

Основната дејност на шумско-стопанските единици е стопанисување со шумите што подразбира одгледување, користење и заштита на шумите со примена на методи и техники кои ќе обезбедат трајно зачувување и проширување на површините под шума, со што ќе се обезбеди најголем прираст согласно природните услови, ќе се сочуваат и подобрат нивните производи итн. Целите и начините на користење на шумите во НП „Галичица“ се определени со десетгодишни планови.

Просторно и урбанистичко планирање: Во Општина Охрид, на годишно ниво, се усвојува Програма за изработка на урбанистичките планови преку која се планира изработка и донесување на Детални урбанистички планови, Урбанистички планови за населените и вон населените места во Општината, уредување на градежното земјиште итн.

¹² Извор: Државен завод за статистика

Одговорност и надлежности во делот на урбаниот развој на Општината има Секторот за урбанизам и заштита на животната средина, односно одделението за просторно и урбанистичко планирање и управување со градежно земјиште и недвижен имот.

Во Општина Охрид, од вкупно 29, за 15 населени места од рурален карактер нема планска документација, за 8 постои усвоена урбанистичка документација за населено место со плански хоризонт до 2003, односно 2004 година, а останатите рурални населби се опфатени со основни, односно генерални урбанистички планови изготвени за одделни потези од крајбрежното подрачје.

Градот Охрид има Генерален урбанистички план, ГУП на Охрид (2002–2012), усвоен во 2006 година.

5. ЗЕЛЕНИЛО, СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА		138.31	10.82	5. ЗЕЛЕНИЛО, СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА	
	- ЗАШТИТНО ЗЕЛЕНИЛО	48.54			- СТРОГО ЗАШТИТЕНА ЗОНА
	- ЈАВНО ЗЕЛЕНИЛО	21.75			- ДЕНДРОЛОШКИ ПАРК
	- СТРОГО ЗАШТИТЕНА ЗОНА - СТУДЕНИШТА	51.55			- МЕМОРИЈАЛЕН ПАРК
	- СПОРТ				- СПОРТ
	- РЕКРЕАЦИЈА	15.47			- ЦЕНТАР ЗА ВОДНИ СПОРТОВИ
					- РЕКРЕАЦИЈА

Слика 32 Генерален Урбанистички План на Охрид (2002 – 2012 година) и легенда¹³

¹³ <https://ohrid.gov.mk/wp-content/uploads/2017/08/GUP-OHRID.pdf>

Во урбаното подрачје на Општина Охрид застапени се зони на индивидуално и колективно домување, јавни институции и комерцијални објекти. Во ГУП на Охрид (2002– 2012), стоваришта, лесна и незагадувачката индустрија се лоцирани во УЗ 9 УБ 9.3; УЗ 15 УБ 15.1; УЗ 15 УБ 15.6; УЗ 15 УБ 15.7. Во ГУП на град Охрид градот е третиран во системот на урбани населби-град со посебни амбиентални, културни, естетски, архитектонски и други вредности. Административно територијалната поделба на градот извршена е на урбани заедници. Во содржината на урбаните заедници доминира домувањето, но во некои од нив во голема мера присутни се и нестанбени содржини-индустрија, сервиси, хотелиерство, културно-историски споменици и др.

Во Општина Охрид до октомври 2019 година се евидентирани 15700 барања за добивање правен статус на 19624 објекти во согласност со Законот за постапување со бесправно изградени објекти. Од нив 11059 барања биле за објекти со намена А1 - семејни куќи, 420 со намена А2 - станбени згради, 28 за намена А4 - 1 хотели, 3759 барања за помошни објекти и 279 барања за земјоделски објекти. Од нив одобрени се барањата за 5645 објекти, а одбиени се барањата за 2432 објекти. 2414 барања биле доставени без потребната документација или истите биле повлечени. Евидентирани се 102 барања кои се препратени или треба да се препратат во надлежност на Министерството за транспорт и врски. Во постапка се барања за добивање на правен статус за 11536 објекти. Од предметите за кои тече постапката за легализација 414 објекти се евидентирани во крајбрежниот појас од 50 m на Охридското Езеро, а 2321 објект во границите на Националниот парк „Галичица“. Националниот парк „Галичица“ за 29 бесправно изградени објекти има поднесено пријави.

4.5 Користење на подрачјето за рекреативни и туристички активности

4.5.1 Туризам

Најпрофитабилната индустрија во Општина Охрид е туризмот. Хотели и приватни апартмани се поставени насекаде низ градот Охрид, како и долж брегот на Охридското Езеро.

Охридското Езеро е еден од оние природни ресурси кои се населени и лесно достапни и кои не бараат значителни инвестиции за да станат популарни. Тоа со децении е природно богатство и атрактивна локација за одмор. Планината Галичица и Охридското Езеро нудат одлична можност за рекреација и релаксација, не само за туристите кои сакаат да уживаат во сонцето и водата, туку и за оние кои уживаат во пешачење, велосипедизам, искачување и спелеологија, нуркање, едрење и други спортови кои можат да се искушат во чистата и божествена природна средина. Можноста за соодветно користење на природните убавини на Општина Охрид во туристички цели носи економски просперитет за регионот кој не трае само во текот на летната сезона туку низ целата година, со што се обезбедува стабилно, а не само сезонско вработување за младите лица, на прво место.

Статистиката за туризмот водена од ДЗС покажува интензивни туристички посети во текот на летото, како и за време на државните и верските празници.

4.5.2 Спорт и рекреација

Во близина на Охридското Езеро се нудат одлични можности за спортување, позитивно користени од страна на локалните жители и други заинтересирани страни кои пронаоѓаат одлични услови за подготовка за наредната спортска сезона. Пред се тука се мисли на Спортскиот центар „Билјанини извори“, кој има големи потенцијали да прерасне во еден

голем спортски комплекс, наменет за сите видови корисници, од најпознатите светски спортски репрезентации и клубови до аматери, деца, младинци и возрасни. Спортско рекреативниот центар овозможува услови за спортско професионално и рекреативно спортување, како и можности за организирање на културни, музички и други алтернативни настани.

4.6 Климатски карактеристики, квалитет на воздухот и климатски промени

4.6.1 Климатски карактеристики

Во подрачјето на општина Охрид преовладува умерено – континентална клима, како резултат на струењата кои продираат од Јадранско Море преку реката Црн Дрим и влијанието на Охридското Езеро кое се јавува како термички регулатор. Заради појавата на ваквите влијанија, се формира специфичен термички и плувиометриски режим, кој се карактеризира со мали амплитуди на промена на температурата на воздухот во текот на годината.

Високите планински масиви на планините Галичица, Караорман и Јабланица кои го опкружуваат подрачјето на Охридската Котлина, овозможуваат одржување на постојаност на климатските струења и овозможуваат „блага“ клима во регионот.

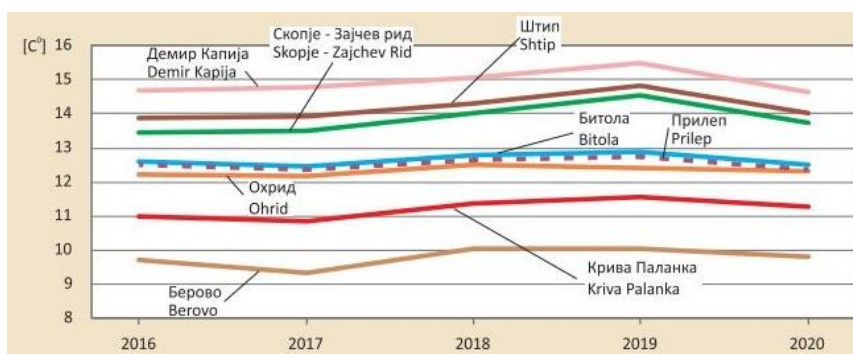
Температура: Просечната средногодишна температура на воздухот во Општина Охрид изнесува 11.5 °C, со максимални средномесечни температури во јули и август од 21,2 °C и 34,4 °C. Најниската средномесечна температура, е забележана во јануари - 17,2 °C, е апсолутниот минимум.

Охридската Котлина се одликува со долготрајно сончево зрачење, а просечното годишно сончево зрачење изнесува 2.233 часови или во просек 6 часа дневно. Максимумот на сончево зрачење се постигнува во јули месец со вкупно 308 сончеви часови или во просек 10 часа дневно, додека минимумот е во јануари и изнесува во просек 3 часа дневно.

Од вкупниот број денови во годината, 24% се ведри, 27% се тмурни, а 49% се облачни.

Релативната влажност на воздухот има спротивен ефект од во однос на температурата на воздухот. Од јануари до јули опаѓа, а потоа се зголемува. Просечната годишна влажност на воздухот е 71%, со максимум во декември и јануари (79%), а минимум во јули и август (60%).

На следната слика се прикажани средногодишните температури на воздухот во Општина Охрид за период од 2016 – 2020 година.

Слика 33 Средногодишни температури на воздухот во Општина Охрид¹⁴

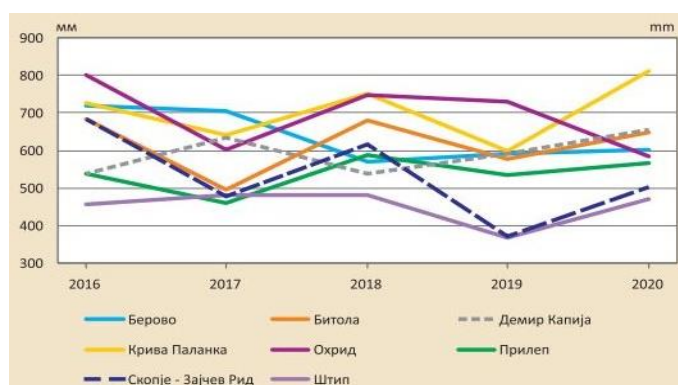
¹⁴ Извор: Управа за хидрометеоролошки работи, https://www.stat.gov.mk/publikacii/2021/ZivotnaSredina2021_web.pdf

Врнежи: Просечните средногодишни врнежи во Општина Охрид изнесуваат 704 mm, додека пак просечните врнежи во околината на Езерото изнесуваат приближно 759 mm годишно. Максимална количината на врнежи во Општината има во ноември и во февруари. Меѓу ноември и февруари доаѓа до незначително намалување на врнежите. Минималните врнежи се во јули.

Испарувањето од слободната водна површина во е поголемо од количината врнежи. Просечно годишно испарува 836 l/m², а годишната сума на врнежи изнесува 708 l/m². Најголемо е испарувањето во август (137 l/m²), потоа во јули (132 l/m²), а најмало во јануари со 27 l/m².

Маглата е ретка појава во Охридската Котлина, а просечно годишно се јавуваат 5 дена во зимските месеци од годината. Просечниот број на мразни денови изнесува 61.

На следната слика се прикажани средногодишните количини на врнежи во Општина Охрид за период од 2016 – 2020 година.

Слика 34 Средногодишни количини на врнежи во Општина Охрид

Ветрови: Во Општина Охрид покрај ветровите што се јавуваат поради општите атмосферски промени, се јавуваат и ветрови од локален карактер, како последица на нееднаквото загревање на воздухот над копното и езерската површина.

Тука преовладува северниот ветер со просечна годишна зачестеност од 297 %, просечна годишна брзина од 2,4 m/s, а максимална од 12,3 m/s. Северниот ветер дува преку целата година, најчесто во ноќните часови. Југозападниот и јужниот ветер се приближно со иста зачестеност 176 %, со просечна годишна брзина од 2,9 m/s, а максимална од 18,9 m/s. Тие се јавуваат преку целата година но најзачестени се од април до јуни. Северозападниот ветер е со зачестеност 73%, со просечна годишна брзина од 1,8 m/s, а максимална од 15,5 m/s. Североисточниот ветер е со зачестеност 43% и брзина од 12,3 m/s, ветровите од југоисточен и источен правец се незначителни (4 до 5%). Најветровити месеци се септември и октомври.

4.6.2 Квалитет на воздухот

Загадувањето на воздухот во Општина Охрид е како резултат на емисии на загадувачки супстанции од стационарни и мобилни извори, преку одвивање на хемиско-технолошки процеси, биохемиски процеси, процесите на согорување на горивата итн.

Општината Охрид е вклучена во Државниот автоматски мониторинг систем за квалитет на амбиентен воздух од октомври 2022 година, но се уште нема обработка на податоците и истите не се внесени во Годишниот извештај за квалитетот на животната средина, кој што го изработува Министерството за животна средина и просторно планирање.

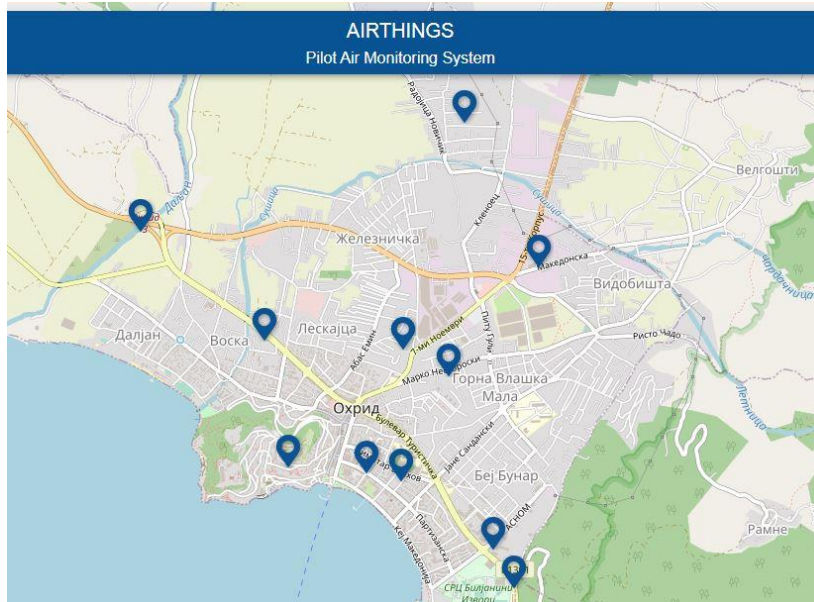
Во Општина Охрид се врши периодично мерење на аероседимент, на четири мерни места во градот: близина на Општата болница; Градинката "Јасна Ристеска"; Главната Автобуската станица; и Северниот влез во градот.

Аероседиментите се значајни, бидејќи истите негативно влијаат врз природното и културното наследство. Резултатите од измерените вредности за аероседимент во Охрид за период 2016 – 2018 година се дадени во следниот табеларен преглед.

Табела 24 Измерени концентрации на аероседимент 2016 - 2018 година¹⁵

Година	Загадувачка материја mg/m ³	Број на мерни места	Број на примероци	Просечна месечна концентрација (mg/m ³)	Минимум mg/m ³	Максимум mg/m ³	Број на примероци над МДК
2016	Аероседимент	07	84	103.52	21.55	284.16	/
2017	Аероседимент	07	84	87.13	15.19	200.22	/
2018	Аероседимент	07	84	86.91	70.29	105.11	/

Општина Охрид е дел од ЕУ ПРОЕКТОТ AIRTHINGS за следење на квалитетот на амбиентниот воздух во Охрид. Поставени се 11 станични сензори. Се следат 5 еколошки параметри и три метеоролошки параметри. Податоците служат за потреби на проектни активности.

Слика 35 Локации на мерните места во Општина Охрид¹⁶

Во 2019 година Општина Охрид има подготвено „Интегриран Катастар на загадувачи на животната средина на подрачјето на Општина Охрид“¹⁷. Идентификацијата на загадувачите на воздухот на подрачјето на Општина Охрид е направена врз основа на претходно дефинирани критериуми, локација на загадувачите (урбана, рурална и индустриска зона), видот на дејноста (производна и непроизводна дејност) и големина на загадувачите (големина на емисионите количества генерирани во текот на одвивање на деловната активност, на годишно ниво). Покрај тоа, разгледувани се и стационарни и мобилни загадувачи. Стационарните загадувачи ги опфаќаат, од една страна деловни субјекти (производни и непроизводни) и од друга страна,

¹⁵ Извор: ЈЗУ „Центар за јавно здравје“ Охрид

¹⁶ Извор: <https://ohrid.gov.mk>

¹⁷ Изработен од „ТЕХНОЛАБ“, ДОО, Скопје во 2019

домаќинствата и помалите комерцијални загадувачи (мали трговски друштва), кај кои генерираните емисии се определуваат со пресметка, користејќи соодветни емисиони фактори. Од вкупно 125 деловни субјекти - стационарни загадувачи, кај 55 деловни субјекти опфатени со базата се евидентирани 61 испусти во воздухот, од кои: 2 се испусти при кои нема согорувачки процеси, 59 се испусти при кои има согорувачки процеси. Годишната емисија на загадувачки супстанции во воздухот од идентификуваните извори на ниво на цела Општина Охрид е прикажана на следните табели.

Табела 25 Емисии од деловни субјекти

	SO ₂ [t/год]	CO [t/год]	CO ₂ [t/год]	NOx [t/год]	TSP [t/год]	NMVOС [t/год]
Производни	0,55	4,15	4.012,75	8,61	0,75	2,50
Непроизводни	2,72	4,14	4.527,01	29,61	1,25	1,62
Вкупно	3,27	8,29	8.539,76	38,22	2,00	4,12

Табела 26 Емисии од домашни ложишта

Гориво	Загадувачки супстанции [t/год.]					
	SO ₂	CO	CO ₂	NOx	TSP	NMVOС
Огривно дрво и пелети	0,82	824,81	23.094,64	10,31	164,96	123,72

Табела 27 Емисии од мобилни извори

Тип на возила	Загадувачки супстанции [t/год]					
	SO ₂	CO	CO ₂	NOx	TSP	NMVOС
Патнички автомобили	0,12	842,61	70.348,88	287,52	14,44	124,14
Лесни товарни возила	0,01	26,41	5.927,66	27,74	2,71	4,01
Тешки товарни возила	0,01	18,28	7.644,00	80,49	2,27	4,63
Моторцикли	0,00	166,52	1.060,25	2,22	0,74	43,96
Вкупно	0,14	1.053,82	84.980,79	397,97	20,16	176,74

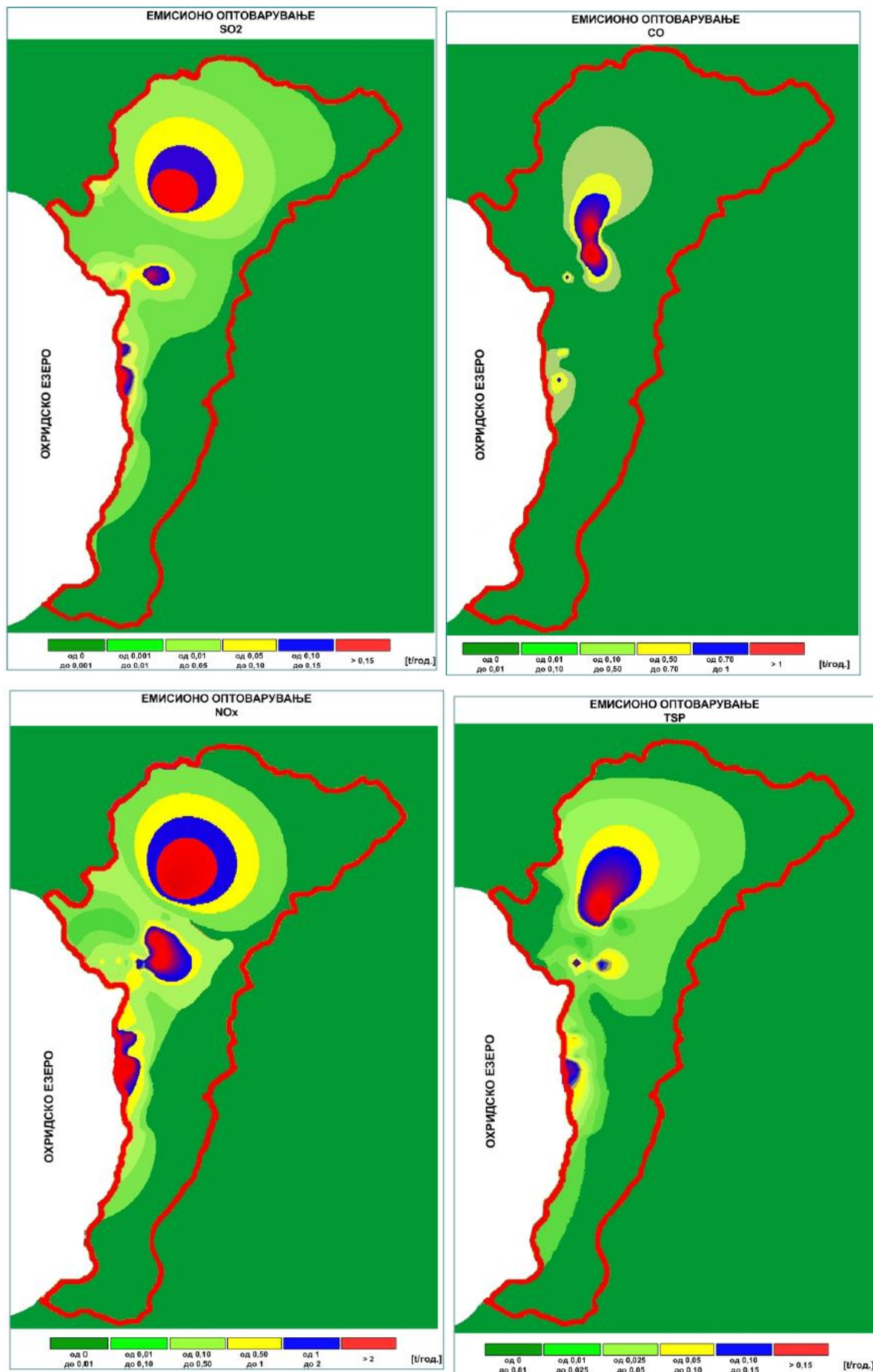
Табела 28 Фугитивна емисија од бензински пумпи

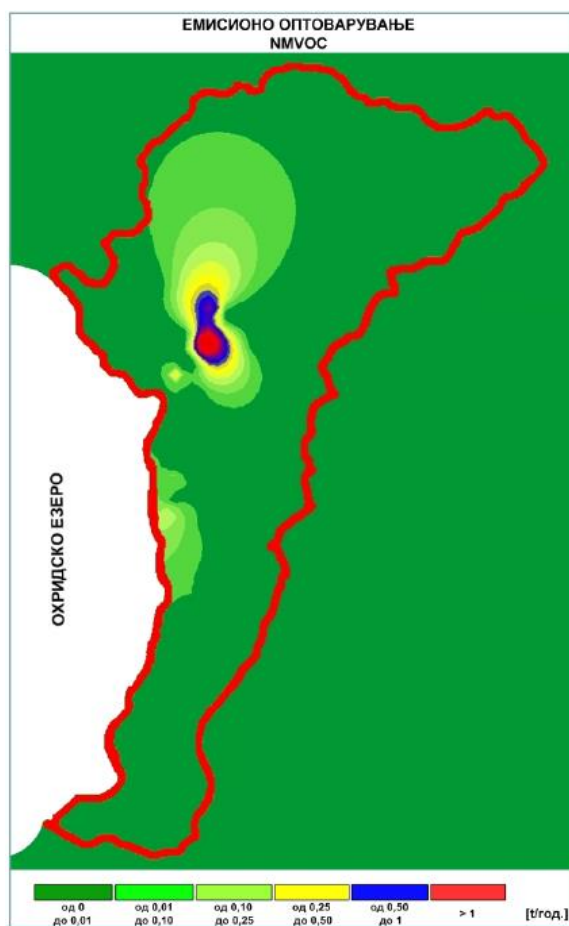
Горива	Загадувачка супстанција
	NMVOС [t/год]
Разни бензини	8,47

Табела 29 Фугитивна емисија од испарувања од возила

Тип на возило	Испарување на NMVOС [t/год.] при амбиентна температура од:				Испарување на NMVOС по тип на возила [t/год]	Вкупно NMVOС [t/год]
	Од 20 до 35 °С	Од 10 до 25 °С	Од 0 до 15 °С	Од -10 до 5 °С		
Патнички автомобили	18,81	13,35	6,18	3,45	41,79	43,91
Товарни и други возила	0,68	0,49	0,23	0,12	1,52	
Моторцикли	0,18	0,24	0,12	0,06	0,60	

Според податоците од базата на Интегрираниот катастар на загадувачи на подрачјето на општина Охрид, најголем удел во годишните емисии на SO₂ имаат емисиите од деловните субјекти. Емисиите кои потекнуваат од мобилните извори имаат најголем удел во вкупните годишни емисии на CO, NOx и NMVOС. Во вкупните годишни емисиони количества на цврсти честички најголем удел имаат емитираните цврсти честички од домашните ложишта. На следните слики се прикажани картите на загаденост-емисионо оптоварување:

Слика 36 Карти на загаденост на воздухот

4.6.3 Климатски промени¹⁸

Република Северна Македонија не е потписник на Анекс I на Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатски промени (UNFCCC). Го ратификуваше Протоколот од Кјото во 2004 година, а го потпиша и ратификуваше Парискиот договор во 2016 и 2018 година, со што се обврза да преземе активна улога во глобалните напори за намалување на емисиите на стакленички гасови.

Преку својот национално определен придонес (НОП), Македонија се обврза „да ги намали емисиите на CO₂ од согорувањето на фосилните горива за 30%, односно за 36% на повисоко ниво на амбиција, до 2030 година во споредба со вообичаено сценарио (BAU).“

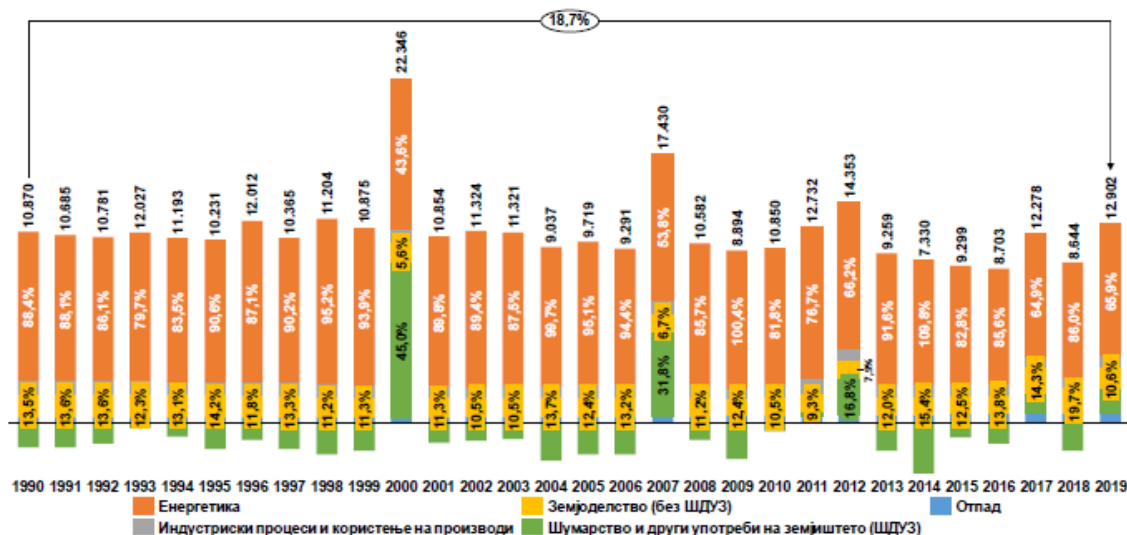
Засилениот НОП на Македонија ги зајакна своите цели за стакленички гасови до 2050 година на 53% намалување на емисиите во однос на 1990 година, што е 82% нето намалување на емисиите на стакленички гасови.

Инвентарот на стакленички гасови ги прикажува трендовите во емисиите и отстранувањето на стакленички гасови за периодот 1990–2019 година.

Најзначајно учество во емисиите има енергетскиот сектор, со 75,4% во 2019 година, потоа земјоделството (без секторот за шумарство и друга намена на земјиштето) со 12,1%, индустриски процеси и употреба на производи (IPPU) со 6,8% и секторот за отпад со 5,6% учество.

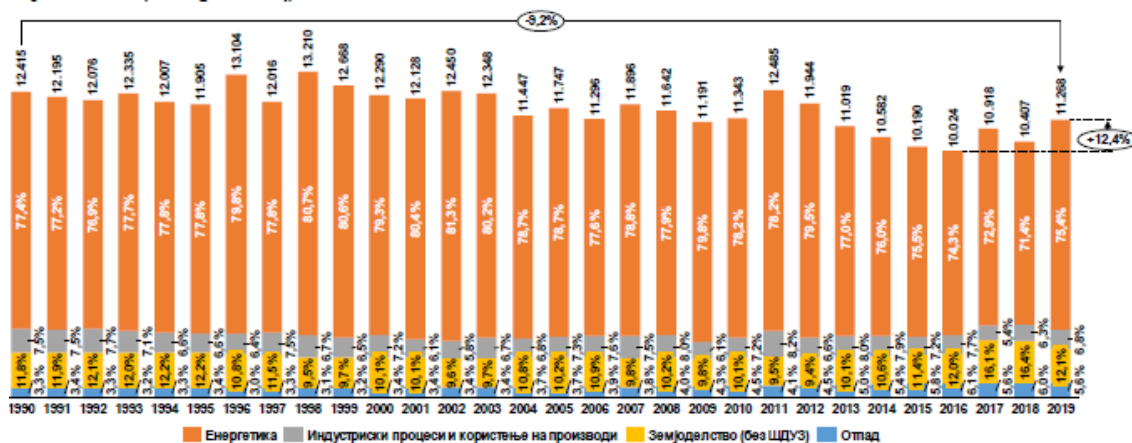
¹⁸ <https://klimatskipromeni.mk/article/249>

Збирните емисии и понирања на стакленички гасови (нето емисии) во 2019 година се проценети на 12902 Gg CO₂-eq (вклучувајќи ги и шумарството и други употреби на земјиштето). Следната слика ја дава временската серија на емисии и понирања, како и нето емисиите (во CO₂-eq), од 1990 до 2019 година. Значителни варијации во нето емисиите може да се забележат во 2000, 2007, 2012, 2017 и 2019 година, каде се забележува пораст на CO₂ емисиите во секторот шумарство и други употреби на земјиштето (наместо смалување/понирање) како резултат на зголемената појава на шумски пожари. Емисиите на стакленички гасови во 2019 година се зголемени за 18,7% во споредба со 1990 година или 48,2% во споредба со 2016 година, најмногу поради тоа што наместо понори, има емисии од секторот Шумарство.

Слика 37 Емисии и понирање на стакленички гасови по сектори (во Gg CO₂-eq)¹⁹

Ако не се земат предвид понирањата (или емисиите во годините со шумски пожари) од секторот Шумарство и други употреби на земјиштето, тогаш вкупните емисии на стакленички гасови во 2019 година се проценуваат на 11268 Gg CO₂-eq, прикажано на сликата подолу.

Слика 38 Вкупни емисии на стакленички гасови по сектори, без Шумарство и други употреби на земјиштето (во Gg CO₂-eq)

Најголем удел имаат емисиите од секторот Енергетика, со 75,4% во 2019 година, по што следи секторот Земјоделство (без шумарство и други употреби на земјиштето) со 12,1%, секторот Индустриски процеси и користење на производи со 6,8% и секторот Отпад со 5,6%

¹⁹ Четврт национален план за климатски промени, 2023

учество. Доминантното учество на емисиите од секторот Енергетика може да се забележи низ целата временска серија. Без секторот Шумарство и други употреби на земјиштето, во 2019 година вкупните емисии се намалени за 9,2% во споредба со 1990 година. Генерално, од 2012 година, евидентен е тренд на намалување на емисиите, достигнувајќи го најниското ниво од 10024 Gg CO₂-eq во 2016 година, и покрај малите варијации во 2017 и 2019 година, поради зголеменото домашно производство на електрична енергија наместо увоз.

Агрегатните емисии и отстранување на стакленички гасови (нето емисии) во 2019 година се проценуваат на 12.902 Gg CO₂ -eq (вклучувајќи го секторот за шумарство и друга намена на земјиштето). Следната табела ги прикажува временските серии на емисии и отстранувања (дадени во Gg CO₂ -eq) од 1990 до 2019 година. Има значителни флукуации во нето емисиите во 2000, 2007, 2012, 2017 и 2019 година, каде што може да се забележат зголемени емисии во секторот за шумарство и друга намена на земјиштето (наместо отстранување) поради засилените шумски пожари. Нето емисиите на стакленички гасови во 2019 година се зголемени за 18,7% во споредба со 1990 година, или 48,2% во однос на 2016 година, главно поради тоа што наместо да се прочистуваат, емисиите се појавуваат во шумарскиот сектор. Сепак, во последниве години, мали варијации во емисиите се забележливи за другите сектори.

Табела 30 Емисии и отстранување на стакленички гасови по сектори (во Gg CO₂ -eq)

Сектор	1990 година	2000 година	2005 година	2014 година	2015 година	2016 година	2017 година	2018 година	2019 година
Енергетика	9.608	9.744	9.247	8.045	7.697	7.447	7.964	7.430	8.501
Индустриски процеси и употреба на производи	932	888	862	836	734	768	588	651	763
Земјоделство (без секторот за шумарство и друга намена на земјиштето)	1.468	1.244	1.203	1.127	1.164	1.203	1.755	1.704	1.368
Сектор за шумарство и друга намена на земјиштето	-1.546	10.056	-2.028	-3.252	-890	-1.321	1.360	-1.763	1.634
Отпад	407	413	435	574	595	607	611	622	635
Вкупно (со секторот за шумарство и друга намена на земјиштето) – Нето емисии	10.870	22.346	9.719	7.330	9.299	8.704	12.278	8.644	12.902
Вкупно (без секторот за шумарство и друга намена на земјиштето)	12.415	12.290	11.747	10.582	10.190	10.024	10.918	10.407	11.268

Секторот за шумарство и друга намена на земјиштето ги покрива активностите за производство на добиток; користење на земјиштето особено шумски површини, земјоделски површини, пасишта, мочуришта, населби и друго земјиште; збирни извори и извори на емисии на не-CO₂ на земја и други.

Вкупната површина на мочуриштата варира во тесен опсег од 53.394 ha во 1990 година до 54.209 ha. во 2005 година, или максимална разлика од 815 ha.

Населбата е друга наменска категорија на земјиште што не е пријавена во официјалната државна статистика за користење на земјиште. Поради оваа причина, сателитски снимки (LandSAT и Sentinel 2) се користеа како извор на податоци за да се процени просторната распределба на областа од оваа категорија, како и нејзината временска динамика.

Слично на тоа, како и кај мочуриштата, за да се идентификуваат кои области од сателитските снимки треба да бидат вклучени во категоријата населби, класификацијата CORINE LC беше користена како помошна база на податоци за оваа намена. Неколку класи на намена на земјиштето, од вкупно 31 класа CORINE LU, беа идентификувани за да се опише областа под населби, како што се: континуирано и неконтинуирано урбано ткиво, зелени урбани области и

спортски и рекреативни згради.

Вкупната површина под оваа наменска категорија на земјиштето се проценува на повеќе од 30000 ha, што значително се зголемува со текот на времето, особено во периодот 1990-2014 година. Во оваа временска рамка, вкупните површини на населбите се зголемени од 28.702 ha во 1990 година на 42.941 во 2014 година, што се зголемува за повеќе од 14,2 ha (скоро 50%), што е резултат на интензивната урбанизација и пренамена на другите категории на користење на земјиштето во урбани средини. Овој процес на пренамена станува многу интензивен и претставува сериозен проблем, бидејќи многу често се губи плодното земјоделско земјиште со запечатување на почвата. Во наредниот период до 2019 година, површините под оваа наменска категорија континуирано се зголемуваат.

Емисиите од населбите главно се предизвикани од пренамена на земјиштето. Категоријата на преостанати населби е јаглеродно неутрална и некои емисии кои се доста ниски во споредба со другите сектори се должат на претворањето на земјиштето во населби.

Намената на земјиштето се менува, а трендовите на емисиите се пресметуваат за преобразеното земјиште за извештајниот период 1990-2019 година. Количеството на емитираниот CO₂ е прилично ниско и варира во многу широк опсег од 22,89 Gg CO₂-eq во 2014 година до само 6,30 во 2016 година, што главно се должи на преобразбата на земјоделски површини или во некои случаи пасишта во населби. При овие преобразби, одредени количества на CO₂ се испуштаат во атмосферата, поради чистењето на вегетацијата. Меѓутоа, кога се формираат населби, се формира урбана вегетација и зелени површини, што треба да се земе предвид. Во овој момент нема веродостојни податоци за овие области ниту соодветната процедура за проценка на овие области.

За да се процени потенцијалот за ублажување на одредени мерки и политики, моделирани се сите сектори признати од методологијата на Меѓувладиниот панел за климатски промени (МПКП): енергија, индустриски процеси и употреба на производи, земјоделство, шумарство и друга намена на земјиште и отпад. Проекциите на стакленички гасови се изработени според четири сценарија: сценарио без мерки (WOM), со постоечки мерки (WEM), со дополнителна мерка (WAM) и со проширени мерки (e-WAM).

Резимето на вообичаеното сценариото WOM покажува:

- Вкупните емисии на стакленички гасови од сите сектори се очекува да се зголемат за 37,3% во 2040 година во споредба со 1990 година, или за 64,7% во споредба со 2005 година, достигнувајќи 16.844 Gg CO₂-eq во 2040 година.
- Без секторот за шумарство и друга намена на земјиштето, овој пораст е уште подраматичен, односно 57,7% во 2040 година во однос на 1990 година.
- Најголем дел е од енергетскиот сектор, кој во 2040 година го зголемува учеството до 81%.
- Најбрзо растечки сектор во однос на емисиите е секторот за отпад, каде што емисиите во 2040 година се 2,25 пати поголеми отколку во 1990 година.
- Единствениот сектор кој ги апсорбира емисиите на CO₂ (има негативни емисии) е секторот шумарство и друга намена на земјиштето, а количината на апсорбирани емисии е зголемена во 2040 година во однос на 1990 и 2005 година, но е намалена за 13% во однос на 2016 година.

Резимето на сценариото WAM покажува:

- Вкупните проектирани емисии и отстранување на стакленички гасови во 2030 година се 6.059 и 3.854 Gg CO₂-eq, соодветно, или нето-емисиите се проценуваат на 2.204 Gg CO₂-eq. Ова е намалување од 82% во 2030 година, во споредба со нивото од 1990 година.
- Во споредба со сценариото WEM, во сценариото WAM има 65% намалување на нето-емисиите во 2030 година.
- Разликите помеѓу сценаријата WEM и WAM се должат на енергетскиот сектор (Забелешка: секторот за шумарство и друга намена на земјиштето и секторот за отпад се исти во двете сценарија), главно од производството на електрична енергија и топлина (73% од разликата помеѓу нето-емисиите во сценаријата).

Активностите за ублажување дефинирани од Македонија до 2030 година вклучуваат:

- Производство на енергија: (i) Намалување на загубите на мрежата; (ii) Големи хидроцентрали; (iii) Обновливи извори на енергија без стимулации; (iv) Соларни кровни
- Енергетска ефикасност: (i) Исфрлање на инкандесцентни светла (ii) Подобрување на уличното осветлување во општините; (iii) Доградба на постоечки згради; (iv) Зголемена употреба на топлински пумпи; (v) Електрани од биомаса (vi) Сончеви термални колектори (vii) Изградба на нови згради и пасивни згради;
- Транспортен сектор: (i) Зголемено користење на железницата (ii) Електрификација на транспортот (iii) Напредна мобилност;
- Земјоделски сектор: (i) Намалена ентерична ферментација кај кравите (ii) Управување со ѓубриво;
- Намена на земјиштето, промена на намената на земјиштето и шумарство (LULUCF): (i) Интегрирано управување со шумски пожари; (ii) Пошумување (iii) Промена на намената на земјиштето на полски култури над 15% пад (iv) Био-јаглен (v) Фотоволтаично наводнување;
- Сектор за отпад: (i) Палење на депониски гас (ii) Подобрено управување со отпадот и материјалите.

Северна Македонија е особено ранлива на климатските промени и варијабилност, како и екстремни климатски настани. Најзагрозени сектори се водостопанството, земјоделството (растително производство, почва и сточарство), шумарството и биодиверзитетот. Македонија ја препознава потребата за справување со ефектите од климатските промени преку промовирање ефективни мерки за адаптација за клучните ранливи сектори. Резимето на анализата на ранливоста и предложените мерки за адаптација по сектори вклучува:

Водостопанство: Во годините на интензивно користење на водата, WEI (индекс на искористеност на вода) изнесуваше околу 20%, а во периоди на шпиц, како и во 2012 година, до 35%. Со наводнување на помалку од 10% од земјоделското земјиште и климатски промени кои предизвикуваат почести и поинтензивни топлотни бранови и суши, може да се очекуваат загуби во земјоделското производство.

Шумарство: Македонскиот шумарски сектор ќе се соочи со поголема смртност на дрвјата од наезда на инсекти и габи, поголем број денови на пороен дожд и повеќе шумски пожари. Трендовите на шумските пожари се сменија, со скратување на периодот помеѓу два сериозни пожари. Во 2018 година, активностите за стопанисување со шумите беа значително прекинати поради обилните денови на дожд, што го наруши производството на дрво. Во летниот период 2019 година, голем дел од изворите во шумскиот предел во штипскиот регион пресушија. Ова

беше придружено со силен напад на габи и инсекти. Мерките за адаптација вклучуваат градење капацитети, управување со шумите и земјиштата и мониторинг.

Земјоделство: Сушата се случува речиси секоја сезона во повеќето земјоделски области во Северна Македонија и се предвидува да биде потешка со климатските промени, што дополнително ќе го намали приносот на земјоделските култури. Екстремните врнежи предизвикуваат нископропустливи почви да станат натопени со вода, уништувајќи ги чувствителните култури. Наводнувањето е приоритетно како една од најдобрите опции за адаптација за растителното производство во Македонија.

Биодиверзитетот е многу осетлив на климатските промени со последици како што се инвазијата на туѓи видови и движењето и миграцијата на загрозените растенија и животински видови. Од третиот национален извештај, изготвена е првата национална црвена листа на приоритетна фауна, како и усвојување на политички инструменти за управување и планирање на био-коридорот и подобрен мониторинг и управување со заштитените подрачја.

Егзистенција: Пристапот за ранливост на егзистенцијата беше користен за мерење на изложеноста, чувствителноста и капацитетот за прилагодување на различни региони и општини во Северна Македонија. Наодите потврдуваат дека човечкиот капацитет што треба да се справи со ефектите од климатските промени не е подеднакво распространет и многу варира низ општините, особено во согласност со индикаторите за основното образование (речиси 40% варијација) и луѓето кои се занимаваат со земјоделство (50% варијација). Опциите за одговор на политиката треба да ја земат предвид нееднаквата распределба на влијанијата низ различни територијални единици и на засегнатото население во различни региони и општини.

Како потенцијална закана од климатските промени, во Охридскиот регион претставува појавата на поплави и загадувањето на водите, поради зачестеноста на екстремните временски услови и ерозијата на почвата. Според подготвените регионални сценарија за Македонија оваа зона е под доминантно-континентално климатско влијание. Од анализата на тие климатски сценарија врнежите во југозападниот регион каде и спаѓа Охридскиот регион нема да се намалат значително како во централните и јужните делови на Македонија. Климатските прилики во овој рефугијален реон поради присуството на Охридското и Преспанското Езеро, како и клисурата на Црн Дрим се прилично константни, бидејќи целиот тој систем делува како еден термостат и овозможува поволни услови за развој на рефугијалната шумска вегетација.

Во План за управување со Светското природно и културното наследство на Охридскиот Регион (2020 - 2029), Поглавје 10.9. Ублажување и адаптација на климатските промени се наведува следното, „По пат на мониторинг утврдено е дека во последните 100 години концентрациите на фосфор во езерото се зголемени за 3.5 пати; езерото е сè уште олиготрофно, но со загревањето на надворешната температура процесите на еутрофикација ќе се забрзаат. За да се спречат процесите на еутрофикација, а со тоа и потенцијалното исчезнување на ендемски видови, во услови на предвидено затоплување од 0.04 C⁰ до 2021 година, во наредната декада ќе мора да се намали внесот на фосфор за 50% (Beat Muller, Michael Sturm, and Alfred Wuest, 2007).

Научните трудови што ги третираат последиците од климатските промени врз статусот на екосистемот на Охридското Езеро како суперлативен феномен не даваат одговори како тие да се ублажат и кои приспособливи мерки да се применат. Затоа, со овој план се предвидува изработка на посебна Студија за климатските промени заради утврдување на овие одговори.

4.7 Бучава

Општина Охрид, како една од најпосетуваните туристички дестинации во Македонија, секоја година е домаќин на илјадници домашни и странски посетители. Покрај значителните финансиски придобивки од посетеноста на Градот и развојот на туризмот, Општината се соочува со сериозни проблеми од аспект на животната средина, особено проблеми кои потекнуваат од зголемено ниво на бучава. Илјадниците гости, зголемената фреквенција на возила, забавните и рекреативни активности кои ги нудат Градот и угостителските објекти, градската врева, генерираат ниво на бучава која претставува сериозна закана за животната средина и здравјето на луѓето.

Имајќи ги предвид горенаведените факти и недостатокот на податоци од мониторинг на бучава, а со цел да се утврдат главните извори и состојбата со бучавата во Општината и да се превземаат соодветни мерки за управување со истата, во отсуство на стратешка карта, Општина Охрид изработи Акционен План и Програма за управување со бучавата во 2011 година.

Во Акциониот план и програма за управување со бучавата во Општина Охрид, особено високи вредности на ниво на бучава се забележани на мерните места на улиците Цар Самоил, Коста Абраш и градскиот плоштад, каде истите достигнуваат вредност и до $L_{eq}=81.9-89.9$ dB(A) во период на мерење ноќ, во 2.00 часот по полноќ, во екот на туристичката сезона.

Овие локации се карактеризираат со голем број угостителски објекти со отворени летни тераси или затворени простори во кои се пушта жива и друг вид гласна музика. Во полноќните часови улиците се полнат со млади луѓе кои создаваат врева.

Ваквата состојба придонесува за зачестеност на поплаки од граѓаните на Општина Охрид, поради вознемиреност од бучава од горенаведените извори.

Во Акциониот план и програмата за намалување на бучавата во Општина Охрид, предложени се мерки за намалување на нивото на бучава, и е нагласено дека при имплементација на истите треба да се земат предвид и дел од мерките и препораките кои се предвидени како долгорочна стратегија за намалување на бучавата.

Во Општина Охрид мерења на бучава се спроведува во случај на поплака од граѓани за зголемена бучава и вознемирување, а мерењата се вршат од страна на инспекциските лица на Општина Охрид. Инспекциските служби на Општина Охрид во изминатите години имаат изречено повеќе прекршочни казни на угостителски објекти за зголемена бучава и непочитување на законските одредби.

4.8 Вода

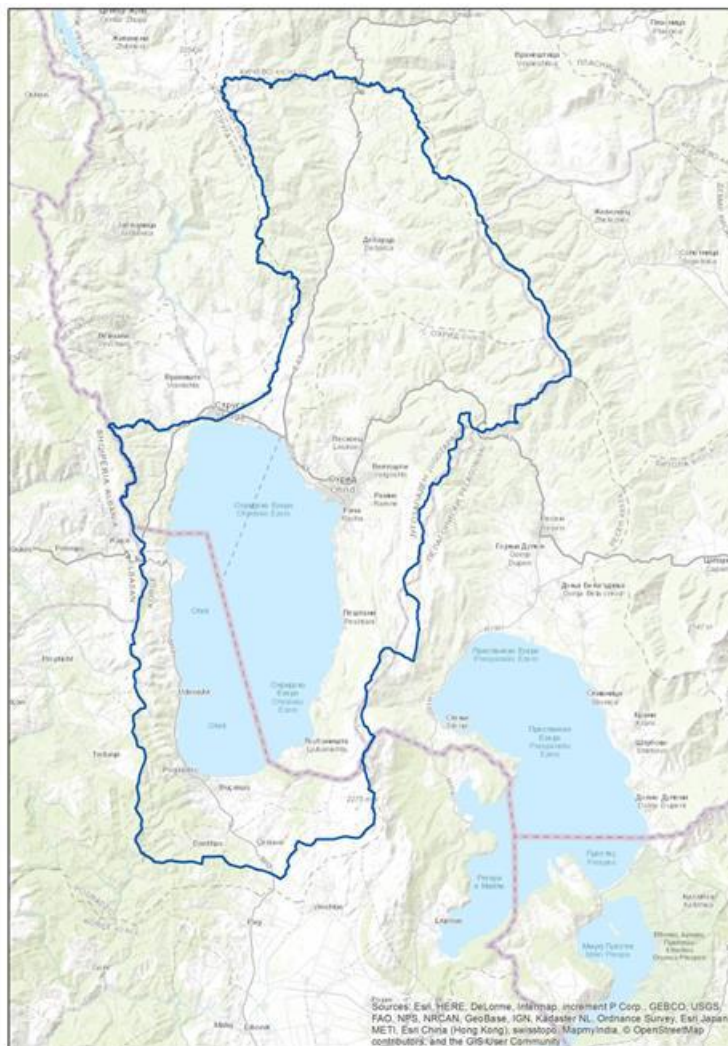
4.8.1 Хидрографија и хидрологија

Според хидрографската поделба на територијата на РС Македонија, Општина Охрид припаѓа на Јадранскиот речен слив, кој што претставува втор слив по големина во нашата држава. Преку него се одводнуваат западните и југозападните делови на Македонија односно површина од 3.350 km². На него му припаѓаат сливните површини на Охридското и Преспанското Езеро. Најзначајна река во овој слив е реката Црн Дрим.

Најважна карактеристика на овој регион е Охридското Езеро, кое се наоѓа во Охридско-струшката котлина. Учеството на езерската површина во вкупниот слив изнесува 7,36 %.

Охридското Езеро се наоѓа на надморска височина од 693,17 m и претставува тектонска потонатина. Зафаќа површина од 358 km², од кои 2/3 или 238,79 km² и припаѓаат на Македонија, додека останатата 1/3 или 119,39 km² и припаѓаат на Албанија. Езерото е со должина од 31 km, широчина 15 km, просечна длабочина од 155 m и максимална длабочина од 288 m. Охридското Езеро се смета за едно од најпровидните езера во Европа (22 m), а според длабочината се наоѓа на седмо место.

Сливното подрачје на Охридското Езеро опфаќа 40 притоки, 23 на албанска и 17 на македонска страна, меѓу кои доминираат суводолици кои течат само при обилни врнежи и при топење на снег.

Слика 39 Слив на Охридско Езеро²⁰

Главни површински водотеци во Охридското Езеро се реките Коселска, Велгошка, Черава, а од 1961 година и реката Сатеска.

Табела 31 Слив на Охридско Езеро

	Површина на слив km ²	Должина на слив (km)	Должина на речна мрежа (km)	Притоки
Р. Коселска	193,3	29	73	р. Скребатска р. Вапилска р. Сирулска и р. Ливоишка

²⁰ План за управување со сливот на Охридското Езеро (Кон јакнење на соработката во управувањето со водните ресурси во регионот на Охридското Езеро)

Р. Велгошка (Сушица)	33,8	8,5	20	Леви притоки: Летничкиот и Рамненски поток Десни притоки: поток Чардашница и Шопчаница
Р. Черава	68,6			Суводолици
Р. Сатеска	396,3	31,2	117	Десни притоки: Врбјанска, Годивска, Лактинска, Песочанска, Кочунска и Ботунска Река; Леви притоки: Слатинска Река со притоците Мраморечка, Голема, Злестовска со Лешанска Река и суводолиците Мешеишка и Требенишка Река.

Коселска Река извира под Плаќенска Планина и по должината на својот тек ги носи имињата на населените места покрај кои тече (р. Свињишка, р. Опеничка, р. Коселска и пред вливот во Охридското Езеро – р. Далјан).

Коселска река е поројна. Пороите од сливот и го насипуваат коритото со наноси, така што при голем водостој се случуваат излевања од коритото и поплави во атарите на селата каде реката поминува. Заштита на коритото се врши со комплексни мерки во кои доминира пошумувањето на ерозивните површини од кои се свлекува материјалот.

Регулација на р. Далјан во градското подрачје, што претставува всушност и граница на урбаниот опфат, сè уште не е планирана. Регулацијата на поројот Рача е направена во 60-тите години на XX век и тоа во долниот тек и во главните корита - во двата крака, како и во активните притоки. Објектите, предвидени во главните корита и притоците, имаат за цел да ја намалат поројноста и да го заштитат регионалниот пат и обработливото земјиште од пороен нанос.

Просечен годишен проток измерен на мерното место во с. Косел изнесува $1,32 \text{ m}^3/\text{s}$, а просечниот проток во летниот период кога има низок водостој е околу $0,5 \text{ m}^3/\text{s}$.

Поголеми зафати на вода од р. Коселска се вршат на следните места:

- Брана во с. Косел каде што во летниот период кога се врши наводнување се одвојува околу 60% од вкупното количество на вода;
- Зафат за наводнување на јаболковите овоштарници кои се наоѓаат кај Алтанин Мост, а која ја зафаќа скоро целата преостаната вода така што реката во езерото се влева со околу 5 l/s , а во посушните години истата пресушува за време на наводнувањето.

Река Велгошка, позната како Сушица или Летничка ја сочинуваат водите од Летничкиот и од Рамненскиот поток, а ги прифаќа и водите од потоците Чардашница и Шопчаница. Во сливот, на долниот тек таа е реципиент на отпадните води од охридската индустриска зона. Заради карактерот на реката - суводолица и искористувањето на нејзината вода во средниот тек за наводнување, водотекот во долниот тек во сушниот период главно е отпадна вода.

Река Черава извира во Р. Албанија, а во Р. С. Македонија влегува западно од село Љубаништа и се влева во Охридското Езеро. Должината на реката во Р. С. Македонија изнесува 2 km.

Река Сатеска извира од Петрчанските извори источно од с. Врбјани и тече на југ низ Горна Дебрца. Поминува покрај с. Арбиново, низ с. Издеглавје покрај с. Ново Село, низ с. Ботун, покрај с. Климештани и с. Мешеишта. На север од с. Волино е поставена регулациона брана која ги дели водите на реката на два дела. Едниот дел тече по старото корито кое се влева во реката Црни Дрим (во Општина Струга), а другиот дел преку каналот на р. Сатеска се влева во Охридското Езеро. Должината на каналот изнесува околу 6 km. Просечен годишен проток на

вода на мерното место во с. Ботун изнесува $6.11 \text{ m}^3/\text{s}$, а просечен проток во летниот период кога е низок водостојот изнесува $0.9 \text{ m}^3/\text{s}$.

Песочанска Река е западната притока на реката Сатеска на неа изградена е хидроцентрала со брана за собирање на вода во местото Радомирово.

Охридско Езеро: Хипотезата дека водата од Преспанското Езеро протекува во карстниот масив на планините Галичица и Сува Гора и истекува во Охридското Езеро (СОЕ) за прв пат ја објави Цвијик (1906). Валидноста на оваа хипотеза беше докажана со изотопни методи (Anovski et al. 1997, 2001; Eftimi and Zoto 1997). Голем дел од карстните издани се наоѓаат во тригодишните варовници на Галичник и Јабланица, кои истекуваат преку бројните извори во Охридско Езеро. Според процените, 49% од приливот од изворите во езерото доаѓа од подземни извори и 51% од површински извори. Најзначајни се: Св. Наум ($5-10 \text{ m}^3/\text{s}$), Тушемишта ($2.5 \text{ m}^3/\text{s}$), Билјанини извори ($1-2 \text{ m}^3/\text{s}$), Беј Бунар ($40-100 \text{ m}^3/\text{s}$), и друг непознат број на под-лакустрински извори.

Покрај изворите, важен волумен на вода истекува во Охридското Езеро преку голем број на притоки, од кои најголем број се мали потоци кои само повремено течат додека се топат снеговите и во периоди со обилни врнежи. Главни реки во сливот на езерото се: реките Сатеска, Коселска, Шушица и Грашница во Северна Македонија, и реките Черави и Вердови во Албанија. Две третини од водата во сливот истекува во реката Црн Дрим во градот Струга, која тече на северна страна кон речното устие во Јадранското море. Останатата една третина од водата на езерото се губи преку испарување (Watzin et al. 2002).

Од 1962 година, истекот од реката се контролира со ниска преграда, која го регулира нивото на водата. Според договорот меѓу Југославија и Албанија од 1962 година, максималното ниво на водата во Охридското Езеро не е дозволено да биде поголемо од 693 masl и минималното ниво на водата да биде под 691.65 masl (Watzin et al. 2002). Меѓутоа, според последователните случувања, односно, преговорите и договорите меѓу двете земји, од 1979 година, максималното ниво на водата во Охридското Езеро е поставено на 693.10 masl (излевање во реката Црн Дрим во Струга) и максималното „оперативно“ ниво на 693.75 masl, коешто резултира во годишна флукуација на нивото во опсег од 0.65 m. Покрај тоа, договорот меѓу земјите предвидува дека во случај на настани со екстремни приливи на вода во езерото (со веројатност до 1%), утврденото максимално ниво на вода од 693.75 може да се надмине, но, не над 694.00 masl.

Според анализата на евидентираното ниво на вода во Охридското Езеро за периодот од 1965 – 2016 година, очигледно е дека нивото од 693.75 masl било надминато во вкупно 1,970 денови, или близу 10% од вкупниот број на денови за тој период. Покрај тоа, нивото од 694.00 masl е исто така надминато во 129 денови (стапка од 1%). Овие случувања на годишно ниво се во текот на периодот од април до јуни. На крајот, и минималното утврдено ниво од 693.10 masl повремено не е забележано, односно, нивото на водата било пониско од договорениот минимум, во вкупно 160 денови (стапка од 1%) за време на сушниот период во 1989 – 1991 година.

Нивото на езерото претставува основен фактор за состојбата и на Студенчишкото Блато. Несомнено е дека водите од блатото комуницираат со езерото и токму нивото на езерото е регулатор на нивото на подземните води во блатото. Сигурно е дека високите водостои на езерото прават поголема бариера на истекот на водите кон него и го зголемуваат нивото на подземната вода во блатото, а при високи водостои, како што беа во 1963 година и пролетта 2010 година, тоа станува составен дел на езерото. Одржливиот развој и воопшто опстанокот на

блатото се состои токму од тоа како ќе биде изградена врската со езерото, односно како ќе биде решена постојаната комуникација на водите од блатото со водите на езерото.

Резерви на подземни води: Од аспект на планирање и развој, многу е значајна состојбата со резервите на подземни води и нивното искористување. Поради отсуство на организирано систематско и континуирано истражување, следење и ажурирање на податоците на ниво на Македонија, резервите на подземните води се прикажани само како проценети експлоатациони резерви.

Табела 32 Проценети резерви на подземни води по Водостопанско подрачје²¹

Водостопанско подрачје	Тип на издан	Наоѓалиште на подземна вода	Проценети резерви на подземна вода	
			Статички (x10 ⁶ m ³)	Експлоатациони (m ³ /sec)
Охридско - струшко	Збиен	Охрид.-Струшка котлина (квартар)	161	0,5
		Охрид.-Струшка котлина (плиоцен)	72	
	Карст - пукнатина	Галичица		5,0
		Јабланица		
		Илинска планина		
Вкупно				5,5

Во крајбрежниот рамнински дел на Охридското поле и во делот кај Студенчишко Блато, се јавуваат високи подземни води, но за жал поради несоодветен мониторинг тие се уште не се доволно испитани и утврдени. Фактот што во овој дел има појава на мочуриште, а не површински извори како Билјанини Извори, укажува на тоа дека овој дел на Блатото е дело на повеќе помали изворчиња или посебни жици на подземни води, кои се наоѓаат под површината земјата, а излегуваат над земјата само во услови кога има високи водостои во Охридското Езеро. Исто така, меѓу Љубаништа и Св. Наум, се јавуваат високи подземни води кои сè уште недоволно испитани и утврдени. Во овој простор досега се регистрирани околу 20 извори од кои 5 се со издашност од 1-2 l/s, 2 со издашност под 1 l/s. Карстните врела кај Охрид, Свети Наум и Велгошти достигнуваат издашност и до 20 l/s.

Крајбрежниот езерски појас е изложен на штетното дејствување на поројните води или засипување од поројните наноси кои се јавуваат како последица на ерозија. Овие појави се манифестираат поради геолошката подлога, топографските услови, изразени преку стрмните наклони на падините како и отсуственост на добар вегетациски покрив, тревната или шумска површина. На потегот Охрид - Горица - Пештани под падините на планината Галичица регистрирани се 5 порои со површина од 22,6 km², кои немаат постојан проток, а повремено носат наноси од покрупен материјал како резултат на дробење на неотпорната подлога.

4.8.2 Квалитет на површинските води

Во согласност со податоците од ЛЕАП, 2019, квалитетот на водата во површинските води се следи од страна на Центарот за управување со кризи, јавното претпријатие МЈП „Проаква“, Центарот за јавно здравје и Хидробиолошкиот завод – Охрид.

Сите реки во охридскиот слив минуваат низ населени места и многу често се загадени со комунални отпадни води и цврст отпад.

Квалитетот на водата на реката до с. Косел е од прва категорија, а од селото до вливот во Охридското Езеро истата е променлива. Најзагрижувачка е состојбата со река Коселска, во чија близина се наоѓа депонијата „Буково“. Во неа се влеваат индустриски води од правните субјекти во индустриската зона и комунални отпадни води. Исто така, проблем претставува и

²¹ Извор: Подготвителна студија за изработка на национален катастар на подземните води, Скопје 2016

направениот бај пас на колекторскиот систем, бидејќи во периоди на поинтензивни атмосферски врнежи доаѓа до мешање на атмосферската и комуналните отпадни води и уште поголемо оптоварување на реката Коселска.

Заради ерозивноста на земјиштето низ кое тече реката во Р. Албанија и заради собирање на отпадни води од селата во Р. Албанија водата во р. Черава според квалитет во просек е од трета и четврта категорија.

Квалитетот на водата од река Сатеска до вливот на матицата која ги носи водите од Сини Вирој и Голема река е од I категорија. По вливањето на Голема река квалитетот и бистрината на водата опаѓа и е променлива се до с. Мешеишта.

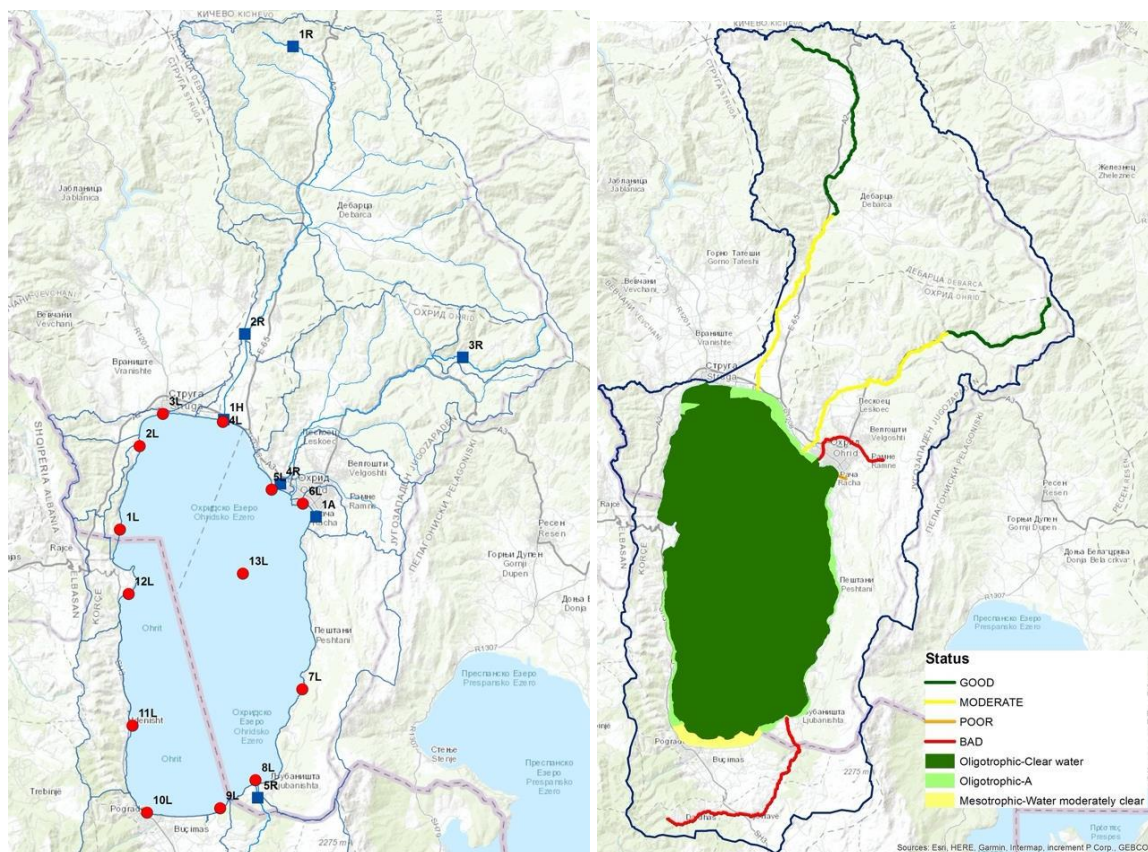
Рамковната Директива за Води (РДВ) (Анекс V) предвидува класификација на површинските водни тела преку одредување на нивната еколошка и хемиска состојба. Во фазата на изработка на Планот за управување со сливот на Охридското Езеро, со цел соодветно одредување на состојбата на водните тела во Сливот на Охридското Езеро (СОЕ), во 2019 година беше подготвена и спроведена посебна Програма за надзор и мониторинг. Програмата беше спроведена од конзорциум од специјализирани истражувачки институции и беа спроведени и три кампањи за мониторинг, во февруари, април и јули 2019 година. Мониторингот се спроведуваше на вкупно 20 места од каде се земаа примероци: 13 езерски водни тела (ВТ), 6 речни водни тела и 1 вештачко водно тело (ВВТ) Студенчишки канал.

Врз основа на Програмата за мониторинг, како и на податоците од претходен мониторинг и анализа на водните тела кои не биле вклучени во програмата (на пр.: река Сушица), 2 речни ВТ – Р-Сатеска 1 и Р-Коселска 1 – се оценети дека имаат добра еколошка состојба; 3 речни ВТ – Р-Сатеска 2, Р-Сатеска 3 и Р-Коселска 2 – се оценети со умерена состојба/потенцијал; 2 реки/ВТ – Р-Черава и Р-Сушица – се оценети дека се во лоша состојба; и ВВТ Студенчишки канал со лоша состојба/потенцијал.

Табела 33 Еколошка состојба/потенцијал на речни водни тела

Водно тело	Еколошки статус/Потенцијал	Должина на водно тело (m)	Вкупна должина на реката (m)	Водното тело како % од вкупната должина на реката
Река Сатеска 1	ДОБАР	23,138	40,428	57%
Река Сатеска 2	УМЕРЕН	10,727		26%
Река Сатеска 3	УМЕРЕН	6,963		17%
Река Коселска 1	ДОБАР	13,963	33,779	41%
Река Коселска 2	УМЕРЕН	19,816		59%
Река Церава	ЛОШ	19,940	19,940	100%
Река Сушица	ЛОШ	7,627	7,627	100%
Вештачко Водно Тело Студенчишки Канал	МНОГУ ЛОШ	625	625	100%

Во однос на Охридското Езеро, 5 од водните тела се класифицирани со олиготрофна бистра вода, 6 како олиготрофни – А, и останатите 2 езерски водни тела како мезотрофни – вода со умерено бистра состојба според системот ЕРА. Сите водни тела во сливот се оценети дека во моментот имаат добра хемиска состојба.

Слика 40 Места за земање примероци за Програмата за надзор и мониторинг и Класификација на површински водни тела²²

Финалниот извештај на Програмата за надзор и мониторинг заклучува дека „...резултатите [од мониторингот] се целосно во согласност со други студии, откривајќи водни тела со најголема деградација на квалитетот на водата и дека во Охридското Езеро навистина се случува антропогена еутрофикација. Концентрацијата на фосфор се има четирикратно зголемено во последните 100 години поради зголемено антропогенно збогатување со фосфор. Изградбата на систем за канализација и пречистителна станица во Северна Македонија во 1980-те, дефинитивно влијаело на фосфорното збогатување. Во последните години, намалувањето се чини дека се компензира за сметка на зголемената популација. Наизменичното намалување и зголемување на концентрацијата на фосфор може да даде појаснување зошто зголемениот внес во последните децении не може да се забележи во квалитетот на водата. Домашното внесување фосфор придонесува за поголем процент на антропогеното збогатување со фосфор. Оттаму произлегува и најголемиот потенцијал за намалување во моментов. Покрај тоа, морфолошките измени во литоралната зона на Охридското Езеро ги оформуваат биолошките заедници, и се предлага и тие да се опфатат. На крај, и секое интензивирање на земјоделството може драматично да ја смени состојбата. Како резултат на тоа, во следните години треба да се пренесуваат информации за добри земјоделски практики”.

Користење на водите за производство на енергија: Иако, Охридското Езеро е прогласено за светско природно наследство заштитено од УНЕСКО, тоа со децении се користи како акумулација за производство на електрична енергија од страна на АД ЕЛЕМ врз основа на добиена водостопанска дозвола. АД ЕЛЕМ е одговорна за регулација на водостојот на

²² План за управување со сливот на Охридското Езеро (Кон јакнење на соработката во управувањето со водните ресурси во регионот на Охридското Езеро)

Охридско Езеро во Македонија. Регулација на водостојот се врши со испуштање на водата од езерото во р. Црн Дрим кое се уште се изведува рачно со дрвени прегради.

По течението на реката Црн Дрим има поставени две хидроелектрани на територија на Македонија, ХЕ „Шпилје“, Општина Дебар и ХЕ „Глобочица“ во близина на Општина Струга, и три хидроелектрани на територија на Р. Албанија.

4.9 Почва

4.9.1 Релјефни карактеристики

Општината зафаќа простор, претставен со рамничарски и ридско-планински релјеф. Рамничарскиот простор го сочинува Охридското поле, настанато како и самата котлина со тектонско спуштање по должина на раседите кои водат во подножјето на планината Галичица на надморска височина од 695 m до 700 m.

Охридското подрачје ја преживеало езерската фаза, а езерскиот басен во намален обем се задржал и до денес. Причина за намалување на нивото на водата во езерото е тонењето на гребенот кој процес се уште трае. Охридското Езеро е едно од најдлабоките езера во светот, со просечна длабочина од 155 m и најголема измерена длабочина од 288 m.

4.9.2 Геолошки карактеристики

Геолошката градба на поширокото подрачје во Општината ја чинат доминантно алувијални творби, полувијални седименти, распространети во рамничарскиот дел. Алувијалните наноси по однос на инженерско - геолошките карактеристики, претставуваат претежно лабилни терени со ниски вредности на физичко - механичките својства.

Регионално, од геолошки аспект, подрачјето на Општина Охрид се наоѓа во Западно - македонската геотектонска зона, односно во рамките на Охридскиот неоген басен. На ова подрачје, во основата на неогените и квартерни седименти, лежат тријаски карпи, а на површината на теренот се констатирани езерски и барски седименти кои се таложени во квартерниот период и имаат најголемо распространување.

Охридско - дебарскиот гребен е најмаркантната морфоструктура на тонење во рамките на Западно - македонската зона. Создавањето на оваа грабенска структура е поврзано со крајот на долен и почетокот на среден плиоцен, односно периодот кога започнува експанзија на орогената фаза со манифестација на интензивни диференцирани вертикални движења. Како резултат на ваквите процеси во почетокот се реактивираат старите раседни структури. Подоцна по нивната должина доаѓа до тонење на просторот, односно до негово претворање во плиоценските езерски басени Охридски и Дебарски.

Плиоценските седименти во Охридскиот Басен се утврдени во јужниот дел (Љубаништа), како и во северозападниот дел.

Планината Галичица, со нејзиниот највисок врв – Вир (2.288 m н.в.), претставува доминантна релјефна појава (хорст) сместена помеѓу басенот на Охридското Езеро на запад и Преспанското Езеро на исток. Има издолжена форма со меридијански правец во должина од околу 50 km, додека нејзината најмала широчина (с. Трпејца – с. Лескоец) достигнува 10 km.

Во согласност со истражувањата на Геолошкиот Завод - Скопје може да се најдат следните геолошки формации:

- Комплекс на палеозојски метаморфни и магматски стени;

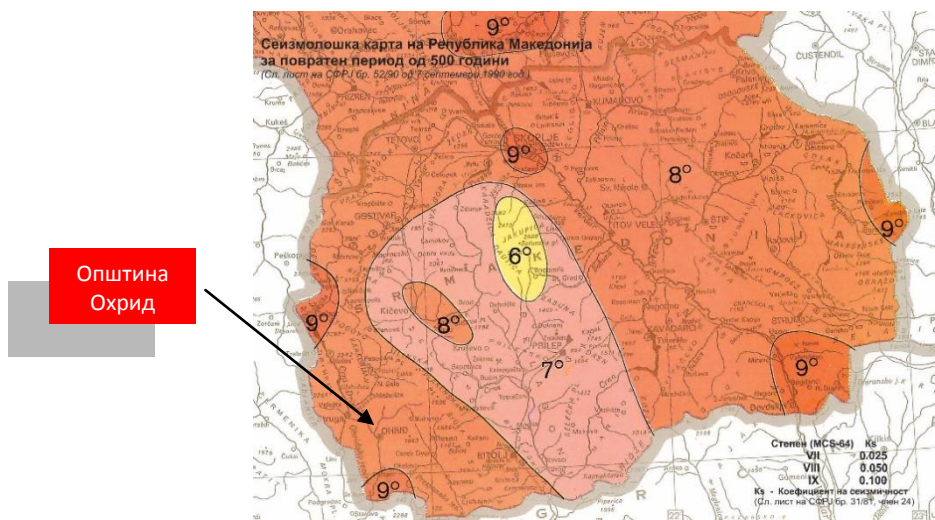
- Комплекс на мезозојски седиментни стени; и
- Комплекс на терциерни и квартерни седименти.

4.9.3 Сеизмички карактеристики

Охридскиот регион е сеизмички активно подрачје. Раседите се протегаат по должина на источниот брег на Охридското Езеро кон планината Галичица и источниот раб на Охридското поле, а на север се наоѓа Дримската сеизмогена зона. Сеизмичките дејства од локалните и подалечните епицентрални жаришта, кои имаат влијание на овој простор, можат да предизвикаат земјотреси во Охридската Котлина со интензитет од 7 до 9 степени MCS.

Стандардните земјотреси, како и сулфатарата „Дувло“, поставена на тектонски активната североисточна - југозападна линија, која се наоѓа во Охридскиот басен, во близина на село Косел, ја оцртува тектонски нестабилната положба на регионот.

Охрид се наоѓа во Дримската сеизмогена зона, во која е можна појава на земјотреси во подрачјата на Корча, Охрид, Дебар и Пешкопеја. Сеизмолозите регистрирале повеќе епицентри во поблиската околина на Охрид, со јачина од 8 до 9 степени по MCS, кај Свети Еразмо, над село Долно Лескоец, кај месноста Билјанини извори, Љубаништа и кај Пештани. Делот од просторот на ридот, стариот град и делот од падината на планината Петрино, во однос на рамнинскиот дел во Охридското поле, за најмалку еден степен се поиздржливи на земјотреси, додека крајниот источен дел, поранешното мочуриште, е почувствителен во однос на останатиот рамнински дел.

Слика 41 Сеизмолошка карта на Р.С. Македонија

4.9.4 Квалитет на почвата

Во сливот на Охридското Езеро проценето е дека годишно се тршат околу 45,400 l пестициди. Во сливот на езерото е утврдено дека најглеми површини под земјоделско земјиште се застапени во сливот на реките Коселска и Сатеска, како и подрачјето околу истекувањето на реката Црни Дрим во Струшкото Поле. Според тоа, проценето е дека овие притоки се под закана од дифузно загадување од земјоделското производство и се извор на внес на нутриенти во Охридското Езеро.

Во согласност со информациите презентирани во Интегрираниот катастар на загадувачи, за делот ПОЧВА базата на катастарот не содржи податоци, бидејќи во пристигнатите одговорени прашалници нема податоци за загадување на почвата.

4.10 Биолошка разновидност и природно наследство

Општина Охрид влегува во границите на Светско природно и културно наследство УНЕСКО, Националниот Парк „Галичица“, Охридско Езеро-споменик на природата и Рамсар подрачје. Подетални податоци за областите кои се од посебно значење за животната средина од аспект на диви птици и хабитати се дадени во Поглавје 6 од овој Извештај за СОЖС.

4.11 Пределска разновидност

Во Општина Охрид се сретнуваат повеќе видови на предел:

➤ **Езерски предел**

• **Главни карактеристики на Езерскиот предел**

Езерските предели се карактеризираат со присуство (и доминација) на големи водни површини во просторот. Во Македонија постојат три тектонски езера (две големи и едно помало), кои се наоѓаат во котлини и се карактеризираат со поголеми или помали рамнини со езерски седименти околу нив. Котлините се целосно или речиси целосно заобиколени со планини, така што просторот во котлината се карактеризира со специфични карактеристики во однос на структурата и еколошките прилики, како и со специфичен пејзаж. Слично како во контекст на структурата, присуството на голема водна маса ги условува и карактеристиките на пределот во функционална смисла.

➤ **Субмедитеранско-континентален езерски предел (Охридски предел)**

Пределот е сместен во крајниот југозападен дел на Македонија. Го опфаќа просторот на Езерото и рамничарскиот дел на север од Езерото – Струшко и Охридско Поле.

Климата е умерено континентална со слабо изразено влијание на медитеранската клима. Во геолошки поглед, доминираат алувијални и пролувијални седименти и наноси со присуство на езерски и барски седименти во поранешните блата и мочуришта. На север, по рабовите на пределот се наоѓаат конгломерати и песочници, а во подножјето на Галичица има доломити и мермерасти варовници.

Структурата на пределот ја определува класата „водни тела“ со речиси 60%, како и класите на земјоделско земјиште, кое учествува со околу 36% во вкупната површина на пределот. Присуството на класата „влажни живеалишта“ е незначително, што укажува на целосното дренирање на некогашните блата, кои биле застапени со големи површини во пределот, особено во Струшкото Поле. Карактеристично за Охридскиот предел е присуството на значителни урбани површини (вкупно околу 3,5% од вкупната површина на пределот).

Пределот има исклучително значење за биолошката разновидност. Најзначаен простор од аспект на биолошката разновидност во овој предел преставува Охридското Езеро, кое има многу високо национално и глобално значење.

Копнениот дел на Охридскиот предел, според своите биолошки карактеристики е сличен на рамничарскиот брегови супконтинентален рурално-земјоделски предел т.е. се одликува со релативно ниска биолошка разновидност. Сепак, присуството на Охридското Езеро (преселни птици) и реката Сатеска придонесуваат за поголемиот број значајни хабитати и видови.

➤ **Карактеристики на ридест супконтинентален рурален предел (Ридест рурален предел)**

Ридестиот рурален предел се карактеризира со бреговито-ридски терени и се протега до надморска височина од 800-900 m. Најголеми површини се среќаваат во западна Македонија.

Во геолошки поглед пределот се карактеризира со различни, обично силикатни кисели подлоги (гнајсеви, амфиболити и амфиболитски шкрилци, микашисти и лептинолити, флишни седименти и други) и мали површини под песочници. Од почвените типови обично доминираат дистрични камбисоли. Вегетациски, во пределот е забележително присуството на тревести растителни заедници од брдските пасишта што се развиваат на силикатна подлога до околу 1000 m надморска височина. Сепак, тука тревестите површини (брдските пасишта) не доминираат, туку се измешани со антропогени станишта, обработливи површини и пасишта. Руралниот карактер на пределот го дава учеството на CLC-класите „хетерогено земјоделство“, „земјоделско земјиште со површини под природна вегетација“, потоа „суви брдски пасишта“ и „пасишта со грмушки“, како и значителната површина под „широколисни шуми. Присутни се и значајни површини под иглолисни или мешани шумски насади (околу 3 % од вкупната површина).

Значајна карактеристика на овој пределски тип е присуството на населби расфрлани по целиот предел. Покрај населбите, постојат и многу земјоделски површини претставени со мали ниви, кои се најчесто дисконтинуирано распоредени во просторот.

➤ **Предел на термофилни деградирани шуми**

Пределот на термофилни деградирани шуми се среќава насекаде во брдскиот појас во Македонија. Овој предел има доста разнообразен релјеф. Вклучува благи до среднострмни и стрмни падини, потоа клисури, долови и долини. Присутни се циметни и кафеави шумски почви (камбисоли) на силикатна подлога. Се среќаваат и литосоли, регосоли, како и голи силикатни карпи од различни типови. Еродирано земјиште е исто така присутно. Како резултат на поголемата надморска височина во однос на претходните типови предели (700-1000 мнв.) климата е донекаде постудена: во некои делови е топла континентална, но на јужните експозиции се чувствува силно медитеранско влијание.

Вегетациски, за пределот на ксеротермофилните деградирани шуми карактеристични се благун-габерови шуми, а застапени се и мешани шуми од цер и даб и црнгаберови шуми. Вегетацијата е помалку или повеќе изменета и полуприродна.

Главен предуслов за развој на овој тип предел е релјефот (стрмни падини) и сиромашни почви. Поради тоа отсуствуваат куќи и останати типови населени места. Сепак, поради близината на населбите притисокот врз природната вегетација е многу изразен (особено собирање дрво за огрев).

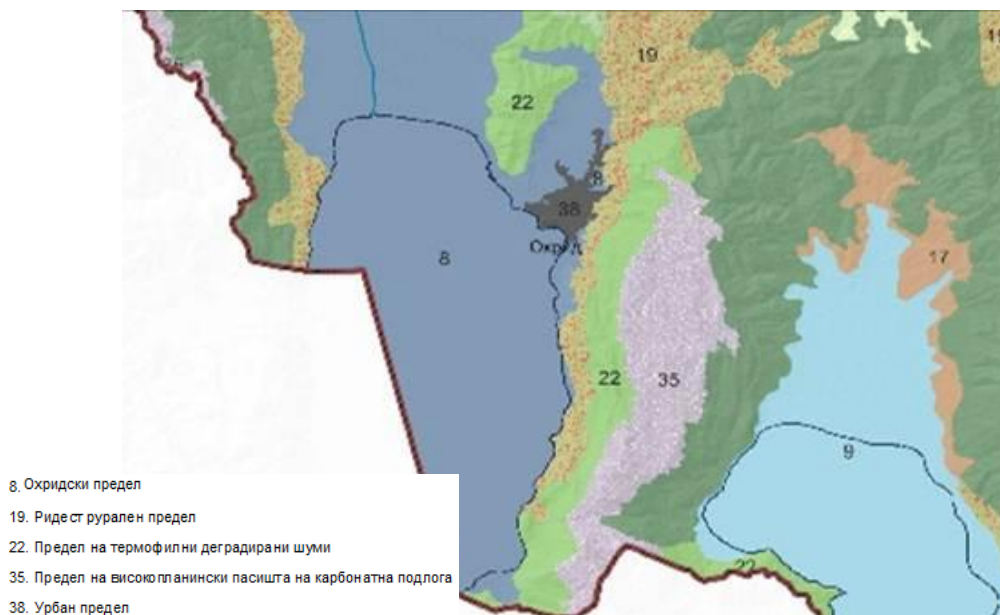
Високиот антропоген притисок резултирал со висок степен на деградација на шумите, кои денеска се со низок раст и слаб квалитет (во смисла на дрво за градба или слично). Сеопштиот процес на напуштањето на домаќинствата во ридските делови низ Македонија придонесува кон намалување на човековиот притисок и потенцијалната вегетација (најчесто дабови шуми) повторно ги зазема некогашните позиции. Крошните се затвораат, а природните карактеристики на шумите полека се враќаат.

Пределот на термофилни деградирани шуми е многу значаен од аспект на зачувување на биодиверзитетот бидејќи:

- зафаќа над 13 % од вкупното територија на Македонија (заедно со ридскиот рурален предел од истиот појас зафаќа речиси ¼ од Македонија);
- се наоѓа во ридскиот појас, веднаш под шумските планински предели;
- отсуство на човекови населби;

- релативно добра покриеност со шумска вегетација.

Големата површина што ја зафаќа, заедно со неговите структурни карактеристики—доминација на подрачја под шуми, деградирани шуми, грмушести состоини и грмушести пасишта, како и поврзаноста и поврзливоста со погорните шумски предели го прави овој предел значаен за зачувување на биолошката разновидност. Пределот на термофилни деградирани шуми е распространет дисконтинуирано во целата држава. Различните природно-географски карактеристики на подрачјата, каде што овој предел е застапен наметнуваат одредени разлики во структурата на пределските единици.

Слика 42 Пределски типови во општина Охрид²³

Валоризација на пределите може да се дефинира како процес на утврдување на важноста на одреден предел или пределна карактеристика, преку повикување на специфицирани критериуми за вредност. Валоризација на урбаниот предел во Македонија согласно критериумите е прикажан во следната табела.

Табела 34 Валоризација на предел

Пределски типови	Состојба	Вредност (биолошка разновидност)	Вредност (културна)	Сензитивност	Конективност	Уникатност во МК	Вкупно
Охридски предел	1	3	3	2	1	3	13
Урбан предел	0	0	1	1	0	0	2
Ридест рурален предел	2	2	3	2	2	1	12
Предел на термофилни деградирани шуми	2	2	1	1	2	0	8
Предел на високопланински пасишта на карбонатна подлога	2	3	3	2	3	2	15

²³ Национална стратегија за заштита на природата, 2016 год

4.12 Културно наследство

Територијата на Охридскиот регион како светско наследство претставува интегрално добро од наследените природни и културни вредности во кои разновидното и богато архитектонско наследство е испреплетено со природата и е неделиво од неа. Токму оваа карактеристика го вбројува заштитениот регион во категоријата на културен предел во кој нераскинливо се поврзани историјата, континуитетот на културните традиции, општествените вредности и стремежи со исконската природна убавина на регионот. Вредност од овој тип е идентификувана особено кај манастирскиот комплекс Св. Богородица Захумска, римскиот каструм, крајбрежните населби Трпејца и Пештани, населбата Канео, над која се издига црквата Св. Јован Богослов – Канео, манастирскиот комплекс Калишта итн.

Охридската област е населена со векови. Нејзината географска позиција и климатски услови обезбедуваат одлични услови за воспоставување на населби. Со векови луѓето тука наоѓаат пријатно опкружување кое обезбедува здрав живот за сите суштества. Несомнено, сите тие имаат оставено значаен белег на локалната животна средина и култура.

Во Општина Охрид има 281 заштитен споменик, при што 36 се цркви и манастири, 26 се историски споменици, 81 припаѓаат на урбаната (профана) и рурална архитектура, 12 на исламската архитектура, а 114 се археолошки локалитети.

Охридскиот регион е вклучен во листата на Светско културно наследство на УНЕСКО во 1979 година, што потоа е проширено со ознаката комбинирано природно и културно наследство на Охридскиот регион како место со културни, историски и природни вредности според критериумите (i), (iii), (iv) и (vii), со вкупна површина од 833.5 km².

Според културните критериуми на Конвенцијата за светско наследство, старото урбано јадро на градот Охрид е прогласено за културно наследство со исклучително значење, како историска монументална единица со генеза од периодот на IV век п.н.е.

Старото урбано јадро е комплексен монументален ансамбл сочинет од профана архитектура, археолошки локалитети, цркви со различни фрески и иконостаси и сочувани објекти од праисториски времиња, преку антиката, раното христијанство, средниот век и отоманската епоха, сè до денес.

Градот Охрид и неговата околина се богати со археолошки локалитети. Различните археолошки локалитети, кои се широко распространети околу областа на Охридското Езеро, датираат од неолитскиот период, бронзениот период, македонско-хеленскиот период, римскиот период и периодот на раниот среден век. До одреден степен, овие локалитети помагаат да се разбере начинот на живот кој го практикувале луѓето од овие периоди, нивната култура, вредности и навики.

Тврдината на цар Самуил е поставена во Охрид на почетокот на XI век. Заштитните ѕидови сè уште го опкружуваат старото градско јадро и истите се наречени Самуилова тврдина во чест на некогашниот моќен цар. Богатата историја на Охрид се огледува во бројните споменици од големо значење што и денес постојат распоредени низ градот. Манастирот „Св. Климент“ – „Св. Пантелејмон“, манастирот „Св. Наум“, катедралната црква „Св. Софија“, црквите „Св. Јован Канео“, „Св. Климент“ и многу други творби: фрески, икони, ракописи, сите дел од градот Охрид, заеднички служат за да ја одразат неговата неспоредлива историја.

Бројни црковни фрески го носат потписот на Theoranius, еден од најзначајните сликари од XIV век, а некои од нив во Св. Климентовиот манастир „Пресвета Богородица Перивлептос“ покажуваат први знаци на отстапување од византиските иконички стереотипи, датирајќи уште

пред појавата на италијанската проторенесанса (УНЕСКО, 2010). Античкиот град Лихнид, старото јадро на Охрид, бил клучна дестинација по должината на Виа Игнација, еден од најзначајните римски патишта кој ги поврзувал Западното и Источното Римско Царство, Рим со Византија. Архитектурата на старото градско јадро го претставува најдобро зачуваниот и најкомплетниот ансамбл на античката урбана архитектура на Балканскиот Полуостров. Археолошките локалитети, вклучувајќи ги Античкиот театар, античките храмови, базилики и бројни цркви и капели, датираат уште од IV век п.н.е.

Повеќе од седум ранохристијански базилики се пронајдени во Охридскиот регион. Преобразбата на Лихнид во Охрид, создавајќи еден од најзначајните средновековни градови на Балканот, трае неколку векови (VI-IX). Градот е симбол на словенската писменост и култура. Главните поддржувачи на таа писменост и култура, Св. Кирил, Св. Методиј, Св. Климент и Св. Наум, имаат минато голем дел од своите животи во Охрид. Св. Климент се смета за светец-заштитник на градот. Според неговата хагиографија, има подучувано околу 3500 ученици, што ја сочинува основата на првиот словенски универзитет. Значајноста на Охридскиот регион се должи на неговата историска улога во ширењето на христијанството. Во минатото, овој град бил наречен и град на христијанството. Седиштето на Дебарско-кичевската епархија (Македонска православна црква – Охридска архиепископија) е поставено во центарот на градот Охрид. Некои од црквите во градот се стари повеќе векови.

Лоциран на езерското крајбрежје, градот Охрид денес претставува локален културен центар. Како таков, тој создава локални културни вредности и разменува значења и стилови на локално, национално и меѓународно ниво, на тој начин прераснувајќи во регионален извор на култура. Главната културна институција во градот Охрид е Заводот за заштита на спомениците на културата и Народен музеј, која е одговорна за сите културни локалитети на подрачјето на Охрид. Според податоците НУ „Завод и Музеи“, во Охрид има вкупно 246 културни добра.

Табела 35 Културни добра во Општина Охрид кои се под заштита²⁴

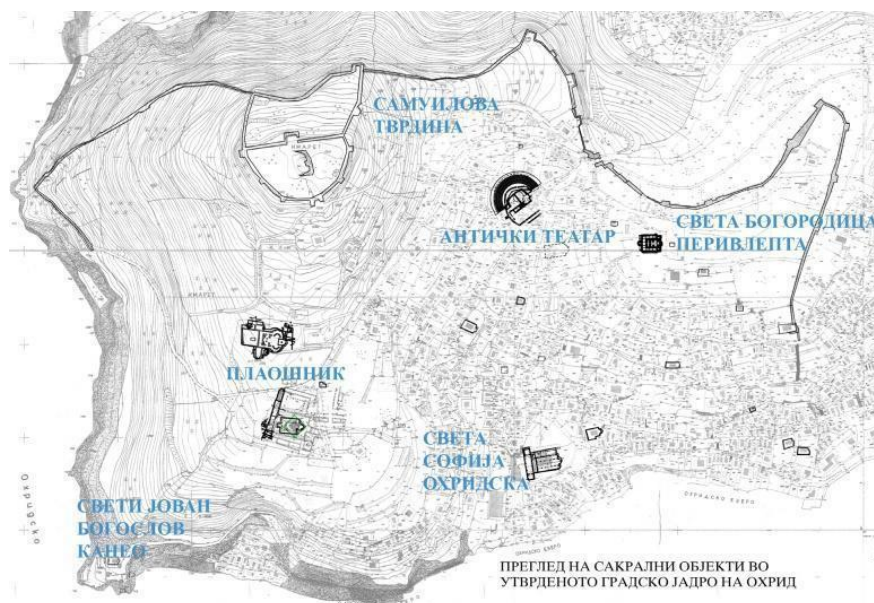
Ред.бр.	Вид на културно добро	Број
1.	Споменички целини	4
2.	Поединечни споменици	
2.1.	Христијански сакрални градби	38
2.2.	Споменици од историјата	26
2.3.	Староградска архитектура	51
2.4.	Исламска архитектура	10
2.5.	Археолошки локалитети	
2.5.1	Археолошки локалитети регистрирани со решение	18
2.5.2	Евидентирани археолошки локалитети без акт на заштита	99
Вкупно		246

Под највисока категорија „културно наследство од особено значење“ подкатегија „исклучително значење“, регистрирани се четири споменички целини:

- Охридското природно и културно - историско подрачје (заштитено од УНЕСКО);
- Стариот дел на градот Охрид;
- Музејскиот комплекс „Робевци“ во Охрид (Куќа на Робевци/Музеј на град Охрид - старо име на доброто);

²⁴ Извор: НУ „Завод и Музеи“ Охрид

- Споменичка целина „Зејнел Абедин Паша“ (Куќа на Кадри Шех и Теке Зејнел Абедин Паша - старо име на доброто).

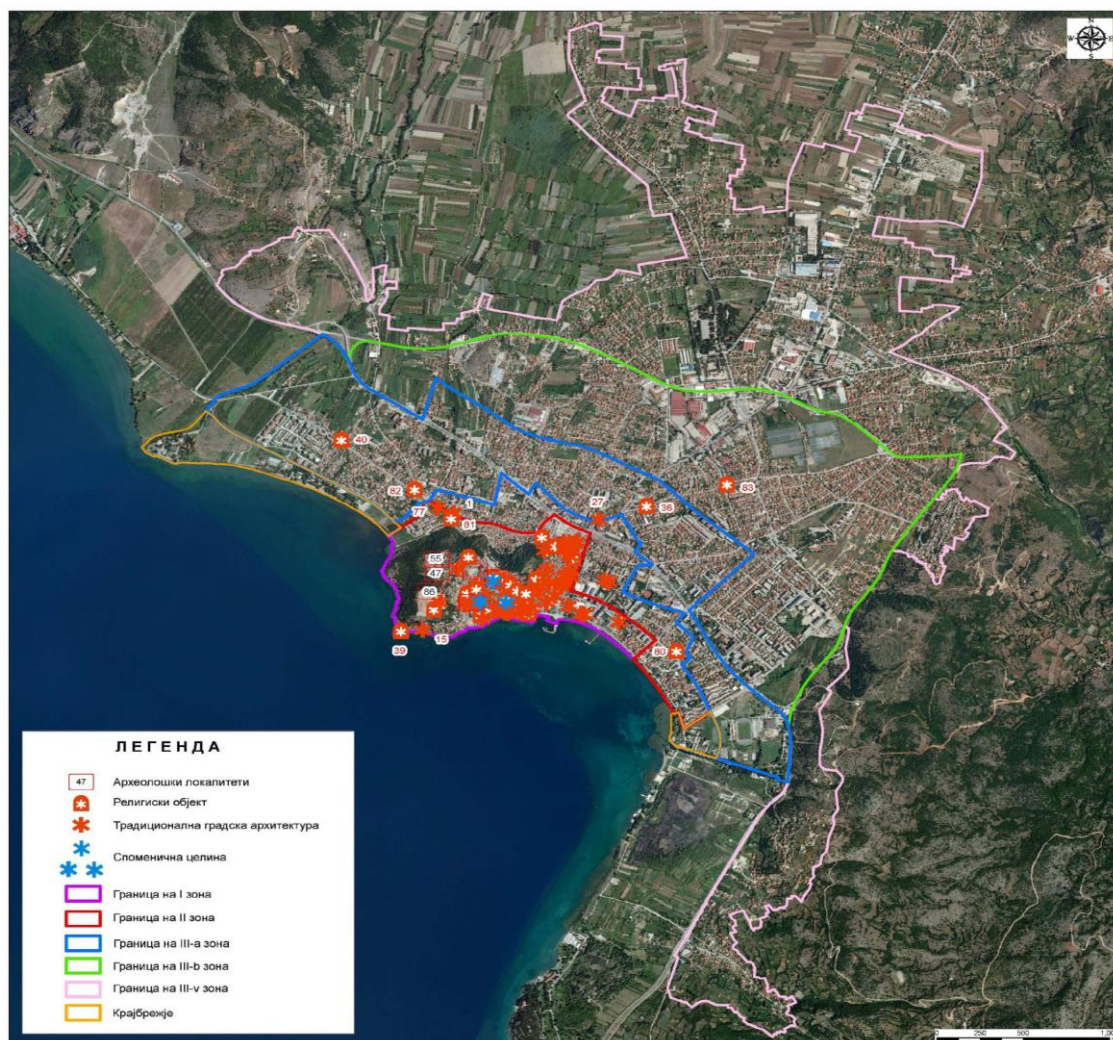

Слика 43 Старото урбано јадро на Охрид

Културното наследство е значаен промотор на одржливиот развој и културниот туризам, почнувајќи од заштита на животната средина, обновување и развој на руралните средини, се до културата на просторот и просторниот развој. Од оваа причина активностите на НУ Завод и Музеј и Локалната самоуправа на Општина Охрид се насочени кон Интегрирана заштита на Старото градско јадро.

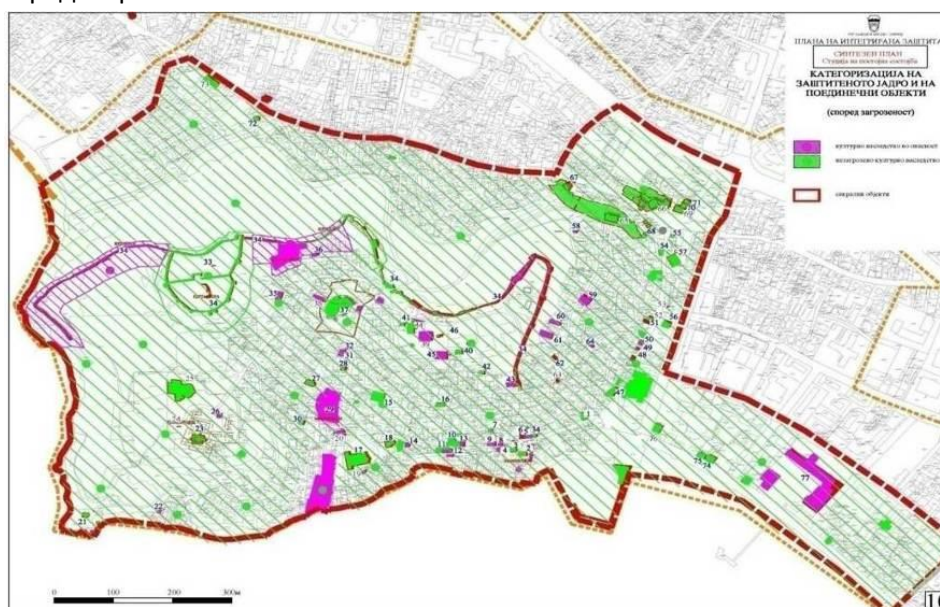
Од особено значење за езерото се подводните локалитети, кои вклучуваат значителен број историски населби. Според информациите на Националната институција - Завод за заштита на спомениците на културата и музеј - Охрид (2021 година), подводни локалитети на брегот на езерото се следниве:

- Залив на коските, Мицов Град, с.Пештани - локалитетот се наоѓа на источниот дел на езерото, јужно од Пештани, долж јужниот брег на полуостровот Градиште, на длабочина од 2,40 до 5,00 m. - Музеј на вода
- Залив Прчот, локација „На Дол“, с.Трпејца, Охридско - се наоѓа југозападно од селото Трпејца во заливот Дол, и на длабочина од околу 5-8 m. На дното на езерото се наоѓаат остатоци од палафитна населба.
- Залив на бомбите, с.Пештани - се наоѓа на источниот дел од езерото, покрај северниот брег на селото Пештани.
- Локалитет Бучила, кај Свети Наум - долж јужниот брег, западно од манастирот Свети Наум, се наоѓа обновена палафитна населба.

Слика 44 Заштитни зони во границите на ГУП на Охрид (културно наследство) ²⁵

На следната слика дадена е Карта на категоризација на заштитеното јадро и поединечни објекти, според загрозеност.

Слика 45 Категоризација на заштитеното јадро и поединечни објекти, според загрозеност ²⁶

²⁵ за управување со Светското природно и културното наследство на Охридскиот Регион (2020 - 2029)

Со цел да се идентификува визуелното нарушување во рамките на Проектот: Анализа и елаборат за визуелно оптеретување на потегот од црквата „Св. Софија“, по улицата „Цар Самоил“ и „Коста Абраш“, преку плоштадот „Св. Климент Охридски“, низ Охридската чаршија, плоштадот „Крушевска Република“, продолжение до бул. „Туристичка“ и делот од чаршијата до пресекот со ул. „Гоце Делчев“, Книга 1 и Книга 2 на следните локации идентификувани се следните недостатоци и предложени се мерки за нивно подобрување:

4. Улица Коста Абраш

4.1 Сегмент - од плоштад Св. Софија до црква Геракомија; Катастарски опфат: (КП 16016-КП 16020) - поглед кон северозапад, кон Самоилова

Архитектура: Жардинјери на балконите од пластика и разновидни по форма и боја итн.

Урбан мобилијар: Жардинјери со цвеќе: добро вклопени во камените огради на приземните партии од објектите, но се од пластичен материјал.

Препораки: Нивна замена со садови од природен материјал и со прифатливи воедначени форми подеднакво и на балконите на катовите од куќите.

4.3 Сегмент Сараште Катастарски опфат: помеѓу (КП 16253/4-16319) кон север и (КП 16327/ 1 – 16329) кон југ; Катастарски опфат: помеѓу(КП 16253/4-16319) кон север и (КП 16327/ 1 – 16329) кон југ

Уредување на зелени површини: Постои високо зеленило од разни видови дрва,ниско зеленило во вид на жива ограда кое е во запуштена состојба и стихиски одбрана позиција.

Елементи за разграничување на површините: комплетно се неуредни како во позициите така и во применетите елементи, материјализација, дизајн. Поставени се бетонски жардинјери со различни форми (некои од нив се дополнително боени), пластични саксии слободно се поставени и без концепт.

Елементи за третман на вегетација: има судани цвеќарници кои се запуштени во вегетацијата, но и без дизајн-концепт.

Препораки за интервенции на потегот: Состојбата може да се поправи единствено со интервенции според Архитектонски проект за уредување на просторниот потег Сараште (плажа и уличен потег) согласно Правилник за уредување на јавниот простор на заштитеното јадро (предложен во оваа Студија)и Каталог за унифицирана урбана опрема.

4.4.4 Подсегмент од улица Темница до прва уличка кај Болнички цркви; Катастарски опфат: (КП 16308-КП 16343) сев. и (КП 16346/21-КП 16346/22) југ

Партерно уредување: Жардинјери се поставени по сопствен избор, различни по форма,боја со или без зеленило.

Препорака: Опремање и уредување со достоин мобилијар, да се среди партерот и сл.

4.4.5 Подсегмент „двете улички околу Болнички цркви и куса делница меѓу нив“ Катастарски опфат: (КП: 16343,16310,16309) (прва уличка покрај Болнички кон Самоилова, лева-западна страна)

Жардинјери: Поставка по уличниот партер по сопствен избор на сопствениците, изработени од бетон,различни по форма и боја, без уредно зеленило.

Препорака: Состојбата ќе може да се поправи и унапреди по пат на Проект за помали архитектонски прочистувања и корективни интервенции на архитектонските адаптации

²⁶ Извор: ЛЕАП за општина Охрид (2019 - 2025)

настанати во поново време во кој ќе се опфати и уредување и поставување на нов урбан мобилијар.

4.5. Сегмент од комплексот „Табана“

Елементи за разграничување на површините: Саксии: крупно саксиско зеленило засадено во големи пластични саксии наредено во серии со цел создавање на огради за ограничување на визури, сообраќај.

Елементи за третман на вегетација:

- *жардинјери: по сопствен избор на сопствениците, изработени од бетон различни по форма и боја (без уредно зеленило);*
- *метални просторни жардинјерски конструкции со многу уредно цветна сезонска вегетација.*

Препорака: Потребен е Проект за уредување и опремување на целиот сегмент Табана.

4.5.2 Југоисточен фасаден уличен низ (КП16357-16346/5) од кај Зарчев кон Св. Софија

Инфраструктурна и енергетска визуелна девастација: различен третман на видови визуелни архитектонски паравани, изведувани од различни материјали (дрвени огради со столбови ,зеленило, високи сид-паравани од дрво..)

Елементи за разграничување на сообраќај: жардинјери и саксии по сопствен избор на сопствениците во однос на материјал, форма,боја со или без зеленило поставувани како граничници за движење

Саксии: крупно саксиско зеленило засадено во големи пластични саксии наредено во серии со цел создавање на огради за ограничување на визури, сообраќај.

Во погоре наведениот документ Книга 2, **Стратешка потреба 4:** Заштита на споменици на природата, зачувување на вредни амбиенти со карактеристична вегетација, хортикултурно унапредување со воведување на заштитени видови од Охридскиот регион дефинирана е следната цел: *Додавање уште еден елемент на споменичка препознатливост на СГЈ*, која може да се постигне преку:

- *Изработка на хортикултурен проект односно стручно-експертска хортикултурна Проценка на постојната состојба со проектен предлог за:*
 - *примена на типови зимзелено зеленило (ползавици или друг вид вертикално зеленило) кои ќе се развијат во вид на паравани како би се покриле уличните дворови кои се во градежно запуштена или рушевна состојба заради специфични објективни или др. причини;*
 - *за зачувување и правилно одржување на чемпресите во црковните дворови кои претставуваат традиционално симболично означување на присуство на христијански верски објекти во јадрото (старохристијански симбол за вечност) и до денес претставуваат вертикални урбани акценти во карактеристичната хоризонтална диспозиција на јадрото*
 - *Одредени видови чемпреси во Охридскиот регион се заштитени со закон! Да се види дали таквите заштитени видови ги има во парцелите и дали истите може да се засадуваат во јадрото како препорачани за имателите,*
 - *за употреба на останати видови дрвја и билки (цветни, зимзелени, сезонски..).*

- Континуирано одржување на зеленилото и да се дополнат со урбаната опрема на паркот пред Рибниот Ресторан.

Како дел од овој проект, во септември, 2022 подготвен е Правилник за стандардизација и визуелна унификација на локациите опфатени со Анализата на визуелното оптеретување на градот Охрид. Составен дел од Правилникот е КАТАЛОГ за стандардизација и визуелна унификација на локациите опфатени со Анализата на визуелното оптеретување на градот Охрид.²⁷

4.13 Материјални добра

4.13.1 Сообраќајна инфраструктура

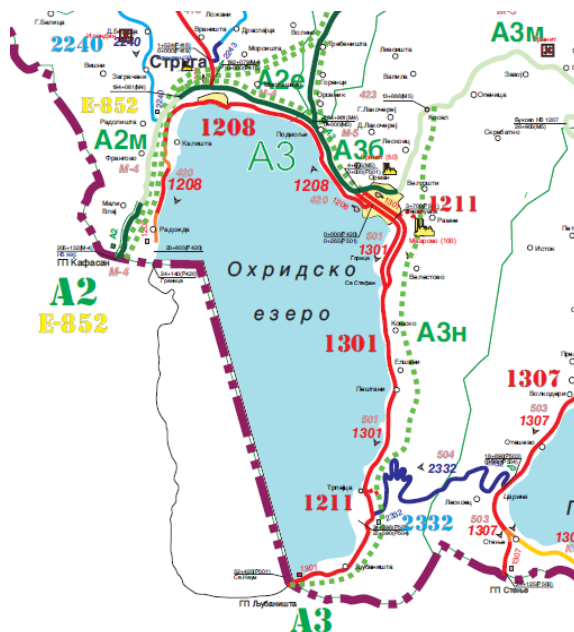
Патен сообраќај

Национални патишта: Низ Општина Охрид поминуваат следните национални патишта:

- **A2**–Граница со Р. Бугарија (ГП Деве Баир)–Крива Паланка–Страцин–Романовце (Куманово)–Миладиновци–обиколница Скопје–Тетово–Гостивар–Кичево–Требениште – Струга–Граница со р. Албанија (ГП Кафасан);
- **A3**–Раскрсница Требениште (спојка со A2)–раскрсница Подмоље–Охрид–Косел–Ресен – Битола–Прилеп–Велес–Штип–Кочани–Делчево – Р.Бугарија (ГП Рамна Нива).

Регионални патишта: Низ територијата на Општина Охрид поминуваат следните регионални патишта:

- **Регионален пат R 1301:** Охрид (спојка со A3)–Свети Наум–граница со Р. Албанија;
- **Регионален пат R 1208:** Охрид (спојка со R1301)–Подмоље–(спојка со A3)–Струга–Радожда.

Слика 46 Постоечки државни и регионални патишта во Општина Охрид²⁸

²⁷ <https://ohrid.gov.mk/wp-content/uploads/2017/08/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B8-%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B3-%D0%B7%D0%B0-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D0%B4%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D0%B8-%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D1%83%D0%B5%D0%BB%D0%BD%D0%B0-%D1%83%D0%BD%D0%B8%D1%84%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D1%81%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B0-%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%B7%D0%B8%D1%98%D0%B0.pdf>

²⁸ (Извор: Јавно претпријатие за државни патишта)

Булевари: Булевари во општината се: „Македонски Просветители“ во вкупна должина од 870 m и „АСНОМ“ со вкупна должина од 1320 m. На територија на Општина Охрид се наоѓаат 16 собирни улици со вкупна должина од 30,2 km.

Сервисно – станбени улици: Во Општина Охрид има вкупно 29 во должина од 144 km. Дел од сервисно – станбените улици се: Гоце Делчев, Илинденска, Абас Емин, Кеј Македонија, Партизанска, Димитар Влахов, Трајче Трајчески, Бистрица, улична мрежа во населба Бејбунар, Сирма Војвода, Улична мрежа во с. Коњско и Елшани, улична мрежа во с. Пештани, Трпејца и Љубаништа, улична мрежа во с. Лескоец, с. Косел, Вапила и Ливоишта, улична мрежа во с. Орман, с. Горно Лакочереј, с. Долно Лакочереј итн.

Слика 47 Шематски приказ на сообраќајната мрежа во Охрид²⁹

Воздушен сообраќај

Аеродромот „Свети Апостол Павле“ се наоѓа на 9 km од градот Охрид, на магистралниот пат М4 Струга – Кичево - Скопје.

Воден сообраќај

Општина Охрид со соседната Општина Струга, се поврзува и преку водениот сообраќај. Маршрутите се Охрид-Струга и Охрид-Радожда. На охридското крајбрежје има две пристаништа односно градското пристаниште и пристаништето во Св. Наум. Вкупниот број на пловни објекти се: 75 пловни објекти регистрирани за вршење стопанска дејност, а 901 за спорт и рекреација.

Јавен превоз

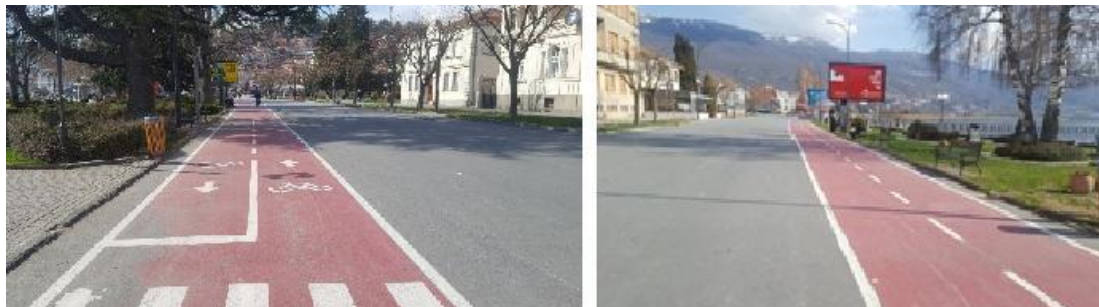
Во Општина Охрид има една автобуска станица каде што се одвива локален, меѓу општински и меѓународен превоз на патници. На територија на општината има 72 автобуски постојки

²⁹ ЛЕАП на Општина Охрид

регулирани со Одлука на Совет на општина Охрид. Јавниот превоз го вршат приватни превозници.

Велосипедски патеки

Општина Охрид со цел подигање на јавната свест за заштита на воздухот од загадување и истовремено поголемо користење на јавниот превоз и други алтернативни видови превоз во последните години работи на изградба на велосипедски патеки. Должината на велосипедски патеки во Општина Охрид изнесува 6,5 km. Во план на општината е зголемување на должината на велосипедските патеки и поставување на нови како: велосипедска патека од Охрид до Струга, велосипедска патека на ул. Јане Сандански и АСНОМ итн.

Слика 48 Велосипедска патека во центарот на Охрид

4.13.2 Енергетска инфраструктура

Со мрежата на електроенергетскиот систем на Македонија се опфатени сите населени места во Општина Охрид. Електроенергетската инфраструктура на Општина Охрид е дадена во следната табела

Табела 36 Електроенергетска инфраструктура на Општина Охрид

Елементи	Број	Должина (km)
Хидроцентрала	1	
Напојни трафостаници	6	
ТС 10/0,4 kV Дистрибутивни трафостаници со моќност од 50 - 1.000 kVA	301	
В.Н. надземна мрежа		51
В.Н. подземна мрежа		2
С.Н. надземна мрежа		117
С.Н. подземна мрежа		127
Н.Н. надземна мрежа		171
Н.Н. подземна мрежа		135

Во рамките на ИПА компонентата на ЕУ за набавка на фотонапонски системи за јавни објекти, која ја имплементира Министерството за финансии, општина Охрид доби три фотоволтични системи. Енергетските системи ќе бидат поставени на зградата на Општина Охрид и на Основните училишта во Пештани и Велгошти.

Со цел заштита на старото градско јадро на Охрид, во согласност со Стратегискиот План за Рехабилитација на природното и културното наследство на Охридски регион (2023-2030), предвидена е активност за отстранување на сончеви колектори, фотоволтаични уреди, клима уреди и други несоодветни инсталации поставени на заштитени културни добра и амбиентални објекти.

4.13.2.1 Енергетска ефикасност

Општина Охрид на годишно ниво усвојува Програма за енергетска ефикасност преку која предвидува активности за енергетска ефикасност, распоред на следење на активности за енергетска ефикасност и планирани инвестиции во оваа област.

Во согласност со годишната Програма за енергетска ефикасност, направено е истражување на вкупните трошоци на електрична и топлинска енергија за општинскиот имот што претставува основа за планирање на активности и инвестиции на полето на енергетската ефикасност.

Предвидените мерки за енергетска ефикасност во најголем дел ги опфаќаат заштедата на енергија во делот на уличното осветлување и подобрување на енергетска ефикасност на објектите под управа на општината.

4.13.1 Водоснабдување, наводнување и управување со отпадни води

4.13.1.1 Водоснабдување

Општина Охрид има единствен водоснабдителен систем за чие одржување е одговорен МЈП „Проаква“ Струга и регионална единица „Водовод“ Охрид. Од системот за водоснабдување на Охрид се врши централно водоснабдување за градот Охрид, населените места Орман, Рача, Св. Стефан, Долно Коњско, Лагадин, Пештани и туристичките локалитети по должина на брегот на езерото.

Од локални водоводи се снабдуваат населените места Велгошти, Трпејца, селата Вапила, Ливоишта и Горно Лакочереј. Вкупниот број жители кои се снабдуваат со вода за пиење од МЈП „Проаква“ изнесува околу 55.000.

Како изворишта на вода се користат: Охридско Езеро со зафатот кај хотел Метропол, Билјанини Извори, подземна вода од Беј Бунар, Летнички Извори од Рамне, извор Св. Илија од Велгошти, подземна вода во близина на Коселска река, кај Орман и извори кај Лескоец и др.

Поголемиот дел од водата за водоснабдување до домаќинствата се доведува со пумпање, а додека водата за водоснабдување од Летничките Извори и изворите од Велгошти и Лескоец се доведуваат по пат на гравитација.

Водата за водоснабдување од Охридското Езеро се користи во туристичката сезона, кога се јавува недостаток од вода за водоснабдување. Водата од езерото најпрвин поминува третман за пречистување со мрежести микро филтри поставени во пумпната станица, а потоа се дистрибуира до потрошувачите.

Пумпната и гравитационата вода најпрво се доведуваат во високо поставен резервоар лоциран над Беј Бунар, а од таму водата се доведува во резервоарите за ниска зона.

- **Извори на вода, каптажи, пумпни станици и бунарски подрачја**

- Извори по гравитација (Летница, Биглишта, Поник и Св. Илија) со просечна издашност од q средно/год = 64 l/s;
- Со пумпање од Билјанини Извори и бунарите Студенчишта просечно годишно 135 l/s;
- Со пумпање од Охридско Езеро (само во лето) Q инст. = 200 l/s;
- Од локални извори за с. Трпејца само со пумпање Q средно/год = 4 l/s;
- Од локални извори за с. Љубаништа гравитационо q средно/год = 2 l/s и со пумпање q средно/год = 5 l/s;
- Од локалните извори за с. Лескоец q средно/год = 4 l/s.

Водоснабдителниот систем на Охрид во поголемиот дел од годината скоро целото водоснабдување го врши со пумпање или препумпување на водата до корисниците за што се користат следните пумпни станици: ПС Студенчишта-Билјанини Извори и за бунарите Студенчишта; ПС Метропол; Препумпна станица Дрвара; ПС Коњско; ПС Трпејца; ПС Љубаништа; Препумпна станица Орман; ПС Вапила; ПС Долно Лакочереј; Хидрофор Коњско; Хидростаници Елшани, Лескоец, Рача, Рача I, Коњско и Стобекс.

- **Резервоари за вода**

За израмнување на часовната нерамномерност во системот за водоснабдување на Охрид изградени се резервоари со вкупна запремина од 7.380 m³ на следните локации:

- Резервоар на високо ниво Студенчишта од 3.500 m³ и за ниско ниво од 1.000 m³;
- Резервоар на високо ниво Чекоштина од 1.000 m³ и за горна зона 100 m³;
- Резервоар во Самуилови тврдини 500 m³;
- Резервоар за населба Беј Бунар 100 m³;
- Резервоар за населба Д. Коњско и н. Исток 100 m³;
- Резервоар за населба Велгошти (100+260) 360 m³;
- Резервоар за населба Пештани 160 m³;
- Резервоар за населба Трпејца 50 m³;
- Резервоар за населба Рача – горна зона 140 m³;
- Резервоар за с. Љубаништа (70+80) 150 m³;
- Резервоар за с. Лескоец 100 m³;
- Резервоар за с. Вапила 120 m³.

- **Дистрибутивна мрежа за водоснабдување**

Цевководите во системот за водоснабдување на Општината се од различен вид и материјали. Вкупната должина на мрежата од системот за водоснабдување изнесува околу 207 km.

- **Потрошувачка на вода**

Во согласност со податоците од ЛЕАП за општина Охрид, во деновите со максимална потрошувачка на вода во водоводната мрежа се доведува околу 450 l/s, а во деновите со минимална потрошувачка на вода потребите се задоволуваат со 220 l/s.

Во Интегрираниот Катастар на загадувачи на животната средина на Општина Охрид (2020) даден е приказ на потрошувачка на вода за санитарни и технолошки потреби кај производните и непроизводните деловни субјекти.

Табела 37 Водоснабдување во деловни субјекти

	Санитарна вода [m ³ /год]	Технолошка вода [m ³ /год]	Вкупно вода [m ³ /год]
Производни	34.108,00	31.522,92	65.630,92
Непроизводни	321.142,00	37.964,00	359.106,00
Вкупно	355.250,00	69.486,92	424.736,92

Табела 38 Процентуално учество на санитарната и технолошката вода во водоснабдувањето

	Санитарна вода	Технолошка вода	Вкупно вода
Производни	9,60%	45,37%	15,45%
Непроизводни	90,40%	54,63%	84,55%
Вкупно	100%	100%	100%

Од табелата може да се забележи дека водата за санитарни потреби значително повеќе се троши кај непроизводните отколку кај производните деловни субјекти, додека водата за технолошки потреби речиси подеднакво се троши кај производните и непроизводните деловни субјекти.

- **Квалитет на вода за пиење**

Квалитетот на водата за пиење, ги задоволува законските барања за квалитет на вода. Меѓутоа, повремено се појавуваат неисправни примероци вода кои се микробиолошки неисправни односно во примероците вода изолирани се E.coli или Enterococcus, или се појавуваат примероци со зголемени вредности на боја и матност или не содржат резидуален хлор.

4.13.1.2 Наводнување

Наводнувањето на површините во Општина Охрид се врши преку:

- *Хидросистеми со природни водотеци и реки:*
 - ХМС³⁰ Лескоец - Водите за наводнување кај овој систем се зафаќаат од Скребатска река.
 - ХМС Косел – Лакочереј – Вода за наводнување кај овој систем се снабдува од Коселска река.
- *Систем со испумпување на вода:*
 - ХМС Љубаништа - Водата за наводнување кај овој систем се снабдува по пат на испумпување на водата од изворите кај Св. Наум со пумпна станица.

4.13.1.3 Управување со отпадни води

Канализацискиот систем во Општина Охрид, покрај основната функција на одведување на урбани отпадни води, има за цел и заштита на Охридското Езеро од внесување на отпадни води кои можат да ја нарушат неговата олиготрофност и специфичната флора и фауна. Системот за заштита на Охридското Езеро од отпадни води, овозможува прифаќање и третман на 67,91% од отпадните води кои се продуцираат во регионот со кој управува МЈП „Проаква“.

Системот за заштита на Охридското Езеро со сочинуваат:

- Канализациона мрежа: мешовита канализациона мрежа; мрежа за комунални отпадни води и атмосферска канализациона мрежа;
- Колекторски систем за примарен третман на отпадни води;
- Пречистителна станица за отпадни води;
- Путекс станици во камп Љубаништа, камп Св. Наум, камп Градиште и Хотел Бисер.

Во Општина Охрид изградена е секундарна канализациска мрежа во должина од околу 128 km и објекти на канализациониот систем, шахти и пумпни станици. Оваа канализациска мрежа е составена од:

- Улична канализациска мрежа за комунални отпадни води во должина од 87 km преку која се одведуваат урбани отпадни води од домаќинствата и индустријата;
- Атмосферска канализациска мрежа во должина од 37 km преку која се одведуваат атмосферските отпадни води;

³⁰ ХМС – Хидромелиоративен систем

- Заедничка канализациска мрежа во должина од 41 km преку која се одведуваат измешани урбани отпадни води од домаќинствата, индустриски отпадни и атмосферски отпадни води.

Отпадните води од уличната канализациска мрежа и отпадните води од заедничката канализациска мрежа се прифаќаат во колектор кој е дел од Системот за заштита на Охридското Езеро, а потоа се пречистуваат во пречистителната станица за отпадни води во Враништа (Општина Струга). Реципиент на вака пречистените отпадни води е реката Црн Дрим. Отпадните води од атмосферската канализациска мрежа се испуштаат во колекторот од Системот за заштита на Охридското Езеро, а реципиент на овие отпадни води е Охридското Езеро.

Степенот на приклученост на објектите и домаќинствата на канализационата мрежа во градот Охрид е 93 %, додека во поголем број населени места, во руралниот дел на Општината, отсуствува канализациска мрежа за комунални и атмосферски отпадни води.

При зголемени атмосферски води доаѓа до мешање на комуналните и атмосферските отпадни води при што, заради недоволниот капацитет на канализациската мрежа, доаѓа до излевање на отпадната вода од шахтите и поплавување на делови од населените места. Исто така, при вакви појави доаѓа до преоптеретување на колекторот од Системот за заштита на Охридското Езеро, заради што отпадните води не доволно пречистени се испуштаат во езерото.

- **Количини отпадни води од деловни субјекти**

Во Интегрираниот Катастар на загадувачи на животната средина на Општина Охрид (2020) даден е приказ на количините на отпадните води од санитарни и технолошки потреби кај производните и непроизводните деловни субјекти, како и процентуалната застапеност на овие отпадни води.

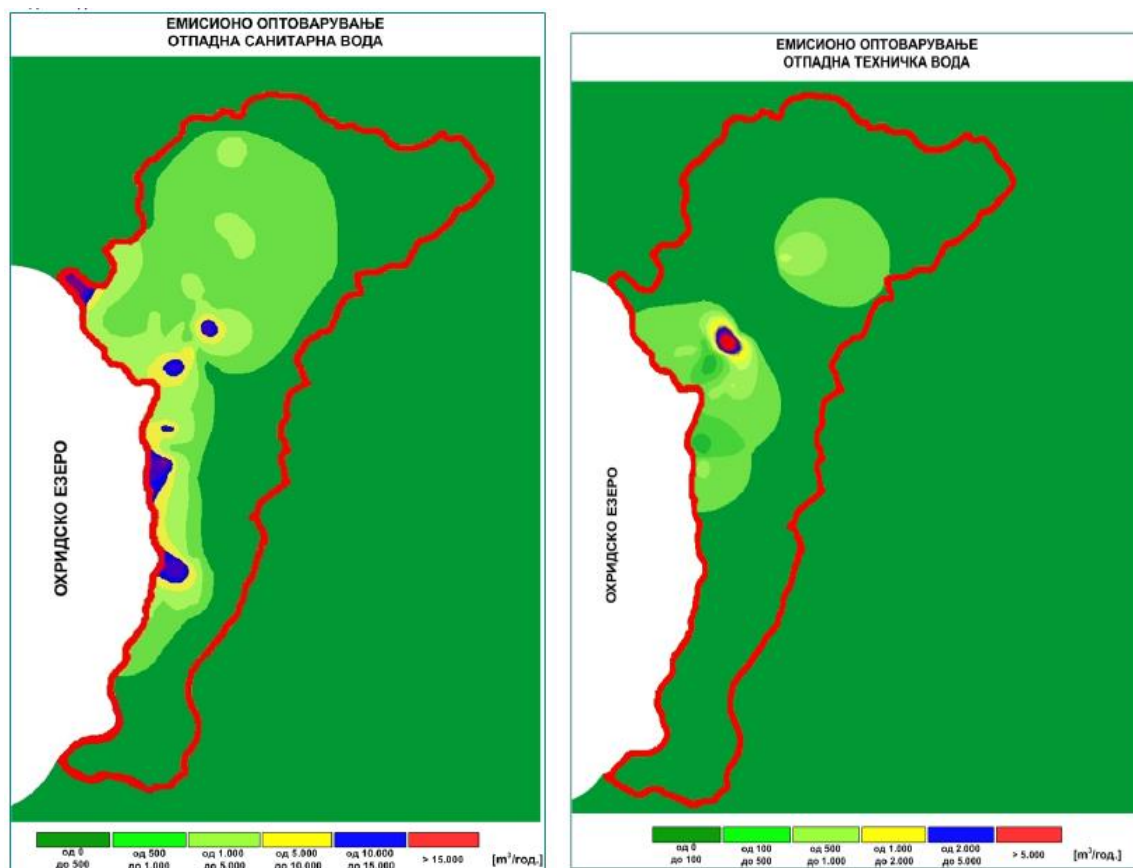
Табела 39 Отпадни води од деловните субјекти

	Санитарна отп. вода [m ³ /год]	Технолошка отп. вода [m ³ /год]	Вкупно отп. вода [m ³ /год]
Производни	32.026,24	28.684,01	60.710,25
Непроизводни	301.008,12	6.730,00	307.738,12
Вкупно	333.034,36	35.414,01	368.448,37

Табела 40 Процентуална застапеност на санитарна и технолошка отпадна вода кај производните и непроизводните деловни субјекти

	Санитарна отпадна вода	Технолошка отпадна вода	Вкупно
Производни	9,62%	81,00%	16,48%
Непроизводни	90,38%	19,00%	83,52%
Вкупно	100%	100%	100%

Од табелите може да се забележи дека санитарните отпадни води значително повеќе се застапени кај непроизводните отколку кај производните деловни субјекти, додека технолошката отпадна вода значително е застапена повеќе кај производните деловни субјекти.

Слика 49 Карта на емисионо оптоварување: санитарна и технолошка отпадна вода

4.13.1.4 Управување со отпад

Со комуналниот и другиот неопасен отпад во Општина Охрид управува ЈП „Охридски комуналец“ - Охрид, кое е основано за вршење на комуналните дејности на територијата на Општина Охрид и по својот карактер, претставува претпријатие од посебен интерес за градот и населението.

Собирањето на отпадот во општина Охрид се врши двапати дневно во потесното централно градско подрачје, еднаш дневно во поширокото централно градско подрачје, додека во останатите населени места се врши двапати неделно. Во текот на летната сезона во потесното централно градско подрачје подигањето на комуналниот отпад се врши и четири пати дневно.

Табела 41 Количини на рециклибилни фракции од комуналниот цврст отпад кои се генерираат во општина Охрид на годишно ниво³¹

Вид на отпад	Колич. на примен отпад % (за 2018, 2019 и 2020 година)	Понатамошно постапување
измешан комунален отпад	195.537 м ³	депонирање
биоразградлив отпад	1.426 м ³	компостирање
градежен шут	4.722 м ³	депонирање
хартија	52.400 м ³	понатамошна преработка
пластика ПЕТ	670 кг	понатамошна преработка

Комунален отпад: Комуналниот отпад е најзастапен во вкупните количини отпад создадени во општината. Комуналниот отпад го вклучува отпадот кој е собран од домаќинствата, отпадот

³¹ Податоците се добиени од Годишните извештаи за постапување со неопасен отпад од ЈП „Охридски Комуналец“

собран при одржување на јавната хигиена и одржувањето на јавните парковски површини, комерцијалните објекти и институциите. Мал дел од отпадот од домаќинствата претставува опасен отпад и тоа: батерии кои содржат тешки метали и киселини, остатоци од бои, разредувачи, киселини, инсектициди, стари лекови и сл. Количините на создаден комунален отпад се поголеми во урбаните области отколку во руралните средини и за нив општината располага со релативно точни податоци добиени врз основа на дневните извештаи кои се изготвуваат во ЈП „Охридски Комуналец“, врз основа на проценка на волуменот на возилата во кои се транспортира и специфичната тежина на отпадот.

Габаритен отпад: Во општината е воведена услуга на организирано собирање на габаритен отпад во периодите од март, април, мај и јуни и септември и октомври. Габаритниот отпад се собира од места предвидени за таа намена и се депонира во депонијата „Буково“.

Биоразградлив отпад: Третманот на органската фракција од комуналниот отпад се сведува на негово собирање, транспорт и депонирање заедно со другите фракции од цврстиот отпад. Отпадот од уредувањето на дворните површини (зелен отпад) се собира на места предвидени за негово подигање. Подигањето се врши секоја сабота по реони во месеците: мај, јуни и октомври, додека органскиот отпад кој се генерира од јавните парковски површини дел се компостира во расадникот на ЈП „Охридски комуналец“.

Врз основа на бројот на жители, може да се констатира дека годишната продукција на биоразградлив отпад од домаќинствата во општина Охрид е приближно 1.500 m^3 . За добивање на попрецизна слика треба да се земе предвид и продукцијата на биоразградлив отпад кој потекнува од земјоделски активности како и биоразградливиот отпад кој се создава при редовно одржување на парковите и зелените површини на територија на општината.

Градежен шут: Најзастапениот инертен отпад-градежниот шут, потекнува од активности на градење, реконструкција или рушење на објекти, одржување на патна инфраструктура и сл. Овој отпад обично се состои од бетон, плочки, арматура, асфалт, дрвена граѓа, гипсени плочи, камен, земја и сл. Согласно планот за пренамена на локацијата на која досега се депонирале градежниот шут, се изработи Физибилити студија за одлагање на градежниот шут и негов третман во Југозападниот плански регион.

Хартија и ПЕТ амбалажа, потрошени акумулатори, старо железо, отпадна електрична и електронска опрема, отпадно стакло: Собирање на овие фракции отпад го вршат правни лица кои поседуваат дозволи за вршење складирање, третман и/или преработка на отпад.

Отпадни масла: Собирање и одлагање на отпадно масло од домаќинствата и од рестораните се врши од страна на правно лице со дозвола за складирање и третман на тој вид на отпад.

За подигање на комуналниот отпад во Општината од урбаниот и руралниот дел и негово транспортирање до депонија, надлежно е ЈП „Охридски комуналец“, Охрид и опслужува 95% од населението.

Активностите кои ги извршува ова ЈП се следните: собирање, транспортирање и депонирање на комунален цврст отпад; одржување на јавната чистота во градските и приградските населби; одржување на градските паркови, зеленило, парк-шуми и др.; отстранување и чување на непрописно паркирани возила, украсување на населените места и уште многу други активности од комуналната сфера.

Работењето на Јавното претпријатие е организирано низ четири работни единици (Р.Е.): Р.Е. „Комунална хигиена“, Р.Е. „Паркови и зеленило“, Р.Е. „Механизација“ и Р.Е. „Заеднички служби“. Сектор „Паркови и зеленило“ одговорно за одржување на парковското зеленило,

садење на цветни површини, поливање на зеленилото, кроење и режење, хортикултурно уредување итн.

Организираното собирање на отпад во Општина Охрид се врши од населените места: Рача, Горно Лакочереј, Долно Лакочереј, Елшани, Коњско, Косел, Лагадин, Љубаништа, Опеница, Орман, Охрид, Пештани, Подмолје, Трпејца, Вапила, Скребатно, Куратица, Велгошти, Велестово, Ливоишта, Лескоец, Рамне и Свети Наум.

Комуналниот отпад се депонира на депонијата „Буково“, која е на 25 km оддалеченост од Градот, која се наоѓа на магистралниот пат Охрид – Битола. Се простира на површина од 27.880 m² и ја сочинуваат две платоа за одлагање и една депресија. Во неа се депонираат околу 700 m³ комунален отпад дневно, додека во летниот период дневното депонирање достигнува до 1.100 m³ комунален отпад, или вкупно 290.000 m³ комунален отпад годишно. Како превенција од самозапалување на отпадот во летните месеци со булдожер се врши набивање на отпадот и негово покривање со слој од земја.

Врз основа на моменталната динамика и начинот на отстранување на отпадот, постоечката депонија може да се експлоатира уште околу 5 години³². Ако се земе предвид дека биоразградливиот отпад учествува со 26 % во вкупниот комунален отпад кој се депонира, векот на депонијата може да се зголеми со воведување на компостирање на овој вид отпад (со што ќе се намали % на одложен биоразградлив отпад на депонија).

Со проектот „Подготовка на потребните документи за воспоставување на интегриран и финансиски самоодржив систем за управување со отпад во Југозападниот регион“, Општина Охрид треба да се вклучи во регионалниот систем за управување со отпад.

Депонијата „Мауцкер“, на која се вршеше депонирање на градежен шут, ископана земја, песок, камења е расчистена од страна на Охридски Комуналец. Комуналното претпријатие изврши рамнење на 16.000 m² и покривање на 7.000 m² површина. Согласно плановите за пренамена, депонијата за шут на локација Мауцкер повеќе не се користи од Општината, а градежниот шут времено се одложува на депонијата „Буково“ се до отворање на регионалната депонија на Југозападниот плански регион.

³² ЛЕАП, 2019

5 КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ВО ПОДРАЧЈАТА КОИ БИ БИЛЕ ЗНАЧАЈНО ЗАСЕГНАТИ И СОСТОЈБА БЕЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА ЗА РАЗВОЈ НА ЗЕЛЕНИЛО НА ОПШТИНА ОХРИД

СОЖС област	Население
Состојби, трендови и закани поврзани со животната средина и социоекономските аспекти во Општина Охрид	<p>Идентификувани состојби, трендови и закани во однос на населението се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Низок животен стандард на локалното население; • Висока стапка на невработеност; • Невработеноста предизвикува миграција на младите луѓе во земјата и странство; • Стагнација во намерите на странски и домашни инвеститори за инвестирање на капиталот; • Ниски месечни примања; • Недостаток од комунална инфраструктура, проблеми во однос на користење на земјиштето и урбан развој и сл. (детално презентирана во следните теми на овој извештај за СОЖС); • Стар ГУП за град Охрид, недостаток од ДУП-ови за населени места и УП за воннаселените места; • Недостаток на комуникација и воспоставен систем на соработка меѓу општинската и владината администрација во делот на заштита на животната средина, со цел постигнување на подобри резултати и унапредување на животната средина; • Пасивно учеството на јавноста во донесување на одлуки од областа на животната средина; • Ниско ниво на свест кај јавноста и институциите за заштита на животната средина и др.

СОЖС област	Здравје на населението
Состојби, трендови и закани поврзани со животната средина и социоекономските аспекти во Општина Охрид	<p>Идентификувани состојби, трендови и закани во однос на здравјето на населението се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Неадекватно и неконтролирано фрлање на отпад и појава на диви депонии; • Нарушен квалитет на почвите, како резултат на несоодветен третман на отпадните води и отпадот, употреба на пестициди и вештачки губрива; • Употреба на фосилни горива; • Високо ниво на бучава која предизвикува вознемиреност и поплаки од населението, особено во туристичката сезона; • Недостаток на национални и локални податоци за здравствените ефекти од бучавата; • Недостаток и несоодветен квалитет на водата за пиење во летната сезона; • Недоволна и несоодветна комунална инфраструктура; • Зголемен сообраќаен метеж во туристичка сезона; • Недостаток на зелени површини за рекреација; • Неконтролирано сечење на дрвјата; • Низок степен на еколошка свест кај граѓаните и ограничени познавања за проблемите со отпадот, потенцијални ризици од опасниот отпад и негативните ефекти врз здравјето на луѓето и животната средина, природата и сл.

СОЖС област	Воздух и климатски промени
Состојби, трендови и закани поврзани со животната средина и социоекономските аспекти во Општина Охрид	<p>Идентификувани состојби, трендови и закани во однос на квалитетот на воздухот и климатските промени се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Недостаток на податоци за квалитет на амбиентниот воздух; • Изработка на планска документација без да се земе предвид ружата на ветрови што допринесува за нарушување на нормалното струење на воздухот во централното градско подрачје; • Недостаток на контрола на димоводните канали и горилници и нивно одржување; • Отсуство на систем за дистрибуција на природен гас и централно греење; • Стар возен парк кај граѓаните на Општината; • Отсуство на контрола на квалитет на гасови од согорување кај возила; • Зголемен сообраќаен метеж во туристичка сезона; • Недостаток на јавен градски превоз преку целата година, а особено до плажите и приградските населби; • Недостаток од мерки и активности за поттикнување и поддршка на користење енергија од обновливи извори/соларни панели; • Недостаток од активности за поттикнување на примена на мерки за енергетска ефикасност на индивидуално ниво/домаќинства; • Обновување на тригодишната Програма за енергетска ефикасност (во согласност со Законот за енергетика) и нејзино усвојување по добиено мислење од Агенцијата за енергетска ефикасност; • Шумски пожари; • Неконтролирано сечење на дрвјата; • Несоодветен третман на отпадните води; • Несоодветно управување со отпадот; • Прекумерна урбанизација; • Недостаток од национални и локални податоци за здравствени ефекти од загаден воздух.

СОЖС област	Бучава
Состојби, трендови и закани поврзани со животната средина и социоекономските аспекти во Општина Охрид	<p>Идентификувани состојби, трендови и закани во однос на бучавата во општина Охрид:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Непочитување на законските обврски; • Несовесно работење на угостителските работници; • Ниска култура на однесување на локалното население, гостите и посетителите; • Несоодветно просторно уредување, особено во стариот дел од градот, каде од двете страни на тесните улочки се наоѓаат голем број на угостителски објекти; • Тесен и затворен простор за ширење на бучавата, односно не постои можност за намалување на интензитетот на бучава од изворот со зголемување на растојанието, особено во стариот дел на Градот; • Несоодветна звучна изолација на угостителските и станбените објекти; • Недостаток од точни и прецизни податоци за стационарните извори на бучава на територијата на општината (Катастар на извори на бучава во животната средина);

- Зголемено ниво на бучава за време на туристичката сезона од угостителските објекти;
- Бучава од автоперални во доцните ноќни часови;
- Бучава од верски објекти;
- Недостаток од Стратешка карта на бучава за патната делница Р – 501: Охрид – Пештани (надлежност на МЖСПП);
- Недостаток од Стратешка карта на бучава за крајбрежјето на Охридско Езеро во длабочина од 1,5 km (доколку бројот на жители на Општина Охрид и Струга ја надмине бројката од 130.000 односно 110.000 жители – надлежност на Општините Охрид и Струга);
- Недостаток на национални и локални податоци за здравствените ефекти од бучавата.
- Недоволна имплементација на мерките од Акциониот план и програмата за намалување на бучавата во Општина Охрид.

СОЖС област	Води
Состојби, трендови и закани поврзани со животната средина и социоeкономскиот аспекти во Општина Охрид	<p>Идентификувани состојби, трендови и закани во однос на водите во општина Охрид:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Недостаток од континуиран мониторинг на осцилациите на водостојот во Охридско Езеро. • Големите осцилации во нивото на водата во езерото, кои најчесто се резултат на неправилно управување, имаат негативни влијанија на екосистемот на Охридско Езеро заради повлекувањето на водата и соодветните влијанија врз биолошката разновидност, односно излевањето на езерото кое се случува при висок водостој и измивањето на ѓубриво и пестициди од земјоделските површини. • Нивото на езерото претставува основен фактор за состојбата и на Студенчишко Блато. Несомнено е дека водите од Блатото комуницираат со Езерото и токму нивото на Езерото е регулатор на нивото на подземните води во Блатото. Сигурно е дека високите водостои на Езерото прават поголема бариера на истек на водите кон него и го зголемуваат нивото на подземната вода во Блатото, а при високи водостои, како што беа во 1963 година и во пролетта 2010 година, тоа станува составен дел на Езерото. Одржливиот развој и воопшто опстанокот на Блатото се состои токму од тоа како ќе биде изградена врската со Езерото, односно како ќе биде решена постојаната комуникација на водите од Блатото со водите на Езерото. • Водите од притоците на Охридското Езеро како и од изворот Св.Наум се користат и за наводнување. Пумпањето на водата за наводнување претставува ризик за зачувувањето на издашноста, но и на вредностите на овие извори. • Недостаток од комплетен мониторинг на водата и седиментот од литорално – крајбрежната зона на Охридско Езеро, заради целосно согледување на состојбата и преземање на соодветни мерки за заштита. • Истражување, утврдување и санација на изворот на загадување на Билјанини Извори со комунални отпадни води. • Реката Сатеска има повеќекратно потврдено негативно влијание врз квалитетот на водата на Охридското Езеро, како и на животинските и растителните заедници кои го населуваат неговиот литорал. 5,28% или 53,96 km² од територијата се зафатени со високо ниво на ерозија (Блинков и сор. 2004) што придонесува реката Сатеска да депонира повеќе од 100.000 m³/годишно седимент во езерото. Вкупно 38,1 тон од овој материјал е фосфор, кој се акумулира близу до устието на реката. Наносот кој се депонира во Езерото комплетно го менува обликот на литоралот на влезот на реката³³. • Преспанско Езеро може да влијае на потенцијално внесување на фосфор во Охридското Езеро преку хидрауличната карстна поврзаност помеѓу овие две езера; фосфорот транспортиран од еутрофното езеро може да го загрози квалитетот на водата во Охридското Езеро

³³ План за управување со природното и културното наследство на Охридскиот регион 2019-2018 г.

	<p>(Matzinger et al., 2006a).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Користењето на пловила предизвикува локализирани проблеми со квалитетот на водите во случај на испушање отпадни води од тоалетите и инцидентно излевање на моторно масло. Заради состојбата со неповолна инфраструктура за закотвување на моторните пловни објекти најголем дел од бродовите се чуваат во Студенчишкиот Канал. Присуството на бродовите во каналот има сериозно негативно влијание на квалитетот на водите на езерото. • Квалитетот на водите на Охридското Езеро е загрозен од директно испуштање на комунални отпадни води, од индустриски отпадни води, од ерозивен нанос преку реката Сатеска кој содржи и органско загадување од промивање на почвените слоеви што содржат вештачки ѓубрива и хемиски средства за заштита од штетници. • Неконтролираната и прекумерната употреба на ѓубрива предизвикува внес на нутриенти во езерото, а со тоа и еутрофикација. • При поголеми атмосферски врнежи доаѓа до излевање на отпадната вода од шахтите и поплавување на делови од населените места. Исто така, при вакви појави доаѓа до преоптеретување на колекторот од Системот за заштита на Охридското Езеро, заради што отпадните води недоволно пречистени се испуштаат во езерото. Кај Подмоље излевањето на фекални отпадни води го поттикнува растот на трската, но исто така предизвикува загадување на езерото и непријатна миризба. • Реката Коселска може да транспортира загадување во Охридското Езеро што потенцијално би се пренело од депонијата „Буково“ која не ги задоволува стандардите за депонирање отпад. • Незадоволителен квалитет од III и IV класа на водата во Охридско Езеро на мерно место: канал Студенчишта, плажа над Грашница, плажа Сараишта, градска плажа Мизо, III класа на квалитет на водата во р. Сатеска и р. Коселска непосредно пред влив во езеро, V класа квалитет на вода на р. Велгошка (Грашница) пред влив во езеро. • Нефункционалност и недоволен капацитет на системите за собирање и третман на отпадните води. • Отсуство на канализациона мрежа во населените места. • Отсуство на податоци за број на септички јами и начин на нивно одржување и чистење. • Опасност од загадување на Билјанини Извори заради непостоење на канализационен систем во населбата веднаш над изворите и „пробивање“ на септичките јами. • Континуирано загадување со комунални отпадни води на Охридско Езеро на локалитетите Сараишта, Пристаниште и Мазија. • Нерегулирани корита и поплави во атарите на населените места. • Несоодветно постапување со отпад, во смисла на неефикасно собирање во населбите, односно отстранување на отпадот на депонијата “Буково” на начин што е штетен за животната средина. • Изградени се или се планира изградба на објекти во крајбрежната зона, што доведува или може да доведе до влошување на хидрологијата, квалитетот на водата на езерото.
--	--

СОЖС област	Биолошка разновидност, природно наследство, предел
Состојби, трендови и закани поврзани со животната средина и	<ul style="list-style-type: none"> • Идентификуваните несоодветности во управувањето со природното и културно светско наследство, од страна на мисијата на УНЕСКО, презентирани во Извештајот од последната мисија, 2022 година; • Низок степен на спроведување на постојните законски прописи, со цел спречување на понатамошна незаконска градба во заштитените подрачја;

<p>социоекономските аспекти во Општина Охрид</p>	<ul style="list-style-type: none">• Недостаток од детален преглед на сите бесправни градби во заштитеното УНЕСКО подрачје и спроведување на СОЖС/ОВЖС;• Неконтролирано уништување на подрачјето на трска со сечење, палење, корнење, за различни цели како добивање обработливи површини, плажи, хотелски комплекси, депонирање на земја и градежен шут итн.;• <i>Не се применуваат стандарди за планирање на зеленило по глава на жител и отсуство на систем за интегрирање на податоци во врска со зеленилото, со цел подобро донесување на соодветни мерки и одлуки;</i>• <i>При воспоставување нови зелени површини, не се користат автохтони видови прилагодени на локалната клима;</i>• Користење на Охридското Езеро како акумулација за производство на електрична енергија заради што присутни се постојани осцилации на нивото на водата;• Отсуство на мерки, нивно развивање и имплементација за стабилизација на водостојот во Охридското Езеро, како и редовно следење и контрола на испустот на езерските води во р. Црн Дрим, како и можноста за повторно пренасочување на р. Сатеска во р. Црн Дрим;• Охридското Езеро е реципиент на отпадни атмосферски води и отпадни комунални води од кои дел воопшто не се пречистуваат;• Ерозивни наноси од речните сливови во езерото, особено од р. Сатеска и р. Коселска;• Голем број пловни објекти во Езерото, во кои горивото рачно се преточува и се испуштаат отпадни води од истите;• Голем број плажи и хотелски комплекси на/во близина на охридското крајбрежје и големиот број туристи во туристичката сезона;• Зголемен сообраќај во Старото градско јадро;• Голем број бесправно изградени објекти во крајбрежната заштитна зона на Езерото;• Најголема изложеност на антропогено влијание имаат следните локалитети: Локалитет Пристаниште (под силно негативно влијание од: пловните мотори лоцирани во каналот Студенчишта, туристичките капацитети и главната сообраќајница во градот која во текот на летото прераснува во градско шеталиште); Локалитет Студенчишта (под особено негативно влијание од испловување – впловување на пловните објекти чија фреквенција кулминира во екот на туристичката сезона); Локалитет Мазија (под влијание на голем број угостителски објекти од помал обем, како кафулиња и барови).• Уништувањето на природните живеалишта преку дренажни, орање, градежни активности и употребата на ѓубрива и хемикалии;• Внесување на алохтони видови;• Промена на живеалиштата или загуба;• Неодржливо рибарство;• Постоене марина на Охридското крајбрежје, која ќе зафаќа и дел од Студенчишко Блато;• Оптеретеност на Студенчишкиот канал со активни и стари (напуштени) пловни објекти;• Недефиниран степен на заштита и отсуство на систем за одржливо управување со Студенчишко Блато;• Пренамена на делови од Студенчишко Блато заради изградба на трајни и/или временни објекти, асфалтни и др. патишта, обработлива површина, одлагање на градежен шут, инертен отпад итн.;• Бесправни градби во зоната на одржливо користење на НП Галичица, како и планови за изградба на големи инфраструктурни објекти во НП Галичица (изградба на експресен пат, Центар за зимски спортови, туризам, селски туризам итн.);• Ниска свест кај населението за значењето на НП Галичица, Студенчишко Блато и другото природно наследство;• Отсуство на активностите за подигање на јавната свест за значењето и улогата на Паркот и другите заштитени подрачја во регионот насочени кон граѓаните.
---	---

- Климатските промени претставуваат закана што не е доволно истражена. Сепак постојат докази за причинско-последичната врска меѓу исчезнување на видовите и климатските промени (e.g., Thomas, C. D. et al., 2004; Секретаријат на Конвенцијата за биолошка разновидност, 2009). Од претходни истражувања утврдено е дека езерото и неговиот жив свет се сензитивни на климатските промени така што некои промени во еколошките услови се условени делумно и од глобалното затоплување (Mankolli and Peculi, 2010). EAWAG (Швајцаркиот институт за акватична наука) ја истражувал сензитивноста на Охридското Езеро во однос на климатските промени (Matzinger et al., 2007). Со овие истражувања се покажало дека глобалното затоплување го мултиплицира негативното влијание од внесување на нутриенти во езерото, односно придонесува кон еутрофикација (Matzinger et al., 2007).

Закани со кои се соочува Студенчишко Блато³⁴

- Отсуство на систем за одржливо управување;
- Сушење на Блатото (Проширувањето на градот Охрид, изградбата на спортскиот рекреативен центар и други објекти, доведе до драстично намалување на блатната површина. Површината заедно со влажните ливади изнесува 50-60 ha.)
- Несоодветно одржување на тревните површини на влажните ливади (Користењето на механизација за одржување на тревните површини претставува можна закана заради вознемирување на видовите и загадување на водите и почвите во Блатото. Намалувањето на површината на Блатото и промените во хидрологијата се најсериозна закана по биолошката разновидност.);
- Нефункционална комуникација на Блатото со Охридското Езеро.
- Конверзија на делови од Блатото во обработливи површини.
- Одлагање градежен шут и комунален отпад.
- Искористување на плажите (Брегот од Охридското Езеро до неодамна беше зачуван во природна состојба која поддржуваше богата биолошка разновидност. Во последните 15 години плажите на овој дел од Езерото се „уредуваат“, појасот на трската во Езерото се намалува, појасот на врбите покрај брегот целосно е уништен).
- Асфалтни и други патишта/патна инфраструктура.
- Изградба на трајни и временски објекти (На подрачјето има неколку временски објекти-кафулиња и куќи ретко поставени во поширокиот простор. Кафулињата на плажите создаваат физичка бариера кон Блатото, зголемена концентрација на луѓе, бучава и отпад. Расадникот има карактер на стопански објект и со оглед на ризичниот тип на производство треба да се третира како објект со висок степен на ризик по состојбата на подземните води а со тоа и на блатниот екосистем во целина. Уште повеќе што Расадникот е лоциран во подрачје од витален интерес за опстанокот на Блатото).
- Вознемирување (Индириктно, вознемирувањето се јавува како резултат на зголемената фреквенција на сообраќај по патиштата околу Блатото и зголемената фреквенција на луѓе, пред сè, во летниот период по плажите (и нивните објекти) во опкружувањето на Блатото (зголемена бучава заради музика, посетители). Со отстранување на појасот на стебла (дрворедот) кон Ајван плажа (Бафало Бич, Куба-Либре, Кадмо, Џими), се зголемува влијанието од бучавата. Дополнително вознемирување се јавува како резултат на присуството на луѓе по обработливите парцели во Блатото, и при ловот и криволовот на риби и птици, моторни чамци во непосредна близина на Блатото).
- Загадувања (Загадувањето на водите во Блатото потекнува, главно, од одложениот цврст отпад, употреба на хемиски заштитни

³⁴ Студија за валоризација на Студенчишко Блато

	средства и минерални ѓубрива за земјоделските активности. Особена закана, во однос на користење на потхранувачи и други заштитни средства, е Расадникот, кој обавува дејност во самото Блато).
--	--

СОЖС област	Почва и користење на земјиштето
<p>Состојби, трендови и закани поврзани со животната средина и социоекономските аспекти во Општина Охрид</p>	<ul style="list-style-type: none"> • На територијата од сливот на Охридското Езеро заради континуирана примена на вештачки ѓубрива (4000 t годишно), забележана е акумулација на нутриентите во почвата, кои во услови на неповолни хидролошки состојби се измиваат и со тоа имаат негативно влијание на водите на Охридското Езеро и неговите притоки, односно влијаат на појава на алги и еутрофикација. Акумулацијата на нутриенти во почвата исто така доведува до нивно закиселување, познато како агрохемиско загадување. Во сливот на Охридското Езеро проценето е дека годишно се трошат околу 45,400 l пестициди. Најголеми површини под земјоделско земјиште се застапени во сливот на реките Коселска и Сатеска, како и подрачјето околу истекувањето на реката Црни Дрим во Струшкото Поле. Според тоа, проценето е дека овие притоки се под закана од дифузно загадување од земјоделското производство и се извор на внес на нутриенти во Охридското Езеро. • Стар ГУП на Охрид за период 2002 – 2012 година, донесен во 2006 година. • Усвојување на плански документи, кои не го земаат во предвид јавниот интерес, одржливиот развој и важечките стандарди. • Несоодветно урбанистичко планирање (без да се земе во предвид потребен број на паркинг места, гаражи, простор за садови за одлагање/селектирање на отпад. • Недостаток од паркинг места и узурпација на сообраќајниците и зелените површини во близина на плажите. • Недостаток од детални урбанистички планови за населени места и урбанистички планови за вон-населените места во Општината. • Неефикасност на инспекциските служби. • Недоизградена патна инфраструктура во руралните средини на територија на Општина Охрид. • Недостаток од пешачки и велосипедски патеки и нивна узурпација од автомобили. • Узурпација на Охридското крајбрежје со бесправни градби и нивна легализација. • Узурпација на плажите на Охридското крајбрежје. • Продолжувања на роковите за поднесување на нови барања за легализација на бесправни градби. • Урбанизација на слободни јавни површини, обработлива почва и нивна пренамена. • Недостаток од податоци за обнова на шумската маса и нејзино користење за огревно дрво. • <i>Недостаток на зелени површини за рекреација;</i> • <i>Неконтролирано сечење на дрвјата;</i> • Појава на шумски пожари; • Несоодветен третман на отпадот, како и на отпадните води. • Низок степен на информираност на граѓаните, граѓанските здруженија и НВО за одржување јавни расправи за донесување на урбанистички планови или други значајни документи. <p>Закани со кои се соочува Студенчишко Блато³⁵</p>

³⁵ Студија за валоризација на Студенчишко Блато

	<p>Со актуелниот ГУП за Охрид се предвидува во опфатот на „УЗ 17“, каде припаѓа и Блатото, да се прошират спортско-рекреативните терени. Имено, се предвидува Спортскиот центар „Билјанини Извори“ да се интегрира со планираниот спортски центар за водни спортови на брегот на Езерото, на вливот на Студенчишка Река. Ова би претставувало еден голем спортски комплекс, наменет за сите видови корисници, од најпознатите светски спортски репрезентации и клубови до аматери, деца, младинци и возрасни. Спортскиот центар би имал и придружни содржини со кои ќе се комплетира понудата: хотели, трговски и угостителски локали, локали за забава и други отворени и изградени површини во функција на основната намена. Треба да се има предвид дека локацијата на центарот за спортови на вода зафаќа особено значаен дел од блатната површина. Иако денес просторот е уреден, всушност директно го измени природниот екосистем.</p> <p>Развојот на туристичката локација на хотелот „Парк“, исто така, директно го тангира Блатото (пренамена на земјиштето, визуелни влијанија, неповолни ефекти на електричното осветлување, потенцијална опасност од постојана потреба за проширување и освојување на нови простори, бучава создавана на плажите и во крајбрежниот простор).</p> <p>Концептот за уредување на плажите не ги предвидел потребите од минимални интервенции во овој предел (всушност, дури никакво ископување не би смеело да се одвива на ова крајбрежје). Со создавање плажи од униформен тип на целото крајбрежје на Охридското Езеро очигледно е дека не се земени предвид специфичностите, чувствителноста и ранливоста на блатниот предел, како што се: ископување, автомобилски пристап и паркирање, создавање систем за довод на вода, одвод на отпадни води, комунален отпад, бучава, светлост, отстранување на постојната вегетација, насипување на земја, затревување и интродукција на видови кои не се автохтони).</p> <p>Концептот за изградба и уредување на пешачка патека долж брегот од градот кон Горица и Свети Стефан, исто така, треба да биде преиспитан и сообразен со карактерот на пределот.</p> <p>Иако населбата „Рача“ се наоѓа од другата страна на магистралниот пат, создавањето на населба на повисоките делови од пределот на Студенчишко Блато може да има низа негативни ефекти на подземните води, поради интродукција на неавтохтони видови, создавање бучава и друго. Затоа, планот за урбанизирање на населбата „Рача“ треба да ги земе предвид карактеристиките и потребите за опстанок на Блатото како најважни критериуми за уредување, насочување и техничко опремување. Концептот за изградба на marina, со проширување на Студенчишкиот канал претставува дополнителна закана за Блатото.</p>
--	--

СОЖС област	Културно наследство
<p>Состојби, трендови и закани поврзани со животната средина и социоекономските аспекти во Општина Охрид</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дрastiчно зголемување на висините со катови и некарактеристични поткровја; • Внесување нови локации на слободни зелени површини без анализи на просторот на старите јадра со нерешена инфраструктурна мрежа и без претходно извршени анализи за станбен, односно урбанистички максимум; • Легализирање на диво изградени објекти, доградби и надградби на узурпирани простори, без решена нова инфраструктура без соодветен сообраќаен концепт; • Менување на ликот на старото јадро со промена на фасадите и излозите на дуќаните, како и зголемување на нивните висини, со несоодветното попложување; • Непотполна стручна валоризација на просторот и непостоење студии за заштита на градителското наследство за сите населени места; • Недоволно почитување на историскиот развој на регионот, односно карактеристиките на историските епохи кои влијаеле на изгледот и условиле многубројни трансформации на просторот што негативно влијаат на можноста за препознавање на вредностите и потенцијалите;

- Недоволно развиената јавна свест за вредностите и потенцијалите на просторот во целина, како и недоволното ниво на свеста за архитектонските и уметничките вредности на градителското и другото културно наследство;
- Градењето голем број објекти покрај крајбрежниот појас на Охридското Езеро, што доведува до континуирана промена на постојната структура на населбите од крајбрежјето, на самиот пејзаж и на крајбрежјето;
- Неприспособеноста на концептите за развој на поединечни стопански гранки со просторните потенцијали на Охридскиот Регион и со ограничувањата што ги поставуваат критериумите за заштита (сообраќајната и друга инфраструктура, големи туристички комплекси, производствени погони, разни постројки и објекти, станици, магацини, складишта);
- Неприспособеноста на стандардните инструменти за планирање на унапредувањето на состојбата на градителското наследство со пропишаните критериуми за заштита;
- Недоволна обученост и недоволен број стручни кадри за вршење на работите околу планирањето, проектирањето и изведувањето на градежни и други работи во Охридскиот Регион;
- Засилената урбанизација и изградба на инфраструктурни објекти може да преставува закана и за губење на археолошкото наследство: а) недоволен конзерваторски третман на откриените археолошките локалитети; б) недоволен превенција од нелегалните ископувања и присвојување на артефакти.

Ново изградени објекти во старите градски јадра: Ранливоста на културното наследство е зголемена со трајното губење на оригиналните карактеристики на поединечните елементи, особено со:

- Замена на т.н. стара турска керамида со други материјали на кровни покривачи;
- Промена на изгледот на прозорците и вратите, при што дрвената столарија се заменува со пластична или алуминиумска, а со тоа драстично се видоизменува архитектурата на објектите; Употреба на нови градежни материјали при изведба на традиционалното сидано камено приземје на објектите со што се губи автентичниот традиционален изглед на сидовите и се нарушува оригиналниот амбиент;
- Употреба на разни нијанси при фасадната обработка на објектите (наместо карактеристичната бела боја) од страна на приватните сопственици како и користење на најразлични материјали несоодветни за постојната архитектура без употреба на дрвени хоризонтални и вертикални опшивни елементи;
- Непочитување на карактеристичната архитектонска форма со разиграни сидни површини каде градбите најчесто завршуваат или со испакната дрвена стреа или со профилирана стреа која ја збогатува архитектурата на објектот и над која непосредно започнува кровната конструкција и кровниот покривач;
- Промена на поплочувањето на плоштадите и улиците, со нови современи градежни материјали кои не се вклопуваат во оригиналниот амбиент;
- Рекламните паноа, и други елементи од урбана опрема (вклучително и контејнерите за отпад поставени во старите градски јадра) и урбаното зеленило ги нарушуваат визуелните кон објектите а со самото тоа ги нарушуваат и амбиенталните и естетски вредности на добрата.
- Градењето на голем број објекти на крајбрежниот појас на Охридското Езеро што доведува до континуирана промена на постојната структура на населбите, и на самиот пејзаж на крајбрежјето.

СОЖС област	Материјални добра
Состојби, трендови и закани поврзани со животната средина и социоекономските аспекти во Општина Охрид	<p>Водоснабдување и наводнување:</p> <ul style="list-style-type: none">• Стари дотраени цевки во водоснабдителниот систем (азбест-цементни цевки 30.000 m);• Голема потрошувачка на енергија за пумпање и/или препумпување на вода за водоснабдување;• Недостаток на вода за водоснабдување во летниот период во Општина Охрид и во с. Лескоец, г. Лакочереј и н. м. Орман;• Низок степен на одржување и чистење на каналите за наводнување;• Опасност од загадување на Билјанини Извори заради непостоење на канализационен систем во населбата веднаш над изворите и „пробивање“ на септичките јами ;• Ниска свест кај граѓаните за одржување на каналите за наводнување. <p>Управување со отпадни води:</p> <p>Системот за третман на отпадни води долги години не беше соодветен. Во текот на 2019 година беа направени сериозни интервенции насочени кон санирање на цевководот кој ги собира отпадните води, на пумпните станици и постројката за третман на отпадните води во Враништа, што доведе до значително подобрување и намалување на овој притисок.</p> <p>Оваа закана и понатаму е актуелна, како резултат на:</p> <ul style="list-style-type: none">• Отсуство на сепаратна канализациона мрежа (атмосферска, комунална и индустриска) и одведување на измешани урбани, индустриски и атмосферски отпадни води;• Застарени пумпни станици во рамките на колекторскиот систем за отпадни води;• Нефункционалност на колекторскиот систем;• Отсуство на канализациона мрежа во голем дел од населените места во Општината;• Отсуство на податоци за број на септички јами и начин на нивно одржување и чистење;• Нефункционалност на Путокс станиците во Св. Наум, камп Градиште, камп Љубаништа, хотел Бисер;• Недоволен капацитет на пречистителната станица Враништа и нејзина нефункционалност;• Низок процент на покриеност со атмосферска канализација на Општина Охрид;• Прелевање на отпадни комунални води од шахти, заради недоволен капацитет на канализационата мрежа. <p>Отпад: Депонијата за комунален и инертен отпад „Буково“ во согласност со „Планот за затварање на нестандартни депонии“ 2011 година е оценета како високо ризична депонија. Според препораките на УНЕСКО, депонијата „Буково“ треба да се затвори до 2020 година, додека во Планот за затварање на нестандартни депонии во Р. С. Македонија, охридската депонијата „Буково“ е ставена на листа на приоритетни нестандартни депонии за решавање/затварање. Сепак, регионална депонија за Југозападен плански регион на кој припаѓа и Општина Охрид се уште нема, а проблемот со загадување на почвата, воздухот, површинските и подземните води како и негативното влијание врз биолошката разновидност, земјоделското земјиште и здравјето на луѓето од нестандартната депонија „Буково“ се уште е присутно во општината. Постојниот начин на постапување со биоразградливиот отпад не содејствува со законските решенија од областа на управување со отпадот во Македонија, а особено не со системот на интегрално управување со отпадот кој е дефиниран како најприфатлив во сите стратегиски документи кои ја третираат оваа област. Одлагањето на органската фракција на депонија, резултира со трајни проблеми по животната средина (емисии на стакленички гасови, создавање на депониски исцедок, загадување на почвата, подземните води и сл.). Покрај ова, не може, а да не се земат предвид економските ефекти од ваквото постапување со отпадот. Самото одлагање на биоразградливиот отпад на депонија претставува</p>

губиток на драгоцен депониски простор и намалување на капацитетот или векот на депонијата.

Други состојби и трендови поврзани со управувањето со отпад во Општина Охрид:

- Отсуство на регионална депонија;
- Недостаток од база на податоци за сите видови, количини и извори на отпад што се генерира на територија на општината;
- Недостаток од податоци за количини на посебните видови на отпад создадени на територија на општината;
- Несоодветно управување со создадениот отпад;
- Низок степен на примарна селекција на отпадот;
- Низок степен на искористување на фракциите од отпадот кој може да се рециклира;
- Недостаток на податоци за број септички јами, количина на отпадна мил и начин на постапување;
- *Низок степен на искористување на отпадната биомаса од одржување на урбаното зеленило од паркови, скверови, парк шуми;*
- Недоволен број садови за отпад;
- Постоење на диви депонии;
- Потреба од зајакнување на капацитетите на локално ниво за управување и мониторинг на состојбата со отпадот во општината;
- Недостаток на садови за комунален отпад во градот Охрид и руралните средини;
- Недостаток од организирано собирање на комунален, градежен шут, кабаст отпад и биоразградлив отпад од руралните населени места;
- Отсуство на собирни акции за кабаст отпад, градежен шут и зелен отпад во руралните средини;
- Недостаток на податоци за количини на опасен отпад кој се генерира во општината (медицински отпад, отпадни батерии и акумулатори, отпадни моторни масла, азбестен отпад);
- Непостоење на депонија за опасен отпад на национално ниво;
- Недоволно финансиски средства на локално ниво за набавка на опрема за собирање и транспорт на отпад;
- Нечистотија на улиците и јавните паркови;
- Низок степен на еколошка свест кај граѓаните и ограничени познавања за проблемите со отпадот, потенцијални ризици од опасниот отпад и негативните ефекти врз здравјето на луѓето и животната средина, природата и сл.

Енергетска Инфраструктура:

- Недостаток од мерки и активности за поттикнување и поддршка на користење енергија од обновливи извори/соларни панели.

5.1 Состојба во животната средина без имплементација на Стратегијата

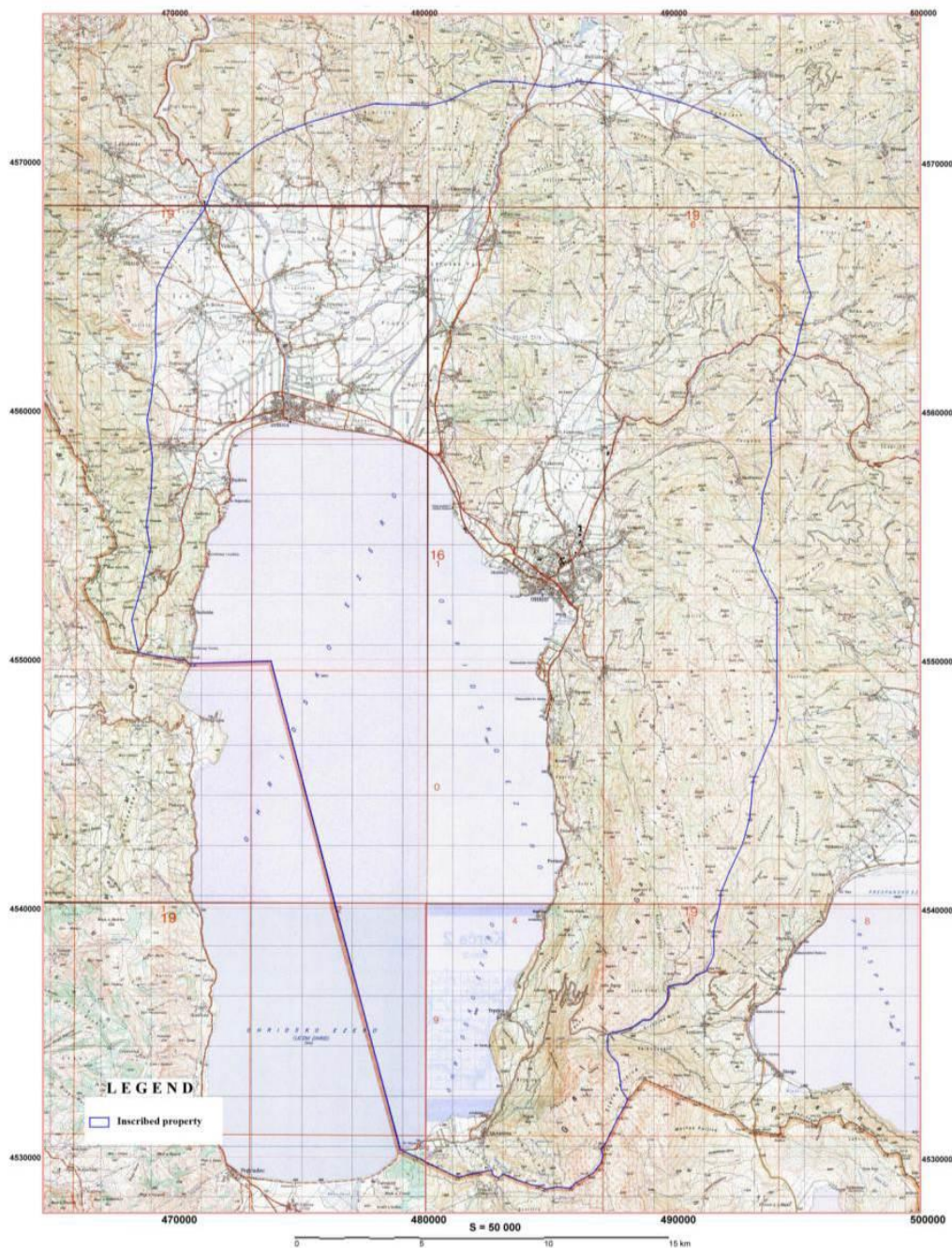
Врз основа на анализите на состојбите, трендовите и законите, поврзани со користењето и уредувањето на просторот, медиумите од животната средина, како и социо-економскиот развој во Општина Охрид, без имплементација на Стратегијата за развој на зеленилото во Охрид истите ќе останат на сегашно ниво, како резултат на:

- Неисполнување на законската обврска за поставување за урбано зеленило од 25 m² по глава на жител;
- Отсуство на насоки за идно планирање на урбано зеленило и планско управување со истото и иден урбан зелен развој на Градот;
- Отсуство на зелени простори за одмор, релаксација и социјализација на жителите;
- Неусогласеност на националните, регионалните и локалните цели за поставување и одржување на зелени површини, како една од мерките за ублажување и адаптација на климатските промени, намалување на нивото на бучава, подобрување на пределот и визуелните аспекти;
- Неусогласеност на планските и секторските документи во однос на користење на просторот, заштита на животната средина и социо-економски развој;
- Недефинирани надлежности и одговорности за имплементација на мерките и активностите и сл.

6 ОБЛАСТИ КОИ СЕ ОД ПОСЕБНО ЗНАЧЕЊЕ ЗА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА, ОД АСПЕКТ НА ЗАШТИТА НА ДИВИТЕ ПТИЦИ И ХАБИТАТИТЕ

6.1 Светско природно и културно наследство на Охридскиот Регион под заштита на УНЕСКО

Регионот околу Охридското Езеро како и целата територија на Општина Охрид припаѓа во границите на Светското природно и културно наследство под заштита на УНЕСКО и се протега на површина од 83.350 ha. Границите се прикажани на следната слика.

Слика 50 Граници на заштитена зона под УНЕСКО

Поради исклучителното значење на овој регион, од аспект на заштитата и управувањето со биолошката разновидност и животната средина, од вкупната површина на територијата на општината (389,93 km²), околу 180 km² се со посебен начин на управување, односно се

прогласени или идентификувани повеќе подрачја за заштита на биолошката разновидност: Споменик на природата „Охридско Езеро“, Биосферен резерват „Охрид - Преспа“, Подрачје на светско природно и културно наследство „Охрид“.

Конвенцијата за заштита на светското културно и природно наследство дефинира два различни вида на светско наследство: културно и природно. Комбинираните, односно мешовитите локалитети ги содржат елементите на двата вида наследство. Во Конвенцијата се наведува дека делови од културното или природното наследство се од исклучителен интерес и поради тоа треба да бидат зачувани како дел од светското наследство на човештвото како целина. По впишувањето на Листата на светско наследство, состојбата на конзервација на локалитетите ја следи Центарот за светско наследство на УНЕСКО.

Охридскиот регион е прогласен за Светско природно наследство во 1979 година, а во 1980 година е впишан во листата на Светско културно наследство. Претставува едно од само 31-те подрачја во светот, впишано на Листата како мешовито добро, кое подеднакво поседува природни и културни универзални вредности.

Интегритетот на доброто, особено во однос на природните вредности, е ограничен на само две третини од Охридското Езеро. Интегритетот на Езерото, чија површина е распределена на две држави, Македонија и Албанија, е предмет на „Upstream process“ започнат во 2014 година координиран од Центарот за светско наследство на УНЕСКО во кој експертски групи од двете земји работат на проширување на границите на заштитеното подрачје, со цел заштита на Охридското Езеро во целина.

Атрибути на природните вредности

Охридското Езеро е познато како суперлативен природен феномен. Со геолошка и биолошка историја од 2 до 5 милиони години се истакнува како најстаро природно езеро во Европа и едно од најстарите езера во светот. Овој суперлативен природен феномен се одликува со следните атрибути на исклучителната универзална вредност:

- Со најголема просечна длабочина од 155 m Охридското Езеро е најдлабоко езеро не само на Балканскиот Полуостров туку и во Европа, а четиринаесетто во светот;
- Езерото претставува последен остаток од древниот воден регион на евроазискиот континент пред леденото време и според својата геолошка и биолошка историја се смета за најстарото езеро во Европа;
- Од настанувањето на езерото во плеистоценот се создале услови за одредени екосистеми (посебно пештерски и водни екосистеми) и елементите на фауна кои се дел од овие екосистеми за да преживеат во текот на подолги периоди. Прастарите групи (реликтни видови на фауна) се распространиле преку процес на еволуција каде од еден вид настануваат два или повеќе генетски независни видови (специјација), што резултирало во бројни локални ендемски видови;
- Езерото претставува исклучително жариште на биолошка разновидност од глобално значење. Со 212 ендемски вида флора и фауна и површина од 358,2 km² најверојатно претставува езеро со најголема разновидност во светот, во смисла на застапени ендемски видови на единица површина. Живите фосили и ендемските видови се развиле како единствен резултат на географската изолација и непреченото одвивање на биолошката активност. Овој ендемизам на езерото опфаќа полжави, трепчести црви, голем број реликти од алги и од дијатомеи, езерски сунѓери, алги, риби, како и 88 вида птици. Овие видови се приспособиле на олиготрофните услови што се

поддржани со карстните извори и Студенчишкото Блато. (Apostolova et al, 2016). Степенот на ендемизам на езерото се проценува на 36% за сите видови и 34% за животинските видови. Значајно е да се одбележи дека се застапени 72 гастроподни вида од кои 78% не се среќаваат на друго место од планетата. Кај други таксони, исто така, се среќава висок степен на ендемизам, и тоа: ciliophora (91% ендемизам од вкупно 34 видови), amphipoda (90% од вкупно 10 вида), porifera (80% од вкупно 5 вида), isopoda (75% од вкупно 4), tricladida (79% од вкупно 29 вида), ostracoda (63% од вкупно 52 вида) и hirudinea (54% од вкупно 26 вида) (Albrecht и Wilke, 2008);

- Езерото го поддржува развојот на биолошката разновидност на слатководните риби со густина од >8 таксони на секои 104 km² (Hales, 2015). Застапена е релативна рамнотежа меѓу ципринидните и салмонидните риби. Ихтиофауната е претставена со 21 вид, од кои 15 се карактеристички за Западен Балкан, 13 се среќаваат во Југоисточниот Јадрански Регион, а 8 се ендемски за Охридското Езеро (Hales, 2015);
- Во езерото се среќаваат бројни загрозуени видови од регионален, европски и глобален карактер. Според глобалната Црвена листа на ИУЦН, во Охридското Езеро се среќаваат 26 ранливи, 17 засегнати и 11 критично загрозуени вида. Како поважни растителни видови може да се спомнат *Nufar lutea*, *Nymphaea alba*, кои се строго заштитени според националното законодавство.
- Студенчишкото Блато го снабдува езерото со вода преку подземна врска, притоа, регулирајќи ги екосистемските услуги на поширокиот регион преку задржување на нутриенти, и со тоа го намалува антропогеното влијание и го подобрува квалитетот на водите (Apostolova et al, 2016; Друштво на научници за блатни живеалишта, 2018). Студенчишкото Блато е остаток од претходното поголемо блатно живеалиште, но тоа е сè уште функционално, а стратифицираните слоеви на тресет претставуваат еден вид палеоеколошки архив; во блатото се мрестат три таксони на комерцијално значајни риби. Блатото придонесува и за секвестрација на јаглерод во 300 cm длабокото хистосолно тресетиште (Apostolova et al, 2016; Society of Wetland Scientists, 2018).

При вреднувањето на просторот особено значење е дадено на геоморфолошките и топографските специфики, визуриите, атрактивноста на регионот и посебните климатски специфики.

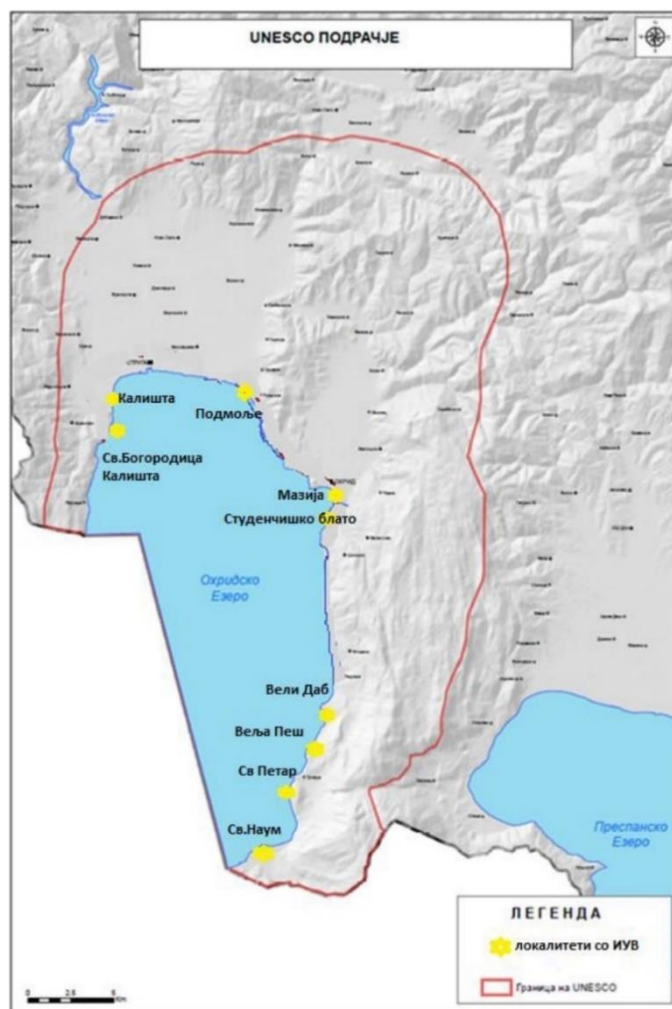
Од планините централно место во регионот зазема масивот Галичица со врвот Магаро (2255 m), додека планината Јабланица со високите врвови (Стрижак – 2333, Крстец – 2185 и Чумин Врв - 2125 m н.в.) претставува западна граница на регионот со географскиот диверзитет на планината Галичица е претставен со сите видови релјефни форми, кои се типични за карст.

Охридското Езеро, Националниот парк „Галичица“ и Преспанското Езеро како комплексна целина, претставуваат област со изразено богата биолошка разновидност, висок степен на хетерогеност и ендемиза, и во таа смисла се смета за навистина импресивна локација во Европа (Gaston & David, 1994).

- Во Националниот парк „Галичица“ се откриени над 30 растителни таксони и тие претставуваат заштитен знак на планината. Тука се присутни и 19 таксони од светската Црвена листа на засегнати растенија на IUCN кои имаат статус „ретки“ (R-rare). Вкупниот број на таксони од фауната досега забележани на територијата од паркот изнесува над 3150 ha, што претставува енормно висока разновидност на подрачје од само 25000 ha.

На подрачјето на Охридскиот регион, како светско природно и културно наследство, идентификувани се следните локалитети со природни вредности:

1. Света Богородица Калишка - сублакустриски извори;
2. Калишта - единствено природно живеалиште на жолтиот локвањ на Охридско Езеро;
3. Подмоље-најраспространет појас на трска на Охридското Езеро, природно живеалиште на загрозени видови птици и мрестилиште на крап;
4. Мазија - ревитализирано природно живеалиште на жолтиот локвањ, мрестилиште на крап и живеалиште и гнездилиште на птици;
5. Студенчишко Блато - макрофитска вегетација и плодиште на краповидни риби;
6. Вели-Даб - сублакустриски извори, плодиште на пастрмка и биодиверзитет на бентосна фауна;
7. Веља-Пеш - сублакустриски извори, плодиште на пастрмка и биодиверзитет на бентосна фауна;
8. Свети Петар - крајбрежни и сублакустриски извори, мрестилиште на пастрмка и биодиверзитет на бентосна фауна;
9. Извори Свети Наум - најиздашен извор на Охридско Езеро, мрестилиште на пастрмки и краповидни риби и биодиверзитет на бентосна фауна.

Слика 51 Локалитети со атрибути на природни вредности („жаришта“ на биолошката разновидност) во Охридскиот Регион

Статусот на заштитено светско наследство ги обврзува сите субјекти во системот при донесувањето на прописи и други акти, како и при преземањето дејствија и постапки врзани за тоа подрачје во процесот на неговата заштита да ги применуваат стандардите предвидени со Конвенцијата за заштита на светското природно и културно наследство, односно, доследно да ги применуваат прописите и принципите што се содржани и во останатите меѓународни конвенции потпишани и ратификувани од страна на Република Северна Македонија, како и препораките на УНЕСКО.

Главните закани за интегритетот на регионот се некоординираниот урбан развој, зголемена популација, несоодветно управување со отпад, туристичкиот притисок, загадување од зголемениот сообраќај, несоодветен третман на отпадните води и прекумерното исцрпување на природните ресурси.

Исто така, закана претставува и неусогласената законска регулатива, особено недостатоците на Законот за управување со природното и културното наследство во Охридскиот регион. Бројните измени на законската регулатива, усвоени во изминатите години создаде простор за конфликтни одлуки во делот на урбанизмот кои се во спротивност со Законот за заштита на природата, Законот за водите, Законот за светско природно и културно наследство и други релевантни закони кои треба да го гарантираат интегритетот и одржливоста на Охридскиот регион.

Граници на заштитните зони на природното наследство во Охридскиот Регион

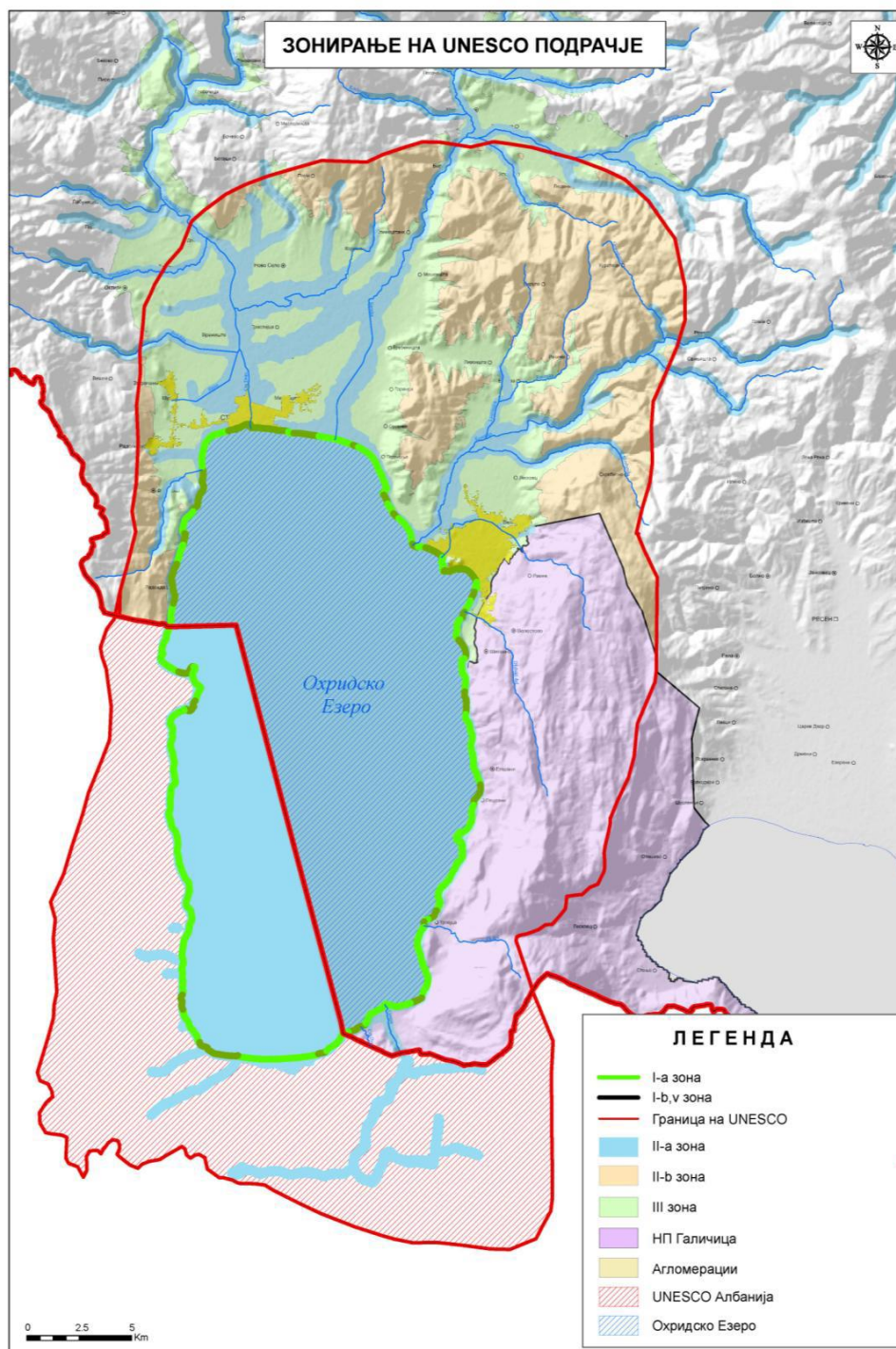
Заради подобро управување и одржување на исклучителната универзална вредност, односно контрола врз одредени активности што можат да извршат негативни влијанија, воспоставени се три заштитни зони, а секоја од нив содржи соодветни подзони. Овие подзони се воведуваат за да се рефлектираат посебните мерки за заштита што се применливи во овие зони.

Првата заштитна зона се формира во појас од 50 m сметано од границата на катастарска парцела 1/1 (КП Охридско Езеро) и има три подзони (Ia, Ib и Iv).

Втората заштитна зона има две подзони (IIa - се формира на подрачјата зафатени со рипариски живеалишта и IIб) - ги зафаќа природните и полуприродните живеалишта над 866 m н.в.

Третата заштитна зона е формирана на деловите под кота 866 m н.в., односно зафаќа простори што се наменети за непродуктивни намени или, главно се користат за земјоделско производство.

Границите на зоните за заштита воспоставени во заштитените подрачја (пр. Националниот парк „Галичица“, спомениците на природата - Охридското Езеро и Студенчишкото Блато) се преземаат во целост и се применливи мерките/режимите за заштита што се веќе воспоставени во согласност со соодветните планови за управување донесени врз основа на Законот за заштита на природата.

Слика 52 Заштитни зони во границите на природното наследство на Охридското Езеро³⁶

Првата заштитна зона го опфаќа Охридското Езеро и неговиот крајбрежен појас во хоризонтална проекција со ширина од 50 m сметано од граница на КП1/1 Охридско Езеро. Оваа зона на места се проширува во КП 1/1 Охридско Езеро за да се вклучат плажите. Таа ги опфаќа 9-те „жаришта“ на биолошка разновидност во Охридскиот Регион, како атрибути на светското природно наследство. Во рамките на првата зона се вклучени простори на кои се среќава висока концентрација на популации на видовите кои се наоѓаат на IUCN - црвената листа видови кои се под закана на глобално и европско ниво, Бернската конвенција, како и

³⁶ План за управување со Светското природно и културното наследство на Охридскиот Регион (2020 - 2029)

матични популации на ендемски и реликтни видови, потоа сублакустриски извори, места за мрестење на краповидни риби.

6.2 Заштитени подрачја според Просторен план и националното законодавство

Просторниот план на Република Македонија од 2004 година е највисокиот долгорочен и интегрален плански документ за просторот на државата, со кој се даваат насоки за намената, користењето, заштитата, организацијата и уредувањето на просторот на територијата на државата и за уредувањето со тој простор. Биолошката разновидност и нејзината заштита се третира согласно стариот Закон за природни реткости. Во поглавјето што го третира природното наследство, утврдени се заштитените и подрачјата предвидени за заштита, како и поединечните видови во и надвор од заштитените подрачја, дадени во следната табела.

Табела 42 Преглед на заштитени подрачја во Општина Охрид³⁷

	Група	Име на објектот	Општина	Состојба на заштита
1	НП	Галичица	Охрид, Ресен	заштитено
2	СП	Македонски даб (с. Трпејца)	Охрид	заштитено
3	СП	Охридско Езеро	Охрид, Струга	заштитено
4	СП	Платаново дрво	Охрид	заштитено
6	СП	Дувало, во близина на с. Косел (пост-вулканска појава)	Охрид	заштитено
7	СП	Пештера Самоска Дупка	Охрид	заштитено
8	СП	Острово	Охрид	заштитено
9	СП	Пештера Војла	Охрид	заштитено

6.2.1 Национален парк Галичица

Националниот парк Галичица е прогласен во 1958 година, со цел да се зачува растителниот и животинскиот свет и природниот изглед на планината Галичица. Паркот се препознава како едно од најважните подрачја или т.н. „жариште“ на биолошката разновидност во земјата и пошироко. Тоа е потврдено и со бројните меѓународни номинации, како на пример: „Емералд подрачје“, „Значајно растително подрачје“, „Примарно подрачје за пеперутки“, „Светско наследство на УНЕСКО“, а потенцијално и „НАТУРА 2000 подрачје“.

➤ Биолошка разновидност на видови во НП „Галичица“

Богатата биолошка разновидност: На површина од 24 151,4 ха, се среќаваат повеќе од 37 типови живеалишта, 40 растителни заедници, околу 1 600 таксони од васкуларните растенија, над 143 видови лихеноидни габи, повеќе од 480 видови габи и преку 3231 таксони од фауната.

Глобално загрозените видови: Според критериумите на IUCN, во Паркот се среќаваат повеќе видови кои се сметаат за глобално загрозени (статус „EN“) од кои 4 вида се без`рбетни, додека 13 се `рбетни животни. Кон оваа група може да се додадат и 19 виши растенија од Паркот кои се сметаат за глобално ретки, како и 15 видови габи од глобално значење. Што се однесува до акватичните без`рбетници, според последните истражувања со исклучок за претставниците од групата на полжави, не е направена проценка за состојбата на видовите кај останатите групи од бенталната фауна ниту за Охридско Езеро како и за неговите крајбрежни води. Единствената класификација е направена врз база на критериумите од Црвената листа на IUCN, при што е утврдено дека следните видови кои ги населуваат изворите Свети Наум: *Gyraulus fontinalis*, *Ohridoxauffenia sanctinaumi* и *Lyhnidia gjorgjevicice* загрозени (EN-endangered),

³⁷ Просторниот план на РМ

видовите *Pyrgohydrobia sanctinaumi* и *Ohridohoratia polinskiice* ранливи (VU-vulnerable) додека видот *Ohridohoratia pygmaea* е речиси загрозен (NT-near threatened).

Значајни популации од видовите кои се ретки или засегнати во Македонија во Европа или глобално. Од алгите, во Паркот се среќаваат значајни популации од 7 таксони кои се ретки во Македонија или пошироко. Од вишите растенија, во Паркот се среќаваат 56 таксони кои се ретки во Македонија (до 10 наоѓалишта). Кон нив треба да се додадат и локалните ендемити. Од макромикетите, во Паркот се среќаваат 47 видови кои се ретки или загрозени во Македонија или Европа. Со своите популации во Паркот, 38 од нив имаат национално значење, 22 се со европско значење, а 10 имаат глобално значење. Од без`рбетниците кои се правно заштитени во Европа во Паркот се среќаваат 11 видови чии популации се значајни на национално ниво. Меѓу нив се вбројува и еден вид чија популација во Паркот има европско значење. Од ретките без`рбетници, во Паркот се среќаваат 15 видови чии популации се значајни на национално ниво. Меѓу нив се вбројува и еден вид чија популација во Паркот има и европско значење. Кон нив треба да се додадат и локалните ендемити. Од `рбетните животни кои се правно заштитени во Европа, во Паркот се среќаваат 77 таксони чии популации се значајни на национално ниво, а популациите во Паркот на 8 од нив имаат европско или глобално значење. Кон оваа група треба да се додадат и два вида птици чии популации се сметаат за значајни поради нивниот реликтен карактер. Поради присуството на значајни популации од голем број видови кои се ретки или засегнати во Европа, Паркот се квалификува како Посебно подрачје за зачувување во рамките на европската еколошка мрежа НАТУРА 2000.

Ендемски растенија и животни: Во Паркот се среќава исклучително голем број на ендемски растителни и животински таксони, и тоа: 29 таксони од алги, 12 видови од васкуларни растенија, 68 таксони од без`рбетните и 4 таксони од `рбетните животни. Покрај тоа, во Паркот се среќава голем број на други таксони кои се ендемични за Македонија или за Балканскиот полуостров и тоа: 46 таксони од вишите растенија, 89 таксони од без`рбетниците и 14 таксони од `рбетните животни. Поради присуството на овие видови, Паркот има големо значење за зачувување на биолошката разновидност во Македонија, но и за науката, глобално.

Видови од големо социоекономско значење: Во Паркот се среќаваат голем број растенија и габи чии делови се собираат поради нивите хранливи, лековити и ароматични својства, за лична употреба или за комерцијална намена. Меѓу нив, по своето значење се издвојуваат охридскиот чај (*Sideritis reaseri*) и смреклинките (*Juniperis communis*).

Видови кои се силно препознатливи и атрактивни за локалното население и посетителите: Од вишите растенија тоа се: галичичкиот смил, галичичката качунка, охридскиот чај, галичичкиот козинец, дивата фоја, персиската морина, галичичкиот чуваркуќа, македонскиот даб, омеликата. Од габите, во оваа група на видови се вбројуваат јајчарката. Од без`рбетниците тоа се: сагата, алпската стрижибуба, еленчето, царското самовилско коњче. Од `рбетниците голем број од птиците се вбројуваат во оваа група, особено грабливите птици, пеликаните и многу други. Од цицачите тоа се кафеавата мечка, рисот, волкот, дивата коза, обичниот елен и срната.

➤ **Биолошка разновидност на живеалишта во НП „Галичица“**

Богатата биолошка разновидност: Паркот претставува „жариште“ на биолошката разновидност во Европа, но и пошироко, во глобални рамки. Паркот се издвојува од другите подрачја со слична големина по исклучителното богатство на живеалишта и видови на релативно мала територија. На површина од 24 151,4 ha, се среќаваат повеќе од 37 типови живеалишта, 40 растителни заедници, околу 1 600 таксони од васкуларните растенија, над 143 видови лихеноидни габи, повеќе од 480 видови габи и преку 3231 таксони од фауната.

Шуми: Шумите во Паркот имаат големо еколошко значење и вклучуваат повеќе типови живеалишта кои се сметаат за загрозени или ретки во Европа односно се значајни за

зачувувањето на повеќе видови кои исто така се сметаат за клучни вредности. Согласно EUNIS класификацијата на типови на живеалишта од 2017, во Паркот се среќаваат десет типови живеалишта (со вкупно 13 растителни заедници) кои се заштитени со Директивата за живеалишта. Со оглед на нивното простирање, постоеше основа дел од подрачјето на Паркот да биде идентификувано како потенцијално НАТУРА 2000 подрачје, во рамките на Програмата за зачувување на природата во Македонија – II фаза. Меѓу нив, по своето значење, се издвојуваат Шумите од фоја (Пеониски шуми со фоја, EUNIS 2017: T3-D73) кои во Паркот опфаќаат три растителни заедници: *Pruneto-Celtetum* (Em 1989), *Biato tenuifolii - Juniperetum excelsae* Em и *Quercu-Juniperetum excelsae* Matevski et al. (prov.). Шумите во Паркот исто така имаат големо социоекономско пример за производство на огревно дрво, други шумски производи, обезбедување на екосистемски услуги, развој на туризам и друго. Тие исто така имаат и културно значење, пример ваковските шуми во Глајшо и на други места во близината на планинските села во Паркот.

Грмушеста вегетација: Во Паркот се среќаваат два типови на живеалишта со грмушки кои се сметаат за загроени или ретки во Европа, или пак се сметаат за значајни за зачувувањето на некои клучни видови во Паркот. Тука спаѓаат живеалиштата со грмушки од зеленика (Живеалишта со грмушки од *Vuxus sempervirens*, EUNIS 2017: S3-52) и живеалиштата со грмушки од модра смрека (Предмедитерански живеалишта со грмушки од модра смрека, EUNIS 2017: S3-14). Последново има и економско значење со оглед на тоа што смреклинките се вбројуваат меѓу најзначајните други шумски производи во Паркот.

Пасишта: Во Паркот, согласно EUNIS класификацијата од 2017 година, се среќаваат 4 типови живеалишта, со вкупно 8 растителни заедници, кои се сметаат за загроени или ретки во Европа. Меѓу нив, брдските пасишта (Елино-балкански степи со *Satureja montana*, EUNIS 2017: F1.21) се посебно значајни за голем број видови орхидеи во Паркот. Во минатото, пасиштата имале и големо социоекономско значење за населението во Паркот, но и пошироко.

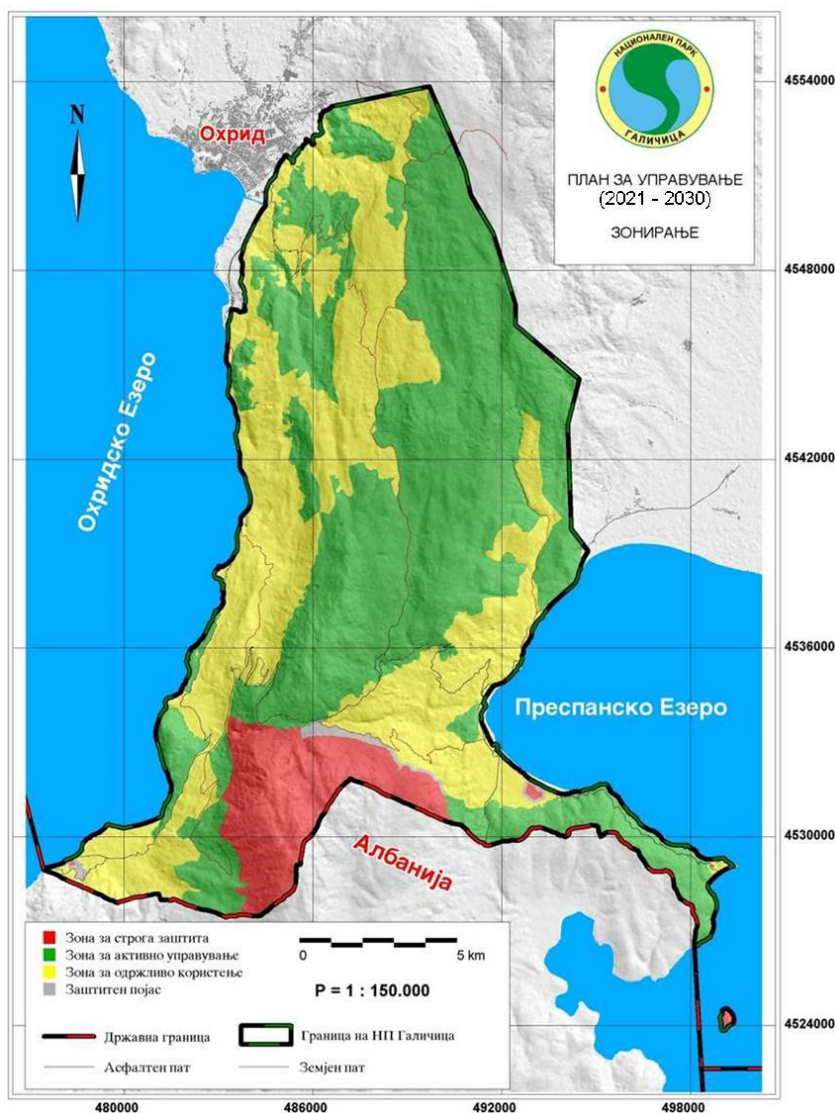
Хазмофитска вегетација и вегетација на сипари: Согласно EUNIS класификацијата од 2017 година, во Паркот се среќаваат два типа хазмофитска вегетација (EUNIS 2017: H3.2A1 и EUNIS 2017: H3.2A11, со четири растителни заедници) и еден тип на вегетација на сипари (EUNIS 2017: H2.6, со една растителна заедница), кои се сметаат за загроени или ретки во Европа.

Водни живеалишта: Поради варовничкиот карактер на планината, водните екосистеми во Паркот имаат големо еколошко значење за голем број на клучни видови, но и воопшто. Меѓу нив се издвојуваат два типови на живеалишта, кои се ретки или загроени во Европа (Привремени површински текови (влажна фаза) – EUNIS 2017: C2.26 и Вегетација на олиготрофни брзи потоци богати со варовник – EUNIS 2017: C2.5). Покрај нив се среќаваат уште најмалку 5 типови водни живеалишта кои се од посебно значење за зачувувањето на голем број клучни видови без`рбетници и `рбетници. Од нив, од посебно значење имаат изворите Свети Наум, Црвена Локва, другите природни и вештачки локви, како и планинските и крајбрежните извори. Изворите Свети Наум со својата непосредна околина се издвојуваат по големото социоекономско и културно значење и се вбројуваат меѓу најзначајните туристички одредишта во Македонија и пошироко.

Пештери: Варовничкиот карактер на планината е причина за богатството на подземни геоморфолошки форми, како на пример пештерите и пропастите кои претставуваат значајни живеалишта на повеќе клучни видови. Според EUNIS класификацијата од 2017 година, во Паркот се среќаваат три типови живеалишта кои се ретки или загроени во Европа (EUNIS 2017:

Н1.1, Н1.221 и Н1.231). Во пештерите на Галичица живеат над 15 високо-специјализирани ендемични видови со посебни прилагодби (редуцирани очи, долги нозе и антени) како *Neobisium ohridanum*, *Roncus lychnidis*, *Scutophyes karamani*, *Troglophilus cavicola* итн. Во некои од пештерите се среќаваат огромни колонии од лилјаци. Од пештерите како значајни живеалишта се издвојуваат Мечкина Дупка, Воила, Лескоска Пештера и други.

Ретки геоморфолошки феномени: Покрај биолошката разновидност, меѓу клучните природни вредности на Паркот се вбројуваат и ретките геоморфолошки феномени. Стара Галичица и островот Голем Град по нивните севкупни геоморфолошки карактеристики се ретки или единствени форми во Југоисточна Европа. Од поодделните форми на релјефот на Стара Галичица се издвојуваат тревните тераси кон преспанската страна на Стара Галичица кои со одредени свои карактеристики се единствени или исклучително ретки во евромедитеранскиот регион, но и глобално. Покрај нив, значајни се и камените потковици во внатрешноста на цирковите на Стара Галичица кои се ретки или единствени форми во Југоисточна Европа, додека самите циркови се од национално значење.

Слика 53 Зонирање на НП Галичица³⁸

Меѓународен статус: Категорија II по IUCN - Национален Парк

³⁸ Извор: План за управување со национален парк Галичица за периодот 2021 – 2030 година

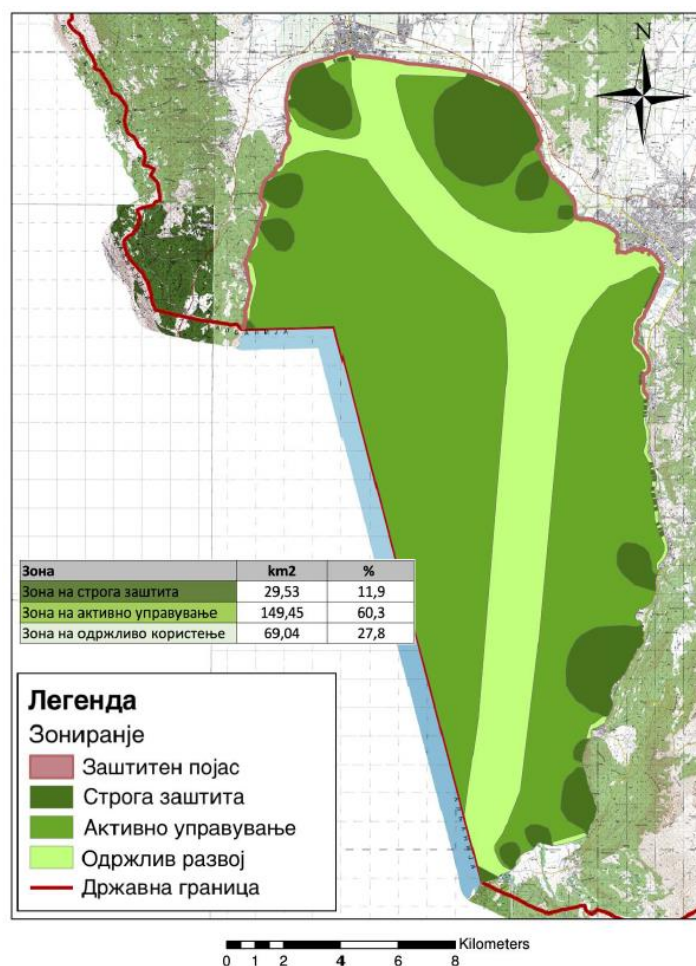
6.2.2 ОХРИДСКО ЕЗЕРО СП (споменик на природата-заштитен)

Во Охридското Езеро заради географската изолираност и поволните хидрографски услови, зачувани се и во него живеат околу 146 видови ендемични организми. Еден дел од нив претставуваат живи фосили, речиси неизменети од времето на терциер наваму-ендемскиот сунѓер, реликтните видови полжави (над 27) од кои 86% се ендемични, неколкуте реликтни видови глисти, охридската пастрмка, белвицата и други видови риби со ендемски карактер, како и поголем број реликтни видови алги меѓу кои најбројни се дијатомеите. Заради ваквото богатство со природни вредности, Охридското Езеро во 1979 год. е внесено во списокот на светското наследство како природно добро, а во 1980 год. поради значајните културно-историски вредности во поширокиот простор тоа е номинирано и како Охридско природно и културно-историско подрачје.

Површината на езерото изнесува 23 000 ha. Важи за едно од најзначајните туристички знаменитости во Македонија и со културно историско значење од светски размери; научно-истражувачки зоолошки објект и со посебни геоморфолошки и хидролошки вредности; објект со многустрана биолошка намена; биотоп на слатководна фауна и орнитофауна.

Меѓународен статус: Категорија III по IUCN и режим на заштита 2, 4, 5 и 7.

На следната слика се дадени границите и зонирањето на заштитеното подрачје – Охридско Езеро.

Слика 54 Предложени граници и зонирање на СП Охридско Езеро³⁹

³⁹ Извор: План за управување со Охридското Езеро Споменик на природата за периодот 2022-2031 година

6.2.3 МАКЕДОНСКИ ДАБ СП (споменик на природата-заштитен)

Дабовото стебло (*Quercus macedonica*) се наоѓа во село Трпејца и истото е најголемото стебло од овој вид во Македонија. Височината му изнесува 18 m, а обемот на деблото е 4,60 m. Има дендролошка и образовна намена, во добра состојба е и има Меѓународен статус: Категорија III по IUCN и режим на заштита б.

6.2.4 СП Платаново дрво

Платановото дрво (*Platanus orientalis*) се наоѓа на улица "Гоце Делчев" во Охрид. Дрвото е во добра состојба и ги има следните димензии: висина 24 m; обемот на стеблото е 6,20 m и проекцијата на круната е 20 m и има дендролошки и образовна намена.

6.2.5 СП – Дувало

Овој локалитет е активна пост-вулканска појава, а се наоѓа во близина на селото Косел во близина на Охрид. Има минијатурен кратер со дијаметар од 0,5 m и длабочина 30 cm. Емисиите на јаглероден диоксид и сулфурниот водород се генерираат од отворениот дел, и затоа оваа појава е во исто време мофета и сулфурен извор.

6.2.6 СП – Пештера Самоска Дупка

Се наоѓа на десната страна на долината Студино на планината Галичица (1430 m надморска височина). Пештерата има геоморфолошко значење и претставува преципитна фосилна пештера со значително присуство на пештерски украси. Долга е 301 m.

6.2.7 СП – Острово

Езерото Острово е посебен тип на извори – крајбрежни езера. Се наоѓа покрај брегот на Охридското Езеро, во близина на манастирот "Св. Наум", на местото каде што извираат водите на најголемиот карстен извор во Македонија. Должината на заезерениот дел е околу 220 m, а најголемата измерена длабочина изнесува 3,5 m.

Езерото Острово, со Охридското Езеро е поврзано преку канал со должина од околу 10 m. Во однос на Охридското Езеро, езерото Острово изгледа како "крипто депресија", бидејќи дното е повисоко, во просек за 2,94 m, од нивото на Охридското Езеро, додека површината е над нивото на водата во Охридското Езеро за 0,56 m. Големината на изворот Острово изнесува 0.342 km², а протокот во Охридското Езеро изнесува околу 11 m³/s.

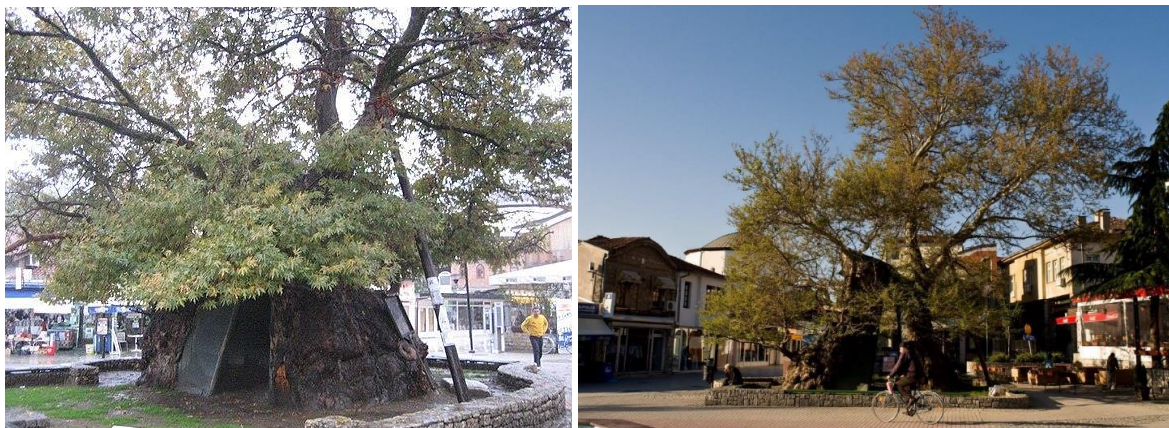
6.2.8 СП – Пештера Војла

Пештерата Војла, исто така позната како „Скалана“, се наоѓа 250 m источно од патот Охрид - Суво Поле до селото Коњско. Влезот на пештерата е на надморска височина од 1450 m и тешко може да се забележи поради густата шума.

Вкупната должина на пештерата Војла е 37 m. Сепак, оваа должина е неизвесна и треба да се земе со резерва. Длабочината на пештерата, од влезот до дното на најниската галерија достигнува 20 m. Пештерата Војла е најбогатата пештера со орнаменти од сите пештери во Галичица. Пештерските украси се особено репрезентативни во второто пештерско проширување (кон исток).

6.2.9 ЧИНАРИ - Природа реткост Охрид

Со цел да се спречи оштетување, уништување и нагрдување на природните реткости, со Решение на Министерството за животна средина и просторно планирање⁴⁰, а на иницијатива на општина Охрид, како природна реткост е прогласен чинарот „Чинар-Охрид“, кој се наоѓа на плоштадот „Чинар“ во Охридската чаршија.

Слика 55 Чинарот на плоштадот Чинар

Дополнително, како природни реткости прогласени/заштитени се 7 единечни стебла во градот Охрид⁴¹:

- стебло Кочеџик (*Celtis australis* L.) во дворот на црквата Св. Богородица Перивлепта,
- платаново стебло Чинар (*Platanus orientalis* L.) на ул. Димитар Влахов пред зградата на Црвениот крст,
- платаново стебло Чинар (*Platanus orientalis* L.) на крстосницата меѓу ул. Јане Сандански и бул. Туристичка,
- платаново стебло Чинар (*Platanus orientalis* L.) на крстосницата меѓу ул. Питу Гули и ул. Марко Нестороски во населбата Влашка маала
- платаново стебло Чинар (*Platanus orientalis* L.) на локалитетот Кошишта,
- платаново стебло Чинар (*Platanus orientalis* L.) на ул. Димитаер Влахов пред објектот на Пензионерското здружение и
- платаново стебло Чинар (*Platanus orientalis* L.) во населбата Воска.

6.2.10 Студенчишко Блато (Предлог подрачје за заштита)

По однос на биолошката разновидност значаен е локалитетот-Студенчишко Блато, валоризиран како природен феномен сочуван со милениуми кое претставувало интегрален дел на Охридското Езеро.

Студенчишко блато е предлог заштитено подрачје во категорија на Парк на природата, кое е ставено под привремена заштита со донесено решение кое е објавено во „Сл. Весник на РСМ“ бр. 164/21 од 19.07.2021.

Блатото Студенчишта претставува последен глацијален реликтен остаток на блатната вегетација во Македонија, развиен за време на периодот на плеистоценот. Во однос на флористичкиот состав тука се застапени: *Carex elata*, *Senecio paludosus*, *Rumex hydrolapathum*,

⁴⁰ „Сл. Весник на РСМ“ бр.205/19 од 07.10 2019

⁴¹ „Сл. весник на РСМ“ бр. 141/21 од 24.06.2021 и „Сл.весник на РСМ“ бр.143/21 од 28.06.2021

Ranunculus lingua. Од фаунистички состав се среќаваат: 5 видови водоземци, 2 вида влечуги и 18 вида птици гнездилки.

Објектот има научно-истражувачко значење со посебна биолошка (ботаничка и зоолошка) намена.

Блатото е во загрозувана состојба заради: присуство на депонија, прекината комуникација со езерото, палење и уништување на блатната вегетација и формирање на обработливи површини. Ова е прв регистриран случај на исчезнување на една цела растителна заедница, како последица на антропогениот фактор. Ова е прв регистриран случај на исчезнување на една цела растителна заедница, како последица на антропогениот фактор.

МС, ИУЦН: IV РЗ: 5, 7

Студенчишкото Блато е лоцирано во езерските седименти на Охридското Езеро, на рамничарски терен со тесен појас на распространување - од Езерото до патот Охрид - Свети Наум. Во согласност со Просторниот план на Република Македонија (2000-2020) и Студијата за природно наследство (2004) нотирани е потребата од воспоставување формална заштита на Студенчишкото блато.

Изградбата на објектите покрај брегот на Охридското Езеро на Ајван Плажа (Бафало Бич) беше причина за уништување на врбовиот појас од бела врба (*Salix alba*), уништување на дел од трската, а со изградбата на паркинг просторите за овие објекти сеуште се уништуваат некои блатни заедници. Особено е алармантна состојбата со заедницата *Speretum longi* која е скоро целосно уништена со изградбата на паркингот за кафе-барот Куба Либре.

Најголеми последици по Студенчишкото Блато се предизвикани од изградбата на Расадникот. Тој е изграден во централниот и највиталниот дел од Студенчишкото Блато каде се уништени делови од реликтната заедница *Caricetum elatae* - единствен локалитет во Македонија. Исто така, негативно влијание е причинето со изградбата на објектите на АРМ и езерската полиција.

Во 2011 година предлогот за Студенчишкото Блато беше ревалоризиран и беше предложена категоријата: *споменик на природата*. Заради утврдување на реалната состојба и обезбедување на стручна основа за изработка на актот за прогласување на заштитено подрачје изработена е Студија за валоризација или ревалоризација на заштитеното подрачјето, во 2020 година. Во согласност со валоризација на подрачјето Студенчишко Блато се предложува да добие статус на заштита во категорија IV - Парк на природата, според Законот за заштита на природата.

Граници на подрачјето се усогласени од Генералниот урбанистички план на Општина Охрид во кој веќе е назначен просторот за заштита. Во овие граници се наоѓаат највиталните делови (остатоци) од Студенчишкото Блато. Дефинирани се три зони на заштита: зона за строга заштита, зона за активно управување и зона за одржливо користење. Најголема површина зафаќа зоната за одржливо користење (66,11%), по што следува зоната за активно управување (25,04%) а најмала е зоната за строга заштита со само 8,85% (табела подолу).

Табела 43 Површини на предложените зони за заштита

Зона	Површина (ha)	Процент (%)
Зона за строга заштита	5.33	8.85
Зона за активно управување	15.08	25.04
Зона за одржливо користење	39.82	66.11
Вкупно	60.23	100.00

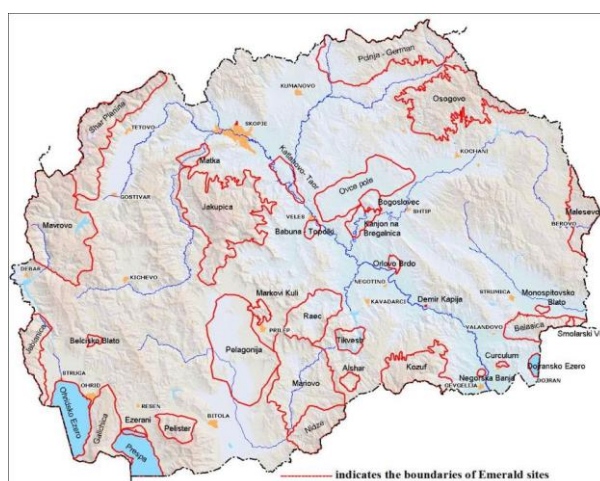

Слика 56 Предложени зони за заштита во заштитеното подрачје

6.3 Репрезентативна мрежа на заштитени подрачја

6.3.1 Емералд Подрачја

Емералд мрежата претставува мрежа на подрачја од посебен интерес за зачувување назначени со цел зачувување на мрежата на природни живеалишта и се протега на територијата на земјите членки на Бернска конвенција. Според Емералд мрежата на подрачја од посебен интерес за зачувување во рамките на Општина Охрид номинирани се две Емералд подрачја (Планината Галичица и Охридското Езеро).

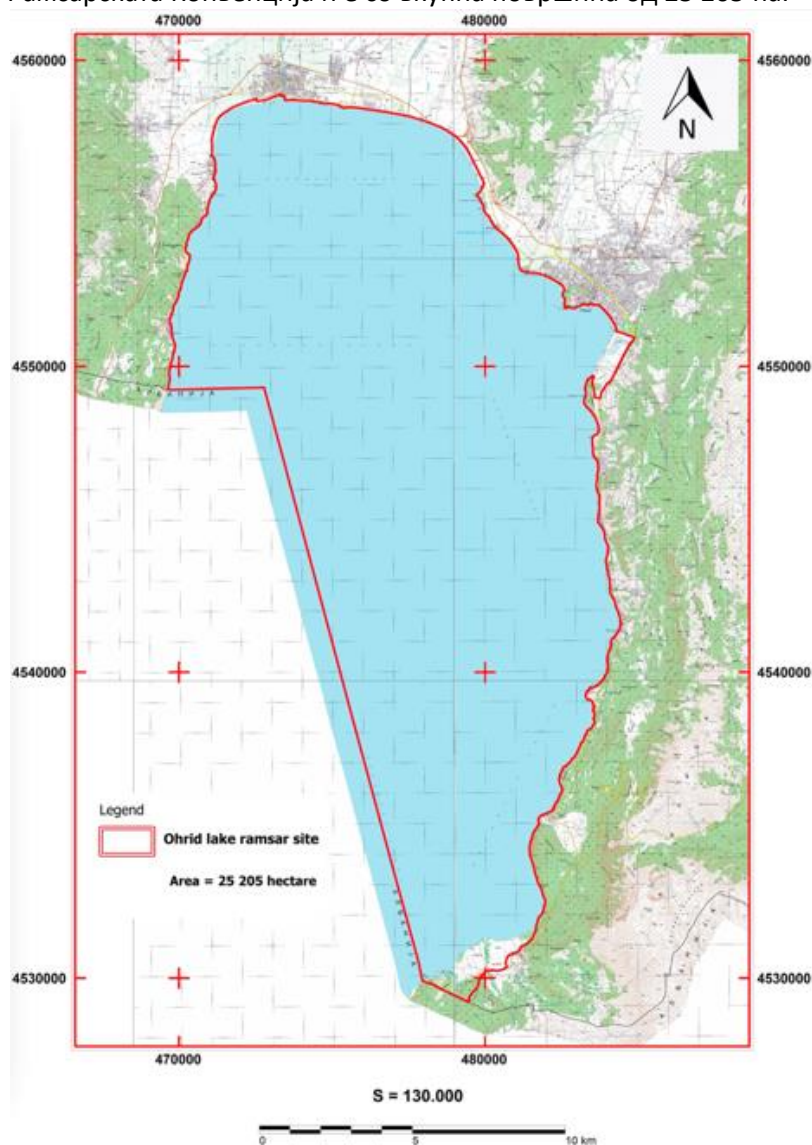
Слика 57 Емералд подрачја во Република Македонија

6.3.2 Рамсар Подрачје

Република Македонија ја ратификуваше Рамсарската Конвенција за водни или блатни живеалишта од меѓународна важност во 1991 година. Во 2021 година Охридското Езеро и Студенчишко Блато беа впишани во Рамсар листата.

Впишувањето на Охридско Езеро и Студенчишко Блато на Светска Рамсарската листа значи меѓународно признавање и препознавање на специфичниот и богат биодиверзитет и

ендемичните и ретки видови како и присуство на голем број на живеалишта и видови од национално и ЕУ значење на ова подрачје. Подрачјето е прифатено согласно сите 9 критериуми на Рамсарската Конвенција и е со вкупна површина од 25 205 ha.

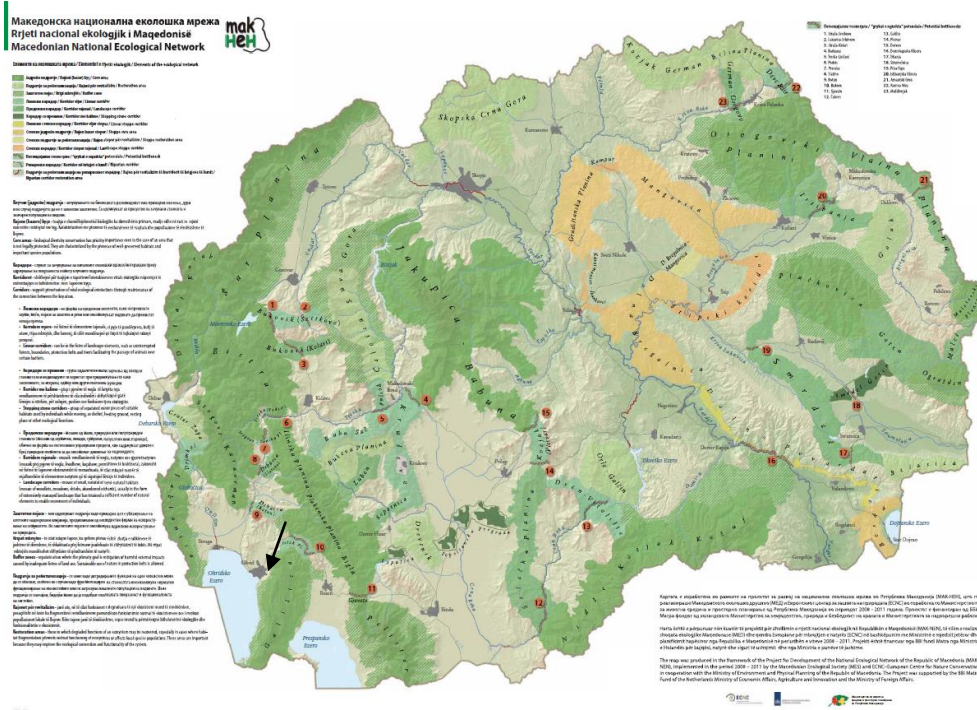

Слика 58 Карта на Рамсар подрачје⁴²

6.3.3 Национална еколошка мрежа (МАК-НЕН)

Националната еколошка мрежа (МАК-НЕН) е изработена во периодот 2008-2011 година. Кафеавата мечка (*Ursus arctos*) е земена како закрилен вид за идентификација на клучните (јадрови) подрачја, еколошките коридори и подрачјата за ревитализација кои ги поврзуваат јадровите подрачја и заштитни појаси. Насоки за заштита и управување со идентификуваните коридори се опфатени во Планот за управување со коридорите на кафеавата мечка. Во Општина Охрид опфатено е јадрово подрачје за кафеавата мечка и тоа Галичица.

⁴² Извор: Студија за валоризација на Споменик на природа Охридско Езеро (2021)

Слика 59 МАК-НЕН мрежа

6.3.4 Еколошка мрежа Натура 2000

Еколошката мрежа Натура 2000 е воспоставена на териториите на земјите членки на ЕУ со цел обезбедување на биолошката разновидност преку зачувување на природните живеалишта и на дивата флора и фауна. Обврската за воспоставување на Натура 2000 произлегува од членот 3 на Директивата за зачувување на природните живеалишта и на дивата фауна и флора (92/43/ЕЕС).

Мерките преземени според оваа директива се наменети за одржување на/или за обновување до поволна состојба на зачуваност на природните живеалишта и на дивите растителни и животински видови кои се од интерес на ЕУ. Еколошката мрежа Натура 2000 вклучува “Посебно заштитени области” (ПЗО) определени во согласност со Директивата за зачувување на дивите птици и “Посебни подрачја на зачувување” (ППЗ) – определени согласно Директивата за зачувување на природните живеалишта и на дивата фауна и флора (Хабитат Директива). Во член 52 од Законот за заштита на природата даден е правен основ за воспоставување на Еколошка мрежа Натура 2000.

МЖСПП тековно спроведува активности за понатамошна хармонизација и усогласување на националното законодавство за заштита на природата со ЕУ законодавство, односно со директивите за живеалишта и птици. Во таа насока извршена е идентификација на живеалишта и видови од европско значење на национално ниво. Идентификувани се девет (9) подрачја како потенцијални подрачја за Натура 2000 и две (2) подрачја со висок природен потенцијал. Од нив Охридското Езеро е предложено како потенцијално Подрачје со посебна заштита (СПА) според Директивата за птици, а Галичица како Подрачје од важност за Заедницата (СЦИ), во согласност со Директивата за живеалишта. Според присуството на значајни хабитати, како и видови особено од фауната, Студенчишкото Блато би требало да се земе предвид во идните фази на идентификација на Натура 2000 подрачја.

6.3.5 Значајни подрачја за растенија (ЗПР)

Подрачјето “Охридско Езеро” се простира во југозападниот дел на Македонија. Административно припаѓа на општините Охрид и Струга, а сосема мал дел од крајбрежјето на Охридското Езеро припаѓа на општината Дебарца. Се протега на надморска височина од околу 700 m. Само дел од ова ЗПР, односно Охридското Езеро е во рамките на Споменикот на Природата “Охридско Езеро”. Останатиот дел од крајбрежјето, со остатоците од блатните живеалишта, не е под никаков режим на заштита. Најзначајни живеалишта на ова ЗПР се остатоците од блатата и мочуриштата, но и литоралниот дел од езерото со појасот на трската.

Слика 60 Значајно растително подрачје Охридско Езеро

ЗПР “Охридско Езеро” вклучува 4 вида според критериумот А, од кои 1 е А(ii), 2 се А(iii) и еден припаѓа на А(iv). Особено значајни живеалишта во европски контекст (кој го задоволуваат критериумот С) според ЕУНИС класификацијата се: С1.25 (С2), С1.221 (С2), С1.224 (С2) и D4.1B (С2).

6.3.6 Значајни подрачја за птици

Охридско Езеро, ИВА код: МК005, Критериум: А4iii, В1i, В2, Површина: 24,736 ha

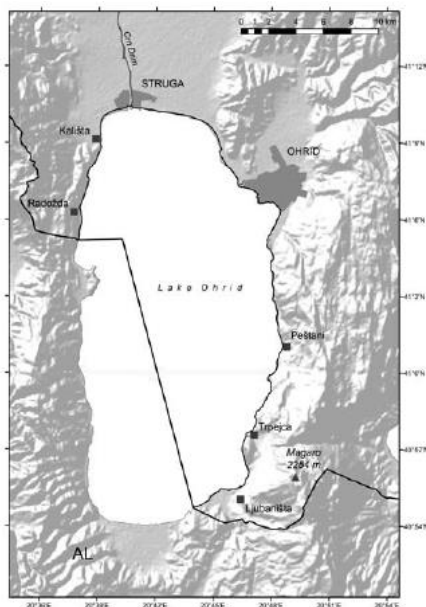
Лоциран во југо-западниот дел на Република Македонија, го вклучува Охридското Езеро, следејќи ја бреговата линија и државната граница со Република Албанија, која поминува преку површината на Езерото. Подрачјето е во непосредна близина на локацијата на Албанската ИВА „Охридско Езеро“(AL002).

Бреговата линија на Езерото е полигенична, со лимноген брег (од езерски седименти) кој се наоѓа на север. Кај Љубаништа и Св. Наум се среќава потамоген брег, додека западните падини на планината Галичица се од тектогенско и абразивно потекло, со карактеристични клифови. На крајбрежјето доминираат тријаски варовници. Езерото е тектонско, старо околу 3 милиони години, со максимална длабочина од 286.

Вкупниот број на презимувачки водни птици на површината на езерото (само македонскиот дел) била помеѓу 79.000 единки во 1989 година (Wetlands International in litt.) и 24.000 единки во 1997 година (Fremuth et al., 2000) но само 10.000 и 17.000 се изброени за 2010 и 2011 година, соодветно (МЕД необј.). Најброен вид е Лиската, после која следуваат Црвеноглавиот кожувар, Патка превез, Цуцулеста патка, и Големо штипче.

Мицевски во текот на истражувањата во 2000-та година ги идентификувал значајните видови во текот на периодот за размножување: Малиот Корморан со околу 50-100 пара (Мицевски 2003), кој го исполнил и критериумот B1 и само во 1989 и 2002 година (Мицевски 1996, Wetlands International во litt.) и Големиот Северен Нуркач, кој најверојатно се размножувал овде во 2006 година, додека Кокаљката (Големиот Нуркач) се смета за една од најчестите птици кои се размножуваат во Езерото.

Северниот, плиток дел од езерото, е од најголемо значење за презимување на водните птици (Мичевски, 1996) со тоа што Црвеноглавиот кожувар и Патка превез се најзастапени, што се објаснува со присуството на екстензивни површини со трска, подводна вегетација од Chara и прилив на хранливи материи од реката Сатеска. Езерото претставува поголем дел од подрачјето. Клифовите, по должината на западната и особено источната крајбрежје, исто така се дел од подрачјето. Најголеми површини со трска се наоѓаат на северниот брег од Езерото, но мали површини со трска можат да се најдат по должина на целиот брег.

Слика 61 Мапа на Значајно подрачје за птици Охридско Езеро

6.3.7 Клучно подрачје за биодиверзитет (KBAs)

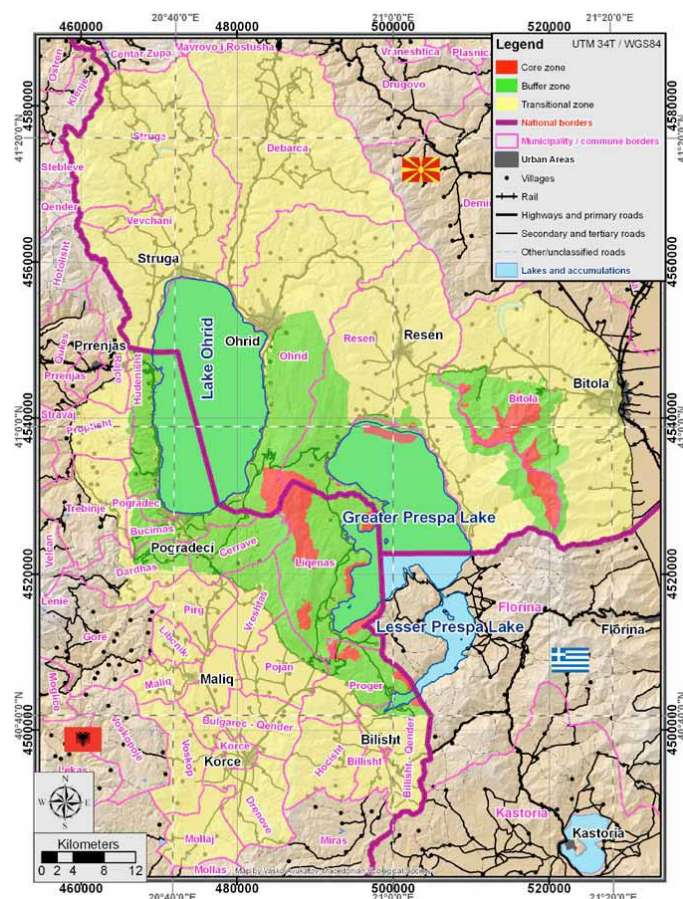
ЗОЛ мрежата исто така содржи голем и репрезентативен дел и од останатата биолошка разновидност. Значајни подрачјата за птици и за биолошка разновидност се клучни подрачја за конзервација на видовите птици кои се идентификувани во рамките на програмата *BirdLife International IBA*. Овие места се доволно мали за да можат да бидат зачувани во целост, најчесто се дел од мрежа на заштитени подрачја и имаат засебни карактеристики; колку што е можно повеќе, или засегна орнитолошка важност во споредба со опкружувањето. ЗОЛ подрачјата се дел од клучните подрачја за биодиверзитет кои претставуваат поширок интегриран пристап за конзервација и одржливо користење на природната средина. Идентификувањето на ЗОЛ подрачјата се прави врз основа на меѓународно прифатени и

стандардизирани критериуми и претставува тековен процес. Досега се дефинирани повеќе ЗОЛ подрачја за голем број терестријални слатководни и морски региони во светот. Значајните подрачја за птици беа преименувани во 2013 година во „Подрачја значајни за птици и за биодиверзитетот“, за да се потенцира нивната важност и за другите видови. Во целиот Медитеранскиот регион, сливот на Охридското Езеро се смета како приоритетно клучно подрачје за биодиверзитет (КВAs). 68 видови активни риби и мекотели го прават Охридското езеро едно од најважните места на биолошка разновидност во слатководни екосистеми во Европа. Од овие видови, 25 се ендемични за езерото и се исто така многу загрозени што го прави Езерото важна подрачје за AZE (Alliance for Zero Extinction). Подрачја вклучени во Алијансата за Нулто Истребување (AZE) се оние за кои се потребни итни активности за зачувување ако видови присутни во нив не смеат да станат глобално исчезнати во блиска иднина.

6.3.8 Прекуграничен Биосферен резерват Охрид – Преспа

Охридско-преспанскиот регион беше прогласен за прекуграничен биосферен резерват во октомври 2014 година во Корча, Албанија. Сертификатот за прогласување на прекуграничниот биосферен резерват Охрид-Преспа беше предаден од претставници на УНЕСКО.

Овој прекуграничен резерват се наоѓа помеѓу Република Албанија и Република Македонија. Областа е комбинација од водни површини, обиколени со планински релјефи, додека рамните области се граничат со надворешните граници на териториите што се протегаат низ двете земји.

Слика 62 Прекуграничен Биосферен резерват Охрид – Преспа

Еколошки карактеристики: Охридско – Преспанскиот прекуграничен биосферен резерват вклучува значајни разлики во смисла на еколошки системи, почнувајќи од планинските

области околу трите езера, до умерено суп-тропските шуми, пронајдени на пониски места околу водотеците. Заедно, системот на Охридското и Преспанското Езеро е еден од најголемите во Европа од ваков вид. Двете езера се од посебна вредност на национално и меѓународно ниво поради нивната геолошка и биолошка посебност. Охридското Езеро е познато по повеќе од двесте ендемични видови, од групи како што се дијатомеи, олигохети, пијавици, порфери, трикладид, мекотели, остракоди и риби. Пет од ендемичните видови се ограничени, дури и во рамките на езерото на микро-екосистеми. Десет од 17-те видови на риби ендемични, вклучувајќи ги Охридската Пастрмка и белвицата.

Постои, исто така, уникатна и ендемична шумска заедница ass. *Pinetum peuces*, пеонски шуми со грчка фоја, шуми од Хелено – моезиски *quercus frainetto* и југо – западни елово – букови шуми. Преспанскиот регион е домаќин на оригиналните биотопи од витално значење за зачувување, како што се големите листопадни шуми од *Ostrya-Carpinion orientalis*, предели со зимзелени грмушки, зимзелени шуми, кои се состојат од 12 m високи *Juniperus foetidissima* и *Juniperous excelsa* и важните ендемични растителни видови во Езерани.

Цицачите претставуваат втора најважна група на видови, чија заштита е од суштинско значење за прекуграничниот биосферен резерват, а ги вклучуваат *Talpa stankovici* (Балкански крт), *Lynx lynx martinoi* (Балкански рис), *Canis lupus* (сив волк), *Ursus arctos* (кафеава мечка) и др. Балканскиот рис е исклучително редок вид со многу висока симболична вредност. Што се однесува до видовите на птици, Далматинскиот пеликан (*Pelecanus crispus*) е водечки вид. Во Преспанскиот регион има над 260 видови птици, што претставува повеќе од половина од видовите птици во Европа, од кои 140 се гнездат во оваа област.

7 ЦЕЛИ ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА УТВРДЕНИ НА НАЦИОНАЛНО И МЕЃУНАРОДНО НИВО

Еден од најголемите предизвици за политиката на животната средина е постигнување на рамнотежа меѓу економската и социјалната димензија за развој, од една страна и заштита на животната средина од друга страна, кој предвидува зголемена употреба на економски инструменти во насока на заштита на животната средина.

Основните принципи за заштита на животната средина во државата се поставени со Уставот на Република С. Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/91, 1/92 (Амандман I и II); 31/98 (Амандман III); 91/01 (Амандман IV-XVIII); 84/03 (Амандман XIX); 107/05 (Амандман XX-XXX) и 3/09 (Амандман XXXI)), како највисок правен документ во земјата. Уставот пропишува дека еден од основните принципи на фундаменталните вредности е регулација и хуманизација на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и природата. Исто така, една од основните слободи и човекови права е правото на чиста и здрава животна средина, но тоа е исто така, обврска на граѓаните да ја унапредуваат и заштитуваат животната средина, додека земјата е должна да обезбеди услови за остварување на ова загарантирано право на граѓаните (Член 43).

Водена од овие уставни одредби, Република С. Македонија воспоставува функционален и ефикасен национален систем за управување со животната средина, поврзан со:

- Продолжување на процесот на приближување кон политиките на ЕУ во областа на животната средина;
- Зајакнување на административните капацитети, потребни за ефикасно управување со заштита на животната средина;
- Обезбедување платформа за ефикасна имплементација и спроведување на барањата за заштита на животната средина преку зајакнување на капацитетите за ефикасно управување со животната средина на сите нивоа на управување и преку обезбедување на тесна соработка помеѓу надлежните органи на хоризонтално и вертикално ниво;
- Интеграција на политиката за заштита на животната средина во другите секторски политики;
- Поттикнување на индустријата, давателите на услуги и другите субјекти во областа на животната средина, кон поголема одговорност за заштитата на животната средина;
- Решавање на проблемите на животната средина кои се од национално значење;
- Зголемување на степенот на исполнување на обврските, кои произлегуваат од регионалните и глобалните договори во областа на животната средина;
- Последно, но не и најмалку важно, е зголемување на нивото на инвестиции во животната средина за постигнување на стандардите на ЕУ.

Специфични цели за заштита на животната средина:

- Подобрување на квалитетот на животот и здравјето и зголемување на животниот стандард;
- Подобрување на квалитетот на воздухот и намалување на емисиите на стакленички гасови;
- Заштита и подобрување на квалитетот на водата и на почвата;
- Заштита и унапредување на биолошката разновидност и природното наследство;

- Заштита на карактеристиките на пределот;
- Заштита на материјалните добра;
- Заштита и унапредување на културното наследство.

Правото на чиста и здрава животна средина е предмет на значителен број правни акти, стратешки, плански и програмски документи на национално ниво, како и на меѓународните договори и политики кои РС Македонија ги има ратификувано.

Прашањата за заштита на природата, обезбедувањето чиста и здрава животна средина и целите за заштита на животната средина се дефинирани во согласност со националната и меѓународната легислатива и истите се земени предвид при изработка на Извештајот за стратегиска оцена, а опфатени се и број други стратешки, плански и програмски документи.

Една од клучните меѓународни конвенции на кои РС Македонија е потписничка е Конвенцијата за биолошка разновидност, ратификувана и објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 54/97. Конвенцијата има три главни цели:

- Зачувување на биолошката разновидност;
- Одржливо користење на компонентите на биолошката разновидност; и
- Праведна и еднаква распределба на придобивките кои произлегуваат од користењето на генетските ресурси.

Други конвенции и протоколи, ратификувани од страна на РС Македонија за заштита на животната средина се:

- Конвенција на ОН за заштита на светското природно и културно наследство е ратификувана од поранешна СФРЈ во 1974 година со Законот за ратификација („Сл. весник на СФРЈ“ бр. 56/74), а Република Македонија ја прифати со акт за сукцесија.
- Конвенција за заштита на водните живеалишта со меѓународно значење за заштита на водните птици (Рамсар) („Сл. лист на СФРЈ“ бр. 9/77);
- Картагенски Протокол за биосигурност кон Конвенцијата за биолошка разновидност („Сл. весник РМ“ бр. 40/05);
- Бонска Конвенција за заштита на миграторни видови диви животни („Сл. весник на РМ“ бр. 38/99) и Договор за заштита на лилјаците во Европа („Сл.весник на РМ“ бр. 38/99 и 13/02);
- Бернска Конвенција за заштита на дивиот растителен и животински свет и природните живеалишта („Сл. весник на РМ“ бр. 49/97);
- Париска Конвенција за заштита на светското културно и природно наследство („Сл. лист на СФРЈ“ бр. 56/74);
- Европската Конвенција за пределот (Фиренца, 2000) („Сл. весник на РМ“ бр. 44/2003);
- Закон за ратификација на Кигали Амандманот кон Монреалскиот протокол за супстанциите што ја осиромашуваат озонската обвивка („Сл. весник на РСМ“ бр.34/2020);
- Закон за ратификација на Амандманот од Доха на Протоколот од Кјото кон Рамковната Конвенција на Обединетите Нации за климатски промени („Сл. весник на РМ“ бр.152/2019);
- Закон за Ратификација на Договорот од Париз („Сл. весник на РМ“ бр. 161/2017);

- Рамковна Конвенција на Обединетите Нации за климатски промени (Њујорк, Мај) („Сл. весник на РМ“ бр. 61/97);
- Протоколот од Кјото кон Рамковна Конвенција на Обединетите Нации за климатски промени („Сл. весник на РМ“ бр. 49/2004);
- Конвенција за оценка на влијанијата врз животната средина во прекуграничен контекст (Еспо, февруари 1991) („Сл. весник на РМ“ бр. 44/99);
- Архуска Конвенција за пристап до информации, учество на јавноста во донесување на одлуки и правна заштита за прашања од областа на животната средина („Сл. весник на РМ“ бр. 40/99);
- Протокол за стратешка оценка на животната средина („Сл. весник на РМ“ бр. 120/13“);
- Конвенција на Обединетите Нации за борба против опустинувањето во земјите што се соочуваат со сериозни суши и/или опустинување, особено во Африка („Сл. весник на РМ“ бр. 13/02);
- Конвенција за заштита и користење на прекугранични водотеци и меѓународни езера (Хелсинки) („Сл. весник на РМ“ бр. 117/15);
- Виенска Конвенција за заштита на озонската обвивка („Сл. весник на РМ“ бр. 1/90), ратификувана од Република Македонија на 10 март, 1994 година;
- Стокхолмска Конвенција за заштита на човековото здравје и животната средина од отпорни органски соединенија, потпишана од Република Македонија на 23 мај, 2001 година и ратификувана на 19 март, 1994 година;
- Комуникација од Комисијата за Европскиот Парламент, Советот, Економскиот и Социјален Комитет и Комитетот за регионите (Наше животно осигурување, наш природен капитал: ЕУ Стратегија за диверзитет до 2020 година);
- Рамковната конвенција за вредностите на културното наследство за општеството (Фаро 205) („Сл. весник на РМ“ бр. 25/11);
- Конвенцијата за заштита на архитектурното наследство на Европа (Гранада 1985);
- Конвенција за заштита на археолошкото наследство на Европа (Валета 1992) („Сл. весник на РМ“ бр. 56/05) и др.

7.1 Заштита на природното и културното наследство на Охридскиот регион

Исклучителните универзални вредности на природното и културното наследство на Охридскиот регион се препознаени пред речиси едно столетие, не само од страна на научната јавност, туку и од националните институции од областа на заштитата на природното и културното наследство на тогашната С.Р. Македонија, во рамки СФРЈ. Така, во повоениот период започнува процес на правна заштита на регионот, односно негови поединечни делови:

- Националниот парк Галичица (ИУЦН категорија II), е прогласен во 1958 година. Опфаќа територија од вкупно 24,151 ha, од кои 72 % (односно 17,385 ha) се вклучени во доброто подоцна прогласено за светско наследство.
- Охридско Езеро во 1977 година е прогласено за Споменик на природата (ИУЦН категорија III) со Законот за заштита на Охридско, Преспанско и Дојранско Езеро. Споменикот на природата ја опфаќа целокупната територија на езерото која припаѓа на Република Северна Македонија (~200 km²).

- Старото градско јадро на Охрид е прогласено за споменичка целина во 1968 година (Решение бр. 07-57/1 од 28.3.1968 година). Во 2011 година е прогласено за културно наследство од особено значење, заштитено со посебен закон (Закон за прогласување на Старото градско јадро на Охрид за културно наследство од особено значење „Сл. весник на РМ“ бр. 47/11 и 154/15).

Охридскиот регион е заштитен како природно и културно-историско подрачје во 1978 година (Решение бр. 03-461 од 08.12.1978 година).

По овие низа правни документи за заштита на регионот на национално ниво, следува неговото впишување на Листата на светско наследство, меѓу првите добра по усвојувањето на Конвенцијата за заштита на светското културно и природно наследство од 1972 година (Париз, 1972).

Охридскиот регион во 1979 година е впишан на Листата на светско наследство заради своите природни вредности (според критериумот (iii)), односно сега критериум (vii)). Истата година, во препораките од евалуацијата спроведена од страна на Меѓународната унија за заштита на природата (IUCN) е укажано дека впишувањето на Листата на светско наследство треба да се темели и на културните вредности на доброто. Затоа, во 1980 година е извршено проширување на номинациското досие со дополнување на критериумите за културни вредности (i), (iii) и (iv) и доброто е впишано под името „Охридски регион со неговите културни и историски аспекти и неговата природна средина“.

Во 2006 година, извршена е промена на именувањето на доброто во „Природно и културно наследство на Охридскиот регион“ (30 COM 8B.9, Вилнус, Литванија), додека во 2009 година е извршена мала модификација на неговите граници на македонскиот дел од доброто (33 COM 8B.40, Севилја, Шпанија).

Во 2018 година, Република Албанија поднесе номинација за проширување на „Природното и културно наследство на Охридскиот регион“, со вклучување на албанскиот дел од Охридското Езеро, што беше одобрено од Комитетот за светско наследство на неговата 43-та седница (43 COM 8B.9, Баку, Азербеџан, 2019 год.). Денес, вкупната површина на заштитеното добро изнесува 94,728.6 ha, со контактна зона лоцирана на албанската страна од 15,944.4 ha.

Исклучителната универзална вредност на Охридскиот регион е резултат на милениумската интеракција помеѓу неговите природни особености и човековите дејности. Охридскиот регион (пред сè Охридското Езеро и Националниот парк Галичица) е препознаен како едно од најважните подрачја или т.н. „жариште“ на биолошката разновидност во земјата и пошироко. Тоа е потврдено и со бројните меѓународни номинации, како на пример: „Емералд подрачје“, „Рамсарско подрачје“, „Значајно растително подрачје“, „Значајно подрачје за птици“, „Примарно подрачје за пеперутки“, а потенцијално и „НАТУРА 2000 подрачје“. Спојот меѓу извонредните природни феномени (извонредно богатство на биодиверзитет, висок индекс на ендемизам со над 200 евидентирани ендемски видови, присуство на мноштво ретки, архаични и реликтни видови на флора и фауна и т.н.) со богатото материјално и нематеријално културно наследство напластувано со милениуми, и неговите бројни атрибути, го прави овој регион уникатен.

Покрај прогласувањето за светско наследство, поединечни подрачја во рамките на Охридскиот регион дополнително се и под национална и меѓународна заштита, а дел се и добра кои се во процес на (ре)прогласување:

- Охридскиот регион е дел од Прекуграничниот биосферен резерват Охрид-Преспа (Р. Албанија-Р. Северна Македонија), прогласен од страна на УНЕСКО во 2014 година;
- Во рамки на доброто се наоѓа и Рамсарскиот локалитет Охридско Езеро и Студенчишко блато (досие бр. 2449), прогласен во 2021 година, со територија од 25,205 ha;
- Во постапка на репрогласување се наоѓа Споменикот на природата Охридското Езеро (ИУЦН категорија III);
- Во постапка на прогласување се наоѓа и Паркот на природата Студенчишко блато (ИУЦН категорија IV).⁴³

7.2 Цели на Стратегиската оцена на животната средина

Целите на заштитата на животната средина се изразени преку целите на стратегиска оцена на животната средина. Споредување на целите за животна средина со целите и активностите во стратешкиот документ е вообичаен метод при спроведување на СОЖС, со цел да се оцени дали развојот, односно идната имплементација на еден развоен стратешки документ, како што е во случајот „Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид“ ќе биде во насока на поставените цели за животна средина (СОЖС).

Целите на стратегиската оцена на животната средина се прикажани преку статусот на: населението и здравјето на населението, биолошката разновидност, водата, почвата, воздухот, климатските промени, материјалните добра, пределот, културното наследство и интеракцијата помеѓу нив.

Во табелата, што следува, презентирани се целите на СОЖС во однос на целите дефинирани во „Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид“ (нивната компатибилност и некомпатибилност).

Компатибилноста/некомпатибилноста на целите е разгледувана во однос на „Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид“ (цели за развој на зеленило мерки/активности за нивно постигнување) и во однос на неговата идна имплементација во понизок ранг на плански документи или проектна документација.

⁴³ Стратегиски План за Рехабилитација на природното и културно наследство на Охридски регион (2023-2030)

Табела 44 Врска меѓу целите на СОЖС и целите на „Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид“

Општи цели дефинирани во „Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид“				
<ul style="list-style-type: none"> • Да се претвори сивото во зелено; • Зеленило за сите; • Зелени кровови и сидови; • Да ја донесеме природата во градот; • Да зазеленуваме заедно. 				
Теми на СОЖС	Цели на СОЖС	Специфични цели на СОЖС	Цели во Стратегијата за зеленило (компатибилност/некомпатибилност)	Индикатори на СОЖС
T1:Население и здравје на населението	Унапредување на животните услови на населението	<ul style="list-style-type: none"> - Подобрување на медиумите и областите од животната средина; - Подобрување и заштита на здравјето на луѓето; - Подобрување на социоекономската состојба (вработување, зголемување на приходите, демографски развој, намалување на миграцијата); - Подобрување на инфраструктурата; - Подобрување на квалитетот на живот на луѓето. 	<p>Компатибилност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Планирање на развој на зеленилото во Град Охрид, во согласност со законските обврски за поставување урбано зеленило; - Одржливо искористување на површините за поставување зеленило, зачувување и рехабилитација на зелените површини кои даваат насоки за идна урбанизација на Градот; - Подобрување на квалитетот на воздухот, адаптација кон климатските промени; - Креирање на зелени простори за одмор, релаксација, рекреација и социјализација на локалното население и подобрување на квалитетот на живот; - Користење растителни видови без или мал алергиски потенцијал – особено автохтони видови со помали потреби за одржување; - Примена на практики за еколошко одржување и избегнување потенцијални здравствени ризици; - Отворање можности за нови вработувања и подобрување на стандардот на живот на населението; - Подобрување на туристичката понуда; - Подигнување на јавната свест за вредноста на 	<ul style="list-style-type: none"> - Стапка на активно вклучување на локалните жители и сите заинтересирани страни во планирањето, изградбата и одржувањето на зелените површини; - Број на одржани состаноци, јавни дебати и сл. со заинтересираните страни поврзани со избор на локации за поставување зеленило, проектни решенија, видови садници и сл.; - Стапка на поставени зелени површини и нивно функционирање во согласност со капацитетот и намената; - Тренд на посетеност на парковите од локалното население и посетителите; - Добиени жалби и поплаки од локалното население поврзани со функционалноста на зелените простори и урбаното живеење во градот; - Трендови на одржување на зелените површини;

			<p>зелените површини, особено на децата од најрана возраст и сл.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Воспоставување Совет за имплементација на стратегијата и мониторинг на имплементација на мерките, кој ќе соработува со техничките служби во општината и ЈП Комунална хигиена; - Воспоставување на соработка со засегнати страни и сл. <p>Некомпатибилност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Предложени локации за поставување зеленило во сензитивни подрачја од Градот, за кои веќе постојат ограничувања во однос на можноста за урбанизација, нерешени имотни односи, како и локации за кои дополнително ќе се носат плански и урбанистички решенија кои ќе ја диктираат намената на просторот и неговото уредување и сл. - Предложени локации за поставување на зеленило на места, за кои постојат критериуми и стандарди за нивен изглед; - Генерирање отпад, користењето на хемиски средства за одржување на зеленилото може да го нарушат квалитетот на медиумите и областите од животната средина; - Незадоволство на заедницата од карактеристиките и функциите на урбаниот зелен простор; - Неизвесни или намалени буџети за одржување на урбаното зеленило. 	<ul style="list-style-type: none"> - Стапка на субвенции од Општината за локалното население за развој и одржување на зеленилото (садници, жардинјери); - Стапка на вклучување на социјално ранливи категории жители за одржување на зеленилото; - Стапка на користење на автохтони видови при поставување зелени површини; - Евидентирани ризици по здравјето и безбедноста на населението и посетителите; - Трендови на состојбата на медиумите и областите од животната средина и сл. - Број на спроведени кампањи за подигнување на јавната свест; - Стапка на имплементирани мерки од Стратегијата.
<p>T2:Биолошка разновидност и природно наследство</p>	<p>Заштита и унапредување на биолошката разновидност и природното</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Подобрување на состојбата со биолошката разновидност преку заштита на 	<p>Компатибилност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - За секоја предложена мерка ќе се врши анализа на просторот, ќе се изработува проекта документација и избор на садници, со цел имплементација на мерката која оди 	<ul style="list-style-type: none"> - Трендови на усогласеност на избраните локации за поставување разни категории зеленило во однос на планските и стратешки документи за заштита

	наследство	<p>екосистемите/живеалиштата, видовите и генетската разновидност,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подобрување на постојните деградирани живеалишта и нивна ревитализација, - Намалување на притисоците и заканите врз биолошката разновидност, - Воспоставување комплексен мониторинг на биолошката разновидност (видови, живеалишта, екосистеми, значајни подрачја). 	<p>во прилог на заштита на биолошката разновидност и природното наследство во Градот и спречување штети од прекумерна бетонска градежна урбанизација;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зголемување на површините со зеленило, зачувување и одржување на зеленилото одат во прилог на подобрување и зачувување на биолошката разновидност, природното и културното наследство; - Имплементација на активности за адаптација кон климатските промени; - Избор на видови дрвја, кои се отпорни на климатски промени; - Користење растителни видови со помали потреби за одржување; - Воспоставување Совет за имплементација на стратегијата и мониторинг на имплементација на мерките, кој ќе соработува со техничките служби во општината и ЈП Комунална хигиена; - Воспоставување на соработка со засегнати страни и сл. <p>Некомпатибилност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Предложени се локации за поставување зеленило во сензитивни подрачја од градот, од аспект на заштита на природното и културното наследство на Градот (Охридско Езеро, Студенчишко Блато, старото градско јадро), за кои веќе постојат ограничувања во однос на можноста за урбанизација и уредување, како и локации за кои дополнително ќе се носат плански и урбанистички решенија кои ќе ја диктираат намената на просторот и неговото уредување и сл. - Предложени се локации за поставување на 	<p>на биолошката разновидност, природното и културното наследство во Град Охрид и Охридскиот Регион.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Број на одржани состаноци, јавни дебати и сл. со заинтересираните страни поврзани со избор на локации за поставување зеленило, проектни решенија, видови садници и сл.; - Стапка на површините покриени со зеленило; - Евиденција на типови зеленило кои се користат за озеленување на површините; - Трендови на рехабилитација, одржување и состојба на зелените површини; - Трендови на живеалишта и видови и предели кои се чувствителни на ефектите од климатските промени и нивна адаптација; - Трендови во управувањето со водите, земјиштето и сл.; - Трендови во користење на еколошки и хемиски средства за одржување на зеленилото; - Трендови во управувањето со биоразградливиот отпад; - Број на спроведени кампањи за подигнување на јавната свест. - Стапка на имплементирани мерки од Стратегијата.
--	------------	---	---	---

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

			<p>зеленило, онаму каде веќе постојат законски нормативи и стандарди за негово поставување.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Предложено е поставување на алохтони видови кои може да се прилагодат на климатските карактеристики во градот; - Генерирање отпад, можно користење на хемиски средства за одржување на зеленилото може да го нарушат квалитетот на медиумите и областите од животната средина. 	
ТЗ:Води	Заштита и унапредување на состојбата со водите	<ul style="list-style-type: none"> - Одржливо управување и користење на водните ресурси, - Заштита, зачувување и подобрување на состојбата на крајбрежното земјиште, водните екосистеми и екосистемите зависни од вода; - Намалување на штетните испуштања и постепено елиминирање на емисиите на опасни материи и супстанции во водите; - Зачувување на биолошката разновидност во рамките на интегрираното управување со водите. 	<p>Компатибилност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Имплементацијата на мерките за поставување зелени кровови и зелени фасади може да допринесат за минимално задржување на водата, односно во мал процент да го намалат волуменот на површинскиот истек и оптоварувањето на атмосферската канализациона мрежа; - За секоја предложена мерка ќе се врши анализа на просторот, ќе се изработува проектна документација и избор на садници, со цел заштита на водите, природното и културно наследство во Градот и спречување штети од прекумерна бетонска градежна урбанизација; - Зголемување на површините со зеленило, зачувување и одржување на зеленилото одат во прилог на спречување порои, поплави и сл. - Примена на практики за еколошко одржување и избегнување потенцијални здравствени ризици и др. <p>Некомпатибилност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Во Стратегијата не се предвидени директни 	<ul style="list-style-type: none"> - Трендови на усогласеност на избраните локации за поставување разни категории зеленило во однос на планските и стратешки документи за заштита на водите во Охридското Езеро, како и останатото природно и културно наследство во Град Охрид и Охридскиот Регион (Студенчишко Блато; Галичица); - Стапка на жалби и поплаки од заинтересирани страни во врска со избор на локации и избор на типови зеленило поврзани со целите за заштита на водите; - Стапка на површините покриени со зеленило, стапка на штети од поплави и порои на локации кои ќе бидат покриени со зеленило; - Трендови во користење на еколошки и хемиски средства за одржување на зеленилото; - Трендови во управувањето со биоразградливиот отпад;

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

T4:Почва	Заштита и унапредување на состојбата на почвата	<ul style="list-style-type: none"> - Заштита на почвата од деградација и губење на нејзината плодност, - Заштита на почвата од загадување; - Зачувување на агробиолошката биолошката разновидност. 	<p>мерки за заштита на водите и почвата;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Предложени се локации за поставување зеленило во сензитивни подрачја од Градот од аспект на заштита на природното и културното наследство на Град Охрид и Охридскиот Регион (Охридско Езеро, Студенчишко Блато; Галичица), за кои веќе постојат ограничувања во однос на можноста за урбанизација и уредување, како и локации за кои дополнително ќе се носат плански и урбанистички решенија кои ќе ја диктираат намената на просторот и неговото уредување и сл. - Во Стратегијата не се дефинирани начинот и техниките на наводнување на зеленилото; - Изградба на расадник, генерирање отпад, користење на хемиски средства за одржување на зеленилото кои може да го нарушат квалитетот на атмосферските и подземните води. 	<ul style="list-style-type: none"> - Достапни податоци од мониторинг на површински и подземни води; - Трендови во потрошувачката на вода за наводнување и примена на современи техники за наводнување.
T5:Воздух и климатски промени	Подобрување на квалитетот на воздухот и намалување на емисиите на стакленички гасови	<ul style="list-style-type: none"> - Одржување и подобрување на квалитетот на воздухот; - Ограничување на загадувањето на воздухот до нивоа кои не ги загрозуваат природните системи; - Ограничување на емисиите на воздух во согласност со стандардите за квалитет на воздухот; - Намалување на емисиите на 	<p>Компатибилност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зголемување на површините со урбано зеленило, што ќе допринесе за подобрување на квалитетот на воздухот, микроклимата, адаптација кон климатските промени; - Поставување зелени кровови и зелени фасади, кои покрај останатото имаат улога на термоизолатори како мерка за енергетска ефикасност, која може да допринесе за подобрување на квалитетот на воздухот и ублажување на климатските промени; <p>Некомпатибилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зголемување на количините на биоразградлив отпад, кој доколку не се управува соодветно може да го наруши квалитетот на воздухот како резултат на 	<ul style="list-style-type: none"> - Стапка на површините покриени со зеленило; - Евиденција на типови зеленило кои се користат за озеленување на површините; - Трендови на рехабилитација, одржување и состојба на зелените површини; - Трендови во потрошувачка на енергија; - Трендови во генерирање биоразградлив отпад и негово управување; - Трендови во квалитет на амбиентен воздух и сл.

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

		<p>стакленички гасови и зголемено искористување на обновливи извори на енергија;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Намалување на причините и последиците од климатските промени. 	<p>генерирање метан, зголемување на количините на стакленички гасови, кои имаат придонес кон климатските промени. Во Стратегијата не се дадени насоки за управување со биоразградливиот отпад.</p>	
Т6:Материјални добра	Заштита на материјалните добра	<ul style="list-style-type: none"> - Намалување на количините на генериран отпад и негово одржливо управување; - Изградба, заштита и подобрување или санација на системите за водоснабдување, третман на отпадни води; - Подобрување и ефикасно користење на постојната и изградба на нова транспортна инфраструктура; - Подобрување и ефикасно користење на постојниот начин на снабдување со електрична енергија и изградба на нова електроенергетска инфраструктура и преносна мрежа. - Поставување на 	<p>Компатибилност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поставување зелени кровови и зелени фасади, кои покрај останатото имаат улога на термоизолатори и претставуваат мерка за енергетска ефикасност, а исто така ја акумулираат водата, со што се намалува оптоварувањето на атмосферската канализација. <p>Некомпатибилност</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зголемување на количините на биоразградлив отпад, кој доколку не се соодветно управува, односно компостира, може дополнително да ја оптовари депонијата Буково, која има ограничен капацитет за прием на отпад. - Начинот на наводнување на зеленилото не е земен предвид. Неефикасно користење на водата може да допринесе за недостаток на вода во мрежата, како и зголемување на потрошувачката на енергија на пумпите. 	<ul style="list-style-type: none"> - Трендови во генерирање на биоразградлив отпад и негово управување; - Трендови на изградба на зелени кровови и зелени фасади во јавни и приватни објекти; - Трендови во потрошувачка на енергија; - Трендови во начинот на наводнување и потрошувачката на вода за наводнување; - Трендови во водоснабдување на Градот и недостаток на вода особено во летниот период и сл.

		инфраструктура на локации кои не располагаат со значајни природни вредности.		
T7: Културно наследство	Заштита и унапредување на културното наследство	<ul style="list-style-type: none"> - Зачувување и подобрување на историските градби, археолошки наоѓалишта и други важни културни локалитети. 	<p>Компатибилност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - За секоја предложена мерка ќе се врши анализа на просторот, ќе се изработува проекта документација и избор на садници, со цел имплементација на мерката која оди во прилог на заштита на природното и културното наследство во градот и спречување штети од прекумерна бетонска градежна урбанизација. - Зголемување на површините со зеленило, зачувување и одржување на зеленилото во градот одат во прилог на поволен температурен и климатски режим во Градот и зачувување на културното наследство; - Воспоставување Совет за имплементација на стратегијата и мониторинг на имплементација на мерките, кој ќе соработува со техничките служби во општината и ЈП Комунална хигиена; - Воспоставување на соработка со засегнати страни и сл. - Воспоставување Совет за имплементација на стратегијата и мониторинг на имплементација на мерките, кој ќе соработува со техничките служби во општината и ЈП Комунална хигиена; - Воспоставување на соработка со засегнати страни и сл. <p>Некомпатибилност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Предложени се локации за поставување зеленило во сензитивни подрачја од градот 	<ul style="list-style-type: none"> - Трендови на усогласеност на избраните локации за поставување разни категории зеленило во однос на планските и стратешки документи за заштита на културното наследство; - Стапка на жалби и поплаки од заинтересирани страни во врска со избор на локации и избор на типови зеленило; - Број на спроведени кампањи за подигнување на јавната свест.

**Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина
Охрид**

			<p>од аспект на заштита на природното и културното наследство на Градот (Охридско Езеро, Студенчишко Блато, старото градско јадро), за кои веќе постојат ограничувања во однос на можноста за урбанизација и уредување, како и локации за кои дополнително ќе се носат плански и урбанистички решенија кои ќе ја диктираат намената на просторот и неговото уредување и сл.</p> <ul style="list-style-type: none">- Предложени се локации за поставување на зеленило онаму каде веќе постојат законски нормативи и стандарди за негово поставување.	
--	--	--	---	--

8 ВЕРОЈАТНИ ЗНАЧАЈНИ ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И МЕРКИ ЗА НАМАЛУВАЊЕ

Потенцијалните влијанија врз животната средина и социјалните аспекти, кои може да бидат предизвикани со имплементација на Стратегијата за развој на зеленило во Општина Охрид ќе потекнуваат од имплементацијата на предвидените мерки/активности со кои треба да се постигнат целите на Стратегијата.

Влијанијата се разгледуваат од аспект на негативни влијанија и од аспект на идни придобивки, односно позитивни влијанија.

Извештајот за стратегиска оцена на животната средина ги зема предвид влијанијата врз сите медиуми и состојби на животната средина и социо-економските придобивки, но од генерален аспект.

Евидентно е дека имплементацијата на активностите ќе допринесе за намалување на заканите и подобрување на состојбата со пределот, биолошката разновидност и природното наследство, подобрување на постојната состојба на медиумите и областите во животната и општествената средина. Но, исто така планираниот развој на подрачјето ќе придонесе за појава на нови состојби, можни извори на емисии и закани за животната и општествената средина.

За дел од планираните активности во Стратегијата, дополнително ќе се води постапка за подетална оцена на влијанијата врз животната средина во извештаите за стратегиска оцена на ниво на конкретна планска документација или на ниво на проект низ студиите за оцена на влијанијата врз животната средина или елаборатите за заштита на животната средина за секој проект/објект поединечно.

Влијанијата врз специфичните медиуми од животната средина и социо-економските аспекти ќе бидат елиминирани или ефективно подобрени, доколку при имплементација на Планот и предложените активности, од кои дополнително ќе произлезат конкретни проекти, бидат земени предвид мерките за намалување на влијанијата, дефинирани во Извештајот за стратегиска оцена на животната средина, како и мерките кои ќе бидат дадени во поединечните извештаи за СОЖС на ниво на планска документација од понизок ранг или на ниво на проекти, низ студиите за оцена на влијанијата врз животната средина или елаборатите за заштита на животната средина.

Влијанијата врз медиуми од животната средина и социо-економските аспекти кои ќе произлезат со имплементација на активностите за исполнување на целите од Стратегијата и мерките за намалување на влијанијата се прикажани во следните табели.

8.1 Влијанија предизвикани од имплементација на Стратегијата за развој на зеленило и мерки за намалување

ЦЕЛ 1: ДА ГО ПРЕТВОРИМЕ СИВОТО ВО ЗЕЛЕНО	
Опис на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	<p>За исполнување на оваа цел, во Стратегијата предвидени се 12 мерки, а за реализација на секоја мерка предвидени се активности.</p> <p>Мерка 1.1. Подигнување на парк во период (2023-2025)</p> <p>Активности: Анализа на просторниот потенцијал за лоцирање на површина, категорија парк, Изработка на проект, Подигнување на парк, Мониторинг.</p> <p>Опис на влијанијата: Оваа мерка предлага спроведување активности кои вклучуваат анализа на просторниот потенцијал за лоцирање на површина, категорија парк. При изработка на Стратегијата спроведени се анализи на земјиштето за озеленување, за можните потенцијали на градот за поставување на парк, но оваа мерка не предлага алтернативни локации кои ќе бидат предмет на анализа и оцена во овој извештај.</p> <p>Во спроведената анкета на засегнатите страни како приоритетна локација за лоцирање на Парк е наведена локацијата на поранешна Касарна, која не е дел од оваа мерка.</p> <p>Во Предлог – Програма за поддршка на локалниот економски развој на Општина Охрид за 2023 година, Поглавје I Подобрување на економската конкурентност на Охрид и рационална употреба на ресурси преку партиципативно учество на заедницата, во подпоглавје 1.2. се предвидува <i>Изработка на Студија за технолошко-рекреативен развој на просторот на поранешната касарна</i>. Како што е наведено „Плановите на општината се поранешната касарна која е лоцирана надвор од градскиот урбан центар, со површина од околу 30 ха да биде функционално искористена. На оваа локација има објекти кои не функционираат и се во прилично лоша состојба, има реновирана една зграда, а се планира да се постават содржини од рекреативен карактер, со цел истата да прерасне во нов урбан центар на градот. Со изработка на Студија за развој на овој простор, планирање на нејзината намена долгорочно, и подготовка на акциони планови за реализација на стратешките насоки, ќе се овозможи целата оваа област да се трансформира во технолошко-рекреативна зона. Самиот концепт за нејзина трансформација ќе овозможи развој на голем број на незагадувачки дејности, дисперзија на гравитирањето на населението и посетителите надвор од градскиот центар, ќе овозможи отворање на работни места, а воедно ќе биде и место за разонода и рекреација на сите генерации“.</p> <p>Имајќи ја предвид планираната намена на оваа локација, технолошко-рекреативна, имплементација на Мерка 1.3 Подигнување на расадник/стакленик кој претставува стопански објект, постојната состојба на локацијата во Касарната каде е присутно зеленило и високо стеблеста вегетација (борово насади), а од сруга страна локацијата се наоѓа во близина на индустриски капацитети кои се извори за загадување во животната средина, потребно е да се спроведат детални анализи на идната намена на оваа локација со претставниците на општината и да се утврди можноста да развој на оваа локација во зелена површина со категорија парк.</p> <p>Мерка 1.2 Подигнување на заштитен појас околу депонијата Буково (2025-2026)</p> <p>Активности: Анализа на просторот околу депонијата за одредување зелена површина, Изработка на проект, Распишување на јавен повик, Мониторинг.</p> <p>Опис на влијанијата: Од активностите кои се предвидени во Стратегијата, како и од Формуларот за спроведување на СОЖС предмет на Стратегијата за развој на зеленилото за Општина Охрид е делот кој го покрива постојниот ГУП на Град Охрид и најблиску населените места. Целта на Стратегијата е да даде насоки и согледувања на постојната состојба со зеленилото во Охрид, степенот на реализација на</p>

планираното зеленило со постојниот ГУП и предлози за озеленување кои треба да се земат предвид при изработка на новиот ГУП за град Охрид. Депонијата Буково се наоѓа на оддалеченост 25 km од градот. Во Стратегијата, во приоритетни предлози од граѓаните, како локација за озеленување се наведува депонијата Буково. Исто така за истата е дадено образложение дека иако не припаѓа во урбаниот дел, и е надвор од ГУП, важно е да се размислува долгорочно, што после стартувањето на регионалната депонија во Новаци. Стратегијата укажува на изработка на план за ревитализација и подигање заштитен појас околу депонијата Буково и на тој начин да се заштити градот од негативни штетни емисии.

Во согласност со постојната состојба на депонијата се врши депонирање на отпад од Општина Охрид, кој ќе се депонира и во следните години. Во согласност со националните стратешки документи оваа депонија е класифицирана како депонија со висок ризик и затворањето на истата, по воспоставување на регионален систем за управување отпадот, треба да се врши од страна на Општината во соработка со Регионалните тела за управување со отпад и Министерството за животна средина и просторно планирање, врз основа на претходно изработена урбанистичко планска и проектна документација за затворање и понатамошна грижа за нестандартната депонија. Без изработена техничка документација за идно затворање на депонијата, имплементацијата на оваа мерка не е релевантна. Дополнително, со затворањето на депонијата, согласно техничките решенија и законските прописи за затворање на депонии, подигнувањето на заштитен појас околу депонијата може да претставува ризик од појава на пожар во случај на несоодветно собирање или инцидентно истекување на метан и негово палење. Техничката документација за затворање на депонијата ќе даде насоки за идно користење на локацијата, како и најпогодни видови на садници за озеленување.

Мерка 1.3 Подигнување на расадник/стакленик (2025-2027)

Активности: Анализа на најсоодветен простор за подигнување на расадник (предлог Касарна), Изработка на проект, Распишување на јавен повик, Избор на зеленило, Подигнување на расадник, Мониторинг.

Опис на влијанијата: Подигнувањето на расадник/стакленик е мерка која оди во прилог во озеленувањето (производство на садници), меѓутоа истата не може да се смета како активност за озеленување во согласност со Законот за урбано зеленило. Оваа мерка припаѓа во категорија на земјоделска производна дејност. Во Стратегијата не е наведено за каков вид садници станува збор, но истата е наведена како приоритетна активност - предлог од граѓанска организација за деца со посебни потреби. Целта на мерката е зголемена едукација и зголемена инклузивност. Како локација за поставување на расадник/стакленик се предлага просторот на поранешната Касарна.

Расадникот има карактер на стопански објект и со оглед на ризичниот тип на производство треба да се земе предвид дека ќе се користат потхранувачи и други заштитни средства кои може да предизвикаат загадување на почвата, како и на подземните води. Како резултат на активностите во овој стопански објект ќе се генерира биоразградлив отпад и друг вид на отпад, ќе има потреба од големи количини вода за наводнување, кои може да предизвикаат оптоварување на системот кој се користи за наводнување на оваа локација.

Имплементацијата на оваа мерка ќе допринесе за производство на автохтони видови на зеленило карактеристични за подрачјето, спречување увоз на садници кои не се автохтони и тешко се прилагодуваат на поднебјето, што може да резултира со финансиски придобивки за општината. Исто така оваа мерка може да ги постигне целите за инклузија на деца со посебни потреби, нивна едукација, вработување на населението и сл.

Имајќи предвид, дека постојниот расадник лоциран во границите на Студенчишко Блато треба да се дислоцира (предлог во Студијата за валоризација на Студенчишко Блато, 2020), како резултат на загадувањата кои ги предизвикува во предлог заштитеното подрачје и ширење на блатото, имплементацијата на оваа мерка, бара детални испитувања, кои треба да бидат дел од Студијата за технолошко-рекреативен развој на просторот на поранешната касарна.

Мерка 1.4. Дефинирање на нормативи и стандарди (2023-2024)

Активности: Усвојување на единствена категоризација за сите зелени површини, Усвојување на стандарди и нормативи за сите категории на зеленило, Анализа на сите квалитативни и квантитативни показатели на сите зелени површини.

Опис на влијанијата: Имплементацијата на оваа мерка ќе допринесе за усогласување на сите категории зелени површини во согласност во постојните закони, поврзани со областа, што ќе обезбеди унифицираност при изработка на идните плански и проектни документи.

Усвојување на стандарди и нормативи за сите категории на зеленило ќе допринесе за дефинирање на типот на зеленило што ќе се засади за секоја категорија урбано зеленило, во согласност со вредноста и карактеристиките на локациите во градот. Имплементацијата на оваа активност ќе допринесе за унифицираност на зеленилото во градот, задржување на автохтоните видови на зеленило, зачувување на биолошката разновидност и пределските/визуелните вредности на градот, дефинирање на начинот и фреквенција на садење и одржување за секоја категорија и сл. Овие активности ќе допринесат за подобрување на визуелните карактеристики на градот, особено во старото градско јадро каде се идентификувани неусогласености од ваков тип.

Анализа на квалитативните и квантитативни показатели на сите зелени површини ќе допринесе за целосен увид во состојбите со зелените површини во градот, потребата од нови садења, одржување или рехабилитација на зеленило, врз основа на што ќе се обезбеди база на податоци на која ќе се темели изработката на основните проекти за озеленување. За имплементација на оваа мерка треба да се земат предвид податоците од Катастарот за зеленило, а исто така да се извршат дополнителни теренски истраги од страна на експертски тимови.

Имплементацијата на оваа мерка ќе резултира со придобивки за животната средина, а исто така ќе обезбеди работен ангажман на експертски тимови од разни области.

Мерка 1.5 Подигнување на зеленило околу ОУ Христо Узунов, ул. Марко Несторовски (2025-2027)

Активности: Анализа на просторот и детектирање ризични точки, Изработка на проект за подигнување на зеленило, Избор на зеленило/садници, Подигнување на зеленилото, Мониторинг.

Мерка 1.6 Подигнување на зеленило на ул. Марко Цепенков (2026-2027)

Активности: Анализа на просторот и детектирање ризични точки, Изработка на проект за подигнување на зеленило, Избор на зеленило/садници, Подигнување на зеленилото, Мониторинг.

Мерка 1.7 Подигнување на зеленило - ОУ Братство и единство (2026-2027)

Активности: Анализа на просторот и детектирање локации за садници; Изработка на проект за подигнување на зеленило, Избор на зеленило/садници, Подигнување на зеленилото, Мониторинг.

Мерка 1.8 Подигнување на зеленило - Влез улица Железничка, пумпа Лукоил (2026-2029)

Активности: Анализа на просторот, одредување локации и детектирање ризични точки; Изработка на проект за подигнување на зеленило, Избор на зеленило/садници, Избор на зеленило, Подигнување на зеленилото, Мониторинг.

Мерка 1.9 Подигнување на зеленило - ОУ Братство Единство, улица Бекир Али Риза, крст Џамија (2026-2028)

Активности: Анализа на просторот, одредување локации и детектирање ризични точки; Изработка на проект за подигнување на зеленило, Избор на зеленило/садници, Подигнување на зеленилото, Мониторинг.

Мерка 1.10 Подигнување на зеленило/дрворед - Улица Никола Карев, Трудбеник мол (2026-2028)

Активности: Анализа на просторот и детектирање локации за дрворед, Изработка на проект за подигнување на зеленило, Распишување на јавен повик, Избор на садници, Подигнување на дрворед, Мониторинг.

Опис на влијанијата за мерките 1.5 до 1.10: Имплементацијата на оваа мерка ќе допринесе за зголемување на површините на урбано зеленило, во согласност со потребите на предвидените локации каде поминуваат сообраќајници или се наоѓаат основни училишта. Врз основа на планираните анализи на просторот најпрво ќе се направи увид во постојната состојба, потребата од озеленување, како и видот на зеленило кое треба да се засади/рехабилитира. Озеленувањето на локациите во зависност од типот на применето зеленило ќе допринесе за подобрување на квалитетот на воздухот, намалување на температурите, бучавата и сл. Меѓутоа, во зависност од оптовареноста на просторот и видот на зеленило кое ќе се засади, особено долж сообраќајниците може да предизвика негативни влијанија врз животната средина и социјалните аспекти како резултат на можно нарушување на визуелните аспекти (доколку не се применуваат стандарди и нормативи за зеленило), да предизвика ограничување на просторот за сообраќај/паркирање и движење на пешаци, ограничување на пристап до објекти, идни планирани градби, зголемена потрошувачка на вода за наводнување, зголемување на количините на биоразградлив отпад и сл. Негативните влијанија може да се очекуваат доколку и покрај анализата на просторот (теренски увид), не се земат предвид планските одредби од ГУП на град Охрид, ДУП-овите и инфраструктурните проекти за секоја од предвидените локации, каде се дефинирани можностите и површините за сообраќајно и друг вид зеленило кое треба да се засади, иден урбан развој околу локациите и сл. Имплементацијата на оваа мерка ќе резултира со придобивки за животната средина, а исто така ќе обезбеди работен ангажман на експертски тимови од разни области.

Мерка 1.11 Подигнување зелена површина за садници за секое новороденче (2024-континуирано)

Активности: Анализа на просторот и избор на посебна локација за зелена површина каде секое новороденче ќе добие сопствена садница од општината, засадена од родител/родителите; Изработка на проект за подигнување на зеленило, Распишување на јавен повик, Избор на садници, Подигнување на зелената површина, Мониторинг.

Опис на влијанијата: Оваа мерка предлага спроведување активности кои вклучуваат анализа на просторот и избор на посебна локација за зелена површина каде секое новороденче ќе добие сопствена садница од општината, засадена од родител/родителите. При изработка на Стратегијата спроведени се анализи на земјиштето за озеленување, за можните потенцијали на градот за поставување на ваков тип зелена површина, но оваа мерка не предлага алтернативни локации кои ќе бидат предмет на стратегиска оцена во овој извештај.

Мерка 1.12 Подигнување зелена површина – паркинг Гранит (поранешен полигон) (2024-2026....)

Активности: Јавна расправа за потреба од враќање во владение на просторот, Носење на одлука на Совет, Распишување на јавен повик за идејно решение, Избор на садници, Подигнување на зелената површина, Мониторинг.

Опис на влијанијата: Имплементацијата на оваа мерка ќе предизвика позитивни влијанија врз животната средина и социјалните аспекти. Површината која ќе се озелени ќе допринесе за подобрување на квалитетот на воздухот, намалување на температурите, а од друга страна истата е лоцирана во близина на важни јавни објекти (општината, училиште, болница) и до шеталиштето, така што локалното население и посетителите може да го користи овој простор за одмор и релаксација. Негативни влијанија врз животната средина и социјалните аспекти може да потекнуваат од несоодветен избор на зеленило што може да ги наруши визуелните аспекти, зголемена потрошувачка на вода за наводнување на зеленилото, генерирање биоразградлив и друг вид отпад и сл. Имајќи предвид дека оваа локација е во сопственост на Гранит, односно не е државно земјиште можни се конфликти со сопственикот на земјиштето или пак зголемени трошоци за откуп/враќање на локацијата во владение на Општината.

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	Населени е	Здравје на население	Природно наследство, биолошка разновидност, предел	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјалн и добра	Културно наследство
	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-
Мерки за намалување на влијанијата	<ul style="list-style-type: none"> • За имплементација на мерката: Подигнување на парк се препорачува Стратегијата за озеленување да се надополни со алтернативни локации за поставување на парк, врз основа на спроведените досегашни истражувања, постојната урбанистичка документација за град Охрид, препораките и мерките за заштита на регионот и општина Охрид излистани во Поглавје 3.3. од овој документ. Предложените локации да бидат мапирани (ГИС). Исто така се препорачува детална анализа на просторот во поранешната Касарна и утврдување на фактичката состојба за поставување парк. Доколку локацијата е соодветна за поставување на парк, идната урбанизација на оваа локација треба да стави акцент на имплементација на активности за озеленување на просторот, додека капацитети за лесна и загадувачка индустрија да се планираат за друга локација. При утврдувањето на соодветноста на локацијата да се земат предвид индустриските капацитети во непосредното опкружување на касарната и можното влијание на истите на потенцијалната локација за поставување парк, како и на посетителите на паркот. Доколку локацијата не исполнува критериуми за намена парк се препорачува одржување и збогатување на урбаното зеленило на оваа локација. • Мерката: Подигнување на заштитен појас околу депонијата Буково се препорачува да не биде дел од Стратегијата. Наместо оваа локација да се земат предвид други деградирани простори во рамките на градот Охрид, кои имаат потреба од озеленување. • За имплементација на мерката: Подигнување на расадник/стакленик се препорачува при изработка на Студијата за технолошко-рекреативен развој на просторот на поранешната касарна да се земат предвид целите, препораките и мерките за заштита на регионот и општина Охрид излистани во Поглавје 3.3. од овој документ, особено мерките од Планот за управување со Светското природно и културното наследство на Охридскиот Регион (2020 - 2029), Стратегиски План за Рехабилитација на природното и културно наследство на Охридски регион (2023-2030), План за управување со сливот на Охридското Езеро, 2020 и др. Исто така се препорачува примена на добри земјоделски практики како: контрола врз употребата на ѓубрива и пестициди, мерки за управување со земјоделски отпад и опасни материјали, примена на модерни техники за наводнување (на пр. наводнување со систем на капка), автоматизација на потрошувачката за наводнување и сл. • За имплементација на мерката: Дефинирање на нормативи и стандарди се препорачува да се земат предвид сите законски прописи, плански и стратешки документи излистани во Поглавје 3.3 од овој документ. Се препорачува да се земе предвид Правилникот за стандардизација и визуелна унификација на локациите опфатени со Анализата на визуелното оптеретување на градот Охрид (кој главно се однесува за старото градско јадро и неговите уникатни специфики), во кој како составен дел е приложен КАТАЛОГ за стандардизација и визуелна унификација на локациите и истиот да се применува каде што е релевантно. • За имплементација на мерките од 1.5 до 1.10, покрај теренска процена на локациите, се препорачува да се земат предвид 								

	<p>планските одредби од ГУП на град Охрид, ДУП-овите и инфраструктурните проекти за секоја од предложените локации и идното озеленување да се имплементира во согласност со потребите, оптовареноста на просторот, стандардите и нормативите за зеленило. Исто така, за локациите каде што е применливо да се земе предвид погоре наведениот Правилник за стандардизација и визуелна унификација и Каталогот. Исто така се препорачува примена на мерки за соодветно управување со биоразградлив отпад, примена на модерни техники за наводнување, автоматизација на потрошувачката за наводнување и сл.</p> <ul style="list-style-type: none">• За имплементација на мерката: Подигнување зелена површина за садници за секое новороденче се препорачува Стратегијата за озеленување да се надолни со алтернативни локации за зелена површина, каде секое новороденче ќе добие сопствена садница од општината, врз основа на спроведените досегашни истражувања, постојната урбанистичка документација за град Охрид, препораките и мерките за заштита на регионот и општина Охрид излистани во Поглавје 3.3. од овој документ. Предложените локации да бидат мапирани (ГИС).• За имплементација на мерката: Подигнување зелена површина – паркинг Гранит, се препорачува пред да се имплементира мерката да се земат предвид препораките кои произлегуваат од Планот за управување со Светското природно и културното наследство на Охридскиот Регион (2020 - 2029), Стратегиски План за Рехабилитација на природното и културно наследство на Охридски регион (2023-2030), План за управување со сливот на Охридското Езеро, 2020 и др., со цел да се избегнат можните конфликти за поставување на локацијата поврзани со заштита на природното и културно наследство, како и решавање на имотно правните односи за локацијата. Доколку се имплементира мерката се препорачува примена на мерки за соодветно управување со биоразградлив отпад, примена на модерни техники за наводнување, автоматизација на потрошувачката за наводнување и сл.• За сите предвидени мерки и активности се препорачува активно вклучување на локалното население и сите заинтересирани страни во процесот на донесување одлуки за секоја предвидена активност, од која постои можност истите да бидат директно или индиректно засегнати.
--	---

ЦЕЛ 2: ЗЕЛЕНИЛО ЗА СИТЕ	
Опис на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	<p>За исполнување на оваа цел, во Стратегијата предвидени се 14 мерки, а за реализација на секоја мерка предвидени се активности</p> <p>Мерка 2.1 Зголемена достапност до зелените површини (2024-2025...)</p> <p>Активности: Анализа за достапноста на поголеми или помали зелени површини, Предлог проекти за овозможување на достапност кон зелените површини, Распишување јавен повик, Изведување на градежни зафати за овозможување на достапност, Кампања за зголемена достапност.</p> <p>Опис на влијанијата: Имплементацијата на оваа мерка ќе допринесе за позитивни социјални влијанија, заради зголемување и подобрување на достапноста на населението до постојните зелени површини, особено на родители со деца, инвалиди, лица со отежнато движење или се движат со помагала, повозрасни лица и сл. Можните влијанија врз животната средина ќе зависат од типот на градежните зафати и чувствителноста на локациите. Истите ќе бидат предмет на анализа на ниво на проектна документација. Имплементацијата на оваа мерка ќе обезбеди работен ангажман на експертски тимови од разни области.</p> <p>Мерка 2.2 Реконструкција на постоечките зелени површини (2024-2025...)</p> <p>Активности: Анализа состојбата со постоечките зелени површини, Предлог проекти за реконструкција на постоечките зелените површини, Изведување на градежни зафати за реконструкција на постоечкото зеленило, Вклучување на младите.</p> <p>Имплементацијата на оваа мерка ќе допринесе за оцена на состојбата на постојните зелени површини во градот и утврдување на потребата од нивна рехабилитација. За имплементација на оваа мерка ќе се користат постојните податоци од Катастарот за зеленило, меѓутоа ќе се вршат и нови теренски анализи. Оваа мерка не само што ќе допринесе за креирање база на податоци за постојната состојба на зеленилото и ажурирање на Катастарот за зеленило, истата ќе допринесе за подобрување на состојбата со зелените површини и придобивките од неговото постоење. Оваа мерка ќе допринесе за подобрување на визуелните карактеристики на локациите. Имплементацијата на оваа мерка ќе допринесе за работно ангажирање на експертски тимови, обезбедување на нови садници/зеленило што може да ги зголеми финансиските издатоци на Општината. Како резултат на оваа активност ќе се зголемат количините на биоразградлив отпад и друг вид на отпад. Поставувањето на ново зеленило кое не е автохтоно за подрачјето и не е во согласност со претходно утврдените стандарди и нормативи за урбано зеленило во Охрид, може да предизвика негативни влијанија врз биолошката разновидност, пејзажот, културното наследство и сл. Можните влијанија врз животната средина ќе зависат од типот на градежните зафати и чувствителноста на локациите.</p> <p>Мерка 2.3 Подигнување на парк – област Градинар (2026-2028)</p> <p>Активности: Анализа просторниот план на поранешна Градинар за подигање зелена површина – Парк, Изработка на проект за парковно и рекреативно решение на просторот, Јавен повик, Изведување на градежни зафати за овозможување на достапност, Кампања за нов рекреативен парк.</p> <p>Опис на влијанијата: Имплементацијата на оваа мерка ќе предизвика позитивни влијанија врз социјалните аспекти. Површината која ќе се озелени ќе допринесе за подобрување на квалитетот на воздухот, намалување на температурите, адаптација на климатските промени и сл. Локацијата се наоѓа надвор централното градско подрачје во близина на езерото, така што локалното население може да го користи овој простор за одмор и релаксација. Имајќи предвид дека предвидената локација се наоѓа во непосредна близина на Охридското Езеро во зависност од површината која ќе биде зафатена со паркот, истиот може да предизвика негативни влијанија на Охридското езеро, односно да биде во конфликт со мерките за заштита и препораките на предложени во РММ 2020, Рамсарското досие Охридско Езеро, заштитните зони и мерките за заштита од ПУ со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион во</p>

насока на зачувување на исклучителната универзална вредност на светското наследство и неговите атрибути, како и со идниот Урбанистички план од државно значење за крајбрежјето на Охридското Езеро. Негативни влијанија врз животната средина и социјалните аспекти може да потекнуваат од несоодветен избор на зеленило што може да ги наруши визуелните аспекти, зголемена потрошувачка на вода за наводнување на зеленилото, генерирање биоразградлив и друг вид отпад и сл.

Мерка 2.4 Поставување на големи саксии на кејот (2025-2026)

Активности: Анализа на просторот покрај кејот со цел поставување на големи саксии за одвојување на велосипедската патека и делот за возила; Изработка на проект за поставување на големи саксии, Распишување јавен повик, Поставување на саксии, Мониторинг.

Опис на влијанијата: Имплементацијата на оваа мерка може да предизвика стеснување на улицата и патеката за велосипеди, што е во спротивност со сообраќајните правила и прописи на непречен и безбеден сообраќај. Имајќи предвид дека во овој дел од градот веќе постои дрворед и зеленило, поставувањето на големи саксии може да ги наруши пејзажните вредности на локацијата. Моментално долж кејот се поставени саксии со цвеќе. Во Стратегијата се препорачува примена на големи полиетиленски саксии од Terraform, бидејќи пластичните жардинјери се покажале како најдобар избор за надворешна употреба, што е во спротивност со препораките за избор на жарденијери за старото градско јадро, кои може да се применат и на оваа локација со цел да се задржи иницијалноста.

Мерка 2.5 Подигнување на заштитен појас на велосипедската патека (2025)

Активности: Анализа на просторот, Изработка на проект за подигнување жардинјери, Распишување јавен повик, Избор на зеленило за жардинјерите, Подигнување на заштитниот појас, Мониторинг.

Опис на влијанијата: Во оваа мерка не е наведено за која велосипедска патека е потребно заштитен појас. Доколку станува збор за велосипедската патека кај кејот опишаните влијанија за мерката поставување големи саксии за кејот се однесуваат и за оваа мерка.

Мерка 2.6 Проширување на зелената зона на потегот од споменикот на „Ден долард“ до каналот Студенчишта (2025)

Активности: Анализа на просторот и плановите за одредување на најоптимална патека за зелениот потег, Изработка на проект за подигнување на зелена зона, Распишување јавен повик, Подигнување на зелената зона, Мониторинг.

Опис на влијанијата: Имплементацијата на оваа мерка ќе допринесе за подобрување и збогатување на градот со зелени површини, кои граѓаните и посетителите ќе го користат за одмор и релаксација. Оваа локација се наоѓа во крајбрежната зона на Охридското Езеро. Негативни влијанија врз животната средина и социјалните аспекти може да потекнуваат од несоодветен избор на зеленило што може да ги наруши визуелните аспекти, несоодветно наводнување, генерирање биоразградлив и друг вид отпад и сл. Бидејќи оваа локација се наоѓа во крајбрежјето на езерото, постојат одредени ограничувања за уредување на локацијата кои потекнуваат од планските документи за заштита на светското природно и културно наследство на Охридскиот регион.

Мерка 2.7 Чистење на бршленот (2025)

Активности: Мапирање на дрвја кои треба да се исчисти бршленот, Изработка на план за чистење и одлука за заедничка акција со НВО, Распишување јавен повик, Кампања за јавен повик за заедничка акција за чистење на бршленот.

Опис на влијанијата: Имплементација на оваа мерка позитивно ќе влијае за заштита на дрвјата, обезбедување нивен раст и продолжување на животниот век на истите. При имплементација на оваа мерка ќе се генерира органски отпад. Оваа активност ќе допринесе за работно ангажирање на експерти од областа на шумарството, како и активно вклучување на заедницата во заштитата на урбаното зеленило.

Мерка 2.8 Заштита на чинарите (2024)

Активности: Мапирање на чинарите кои треба да се заштитат согласно закон, Одлука за спроведување на законските обврски,

Спроведување на одлуката, Кампања за промоција на чинарите.

Опис на влијанијата: Во Охрид веќе е спроведена активност за заштита на чинарите, за кои беше идентификувана потребата за заштита и истите се заштитени со закон. Општина Охрид има обврска да обезбеди заштита и одржување согласно обврските пропишани во Елаборатите за нивна заштита и во согласност со законските прописи. Кампањата за заштитените чинари ќе допринесе за подигнување на јавната свест за вредноста на истите и обезбедување долгорочна заштита.

Мерка 2.9 Проширување на зелената зона во околината на градинката Лихнида (2029....)

Активности: Анализа на просторот, Изработка на проект за подигнување на зелена зона, Распишување јавен повик, Подигнување на зелената зона, Мониторинг.

Опис на влијанијата: На локацијата каде се наоѓа градинката Лихнида постои тревна површина и високостеблеста вегетација. Збогатувањето на локацијата со дрвја и цвеќиња ќе допринесе за подобрување на визуелните аспекти на локацијата, намалување на температурата и зголемување на површините со сенка (подобрување на микроклиматски услови), активно вклучување на најмалите во активности за грижа и одгледување цвеќиња и сл. Меѓутоа, доколку не се направи соодветна проценка на површина која е предвидена со постојната планска документација за оваа локација и состојбата на зеленилото, имплементација на оваа мерка може да допринесе да се намали слободната зелена површина предвидена за спорт и рекреација за ваков тип објекти. Од аспект на животна средина, имплементација ќе допринесе за зголемување на потрошувачката на вода за наводнување, генерирање биоразградлив отпад и сл.

Мерка 2.10 Поставување на дрвореди на ул. Јане Сандански пред зградите

Активности: Анализа на просторот, Изработка на проект за подигнување на зелена зона – дрворед, Распишување јавен повик, Подигнување на зелената зона, Мониторинг.

Мерка 2.11 Подигнување на зеленило во околина на зградите Бејбунар

Активности: Анализа на просторот, Изработка на проект за подигнување на зелена површина, комбинирана со детско игралиште, урбана опрема, Распишување јавен повик, Подигнување на зелената зона, Мониторинг.

Опис на влијанијата за мерка 2.10 и 2.11: Озеленувањето на локациите, во зависност од типот на применето зеленило, ќе допринесе за подобрување на квалитетот на воздухот, намалување на температурите и сл. Меѓутоа, во зависност од оптовареноста на просторот и видот на зеленило кое ќе се засади, особено долж сообраќајниците може да предизвика негативни влијанија врз животната средина и социјалните аспекти како резултат на можно нарушување на визуелните аспекти (доколку не се применуваат стандарди и нормативи за зеленило), да предизвика ограничување на просторот за сообраќај/паркирање и движење на пешаци, ограничување на пристап до објекти, ограничување на идни планирани градби, зголемена потрошувачка на вода за наводнување, зголемување на количините на биоразградлив отпад и сл. Негативни влијанија може да се очекуваат доколку и покрај анализата на просторот (теренски увид), не се земат предвид планските одредби од ГУП на град Охрид, ДУП-овите и инфраструктурните проекти за секоја од предвидените локации, каде се дефинирани можностите и површините за сообраќајно и друг вид зеленило кое треба да се засади, не се оцени степенот на реализација на истото, иден урбан развој околу локациите и сл. Имплементацијата на оваа мерка ќе обезбеди работен ангажман на експертски тимови од разни области.

Мерка 2.12 Подигнување на зеленило/дрворед Кеј Македонија позади спортско рекреативниот комплекс (2029-.....)

Активности: Анализа на просторот по линија на кеј Македонија, Изработка на проект за подигнување на зелена површина/дрворед, Избор на садници, Распишување јавен повик, Подигнување на зелената зона, Мониторинг.

Опис на влијанијата: Со имплементација на оваа мерка, поставување на зеленило/дрворед долж велосипедската патека ќе се постигне

<p>зазеленување и пејзажно уредување на просторот, збогатување на просторот со зеленило, намалување на температурите и зголемување на површините со сенка (подобрување на микроклиматски услови), долж кејот и велосипедската патека и сл. Оваа локација се наоѓа во крајбрежната зона на Охридското Езеро. Негативни влијанија врз животната средина и социјалните аспекти може да потекнуваат од несоодветен избор на зеленило што може да ги наруши визуелните аспекти, несоодветно наводнување, генерирање биоразградлив и друг вид отпад и сл. Бидејќи оваа локација се наоѓа во крајбрежјето на езерото, постојат одредени ограничувања за уредување на локацијата кои потекнуваат од планските документи за заштита на светското природно и културно наследство на Охридскиот регион.</p> <p>Мерка 2.13 Подигнување на зеленило/дрворед улица Карпош Војвода (2030) Опис на влијанијата: Можните влијанија се идентични со влијанијата кои се однесуваат за мерка 2.10 и 2.11. Активности: Анализа на просторот, место за садници и потенцијални ризици, Изработка на проект за подигнување на зелена површина/дрворед, Избор на садници, Распишување јавен повик, Подигнување на зелената зона, Мониторинг.</p> <p>Мерка 2.14 Подигнување на зеленило/дрворед околу Факултет за Туризам и угостителство (2026) Активности: Анализа на просторот, место за садници и потенцијални ризици, Изработка на проект за подигнување на зелена површина/дрворед, Избор на садници, Распишување јавен повик, Подигнување на зелената зона, Мониторинг. Можните влијанија се идентични со влијанијата кои се однесуваат за мерка 2.10 и 2.11.</p>									
Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	Населени е	Здравје на население	Природно наследство, биолошка разновидност, предел	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјалн и добра	Културно наследство
	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-
Мерки за намалување на влијанијата	<ul style="list-style-type: none"> • За имплементација на мерката: Зголемена достапност до зелените површини се препорачува да се почитуваат одредбите од законите за заштита на животната средина, водата, природата, заштита на Охридскиот регион и др. При планирање на нови зелени површини во градот да се земе предвид достапноста до зелени површини во согласност со законските прописи од областа на планирањето и истата да се имплементира при поставување на зелените површини. • При имплементација на мерката: Реконструкција на постоечките зелени површини се препорачува активно вклучување на експертски тимови кои ќе спроведат детални истраги, изработат техничка документација врз основа на која ќе се имплементираат активностите. Исто така, се препорачува да се садат автохтони видови зеленило, да се почитуваат претходно утврдените стандарди и нормативи за поставување урбано зеленило, мерките и законските одредби за заштита на подрачјето. • За имплементација на мерката: Подигнување на парк – област Градинар, се препорачува почитување на Рамсарското досие Охридско Езеро, заштитните зони и мерките за заштита од ПУ со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион, мерките и препораките кои ќе произлезат од Урбанистичкиот план од државно значење за крајбрежјето на Охридското Езеро, препораките дадени во Стратегиски План за Рехабилитација на природното и културно наследство на Охридски регион, План за управување со сливот на Охридското Езеро, во насока на зачувување на исклучителната универзална вредност на 								

	<p>Светското наследство и неговите атрибути.</p> <ul style="list-style-type: none">• За имплементација на мерката: Поставување на големи саксии на кејот се препорачува при изработка на проектната документација да се вклучат експерти од областа на сообраќајот, урбанистичко планирање и хортикултурно уредување, со цел да се постигне исполнување за законските барања од областа на безбедноста во сообраќајот, а исто така да се детектираат локациите долж кејот каде има потреба од имплементација на оваа мерка. Исто така се препорачува да се земе предвид Правилникот за стандардизација и визуелна унификација на локациите опфатени со Анализата на визуелното оптеретување на градот Охрид и Каталогот за стандардизација и визуелна унификација на локациите (иако се однесуваат на старото градско јадро, но може да се примени го голем дел од градот, со цел да се зачува автентичноста на градот), односно член 13, Елементи за разграничување на површините од во кој е наведено: (став 1) Во елементи за разграничување на површините влегуваат: столбчиња; рампи и друг вид ограничувања; камени и бетонски граничници; зидани и друг вид на огради, став 2) Наведените елементи во став 1 на овој член покрај со Годишната програма за поставување на урбана опрема во Општина Охрид се поставуваат според посебна програма за сообраќајно решение на градот Охрид, а по претходно добиени согласности и одобренија од надлежни институции и органи. <p>Во член 14 Обработка на партер, став 6 се пропишува: При поставувањето на огради и жардинјери истите треба да бидат изработени од природен материјал (камен, дрво, керамика), а формата, големината и колоритот да се во унифицирани типолошки серии согласно утврдените димензии, спецификации, дизајн, материјал и бои дадени во Каталогот кој се наоѓа во Прилог 1 на овој Правилник.</p> <p>За имплементација на мерката: Подигнување на заштитен појас на велосипедската патека се препорачува во Стратегијата да се наведе за која локација станува збор и истата да биде обележана. Доколку се однесува за локацијата на кејот се препорачуваат истите мерки како за претходната мерка.</p> <ul style="list-style-type: none">• За имплементација на мерката: Проширување на зелената зона на потегот од споменикот на „Ден долард“ до каналот Студенчишта се препорачува уредувањето на локацијата да се врши во согласност со идниот Урбанистичкиот план од државно значење за крајбрежјето на Охридското Езеро, почитување на Рамсарското досие Охридско Езеро, заштитните зони и мерките за заштита од ПУ со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион, Стратегиски План за Рехабилитација на природното и културно наследство на Охридски регион, План за управување со сливот на Охридското Езеро.• За имплементација на мерката: Заштита на чинарите се препорачува долгорочно спроведување на мерките за заштита на чинарите и подигнување на свеста на населението за нивната вредност.• За имплементација на мерката: Проширување на зелената зона во околината на градинката Лихнида се препорачува соодветна проценка на процентот на поставено зеленило во согласност со урбанистичката документација и неговата состојба. Врз основа на анализите да се врши идното планирање на зелените зони. Исто така се препорачува избор на соодветно автохтоно зеленило, примена на мерки за ефикасно наводнување, управување со отпад, како и едукација и активно вклучување на најмалите за грижа на зеленилото.• За имплементација на мерката: Подигнување на зеленило/дрворед Кеј Македонија позади спортско рекреативниот комплекс се препорачува уредувањето на локацијата да се врши во согласност со идниот Урбанистичкиот план од државно значење за крајбрежјето на Охридското Езеро, почитување на Рамсарското досие Охридско Езеро, заштитните зони и мерките за заштита од ПУ со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион, Стратегиски План за Рехабилитација на природното и
--	--

	<p>културно наследство на Охридски регион, План за управување со сливот на Охридското Езеро.</p> <ul style="list-style-type: none">• При имплементација на мерките 2.10 и 2.11, 2.13, 2.14 покрај теренската процена на локациите, се препорачува да се земат предвид планските одредби од ГУП на град Охрид, ДУП-овите, планираните и реализирани површини за поставување зеленило и инфраструктурните проекти за секоја од предвидените локации и идното озеленување да се имплементира во согласност со потребите, оптовареноста на просторот, стандардите и нормативите за зеленило. Исто така, за локациите каде што е применливо да се земе предвид погоре наведениот Правилник за стандардизација и визуелна унификација и Каталогот. Исто така се препорачува примена на мерки за соодветно управување со биоразградлив отпад, примена на модерни техники за наводнување, автоматизација на потрошувачката за наводнување и сл.• За сите предвидени мерки и активности се препорачува активно вклучување на локалното население и сите заинтересирани страни во процесот на донесување одлуки за секоја предвидена активност, од која постои можност истите да бидат директно или индиректно засегнати.
--	--

ЦЕЛ 3: ЗЕЛЕНИ КРОВОВИ И СИДОВИ	
Опис на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	<p>За исполнување на оваа цел, во Стратегијата предвидени се 2 мерки, а за реализација на секоја мерка предвидени се активности за чија имплементација се дефинирани се индикатори, носител на активност, вредност⁴⁴, временски рок.</p> <p>Мерка 3.1 Поставување на зелени кровови (2025....) Активности: Анализа за локации за поставување зелен кровови, Предлог проекти за поставување на зелени кровови, Распишување јавен повик, Изведување на градежни зафати за зелени кровови, Мониторинг.</p> <p>Мерка 3.2 Поставување на зелени сидови (2025....) Активности: Анализа за локации за поставување зелени сидови, Предлог проекти за поставување на зелени сидови, Распишување јавен повик, Изведување на градежни зафати за зелени сидови, Мониторинг.</p> <p>Опис на влијанијата: Поставување на зелени кровови и зелени сидови е голем урбанистички тренд во последните години во светот, а исто така се применува и во нашата држава. Зелени кровови и зелени сидови допринесуваат за намалување на температурата и бучавата во објектите, имаат минимален ефект за подобрување на квалитетот на воздухот, пружат можност за социјална интеракција на тесен круг на корисници на просторот и сл. Зелените кровови ја задржуваат атмосферска вода и допринесуваат за минимално намалување на оптоварувањето на канализационата мрежа. Истите се применливи за приватни и јавни објекти. Покрај придобивките имаат и недостатоци, заради потреба од примена на иновативни техники за адаптација и изолација на постојните објекти. Исто така ова е и прилично скапа инвестиција. Засадувањето на вегетација која не е издржлива на климатските карактеристики на подрачјето, како и идните ефекти од климатските промени, негрижата или пак несоодветно управување со овој вид зеленило, не само што ќе ги наруши визуелните ефекти на објектите, туку истата нема да ја постигне целта. Предвидената анализа на просторот на градот ќе допринесе за реална проценка на локациите каде оваа мерка може да се примени, имајќи ја предвид чувствителноста на градот, неговите специфични природни естетски и архитектурни вредности, особено во старото градско јадро. Одржувањето на овие зелените сидови и кровови може да претставува проблем заради необезбеден пристап, потребата од сопствено одржување на зелената површина (станбени згради) и</p>

⁴⁴ Не се предвидени вредности за ниту една активност

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

барања на дополнителни финансиски средства.									
Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	Населени е	Здравје на население	Природно наследство, биолошка разновидност, предел	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјалн и добра	Културно наследство
	+/-	+/-	+/-	+	+	+	+	+	+
Мерки за намалување на влијанијата	<p>За имплементација на овие мерки се препорачува:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Спроведување на детални анализи за одредување поволни локации во градот каде што овие мерки се применливи; • Зелени кровови и зелени ѕидови да се применуваат само во исклучителни случаи и онаму каде што самата локација не дава можност за партерно уредување на просторот, кое е многу поефикасно и дава повеќе придобивки. • Почитување на градежните стандарди и стандардите за хортикултурно и естетско уредување при планирање и поставување зелени кровови (наклон, хидроизолација, тип на зеленило); • Општината да понуди работен ангажман на социјално загорзени категории за одржување на зеленилото. 								

ЦЕЛ 4: ДА ЈА ДОНЕСЕМЕ ПРИРОДАТА ВО ГРАДОТ									
Опис на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	<p>За исполнување на оваа цел, во Стратегијата предвидени се 2 мерки, а за реализација на секоја мерка предвидени се активности.</p> <p>Мерка 4.1 Подигнување на хотел за пчели (2025-.....) Активности: Избор на локација за хотел за пчели, Подигнување на хотел за пчели, Одржување на поставените хотели.</p> <p>Опис на влијанијата: Имајќи предвид дека пчелите како опрашувачи се загорзени од инвазивни видови како и од климатските промени, а со цел нивна заштита хотелот за пчели ќе овозможи засолнување на пчелите зимските месеци. Оваа мерка оди во прилог со мерките за развој на зеленилото на градот, а исто позитивно ќе влијае врз заштита и унапредување на биолошката разновидност во урбана средина. Несоодветен избор на локација и неодржување на хотелите за пчели ќе допринесе за неисполнување на целта, а од друга страна изложеност на страв на локалното население и посетителите од каснување од пчели.</p> <p>Мерка 4.2 Студенчишко блато (2025, 2026-континуирано) Активности: Уредување на просторот, Изградба на видиковци, Одржување на просторот согласно закон</p> <p>Опис на влијанијата: Имајќи ја предвид вредноста на Студенчишко Блато, како и неговата загорзеноост, имплементацијата на оваа мерка ќе допринесе за заштита и подобрување на неговата состојба. Оваа мерка ќе биде применлива после заштитата на Блатото со закон и Планот за управување со заштитено подрачје, кој треба да се изработи во согласност со законот за природа.</p>								
Оцена на влијанијата врз животната средина	Население	Здравје на население	Природно наследство, биолошка разновидност, предел	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјалн и добра	Културно наследство

**Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина
Охрид**

и социјалните аспекти	+	НП	+	НП	НП	НП	НП	НП	НП
Мерки за намалување на влијанијата	<p>За имплементација на мерката: Подигнување на хотел за пчели се препорачува: Изборот на локации да се базира на задоволување на условите за поставување на хотел за пчели, а од друга страна локалното население и посетителите нема да бидат загрозени или изложени на страв од каснување од пчели. За имплементација на оваа мерка потребно е активно вклучување на експертски тим од областа на земјоделството, кој може да направи реална проценка на критериумите на локациите кои треба да ги исполнуваат хотелите на пчели. Исто така се препорачува подигнување на јавната свест за важноста од изградба на хотел за пчели, едукација на најмладите за важноста на оваа мерка и сл.</p> <p>За имплементација на мерката: Студенчишко Блато се препорачува сите активности за негово управување да се вршат во согласност со идниот План за управување со заштитеното подрачје. Во Планот за управување јасно ќе бидат дефинирани обврските за уредување на просторот во согласност со зоните на заштита, поставување инфраструктура, одржување и сл. и надлежност врз неговото управување.</p>								

ЦЕЛ 5: ДА ЗАЗЕЛЕНУВАМЕ ЗАЕДНО	
Опис на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	<p>За исполнување на оваа цел, во Стратегијата предвидени се 4 мерки, а за реализација на секоја мерка предвидени се активности.</p> <p>Мерка 5.1 Инклузивност со локалната заедница околу урбаното зеленило (2024-континуирано) Активности: Донесување план за учество на граѓаните во процесот на зазеленување, Едукација на локалните членови на заедница за важноста од нивното активно учество во процес на подобрување на квалитетот на зелените површини на заедницата; Вклучување на граѓани (членовите на месните заедници) при дефинирањето на проекти, Континуирано вклучување на членови на месните заедници во анализа и квантитативна и квалитативна евалуација на подигнатото зеленило.</p> <p>Мерка 5.2 Формирање на управувачки комитет за развој на урбаното зеленило (2024) Активности: Донесување Одлука за формирање на управувачки комитет за развој на урбаното зеленило со вклучување на различни субјекти и чинители од областа на заштита на животна средина и урбано зеленило; Распишување на повик за учество во управувачкиот комитет преку заинтересирани групи и чинители, Носење на Деловник за работа на Управувачкиот комитет за развој на урбаното зеленило.</p> <p>Мерка 5.3 Формирање на инструмент еколошка инспекција за заштита на урбаното зеленило (2024) Активности: Донесување Одлука за формирање на еколошка инспекција за заштита на урбаното зеленило со вклучување на различни субјекти и волонтери од областа на заштита на животна средина и урбано зеленило; Распишување повик за учество во еколошката инспекција, Носење на овластувања на еколошката инспекција.</p> <p>Опис на влијанијата за мерки 5.1-5.3: Имплементацијата на дел од овие мерки ќе допринесе за ефикасно спроведување на мерките од Стратегијата, преку ангажирање на засегнатите страни и дефинирање на начин за делување. Оваа мерка ќе допринесе за реални процени на локациите каде треба да се постави зеленило, во согласност со нивните можности и законските барања, активно вклучување при изработка на документација, дефинирање на обврските и надлежностите на имплементаторите на мерките и мониторинг на</p>

	<p>имплементација на истите. Покрај тоа што овие мерки ќе допринесат за ефикасна имплементација на стратегијата, контролата на начинот на имплементација, подигната свест за заштита на зеленилото ќе допринесе за заштита на медиумите и областите од животната средина и социјалните аспекти.</p> <p>Мерка 5.4 Нов дрворед во паркот на револуцијата (2024-2025-континуирано)</p> <p>Активности: Донесување Одлука за заедничка акција за дрворед околу паркот на револуцијата, Избор на тип на садници, Заедничка акција за засадување на дрворедот, Обезбедување на заштита на засадените садници и паркот на револуцијата.</p> <p>Опис на влијанијата: Имплементацијата на оваа мерка ќе допринесе за збогатување на просторот со зеленило. Имајќи предвид дека локацијата се наоѓа во старото градско јадро, доколку истата се имплементира без изработен проект за уредување на просторот и во согласност со Правилник за уредување на јавниот простор на заштитеното јадро и Каталог за унифицирна урбана опрема, имплементацијата на оваа мерка може да предизвика негативни влијанија врз природното и културното наследство на старото градско јадро.</p>								
<p>Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти</p>	<p>Населени е</p>	<p>Здравје на население</p>	<p>Природно наследство, биолошка разновидност, предел</p>	<p>Вода</p>	<p>Почва</p>	<p>Воздух</p>	<p>Климатски промени</p>	<p>Материјалн и добра</p>	<p>Културно наследство</p>
	<p align="center">+</p>	<p align="center">+</p>	<p align="center">+/-</p>	<p align="center">+</p>	<p align="center">+</p>	<p align="center">+</p>	<p align="center">+</p>	<p align="center">+/-</p>	<p align="center">+/-</p>
<p>Мерки за намалување на влијанијата</p>	<p>За поедноставна имплементација на мерката 5.2 се препорачува формирање на совет за имплементација на Стратегијата, составен од членови со експертско искуство и познавање од сите области кои ја третираат темата за урбано зеленило (просторното планирање и градење, сообраќај, шумарство и пејзажно уредување, земјоделство, биолошка разновидност, заштита на животната средина и културното наследство и сл.). Другите аспекти, кои се однесуваат на заштита на урбаното зеленило, дефинирани во мерка 5.3. ќе ги преземе општинскиот инспектор за животна средина или комуналниот инспектор, односно нема потреба од формирање на специјална инспекциска служба, но ангажирање на волонтери кои ќе бидат од помош на органите на општината е добредојдено.</p> <p>За имплементацијата на мерката Нов дрворед во Паркот на револуцијата се препорачува истата да се имплементира во согласност со претходно изработен проект, во кој се земени предвид пропишаните законските обврски за уредување на просторот, стандардите за уредување на овој простор (старо градско јадро), мерките и препораките дефинирани во изработените плански и стратешки документи за Охридскиот регион и градот Охрид, како и негово одобрување од страна на надлежните тела и институции за заштита на природното и културното наследство.</p>								

9 АНАЛИЗА НА АЛТЕРНАТИВИ

Една од фазите во постапката за Стратегиска оцена на животната средина е да се обезбеди споредба на неколку алтернативни решенија на планскиот документ, врз основа на анализа на низа од критериуми, вклучувајќи ги тука и предвидените влијанија врз животната средина. Покрај нив, во анализата секако треба да бидат вклучени и економските и општествените аспекти, сè со цел да се обезбеди избалансирано решение кое на долг рок ќе ги задоволи социо – економските цели, но нема да предизвика значителни негативни влијанија врз животната средина.

Стратегијата за развој на зеленило во општина Охрид е изработен за период од 2023-2032 и содржи цели од кои произлегуваат мерки и активности кои треба да се реализираат во тој период.

Стратегијата дава преглед на постојната состојба со зеленилото во Охрид и предлага активности, со кои би се постигнало зголемување на зелените површини, заштита на природното наследство, животната средина, а истовремено постигнување на социоекономски развој.

Во Стратегијата не се разгледувани алтернативни решенија за предвидените активности и локации, со кои се планира зголемување на зелените површини. Предложените активности се базираат на законските обврски кои произлегуваат од Законот за урбано зеленило, постојната состојба со зеленилото во Градот, како и потребите на засегнатите страни утврдени преку јавна анкета.

Истите се насочени кон зголемување и подобрување на состојбата на зелените површини, врз основа на постојната состојба, можностите и потенцијалите, но дополнително треба да се прават детални анализи за секоја предложена локација и активност.

Како резултат на ова, во ова поглавје се разгледуваат две алтернативи, односно состојби без и со имплементација на Стратегијата за развој за зеленилото во општина Охрид.

Алтернатива 0: Состојба без имплементација на Стратегијата

Без имплементација на Стратегијата за развој за зеленилото во општина Охрид се очекува:

- Неисполнување на законската обврска за поставување за урбано зеленило од 25 m² по глава на жител;
- Отсуство на насоки за идно планирање на урбано зеленило и планско управување со истото и иден урбан зелен развој на Градот;
- Отсуство на зелени простори за одмор, релаксација и социјализација на жителите;
- Неусогласеност на националните, регионалните и локалните цели за поставување и одржување на зелени површини, како една од мерките за ублажување и адаптација на климатските промени, намалување на нивото на бучава, подобрување на пределот и визуелните аспекти;
- Неусогласеност на планските и секторските документи во однос на користење на просторот, заштита на животната средина и социо-економски развој;
- Недефинирани надлежности и одговорности за имплементација на мерките и активностите и сл.

Алтернатива 1: Состојба со имплементација на Стратегијата

Со имплементација на активностите предвидени во Стратегијата се очекува да се постигне:

- Исполнување на законската обврска за поставување за урбано зеленило од 25 m² по глава на жител;
- Исполнување за законските обврски за уредување на заштитени подрачја во согласност во националното законодавство и потпишаните меѓународни документи;
- Предложените локации за поставување урбано зеленило, зачувување и рехабилитација на зелените површини ќе дадат насоки за идна урбанизација на Градот, кои треба да бидат земени предвид при изработка на новиот ГУП на град Охрид, како и на други документи од областа на урбанистичкото планирање;
- Подобрување на квалитетот на воздухот, ублажување и адаптација кон климатските промени;
- Креирање на зелени простори за одмор, релаксација, рекреација и социјализација на локалното население и подобрување на квалитетот на живот;
- Отворање можности за нови вработувања и подобрување на стандардот на живот на населението;
- Подобрување на туристичката понуда;
- Подигнување на јавната свест за вредноста на зелените површини и нивната вредност, особено на децата од најрана возраст и сл.
- Дефинирани надлежности и одговорности за имплементација на активностите и сл.

Во Стратегијата предложени се локации за поставување зеленило во сензитивни подрачја од Градот, за кои веќе постојат ограничувања во однос на можноста за урбанизација, потоа нерешени имотни односи, како и локации за кои дополнително ќе се носат плански и урбанистички решенија кои ќе ја диктираат намената на просторот и неговото уредување. Врз основа на ова, дел од мерките и активностите во Стратегијата може да не се реализираат или да претрпат измени во согласност ново донесените закони и планови за управување со подрачјето.

Иако, врз основа на претходно наведеното, постои веројатност дел од мерките предложени во Стратегијата да не се имплементираат, сепак имплементацијата на останатите предложени мерки за поставување зеленило, со примена на мерките за заштита на животната средина и социјалните аспекти предложени во овој Извештај за СОЖС, како и мерките кои ќе произлезат за ниво на проектна документација, е прифатлива алтернатива.

Заклучок: Врз основа на анализите, разгледуваната алтернатива да се имплементира Стратегијата за развој за зеленилото во Општина Охрид е прифатлива алтернатива.

10 ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ ВРЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА ЗА РАЗВОЈ НА ЗЕЛЕНИЛО

Стратегиската оцена на животната средина вклучува мониторинг над реализацијата на Стратегијата за развој на зеленилото во Општина Охрид и сите значителни идентификувани позитивни и негативни влијанија, кои би настанале од реализација на активностите предвидени во акцискиот план, кој треба да се реализира во периодот 2023-2032.

Планот за мониторинг на животната средина дава можност за систематско набљудување, испитување и оценување на состојбите во медиумите и областите од животната средина и социо-економските аспекти.

Планот овозможува воспоставување на интерактивна врска помеѓу сите вклучени страни и претставува основа за надлежните институции и заинтересираните страни, да го контролираат процесот на спроведување на законската регулатива и да донесуваат правилни одлуки. Основните придобивки од мониторингот над имплементација на Стратегијата се:

- Потврдување дека договорените услови при одобрувањето на Стратегијата се соодветно спроведени;
- Обезбедување податоци за понатамошно следење на состојбите во животната средина;
- Обезбедување поголем увид во промените на животната средина на одредени локации;
- Потврдување дека влијанијата се во рамките на предвидените или дозволените гранични вредности;
- Следење на состојбата во животната средина со цел навремено согледување на непредвидените влијанија од имплементацијата на Стратегијата и управување со истите;
- Потврдување дека со примена на мерките за ублажување се зголемуваат придобивките во однос на заштитата на животната средина;
- Утврдување кои активности треба да бидат преземени за редуцирање на влијанијата врз животната средина.

Со цел да се изврши мониторинг над ефективноста на Стратегијата, потребно е следење на поставените индикатори и нивниот развој, при што треба да се земат предвид и податоците за тековната состојба на животната средина.

Со следењето на состојбата на животната средина ќе се потврди оправданоста и примената на предложените мерки за ублажување и нивната функционалност, што претставува голема придобивка во однос на заштитата на животната средина.

Имплементацијата на Стратегијата, примената на предложените мерки за ублажување на влијанија и нивната функционалност, оправданоста на целите на Стратегијата и на стратегиската оцена на животната средина ќе се потврдат преку следење на следните индикатори:

Табела 45 План за мониторинг

Теми на СОЖС	Цели на СОЖС	Мониторинг	Индикатори на СОЖС	Извори на верификација
Население и здравје на населението	Унапредување на животните услови на населението	<ul style="list-style-type: none"> - Следење на учеството на заинтересираните страни при имплементација на мерките и активностите од Стратегијата; - Следење на спроведувањето на активностите за подигнување на јавната свест на населението за вредноста на урбаното зеленило; - Следење на динамиката и активностите за спроведување на мерките од Стратегијата; - Следење на поставувањето, одржувањето и функционалноста на поставените зелени површини; - Следење на потребите од субвенции за имплементација на мерките (садници, жардинјери); - Следење на стапката од ангажираност на експертски тимови, локалната заедница, социјално ранливите категории за имплементација на мерките; - Следење на здравствената состојба на населението; - Следење на квалитетот на медиумите и областите од животната средина. 	<ul style="list-style-type: none"> - Стапка на активно вклучување на локалните жители и сите заинтересирани страни во планирањето, изградбата и одржувањето на зелените површини; - Број на одржани состаноци, јавни дебати и сл. со заинтересираните страни; - Број на спроведени кампањи за подигнување на јавната свест; - Стапка на поставени зелени површини и нивно функционирање во согласност со капацитетот и намената; - Тренд на посетеност на парковите од локалното население и посетителите; - Добиени жалби и поплаки од локалното население, поврзани со функционалноста на зелените простори и урбаното живеење во Градот; - Трендови на одржување на зелените површини; - Стапка на субвенции од Општината за локалното население за развој и одржување на зеленилото (садници, жардинјери); - Стапка на вклучување на социјално ранливи категории жители за одржување на зеленилото; - Стапка на користење на автохтони видови при поставување зелени површини; - Евидентирани ризици по здравјето и 	<ul style="list-style-type: none"> - Локална самоуправа на општина Охрид, - Министерство за животна средина и просторно планирање, - Министерство за култура (Комисија за УНЕСКО), - Министерство за транспорт и врски, - Министерство за труд и социјални работи, - Министерство за локална самоуправа, - Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство; - Министерство за здравство; - Југозападен плански регион; - АД „Водостопанство на РСМ“, - ЈКП „Комуналец“ Охрид, - „Хидробиолошки завод“ Охрид, - Завод за заштита на спомениците на културата и музеј – Охрид, - Национален комитет формиран за следење на имплементација на Рамсар Конвенцијата, - Национален комитет за биолошка разновидност,

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

			<p>безбедноста на населението и посетителите на Градот;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Трендови на состојбата на медиумите и областите од животната средина и сл. - Стапка на имплементирани мерки од Стратегијата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Национален совет за заштита на природата, - ЈУ НП Галичица, - Месни заедници; - Здруженија на граѓани, институти; - Државен завод за статистика; - Завод за вработување; - Извештаи, проектни/плански документи, дозволи, одобренија, мислења и сл.
Биолошка разновидност, природно наследство и предел	Заштита и унапредување на биолошката разновидност и пределот	<ul style="list-style-type: none"> - Следење на изборот на локации и видот на зеленило при поставување зелени површини и нивна усогласеност со насоките кои потекнуваат од планските и стратешки документи за заштита на биолошката разновидност, природното и културното наследство во Град Охрид и Охридскиот Регион; - Следење на учеството на заинтересираните страни при имплементација на мерките и активностите од Стратегијата; - Следење на поставувањето, одржувањето и функционалноста на поставените зелени површини; - Следење на квалитетот на медиумите и областите од животната средина. - Следење на начинот на управување со води, отпад практиките за наводнување, примена на еколошки и хемиски средства; - Следење на примената на мерките за 	<ul style="list-style-type: none"> - Трендови на усогласеност на избраните локации за поставување разни категории зеленило во однос на планските и стратешки документи за заштита на биолошката разновидност, природното и културно наследство во Град Охрид и Охридскиот Регион (Охридско Езеро, Студенчишко Блато, Галичица); - Број на одржани состаноци, јавни дебати и сл. со заинтересираните страни поврзани со избор на локации за поставување зеленило, проектни решенија, видови садници и сл.; - Стапка на жалби и поплаки од заинтересирани страни во врска со избор на локации и избор на типови зеленило; - Стапка на површините покриени со зеленило; - Евиденција на типови зеленило кои се користат за озеленување на 	<ul style="list-style-type: none"> - Локална самоуправа на општина Охрид, - Министерство за животна средина и просторно планирање, - Министерство за култура (Комисија за УНЕСКО), - Министерство за транспорт и врски, - Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство; - Југозападен плански регион; - АД „Водостопанство на РСМ“, - ЈКП „Комуналец“ Охрид, - „Хидробиолошки завод“ Охрид, - Завод за заштита на спомениците на културата и музеј – Охрид, - Национален комитет

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

		<p>намалување ризиците;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Следење на мерките за подигање на јавната свест за вредноста на зелените површини во градот и негова заштита. 	<p>површините;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Трендови на рехабилитација, одржување и состојба на зелените површини; - Трендови на живеалишта и видови и предели кои се чувствителни на ефектите од климатските промени и нивна адаптација; - Трендови во управувањето со водите, земјиштето и сл.; - Трендови во користење на еколошки и хемиски средства за одржување на зеленилото; - Трендови во управувањето со биоразградливиот отпад; - Број на спроведени кампањи за подигнување на јавната свест. - Стапка на имплементирани мерки од Стратегијата. 	<p>формиран за следење на имплементација на Рамсар Конвенцијата,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Национален комитет за биолошка разновидност, - Национален совет за заштита на природата, - ЈУ НП Галичица; - Месни заедници; - Здруженија на граѓани, институти, - Државен завод за статистика; - Извештаи, проектни/плански документи, дозволи, одобренија, мислења и сл.
Води и почва	Заштита и унапредување на состојбата со водите и почвата	<ul style="list-style-type: none"> - Следење на изборот на локации и видот на зеленило при поставување зелени површини и нивна усогласеност со насоките кои потекнуваат од планските и стратешки документи за заштита на водите, биолошката разновидност, природното и културното наследство во Градот Охрид и Охридскиот Регион; - Следење на типот на изградени зелени површини; - Следење на употребата на средства за заштита и одржување на зелените површини; - Следење на техниките за наводнување и потрошувачка на вода; 	<ul style="list-style-type: none"> - Трендови на усогласеност на избраните локации за поставување разни категории зеленило во однос на планските и стратешки документи за заштита на водите во Охридското езеро, како и останатото природно и културно наследство во Град Охрид и Охридскиот Регион (Студенчишко Блато; Галичица); - Стапка на жалби и поплаки од заинтересирани страни во врска со избор на локации и избор на типови зеленило поврзани со целите за заштита на водите; - Стапка на површините покриени со 	<ul style="list-style-type: none"> - Локална самоуправа на општина Охрид, - Министерство за животна средина и просторно планирање, - Министерство за култура (Комисија за УНЕСКО), - Министерство за транспорт и врски, - Министерство за локална самоуправа, - Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство; - Југозападен плански регион;

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

		<ul style="list-style-type: none"> - Следење на состојбите со површинските и подземните води; - Следење на стапката на генериран биоразградлив отпад и начин на управување со истиот и сл. 	<p>зеленило, стапка на штети од поплави и порои на локации кои ќе бидат покриени со зеленило;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Трендови во користење на еколошки и хемиски средства за одржување на зеленилото; - Трендови во управувањето со биоразградливиот отпад; - Достапни податоци од мониторинг на површински и подземни води; - Трендови во потрошувачката на вода за наводнување и примена на современи техники за наводнување. 	<ul style="list-style-type: none"> - АД „Водостопанство на РСМ“, - ЈКП „Комуналец“ Охрид, - „Хидробиолошки завод“ Охрид, - Завод за заштита на спомениците на културата и музеј – Охрид; - Национален комитет формиран за следење на имплементација на Рамсар Конвенцијата, - Национален комитет за биолошка разновидност, - Национален совет за заштита на природата, - ЈУ НП Галичица, - Месни заедници; - Здруженија на граѓани, институти, - Државен завод за статистика; - Извештаи, проектни/плански документи, дозволи, одобренија, мислења и сл.
Воздух и климатски промени	Подобрување на квалитетот на воздухот и намалување на емисиите на стакленички гасови	<ul style="list-style-type: none"> - Следење на типот на изградени зелени површини; - Следење на употребата на средства за заштита и одржување на зелените површини; - Следење на потрошувачка на енергија; - Следење на количините и начинот на управување со биоразградлив отпад; - Следење на квалитет на амбиентен воздух и сл. 	<ul style="list-style-type: none"> - Стапка на површините покриени со зеленило; - Евиденција на типови зеленило кои се користат за озеленување на површините; - Трендови на рехабилитација, одржување и состојба на зелените површини; - Трендови во потрошувачка на 	<ul style="list-style-type: none"> - Локална самоуправа на општина Охрид, - Министерство за животна средина и просторно планирање, - Министерство за култура (Комисија за УНЕСКО), - Министерство за транспорт и врски, - Министерство за

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

			<p>енергија;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Трендови во генерирање биоразградлив отпад и негово управување; - Трендови во квалитет на амбиентен воздух и сл. 	<p>земјоделство, шумарство и водостопанство;</p> <ul style="list-style-type: none"> - АД „Водостопанство на РСМ“, - ЈКП „Комуналец“ Охрид, - „Хидробиолошки завод“ Охрид, - Здруженија на граѓани, институти, - Државен завод за статистика; - Извештаи, проектни/плански документи, дозволи, одобренија, мислења и сл.
Материјални добра	Заштита на материјалните добра	<ul style="list-style-type: none"> - Следење на поставувањето и функционирањето на зелените површини предвидени во Стратегијата; - Следење на начинот за наводнување, управување со биоразградлив и друг вид отпад; потрошувачка на енергија, потрошувачка на вода, и сл. 	<ul style="list-style-type: none"> - Трендови во генерирање на биоразградлив отпад и негово управување; - Трендови на изградба на зелени кровови и зелени фасади во јавни и приватни објекти; - Трендови во потрошувачка на енергија; - Трендови во начинот на наводнување и потрошувачката на вода за наводнување; - Трендови во водоснабдување на Градот и недостаток на вода особено во летниот период и сл. 	<ul style="list-style-type: none"> - Локална самоуправа на општина Охрид, - Министерство за животна средина и просторно планирање, - Министерство за култура (Комисија за УНЕСКО), - Министерство за транспорт и врски, - ЈКП „Комуналец“ Охрид, - „Хидробиолошки завод“ Охрид, - Завод за заштита на спомениците на културата и музеј – Охрид; - Здруженија на граѓани, институти, - Државен завод за статистика; - Извештаи, проектни/плански

Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид

				документи, дозволи, одобренија, мислења и сл.
Културно наследство	Заштита и унапредување на културното наследство	<ul style="list-style-type: none"> - Следење на изборот на локации и видот на зеленило при поставување зелени површини и нивна усогласеност со насоките кои потекнуваат од планските и стратешки документи за заштита на културното наследство во Градот Охрид и Охридскиот Регион; - Следење на учеството на заинтересираните страни при имплементација на мерките и активностите од Стратегијата; - Следење на поставувањето, одржувањето и функционалноста на поставените зелени површини 	<ul style="list-style-type: none"> - Трендови на усогласеност на избраните локации за поставување разни категории зеленило во однос на планските и стратешки документи за заштита на културното наследство во Град Охрид и Охридскиот Регион; - Стапка на жалби и поплаки од заинтересирани страни во врска со избор на локации и избор на типови зеленило; - Број на спроведени кампањи за подигнување на јавната свест. 	<ul style="list-style-type: none"> - Локална самоуправа на општина Охрид; - Министерство за култура - Министерство за култура (Комисија за УНЕСКО), - Завод за заштита на спомениците на културата и музеј – Охрид, - Министерство за животна средина и просторно планирање, - Министерство за транспорт и врски, - Здруженија на граѓани, институти, - Државен завод за статистика; - Извештаи, проектни/плански документи, дозволи, одобренија, мислења и сл.

11 ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

11.1 Заклучоци и согледувања

- Во согласност со член 1, став 2 од Законот за урбано зеленило („Сл. весник на РСМ“ бр.11/18, 42/20), под урбано зеленило се подразбираат зелените површини во границите на планскиот опфат на урбанистички план, урбанистичко-планска документација, регулациски план на генерален урбанистички план, архитектонско-урбанистички проект, како и зелените површини во непосредна близина на градот, надвор од планскиот опфат, кои со посебен акт се дадени под надлежност на општините со седиште во градот, како парк-шуми, спортско-рекреативни центри и друго (во натамошниот текст: зеленило).
- Во согласност со член 12 од истиот закон, Управувањето со зеленилото е во надлежност на Општината, општините во градот Скопје, градот Скопје и Министерството за животна средина и просторно планирање. Во согласност со истиот член, секоја општина има обврска да подготви и предложи до Советот на единицата на локална самоуправа *Стратегија за развој на зеленилото* (во понатамошниот текст: Стратегија), која ги дава насоките за креирање на планските решенија во делот на зеленилото при изработката на сите планови и проекти од членот 1 став (2) од овој закон и ја следи неговата реализација во поглед на заштита и унапредување на системот на зеленило.
- Врз основа на обврската која потекнува од Законот за урбано зеленило, Општина Охрид ја ангажирала компанијата СЕГ Холдинг, да подготви Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид, за период од 2023-2032 (јули, 2023).
- Стратегијата се однесува на просторот во рамките на постојниот ГУП на град Охрид (2002-2012), како и најблиските делови надвор од ГУП.
- Содржината на Стратегијата не го следи во целост Правилникот за планирање, проектирање, подигање и одржување на зеленилото („Сл. весник на СРМ“ бр. 205/19, што допринесува за недостаток на податоци и информации за постојната состојба и идните проекции на урбаното зеленило во Град Охрид (текстуален и графички дел). Ова допринесе дел од мерките во акцискиот план да не бидат детално анализирани во Извештајот за СОЖС или заради недостаток на информации во мерката, истите воопшто да не може да бидат анализирани.
- Стратегијата, дава преглед на состојбите со зеленилото во Охрид, податоци од зелениот катастар, како и можностите за развој на урбаното зеленило.
- Стратегијата дава преглед на резултатите од спроведената јавна анкета (посебни прашалници за граѓани и за деловни субјекти), со цел да се добијат повеќе информации за потребите на граѓаните, како и одржана јавна расправа (15.02.2023), со граѓанските организации во однос на содржината на Стратегијата.
- Врз основа на јавните консултации, приоритетни предлози од граѓаните за озеленување и активности поврзани со озеленувањето се: Градинар Даљан – намена парк; Касарна–намена парк; Околина на ОУ Братство Единство, крст Џамија, ул. Бекир Алириза; Околина на ОУ Христо Узунов (ул. Марко Несторовски); Влезот во Охрид од

ул. Железничка на кај Туристичка, во околината на бензинската пумпа Лукоил; Ул. Марко Цепенков по потегот на Пошта и Болницата; Околина на Факултетот за туризам; Улица Никола Карев, Трудбеник мол; Депонија Буково; Паркинг Гранит (во близина на Општината); Улица Јане Сандански, во близина на зградите; Ул. Карпош Војвода; Ул. Илинденска во близина на црквата Света Софија; Околина на зградите во Бејбунар; Околина на Детската градинка Лихнида; Кеј Македонија; Студенчишко блато; Расадник/Стакленик (Предлог од граѓанска организација за деца со посебни потреби); Континуирани акции за подигнување на јавната свест; Раздвојување на велосипедските патеки и микро зеленило со жива ограда од сообраќајниците; Посебен простор во кој секое новороденче ќе добие свое дрво; Акции за чистење на бршленот.

- SWOT анализата ги истакнува плановите за реализација на стратешките цели, како и предлози за типови на урбано зеленило кое не е строго дефинирано со законот, но се покажало како исклучително корисно во други средини и дава насоки за дефинирање на идни мерки и акции за подигање и одржување на зеленилото во градот Охрид.
- За набљудување на имплементацијата на стратегијата дефинирани се показатели и предложени ГИС алатки за подобро и поефикасно спроведување и надзор.
- Во текстот на Стратегијата и дефинираните мерки, се упатува на користење на разновидни дрвја, вклучувајќи автохтони и неавтохтони видови, со избегнување инвазивни видови.
- Составен дел на Стратегијата, е Акциониот план кој дава детални информации и ќе придонесе за конкретизирање на мерките што треба да се спроведат. Акциониот план ги содржи приоритетите, очекуваните резултати, планирање и координацијата на работата на градската управа, јавните претпријатија, како и јавните комунални претпријатија во следните 10 години.
- Во акцискиот план, нема проценка на чинење на секоја активност иако е дадена колона за тоа.

11.2 Препораки

- Се препорачува финалната верзија на Стратегијата да се усогласи со барањата на Правилникот за планирање, проектирање, подигање и одржување на зеленилото („Сл. весник на СРМ“ бр. 205/19).
- За имплементација на мерката: **подигнување на парк**, се препорачува Стратегијата за озеленување да се надполни со алтернативни локации за поставување на парк и истите да бидат мапирани (ГИС). Исто така се препорачува анализа на просторот во поранешната Касарна и утврдување на фактичката состојба за поставување парк. Доколку локацијата е соодветна за поставување на парк, идната урбанизација на оваа локација треба да стави акцент на имплементација на активности за озеленување на просторот, додека капацитети за лесна и незагадувачка индустрија да се планираат на друга локација. Доколку локацијата не исполнува критериуми за намена парк се препорачува одржување и збогатување на урбаното зеленило на оваа локација.
- Мерката: **подигнување на заштитен појас околу депонијата Буково** се препорачува да не биде дел од Стратегијата. Наместо оваа локација да се земат предвид други

деградирани простори во рамките на градот Охрид, кои имаат потреба од озеленување.

- За имплементација на мерката: **подигнување на расадник/стакленик** се препорачува при изработка на Студијата за технолошко-рекреативен развој на просторот на поранешната касарна да се земат предвид целите, препораките и мерките за заштита на регионот и општина Охрид излистани во Поглавје 3.3. од овој документ. Исто така се препорачува примена на добри земјоделски практики како: контрола врз употребата на ѓубрива и пестициди, мерки за управување со земјоделски отпад и опасни материјали, примена на модерни техники за наводнување (на пр. наводнување со систем на капка), автоматизација на потрошувачката за наводнување и сл.
- За имплементација на мерката: **подигнување зелена површина за садници за секое новороденче**, се препорачува Стратегијата за озеленување да се надополни со алтернативни локации за зелена површина и истите да бидат мапирани (ГИС).
- За имплементација на мерката: **подигнување зелена површина – паркинг Гранит**, се препорачува пред да се имплементира мерката да се земат предвид препораките за заштита на природното и културното наследство, како и идентификување на имотно правните односи за локацијата.
- За имплементација на мерката: **реконструкција на постоечките зелени површини** се препорачува активно вклучување на експертски тимови кои ќе спроведат детални истраги, изработат техничка документација врз основа на која ќе се имплементираат активностите. Исто така, се препорачува да се садат автохтони видови зеленило, да се почитуваат претходно утврдените стандарди и нормативи за поставување урбано зеленило, мерките и законските одредби за заштита на подрачјето.
- За имплементација на мерката: **поставување на големи саксии на кејот** се препорачува при изработка на проектната документација да се вклучат експерти од областа на сообраќајот, урбанистичко планирање и хортикултурно уредување, со цел да се постигне исполнување за законските барања од областа на безбедноста во сообраќајот, а исто така да се детектираат локациите долж кејот каде има потреба од имплементација на оваа мерка. Исто така, се препорачува да се земе предвид Правилникот за стандардизација и визуелна унификација на локациите опфатени со Анализата на визуелното оптеретување на градот Охрид и Каталогот за стандардизација и визуелна унификација на локациите (иако се однесуваат на старото градско јадро, но може да се примени го голем дел од градот, со цел да се зачува автентичноста на градот).
- За имплементација на мерката: **подигнување на заштитен појас на велосипедската патека** се препорачува во Стратегијата да се наведе за која локација станува збор и истата да биде обележана.
- За имплементација на мерката: **поставување на зелени кровови и зелени сидови** се препорачува спроведување на детални анализи за одредување поволни локации во градот каде што овие мерки се применливи и истите да се применуваат само во исклучителни случаи и онаму каде што самата локација не дава можност за партерно уредување на просторот, кое е многу поефикасно и дава повеќе придобивки.

- За имплементација на мерката: **подигнување на хотел за пчели се препорачува:** изборот на локации да се базира на задоволување на условите за поставување на хотел за пчели, а од друга страна избегнување локалното население и посетителите да бидат загрозени или изложени на страв од каснување од пчели. За имплементација на оваа мерка потребно е активно вклучување на експертски тим од областа на земјоделството, кој може да направи реална проценка на критериумите на локациите кои треба да ги исполнуваат хотелите на пчели. Исто така се препорачува подигнување на јавната свест за важноста од изградба на хотел за пчели, едукација на најмладите за важноста на оваа мерка и сл.
- За имплементација на мерката: **Студенчишко Блато** се препорачува сите активности за негово управување да се вршат во согласност со идниот План за управување со заштитеното подрачје. Во Планот за управување јасно ќе бидат дефинирани обврските за уредување на просторот во согласност со зоните на заштита, поставување инфраструктура, одржување и сл. и надлежност врз неговото управување.
- За имплементацијата на мерката: **Нов дрворед во Паркот на револуцијата** се препорачува истата да се имплементира во согласност со претходно изработен проект, во кој се земени предвид пропишаните законските обврски за уредување на просторот, стандардите за уредување на овој простор (старо градско јадро), мерките и препораките дефинирани во изработените плански и стратешки документи за Охридскиот регион и градот Охрид, како и негово одобрување од страна на надлежните тела и институции за заштита на природното и културното наследство.
- За имплементација особено на мерките: **подигнување на парк – област Градинар; проширување на зелената зона на потегот од споменикот на „Ден долард“ до каналот Студенчишта; подигнување на зеленило/дрворед кеј Македонија позади спортско рекреативниот комплекс,** се препорачува уредувањето на локациите да се врши во согласност со ПУ со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион, идниот Урбанистичкиот план од државно значење за крајбрежјето на Охридското Езеро, почитување на Рамсарското досие Охридско Езеро, заштитните зони и мерките за заштита од Стратегиски План за Рехабилитација на природното и културно наследство на Охридски регион, План за управување со сливот на Охридското Езеро.
- За поедноставна имплементација на **мерката 5.2** се препорачува формирање на совет за имплементација на Стратегијата, составен од членови со експертско искуство и познавање од сите области кои ја третираат темата за урбано зеленило. Другите аспекти, кои се однесуваат на заштита на урбаното зеленило, дефинирани во мерка 5.3. ќе ги преземе општинскиот инспектор за животна средина или комуналниот инспектор, односно нема потреба од формирање на специјална инспекциска служба, но ангажирање на волонтери кои ќе бидат од помош на органите на општината е добредојдено.
- За сите предвидени мерки и активности се препорачува активно вклучување на локалното население и сите заинтересирани страни во процесот на донесување одлуки за секоја предвидена активност, од која постои можност истите да бидат директно или индиректно засегнати.
- Примена на сите останати мерки и препораки, кои се дел од Извештајот за СОЖС.

12 НЕТЕХНИЧКО РЕЗИМЕ

12.1 Вовед

Во согласност со член 1, став 2 од Законот за урбано зеленило („Сл. весник на РС Македонија“ бр.11/18 и 42/20), под урбано зеленило се подразбираат зелените површини во границите на планскиот опфат на урбанистички план, урбанистичко-планска документација, регулациски план на генерален урбанистички план, архитектонско-урбанистички проект, како и зелените површини во непосредна близина на градот, надвор од планскиот опфат, кои со посебен акт се дадени под надлежност на општините со седиште во градот, како парк-шуми, спортско-рекреативни центри и друго (во натамошниот текст: зеленило).

Во согласност со член 12 од истиот закон, Управувањето со зеленилото, што подразбира подигање, одржување, заштита и реконструкција на зеленилото, е во надлежност на општината, општините во градот Скопје, градот Скопје и Министерството за животна средина и просторно планирање.

Во согласност со истиот член, секоја општина има обврска да подготви и предложи до Советот на единицата на локална самоуправа Стратегија за развој на зеленилото (во понатамошниот текст: Стратегија), која ги дава насоките за креирање на планските решенија во делот на зеленилото при изработката на сите планови и проекти од членот 1 став (2) од овој закон и ја следи неговата реализација во поглед на заштита и унапредување на системот на зеленило.

Врз основа на обврската која потекнува од Законот за урбано зеленило, Општина Охрид ја ангажирала компанијата СЕГ Ходлинг, да подготви Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид, за период од 2023-2032 (јули, 2023).

Стратегијата за озеленување се однесува на просторот во рамките на постојниот ГУП на град Охрид (2002 – 2012), како и најблиските делови надвор од ГУП, со исклучок на локацијата на депонијата Буково која се наоѓа на оддалеченост од 25 km од Охрид.

Подготвената Стратегија треба да даде насоки за планирање на урбаното зеленило при изработка на новиот ГУП за град Охрид, како и при изработка на друг вид документација од областа на планирање и уредување на просторот и заштита на животната средина. Со стратешкиот документ, кој ќе биде донесен од страна Советот на општината на Општина Охрид, ќе се добие јасно дефиниран, остварлив долгорочен и одржлив план за управување со зелената инфраструктура.

Директивата за стратегиска оцена на животната средина (2001/42/ЕС) и Законот за животната средина („Сл. весник на РС Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 99/18, 89/22), пропишуваат дека одредени планови, програми и стратегии, за кои постои веројатност дека би можеле да имаат значително влијание врз животната средина, треба бидат предмет на Стратегиска оцена на животната средина (СОЖС).

Врз основа на ова, Градоначалникот на општина Охрид подготви Одлука за спроведување на СОЖС и пропратна документација, врз основа на што МЖСПП издаде позитивно Мислење.

Локалната самоуправа на Општина Охрид и Друштвото за еколошки консалтинг „ДЕКОНС ЕМА“ ДООЕЛ склучија договор за деловна соработка за изработка на Извештај за стратегиска оцена на животната средина за Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид, за период од 2023-2032.

12.2 Вовед во стратегиската оцена на животната средина (СОЖС)

Стратегиската оцена на животната средина е систематски процес во кој се земаат предвид одредени превентивни мерки, што овозможуваат заштита на животната средина од сите можни аспекти, во процесот на планирање или донесување на одлуки на ниво на „стратегиски акции“ или политики, планови и програми. Тоа е алатка која ќе треба да го подобри севкупниот квалитет на планирањето и програмирањето на идните активности со прифаќање на концептот за одржлив развој. Компонентите на СОЖС, односно нејзините цели се различни, но во оваа декада се препорачува и очекува дека климатските промени и биолошката разновидност се две силни компоненти кои треба да имаат предност при употреба на земјиштето и планирање на просторот во Република Северна Македонија.

12.2.1 Цели на Стратегиската оцена на животната средина

Главни цели на СОЖС се:

- Да обезбеди механизам за идентификација, опис, оценување и известување за влијанијата/ефектите на планскиот документ врз животната средина;
- Одговорните органи (донесувачите на планскиот документ) да подготват извештај за можните значајни влијанија на планскиот документ врз животната средина и анализа на реални алтернативи;
- Да се спречат, намалат и неутрализираат негативните влијанија врз животната средина. Зголемувањето на позитивните влијанија може, исто така, да биде придобивка од СОЖС процесот;
- Да се обезбедат пообемни консултации и ангажирање на заинтересираните страни, други одговорни тела, органи на власта и јавноста уште во раната и ефективна фаза на подготовка на планскиот документ;
- Да се обезбеди мислење од јавноста (извештаи од консултации со јавноста) со која ќе се прикаже како резултатите од оцената на животната средина и мислењата, презентирани за време на постапката за СОЖС, се земени предвид во конечната верзија на планскиот документ;

Да обезбеди следење на значајните влијанија врз животната средина од имплементацијата на планскиот документ од страна на надлежните органи, обезбедувајќи на тој начин идентификација на непредвидените негативни влијанија во рана фаза на имплементација на планскиот документ и преземање мерки за подобрување на состојбата, кога тоа е потребно.

12.2.2 Правна рамка со која се регулира СОЖС постапката

Постапката за спроведување стратегиска оцена на животната средина е дефинирана во **поглавје X од Законот за животната средина** („Сл. весник на РС Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 99/18 и 89/22) и подзаконски акти кои ја регулираат постапката за СОЖС:

- Уредба за стратегиите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапка за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето („Сл. весник на РМ“ бр. 153/07 и 45/11);

- Уредба за критериумите врз основа на кои се донесуваат одлуките дали определени плански документи би можеле да имаат значително влијание врз животната средина и здравјето на луѓето („Сл. весник на РМ“ бр. 144/07);
- Уредба за содржината на извештајот за стратедиска оцена на животната средина („Сл. весник на РМ“ бр. 153/07);
- Уредба за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. весник на РМ“ бр. 147/08 и 45/11);
- Правилник за формата, содржината и образецот на Одлуката за спроведување, односно неспроведување на стратедиска оцена и на формуларите за потребата од спроведување, односно неспроведување на стратедиска оцена („Сл. весник на РМ“ бр.122/11).

12.2.3 Интегрирање на постапките за подготовка на планскиот документ и СОЖС, Определување на потребата и обемот на СОЖС и учество на јавноста

СОЖС постапката се спроведуваше паралелно со постапката за подобрување на Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид. Интегрирањето на двата процеси се постигна преку блиска соработка на проектните тимови (СОЖС и Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид, за период од 2023-2032), преку преглед на подготвената нацрт стратегија, состаноци и сл.

Имајќи ја предвид основата за донесување на Стратегија и видот на документот, се пристапи кон утврдување на потребата за спроведување на СОЖС. По фазата на определувањето на потребата за спроведување СОЖС, следуваше фаза на подготовка на Одлука за спроведување СОЖС и пропратна документација (26.06.2023) од страна на Градоначалникот на општина Охрид, врз основа на што МЖСПП донесе Мислење за прифаќање на Одлуката за спроведување СОЖС по планскиот документ и утврдување на обемот на СОЖС (УП1-151464 од 10.07.2023, прикажано во Прилог 1).

Подготвената Одлука за спроведување на постапката за СОЖС и Формуларот беа објавени на веб страната на Општина Охрид⁴⁵ и беа јавно достапни за увид во период од 15 дена. Во овој период, не беа поднесени коментари, предлози, ниту жалби на објавената одлука и придружните документи.

Соодветно, Нацрт Извештајот за СОЖС ќе биде достапен за увид на јавноста на веб страната на Министерството за животна средина и просторно планирање, во период од 30 календарски дена. Во согласност со законските барања, а со цел да се постигне поголема транспарентност и вклученост на јавноста во процесот на донесување одлуки во однос на Стратегијата за развој на зеленилото ќе се одржи јавна расправа по нацрт Стратегијата и нацрт Извештајот за Стратедиска оцена на животната средина.

12.2.4 Краток преглед на содржината на Стратегијата

Стратегијата за развој на зеленило на општина Охрид, дава преглед на состојбите со зеленилото во Охрид, податоци од зелениот катастар, како и можностите за развој на урбаното зеленило.

⁴⁵ <https://ohrid.gov.mk/wp-content/uploads/2017/08/SEA-formular-za-Strategijata-za-razvoj-na-zelenilo.pdf>

Врз основа на анкетата на терен и разговорите со различни чинители, направена е SWOT анализа. Од SWOT анализата и од искуствата од други градови, како и плановите на носителите на одлуките во општината, дефинирани се стратешките развојни правци и приоритети. При тоа, групирани се по два критериуми, согласно законските дефиниции за тип на урбано зеленило, по локација, односно објекти пред кои се интервенира со урбаното зеленило.

Стратегијата ги истакнува плановите за реализација на стратешките цели, како и предлози за типови на урбано зеленило кое не е строго дефинирано со законот, но се покажало како исклучително корисно во други средини.

За набљудување на имплементацијата на стратегијата дефинирани се показатели и предложени ГИС алатки за подобро и поефикасно спроведување и надзор.

Составен дел на Стратегијата, е Акциониот план кој дава детални информации и ќе придонесе за конкретизирање на мерките што треба да се спроведат. Акциониот план ги содржи приоритетите, очекуваните резултати, планирање и координацијата на работата на градската управа, јавните претпријатија, како и јавните комунални претпријатија во следните 10 години.

12.2.5 Корелација на целите на планскиот документ со други релевантни планови, програми/плански документи

Стратегијата за развој на зеленилото има за цел да ја надмине сегашната ситуација на недостаток на доволен број зелени простори, која зависи од непланското градење од една страна и идната колективна зелена визија и цели, од друга страна. Таа ги опфаќа сите аспекти и предмети кои се занимаваат со зелено управување и развој на простори. Како резултат на тоа обезбедува основни и трајни развојни предлози, задачи и акции за спроведување кои се потребни за да се постигнување на зададените визии и цели.

Визија на Стратегијата: До крајот на имплементацијата на Стратегијата, преку имплементација на акциони планови, Охрид треба да стане одржлив „зелен град“, со мрежа висококвалитетни и атрактивни зелени површини, што ќе придонесе за благосостојбата и здравјето на сите граѓани и посетители, притоа зачувувајќи ја животната средина и биодиверзитетот.

Стратешки цели на Стратегијата:

- Да се претвори сивото во зелено;
- Зеленило за сите;
- Зелени кровови и ѕидови;
- Да ја донесеме природата во градот;
- Да зазеленуваме заедно.

12.3 Релевантни аспекти за моменталната состојба во животната средина

Урбаната зона на Охрид е составена од Стариот Град, кој е лоциран на надморска височина од 740 m и во средината на урбаната зона, и него го сочинуваат маалата Варош, Месокастро и рибарската населба Канео. Како составен дел на стариот Охрид се смета и градското пристаниште. Останатите делови од урбаната целина на Охрид, во најголем дел се новоизградени населби, а позначајни објекти и локалитети во пошироката урбана зона се Спортскиот центар „Билјанини Извори“, Хидробиолошкиот завод, Билјанини Извори, каналот

Студенчишта и др. На поширокото градско подрачје е лоцирана и индустриската зона на градот, која се протега на периферијата, во предградијата Косел и Лескоец каде се лоцирани најголемите фабрики во Охрид.

Во општина Охрид главни стопански гранки кои што придонесуваат за локалниот економски развој се туризмот и угостителството, трговијата, лесната индустрија и др.

Подрачјето на Општината располага со релативно голем фонд на обработлива земја во чија структура преовладува плодно земјиште. Повеќе од 2/3 од територијата на Општина Охрид е под шумска вегетација, односно 19.123,9 ha.

Градот Охрид има Генерален урбанистички план, ГУП на Охрид (2002–2012), усвоен во 2006 година. Во урбаното подрачје на Општина Охрид застапени се зони на индивидуално и колективно домување, јавни институции и комерцијални објекти. Административно територијалната поделба на градот извршена е на урбани заедници. Во содржината на урбаните заедници доминира домувањето, но во некои од нив во голема мера присутни се и нестанбени содржини-индустрија, сервиси, хотелиерство, културно-историски споменици и др.

Во подрачјето на општина Охрид преовладува умерено–континентална клима. Загадувањето на воздухот во Општина Охрид е како резултат на емисии на загадувачки супстанции од стационарни и мобилни извори, преку одвивање на хемиско-технолошки процеси, биохемиски процеси, процесите на согорување на горивата итн. Општината Охрид е вклучена во Државниот автоматски мониторинг систем за квалитет на амбиентен воздух од октомври 2022 година, но се уште нема обработка на податоците и истите не се внесени во Годишниот извештај за квалитетот на животната средина, кој што го изработува Министерството за животна средина и просторно планирање.

Како потенцијална закана од климатските промени, во Охридскиот регион претставува појавата на поплави и загадувањето на водите, поради зачестеноста на екстремните временски услови и ерозијата на почвата. Научните трудови што ги третираат последиците од климатските промени врз статусот на екосистемот на Охридското Езеро како суперлативен феномен не даваат одговори како тие да се ублажат и кои приспособливи мерки да се применат. Затоа, со овој план се предвидува изработка на посебна Студија за климатските промени заради утврдување на овие одговори.

Во Општина Охрид не се врши мониторинг на бучавата. Мерења на бучава се спроведува во случај на поплака од граѓани за зголемена бучава и вознемирување, од страна на инспекциските лица на Општина Охрид.

Според хидрографската поделба на територијата на РС Македонија, Општина Охрид припаѓа на Јадранскиот речен слив. На него му припаѓаат сливните површини на Охридското и Преспанското Езеро. Најзначајна река во овој слив е реката Црн Дрим. Главни реки во сливот на Охридското Езеро се: реките Сатеска, Коселска, Шушица и Грашница. Во крајбрежниот рамнински дел на Охридското поле и во делот кај Студенчишко Блато, се јавуваат високи подземни води, но за жал поради несоодветен мониторинг тие се уште не се доволно испитани и утврдени. Крајбрежниот езерски појас е изложен на штетното дејствување на поројните води или засипување од поројните наноси кои се јавуваат како последица на ерозија. Сите водни тела во сливот се оценети дека во моментот имаат добра хемиска состојба.

Во сливот на Охридското Езеро проценето е дека годишно се тршат околу 45,400 l пестициди. Во сливот на езерото е утврдено дека најглеми површини под земјоделско земјиште се

застапени во сливот на реките Коселска и Сатеска, како и подрачјето околу истекувањето на реката Црни Дрим во Струшкото Поле. Според тоа, проценето е дека овие притоки се под закана од дифузно загадување од земјоделското производство и се извор на внес на нутриенти во Охридското Езеро.

Општина Охрид влегува во границите на Светско природно и културно наследство УНЕСКО, Националниот Парк „Галичица“, Охридско Езеро-споменик на природата и Рамсар подрачје. Во Општина Охрид се сретнуваат повеќе видови на предел.

Во Општина Охрид има 281 заштитен споменик, при што 36 се цркви и манастири, 26 се историски споменици, 81 припаѓаат на урбаната (профана) и рурална архитектура, 12 на исламската архитектура, а 114 се археолошки локалитети. Охридскиот регион е вклучен во листата на Светско културно наследство на УНЕСКО во 1979 година, што потоа е проширено со ознаката комбинирано природно и културно наследство на Охридскиот регион како место со културни, историски и природни вредности според критериумите (i), (iii), (iv) и (vii), со вкупна површина од 833.5 km². Според културните критериуми на Конвенцијата за светско наследство, старото урбано јадро на градот Охрид е прогласено за културно наследство со исклучително значење, како историска монументална единица со генеза од периодот на IV век п.н.е.

Булевари во општината се: „Македонски Просветители“ во вкупна должина од 870 m и „АСНОМ“ со вкупна должина од 1320 m. На територија на Општина Охрид се наоѓаат 16 собирни улици со вкупна должина од 30,2 km.

Во Општина Охрид има вкупно 29 сервисно – станбени улици, во должина од 144 km. Општината последните години работи на изградба на велосипедски патеки. Должината на велосипедски патеки изнесува 6,5 km.

Наводнувањето на површините во Општина Охрид се врши преку: Хидро системи со природни водотеци и реки, како и со систем со испумпување на вода. Водата за наводнување се снабдува по пат на испумпување на водата од изворите кај Св. Наум со пумпна станица. Отпадните води од уличната канализациска мрежа и отпадните води од заедничката канализациска мрежа се прифаќаат во колектор кој е дел од Системот за заштита на Охридското Езеро, а потоа се пречистуваат во пречистителната станица за отпадни води во Враништа (Општина Струга). Реципиент на вака пречистените отпадни води е реката Црн Дрим. Отпадните води од атмосферската канализациска мрежа се испуштаат во колекторот од Системот за заштита на Охридското Езеро, а реципиент на овие отпадни води е Охридското Езеро.

Со комуналниот и другиот неопасен отпад во Општина Охрид управува ЈП „Охридски комуналец“ – Охрид. Комуналниот отпад се депонира на депонијата „Буково“, која е на 25 km оддалеченост од Градот, која се наоѓа на магистралниот пат Охрид – Битола. Третманот на органската фракција од комуналниот отпад се сведува на негово собирање, транспорт и депонирање заедно со другите фракции од цврстиот отпад. Отпадот од уредувањето на дворните површини (зелен отпад) се собира на места предвидени за негово подигање. Подигањето се врши секоја сабота по реони во месеците: мај, јуни и октомври, додека органскиот отпад кој се генерира од јавните парковски површини дел се компостира во расадникот на ЈП „Охридски комуналец“.

12.4 Карактеристики на животната средина во подрачјата кои би биле значително засегнати и состојба без имплементација на Стратегијата

Во ова поглавје од извештајот анализирани се состојби, трендови и закани поврзани со животната средина и социоекономските аспекти во Општина Охрид за следните теми: население, здравје на населението, воздух и климатски промени, бучава, води, Биолошка разновидност, природно наследство, предел, почва и користење на земјиштето, културно наследство, материјални добра. Во ова поглавје е анализирана состојбата без имплементација на Стратегијата.

12.5 Области кои се од особено значење за животната средина од аспект на заштита на дивите птици и хабитатите

Регионот околу Охридското Езеро како и целата територија на Општина Охрид припаѓа во границите на Светското природно и културно наследство под заштита на УНЕСКО и се протега на површина од 83.350 ha. Области од особени значење за заштита на дивите птици и хабитатите за подрачјето кои се заштитени на национално и меѓународно ниво се: Охридско Езеро СП (споменик на природата-заштитен), Националниот парк Галичица (заштитен), Студенчишко Блато (Предлог подрачје за заштита), чинарите во град Охрид, Охридско Езеро и Студенчишко Блато-Рамсар подрачје, Националната еколошка мрежа (МАК-НЕН), Прекуграничен Биосферен резерват Охрид – Преспа. Охридскиот регион (пред сè Охридското Езеро и Националниот парк Галичица) е препознаен како едно од најважните подрачја или т.н. „жариште“ на биолошката разновидност во земјата и пошироко. Тоа е потврдено и со бројните меѓународни номинации, како на пример: „Емералд подрачје“, „Рамсарско подрачје“, „Значајно растително подрачје“, „Значајно подрачје за птици“, „Примарно подрачје за пеперутки“, а потенцијално и „НАТУРА 2000 подрачје“.

12.6 Цели на заштита на животната средина, утврдени на национално и меѓународно ниво

Целите на заштитата на животната средина се изразени преку целите на стратегиска оцена на животната средина. Споредување на целите за животна средина со целите и активностите во стратешкиот документ е вообичаен метод при спроведување на СОЖС, со цел да се оцени дали развојот, односно идната имплементација на еден развоен стратешки документ, како што е во случајот „Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид“ ќе биде во насока на поставените цели за животна средина (СОЖС).

Целите на стратегиската оцена на животната средина се прикажани преку статусот на: населението и здравјето на населението, биолошката разновидност, водата, почвата, воздухот, климатските промени, материјалните добра, пределот, културното наследство и интеракцијата помеѓу нив. Во Извештајот презентирани се целите на СОЖС во однос на целите дефинирани во „Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид“ (нивната компатибилност и некомпатибилност). Компатибилноста/некомпатибилноста на целите е разгледувана во однос на „Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид“ (цели за развој на зеленило мерки/активности за нивно постигнување) и во однос на неговата идна имплементација во понизок ранг на плански документи или проектна документација.

12.7 Анализа на алтернативи

Стратегијата дава преглед на постојната состојба со зеленилото во Охрид и предлага активности, со кои би се постигнало зголемување на зелените површини, заштита на природното наследство, животната средина, а истовремено постигнување на социоекономски развој.

Во Стратегијата не се разгледувани алтернативни решенија за предвидените активности и локации, со кои се планира зголемување на зелените површини. Предложените активности се базираат на законските обврски кои произлегуваат од Законот за урбано зеленило, постојната состојба со зеленилото во Градот, како и потребите на засегнатите страни утврдени преку јавна анкета. Истите се насочени кон зголемување и подобрување на состојбата на зелените површини, врз основа на постојната состојба, можностите и потенцијалите, но дополнително треба да се прават детални анализи за секоја предложена локација и активност. Како резултат на ова, во ова поглавје се разгледуваат две алтернативи, односно состојби без и со имплементација на Стратегијата за развој за зеленилото во општина Охрид.

Алтернатива 0: Состојба без имплементација на Стратегијата

Без имплементација на Стратегијата за развој за зеленилото во општина Охрид се очекува:

- Неисполнување на законската обврска за поставување за урбано зеленило од 25 m² по глава на жител;
- Отсуство на насоки за идно планирање на урбано зеленило и планско управување со истото и иден урбан зелен развој на Градот;
- Отсуство на зелени простори за одмор, релаксација и социјализација на жителите;
- Неусогласеност на националните, регионалните и локалните цели за поставување и одржување на зелени површини, како една од мерките за ублажување и адаптација на климатските промени, намалување на нивото на бучава, подобрување на пределот и визуелните аспекти;
- Неусогласеност на планските и секторските документи во однос на користење на просторот, заштита на животната средина и социо-економски развој;
- Недефинирани надлежности и одговорности за имплементација на мерките и активностите и сл.

Алтернатива 1: Состојба со имплементација на Стратегијата

Со имплементација на активностите предвидени во Стратегијата се очекува да се постигне:

- Исполнување на законската обврска за поставување за урбано зеленило од 25 m² по глава на жител;
- Исполнување за законските обврски за уредување на заштитени подрачја во согласност во националното законодавство и потпишаните меѓународни документи;
- Предложените локации за поставување урбано зеленило, зачувување и рехабилитација на зелените површини ќе дадат насоки за идна урбанизација на Градот, кои треба да бидат земени предвид при изработка на новиот ГУП на град Охрид, како и на други документи од областа на урбанистичкото планирање;
- Подобрување на квалитетот на воздухот, ублажување и адаптација кон климатските промени;

- Креирање на зелени простори за одмор, релаксација, рекреација и социјализација на локалното население и подобрување на квалитетот на живот;
- Отворање можности за нови вработувања и подобрување на стандардот на живот на населението;
- Подобрување на туристичката понуда;
- Подигнување на јавната свест за вредноста на зелените површини и нивната вредност, особено на децата од најрана возраст и сл.
- Дефинирани надлежности и одговорности за имплементација на активностите и сл.

Во Стратегијата предложени се локации за поставување зеленило во сензитивни подрачја од Градот, за кои веќе постојат ограничувања во однос на можноста за урбанизација, потоа нерешени имотни односи, како и локации за кои дополнително ќе се носат плански и урбанистички решенија кои ќе ја диктираат намената на просторот и неговото уредување. Врз основа на ова, дел од мерките и активностите во Стратегијата може да не се реализираат или да претрпат измени во согласност ново донесените закони и планови за управување со подрачјето.

Иако, врз основа на претходно наведеното, постои веројатност дел од мерките предложени во Стратегијата да не се имплементираат, сепак имплементацијата на останатите предложени мерки за поставување зеленило, со примена на мерките за заштита на животната средина и социјалните аспекти предложени во овој Извештај за СОЖС, како и мерките кои ќе произлезат за ниво на проектна документација, е прифатлива алтернатива.

Заклучок: Врз основа на анализите, разгледуваната алтернатива да се имплементира Стратегијата за развој за зеленилото во Општина Охрид е прифатлива алтернатива.

12.8 Веројатни значајни влијанија врз животната средина и мерки за намалување

Потенцијалните влијанија врз животната средина и социјалните аспекти, кои може да бидат предизвикани со имплементација на Стратегијата за развој на зеленило во Општина Охрид ќе потекнуваат од имплементацијата на предвидените мерки/активности со кои треба да се постигнат целите на Стратегијата.

Влијанијата се разгледуваат од аспект на негативни влијанија и од аспект на идни придобивки, односно позитивни влијанија.

Евидентно е дека имплементацијата на активностите ќе допринесе за намалување на заканите и подобрување на состојбата со пределот, биолошката разновидност и природното наследство, подобрување на постојната состојба на медиумите и областите во животната и општествената средина. Но, исто така планираниот развој на подрачјето ќе придонесе за појава на нови состојби, можни извори на емисии и закани за животната и општествената средина. За дел од планираните активности во Стратегијата, дополнително ќе се води постапка за подетална оцена на влијанијата врз животната средина во извештаите за стратeгиска оцена на ниво на конкретна планска документација или на ниво на проект низ студиите за оцена на влијанијата врз животната средина или елаборатите за заштита на животната средина за секој проект/објект поединечно.

Влијанијата врз специфичните медиуми од животната средина и социо-економските аспекти ќе бидат елиминирани или ефективно подобрени, доколку при имплементација на Планот и предложените активности, од кои дополнително ќе произлезат конкретни проекти, бидат

земени предвид мерките за намалување на влијанијата, дефинирани во Извештајот за стратегиска оцена на животната средина, како и мерките кои ќе бидат дадени во поединечните извештаи за СОЖС на ниво на планска документација од понизок ранг или на ниво на проекти, низ студиите за оцена на влијанијата врз животната средина или елаборатите за заштита на животната средина.

Влијанијата кои ќе произлезат со имплементација на активностите за исполнување на целите од Стратегијата и мерките за намалување на влијанијата детално се прикажани во Поглавје 8.

12.9 План за мониторинг врз имплементацијата на Стратегијата од аспект на животна средина

Стратегиската оцена на животната средина вклучува мониторинг над реализацијата на Стратегијата за развој на зеленилото во Општина Охрид и сите значителни идентификувани позитивни и негативни влијанија, кои би настанале од реализација на активностите предвидени во акцискиот план, кој треба да се реализира во периодот 2023-2032.

Со следењето на состојбата на животната средина ќе се потврди оправданоста и примената на предложените мерки за ублажување и нивната функционалност, што претставува голема придобивка во однос на заштитата на животната средина.

Имплементацијата на Планот, примената на предложените мерки за ублажување на влијанија и нивната функционалност, оправданоста на целите на Стратегијата и на стратегиската оцена на животната средина ќе се потврдат преку следење на индикатори, прикажани во Табела 45.

12.10 Заклучоци и препораки

12.10.1 Заклучоци и согледувања

- Во согласност со член 1, став 2 од Законот за урбано зеленило („Сл. весник на РСМ“ бр.11/18, 42/20), под урбано зеленило се подразбираат зелените површини во границите на планскиот опфат на урбанистички план, урбанистичко-планска документација, регулациски план на генерален урбанистички план, архитектонско-урбанистички проект, како и зелените површини во непосредна близина на градот, надвор од планскиот опфат, кои со посебен акт се дадени под надлежност на општините со седиште во градот, како парк-шуми, спортско-рекреативни центри и друго (во натамошниот текст: зеленило).
- Во согласност со член 12 од истиот закон, Управувањето со зеленилото е во надлежност на Општината, општините во градот Скопје, градот Скопје и Министерството за животна средина и просторно планирање. Во согласност со истиот член, секоја општина има обврска да подготви и предложи до Советот на единицата на локална самоуправа *Стратегија за развој на зеленилото* (во понатамошниот текст: Стратегија), која ги дава насоките за креирање на планските решенија во делот на зеленилото при изработката на сите планови и проекти од членот 1 став (2) од овој закон и ја следи неговата реализација во поглед на заштита и унапредување на системот на зеленило.
- Врз основа на обврската која потекнува од Законот за урбано зеленило, Општина Охрид ја ангажираше компанијата СЕГ Холдинг, да подготви Стратегија за развој на зеленило на општина Охрид, за период од 2023-2032 (јули, 2023).

- Стратегијата се однесува на просторот во рамките на постојниот ГУП на град Охрид (2002-2012), како и најблиските делови надвор од ГУП.
- Содржината на Стратегијата не го следи во целост Правилникот за планирање, проектирање, подигање и одржување на зеленилото („Сл. весник на СРМ“ бр. 205/19, што допринесува за недостаток на податоци и информации за постојната состојба и идните проекции на урбаното зеленило во Град Охрид (текстуален и графички дел). Ова допринесе дел од мерките во акцискиот план да не бидат детално анализирани во Извештајот за СОЖС или заради недостаток на информации во мерката, истите воопшто да не може да бидат анализирани.
- Стратегијата, дава преглед на состојбите со зеленилото во Охрид, податоци од зелениот катастар, како и можностите за развој на урбаното зеленило.
- Стратегијата дава преглед на резултатите од спроведената јавна анкета (посебни прашалници за граѓани и за деловни субјекти), со цел да се добијат повеќе информации за потребите на граѓаните, како и одржана јавна расправа (15.02.2023), со граѓанските организации во однос на содржината на Стратегијата.
- Врз основа на јавните консултации, приоритетни предлози од граѓаните за озеленување и активности поврзани со озеленувањето се: Градинар Даљан – намена парк; Касарна– намена парк; Околина на ОУ Братство Единство, крст Џамија, ул. Бекир Алириза; Околина на ОУ Христо Узунов (ул. Марко Несторовски); Влезот во Охрид од ул. Железничка на кај Туристичка, во околината на бензинската пумпа Лукоил; Ул. Марко Цепенков по потегот на Пошта и Болницата; Околина на Факултетот за туризам; Улица Никола Карев, Трудбеник мол; Депонија Буково; Паркинг Гранит (во близина на Општината); Улица Јане Сандански, во близина на зградите; Ул. Карпош Војвода; Ул. Илинденска во близина на црквата Света Софија; Околина на зградите во Бејбунар; Околина на Детската градинка Лихнида; Кеј Македонија; Студенчишко блато; Расадник/Стакленик (Предлог од граѓанска организација за деца со посебни потреби); Континуирани акции за подигнување на јавната свест; Раздвојување на велосипедските патеки и микро зеленило со жива ограда од сообраќајниците; Посебен простор во кој секое новороденче ќе добие свое дрво; Акции за чистење на бршленот.
- SWOT анализата ги истакнува плановите за реализација на стратешките цели, како и предлози за типови на урбано зеленило кое не е строго дефинирано со законот, но се покажало како исклучително корисно во други средини и дава насоки за дефинирање на идни мерки и акции за подигање и одржување на зеленилото во градот Охрид.
- За набљудување на имплементацијата на стратегијата дефинирани се показатели и предложени ГИС алатки за подобро и поефикасно спроведување и надзор.
- Во текстот на Стратегијата и дефинираните мерки, се упатува на користење на разновидни дрвја, вклучувајќи автохтони и неавтохтони видови, со избегнување инвазивни видови.
- Составен дел на Стратегијата, е Акциониот план кој дава детални информации и ќе придонесе за конкретизирање на мерките што треба да се спроведат. Акциониот план ги содржи приоритетите, очекуваните резултати, планирање и координацијата на

работата на градската управа, јавните претпријатија, како и јавните комунални претпријатија во следните 10 години.

- Во акцискиот план, нема проценка на чинење на секоја активност иако е дадена колона за тоа.

12.10.2 Препораки

- Се препорачува финалната верзија на Стратегијата да се усогласи со барањата на Правилникот за планирање, проектирање, подигање и одржување на зеленилото („Сл. весник на СРМ“ бр. 205/19).
- За имплементација на мерката: **подигнување на парк**, се препорачува Стратегијата за озеленување да се надополни со алтернативни локации за поставување на парк и истите да бидат мапирани (ГИС). Исто така се препорачува анализа на просторот во поранешната Касарна и утврдување на фактичката состојба за поставување парк. Доколку локацијата е соодветна за поставување на парк, идната урбанизација на оваа локација треба да стави акцент на имплементација на активности за озеленување на просторот, додека капацитети за лесна и незагадувачка индустрија да се планираат на друга локација. Доколку локацијата не исполнува критериуми за намена парк се препорачува одржување и збогатување на урбаното зеленило на оваа локација.
- Мерката: **подигнување на заштитен појас околу депонијата Буково** се препорачува да не биде дел од Стратегијата. Наместо оваа локација да се земат предвид други деградирани простори во рамките на градот Охрид, кои имаат потреба од озеленување.
- За имплементација на мерката: **подигнување на расадник/стакленик** се препорачува при изработка на Студијата за технолошко-рекреативен развој на просторот на поранешната касарна да се земат предвид целите, препораките и мерките за заштита на регионот и општина Охрид излистани во Поглавје 3.3. од овој документ. Исто така се препорачува примена на добри земјоделски практики како: контрола врз употребата на ѓубрива и пестициди, мерки за управување со земјоделски отпад и опасни материјали, примена на модерни техники за наводнување (на пр. наводнување со систем на капка), автоматизација на потрошувачката за наводнување и сл.
- За имплементација на мерката: **подигнување зелена површина за садници за секое новороденче**, се препорачува Стратегијата за озеленување да се надополни со алтернативни локации за зелена површина и истите да бидат мапирани (ГИС).
- За имплементација на мерката: **подигнување зелена површина – паркинг Гранит**, се препорачува пред да се имплементира мерката да се земат предвид препораките за заштита на природното и културното наследство, како и идентификување на имотно правните односи за локацијата.
- За имплементација на мерката: **реконструкција на постоечките зелени површини** се препорачува активно вклучување на експертски тимови кои ќе спроведат детални истраги, изработат техничка документација врз основа на која ќе се имплементираат активностите. Исто така, се препорачува да се садат автохтони видови зеленило, да се почитуваат претходно утврдените стандарди и нормативи за поставување урбано зеленило, мерките и законските одредби за заштита на подрачјето.

- За имплементација на мерката: **поставување на големи саксии на кејот** се препорачува при изработка на проектната документација да се вклучат експерти од областа на сообраќајот, урбанистичко планирање и хортикултурно уредување, со цел да се постигне исполнување за законските барања од областа на безбедноста во сообраќајот, а исто така да се детектираат локациите долж кејот каде има потреба од имплементација на оваа мерка. Исто така, се препорачува да се земе предвид Правилникот за стандардизација и визуелна унификација на локациите опфатени со Анализата на визуелното оптеретување на градот Охрид и Каталогот за стандардизација и визуелна унификација на локациите (иако се однесуваат на старото градско јадро, но може да се примени го голем дел од градот, со цел да се зачува автентичноста на градот).
- За имплементација на мерката: **подигнување на заштитен појас на велосипедската патека** се препорачува во Стратегијата да се наведе за која локација станува збор и истата да биде обележана.
- За имплементација на мерката: **поставување на зелени кровови и зелени сидови** се препорачува спроведување на детални анализи за одредување поволни локации во градот каде што овие мерки се применливи и истите да се применуваат само во исклучителни случаи и онаму каде што самата локација не дава можност за партерно уредување на просторот, кое е многу поефикасно и дава повеќе придобивки.
- За имплементација на мерката: **подигнување на хотел за пчели се препорачува:** Изборот на локации да се базира на задоволување на условите за поставување на хотел за пчели, а од друга страна избегнување локалното население и посетителите да бидат загрозувани или изложени на страв од каснување од пчели. За имплементација на оваа мерка потребно е активно вклучување на експертски тим од областа на земјоделството, кој може да направи реална проценка на критериумите на локациите кои треба да ги исполнуваат хотелите на пчели. Исто така се препорачува подигнување на јавната свест за важноста од изградба на хотел за пчели, едукација на најмладите за важноста на оваа мерка и сл.
- За имплементација на мерката: **Студенчишко Блато** се препорачува сите активности за негово управување да се вршат во согласност со идниот План за управување со заштитеното подрачје. Во Планот за управување јасно ќе бидат дефинирани обврските за уредување на просторот во согласност со зоните на заштита, поставување инфраструктура, одржување и сл. и надлежност врз неговото управување.
- За имплементацијата на мерката **нов дрворед во Паркот на револуцијата** се препорачува истата да се имплементира во согласност со претходно изработен проект, во кој се земени предвид пропишаните законските обврски за уредување на просторот, стандардите за уредување на овој простор (старо градско јадро), мерките и препораките дефинирани во изработените плански и стратешки документи за Охридскиот регион и градот Охрид, како и негово одобрување од страна на надлежните тела и институции за заштита на природното и културното наследство.
- За имплементација особено на мерките: **подигнување на парк – област Градинар; проширување на зелената зона на потегот од споменикот на „Ден долард“ до каналот Студенчишта; подигнување на зеленило/дрворед кеј Македонија позади**

спортско рекреативниот комплекс, се препорачува уредувањето на локациите да се врши во согласност со ПУ со светското природно и културно наследство на Охридскиот регион, идниот Урбанистичкиот план од државно значење за крајбрежјето на Охридското Езеро, почитување на Рамсарското досие Охридско Езеро, заштитните зони и мерките за заштита од Стратегиски План за Рехабилитација на природното и културно наследство на Охридски регион, План за управување со сливот на Охридското Езеро.

- За поедноставна имплементација на мерката 5.2 се препорачува формирање на совет за имплементација на Стратегијата, составен од членови со експертско искуство и познавање од сите области кои ја третираат темата за урбано зеленило. Другите аспекти, кои се однесуваат на заштита на урбаното зеленило, дефинирани во мерка 5.3. ќе ги преземе општинскиот инспектор за животна средина или комуналниот инспектор, односно нема потреба од формирање на специјална инспекциска служба, но ангажирање на волонтери кои ќе бидат од помош на органите на општината е добредојдено.
- За сите предвидени мерки и активности се препорачува активно вклучување на локалното население и сите заинтересирани страни во процесот на донесување одлуки за секоја предвидена активност, од која постои можност истите да бидат директно или индиректно засегнати.
- Примена на сите останати мерки и препораки, кои се дел од Извештајот за СОЖС.

13 КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Нацрт Стратегија за развој на зеленило во Општина Охрид, 2023;
- Студија за валоризација на Студенчишко Блато, 2021;
- Попис на населението, домаќинствата и становите во Република Северна Македонија, 2021;
- Регионите во Република Северна Македонија, 2022;
- Здравствена карта на Република Македонија, 2022;
- Квалитетот на животната средина во Република Северна Македонија -Годишен извештај за 2021;
- Интегриран Катастар на загадувачи на животната средина на подрачјето на Општина Охрид, 2019;
- Национални, регионални, локални и меѓународни правни документи, стратегии, планови и програми презентирани во Поглавје 3 од овој документ;
- Директива за СОЖС (2001/42/ЕС);
- Имплементација на Директивата 2001/42/ЕС за оцена на влијанијата на одредени планови и програми врз животната средина (ЕУ Упатства);
- Податоци од Државниот завод за статистика;
- Други достапни практики и искуства.

Прилог 1 Мислења од надлежни институции
Одлука за спроведување на СОЖС и мислење од МЖСПП за спроведување на СОЖС

Врз основа на член 65 став(6) од Законот за животна средина („Сл.весник на РМ “ бр.53/05,81/05,24/07,159/08,48/10,124/10,51/11,123/12,93/13,42/14,44/15,129/15, 39/16 99/18 и 89/22), Општина Охрид, на ден 26.06.2023г. донесе

Одлука за спроведување на стратегиска оцена

1. За планскиот документ Стратегија за развој на зеленило на Општина Охрид, кој го донесува Општина Охрид е потребно да се спроведе стратегиска оцена на влијанието врз животната средина согласно член 65 од Законот за животна средина .
2. Како органи засегнати од имплементацијата на планскиот документ Стратегија за развој на зеленило на Општина Охрид, се определуваат следните: Министерство за животната средина и просторно планирање и Општина Охрид
3. За планскиот документ Стратегија за развој на зеленило на Општина Охрид, кој плански документ го донесува Советот на Општина Охрид, донесувањето на овој плански документ ќе има влијание врз животната средина
4. Обемот на извештајот за стратегиска оцена треба да ги опфати следните аспекти: Влијанието на развојните решенија во поглед на осетливите елементи на животната средина на планираниот опфат(вода, почва, управување со отпад, природното и културно/археолошко наследство и пејсаж).
5. Одлуката заедно со формуларите за определување на потребата од спроведување на стратегиска оцена се објавува на веб страната на Општина Охрид на следната веб адреса: www.ohrid.gov.mk
6. Против ова одлука јавноста има право на жалба до Министерството за животна средина и просторно планирање во рок од 15 дена од денот на објавувањето на одлуката на веб страната .

Бр.	Име и презиме Градоначалник
Место Охрид	Кирил Пецаков

10-07-2023
18.07.23

Република Северна Македонија

Министерство за животна средина
и просторно планирање

Republika e Maqedonisë së Veriut

Ministria e Mjedisit Jetësor
dhe Planifikimit Hapësinor

1988
2958

СЕКТОР ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ
SEKTORI I PLANIFIKIMIT HAPËSINOR

Арх.бр УП1-15 1464/2023

Дата 10-07-2023

До: Општина Охрид
Ул. Димитар Влахов бр.57
6000 Охрид
Република Северна Македонија

Предмет: Известување
Врска: ваш бр. 21-9777/1 од 28.06.2023 год.

Почитувани,

Во врска со Вашето барање доставено до Министерство за животна средина и просторно планирање-Сектор за просторно планирање под бр. УП1-15 1464 од 30.06.2023 год. поврзано со постапка за носење на планска документација Стратегија за развој на зеленило на Општина Охрид - Општина Охрид, Ве известуваме дека согласно Законот за животната средина ("Сл.весник на РМ" бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18 и "Сл.весник на РСМ" бр. 89/22 и 171/22) Вашата Одлука за спроведување на Стратегиска оцена за влијание на животната средина под бр.09-9777/1 од 28.06.2023 год. и формуларот, Министерството за животна средина и просторно планирање ги прифаќа.
Одлуката заедно со формуларите задолжително се објавуваат на веб страната на органот кој го подготвува и носи планскиот документ.

Со почит

МИНИСТЕР
Каја Шукова

Изработил: Зарије Абази

Одобрил: Дајана Марковска Ристеска

1

Министерство за животна средина и просторно планирање
на Република Северна Македонија
Плоштад „Пресвета Богородица“ бр. 3, Скопје
Република Северна Македонија

Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit hapësinor
e Republikës së Maqedonisë së Veriut
Bul. "Presveta Bogorodica" nr. 3, Shkup
Republika e Maqedonisë së Veriut

+389 2 3251 403
www.moep.gov.mk

Прилог 2 Одлука за утврдување начин за применување на минимален процент на зеленило во рамки на градежните парцели при издавање одобрение за градба

ОДЛУКА

ЗА УТВРДУВАЊЕ НАЧИН НА ПРИМЕНУВАЊЕ НА МИНИМАЛЕН ПРОЦЕНТ НА ЗЕЛЕНИЛО
ВО РАМКИ НА ГРАДЕЖНИТЕ ПАРЦЕЛИ ПРИ ИЗДАВАЊЕ НА ОДОБРЕНИЕ ЗА ГРАДБА

Член 1

Со оваа Одлука се врши утврдување начин на применување на минималниот процент на зеленило во градежните парцели при издавање на одобрение за градба.

Член 2

Зеленило во рамки на градежна парцела претставуваат сите видови зелени површини покрај објектите, кровна градина, жардиниери и сл.

Партерно уредена површина (делумно озеленета) која служи за движење на пешаци (пешачка патека) како и партерно уредена површина (делумно озеленета) која служи за движење и паркирање на возила и велосипеди не може да претставува зелена површина во смисла на оваа одлука.

Член 3

Минималниот процент на озеленетост на градежната парцела каде со урбанистичкиот план е дефиниран процентот на зеленило во рамки на градежна парцела, ќе се применува согласно одредбите од планот.

Минималниот процент на озеленетост на градежната парцела каде со урбанистичкиот план не е дефиниран процентот на зеленило во рамки на градежна парцела ќе изнесува 20% застапеност на зеленило во градежната парцела.

Член 4

Минимумот од 20% застапеност на зеленило во градежните парцели се пресметува согласно следната формула:

$$\frac{K1 \times P1 + K2 \times P2 + K3 \times P3 + Kn \times Pn}{Pvk.} \geq 0.2$$